

Explanatio in Canticum canticorum

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ.

Τῷ Θεοφιλεστάτῳ ἐπισκόπῳ Ἰωάννῃ Θεοδώρητος.

Ἡ τῶν θείων λογίων ἐξήγησις δεῖται μὲν ψυχῆς κεκαθαρμένης, καὶ ῥύπου παντὸς ἀπηλλαγμένης· δεῖται δὲ καὶ διανοίας ἐπτερωμένης, καὶ καθορᾶν τὰ θεῖα δυναμένης, κατατολμώσης τῶν ἀδύτων τοῦ Πνεύματος· χρήζει δὲ καὶ γλώττης ὑπουργούσης τῇ διανοίᾳ, καὶ τὴν ἐκείνης θεωρίαν ἀξίως ἐρμηνευούσης. Ἐμοὶ δὲ καὶ ψυχὴ πολλὴν ἀμαρτημάτων φορὸν τὸν περικειμένη, καὶ φροντίσιν ὧν ἐγκεχεῖρισται πραγμάτων βεβαπτισμένη διάνοια, καὶ διὰ ταῦτα ταπεινὴ καὶ χαμαίζηλος, καὶ κατοπτεῦειν ἀκριβῶς τὰ θεῖα μὴ δυναμένη λόγια, καὶ πρὸς τούτοις γλώττα τῆς διανοίας νωθεστέρα καὶ βραδυτέρα. Ἐπειδὴ δὲ προσέταξας, ὧ φίλη μοι κεφαλὴ, τοῦ Ἄσματος τῶν ἁσμάτων ἐρμηνεῦσαι τὴν βίβλον, καὶ τῶν αἰνιγμα τωδῶς καὶ μυστικῶς εἰρημένων σαφῆ καὶ δήλην τὴν διάνοιαν δεῖξαι, κατετολμήκαμεν τῶν ὑπὲρ δύναμιν, καὶ ταῦτα μυρίαὶ ἀστικάς τε καὶ χωριτικάς, στρατιωτικάς τε καὶ πολιτικάς, ἐκκλησιαστικάς τε καὶ κοιναῖς περιεχόμενοι φροντίσι· τὸν τε βυθὸν τοῦ πελάγους κατεθαρήσαμεν, καὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ γράμματος καταβῆναι τετολμήκαμεν, ἵνα σοὶ τὸν τοῦ νοήματος ἀνεπέγκωμεν μαργαρίτην. Ἐλάβομεν δὲ οὐκ ἔλαιον ἐν τῷ στόματι, ἵν' εἰς ἔρευναν τοῦ ζῆτουμένου συνεργῶ χρήσωμαι χειροποιήτῳ φωτὶ, 81.29 ἄλλ' εὐχὴν καὶ ἰκετείαν, ἧς ὅτι μάλιστα χρήζουσιν οἱ τῆς τῶν θείων λογίων διανοίας ἐφικέσθαι ποθοῦντες. Ἐδίδαξε γὰρ ἡμᾶς ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγειν· "Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ κατανοήσω τὰ θαυμάσια ἐκ τοῦ νόμου σου." Ταῦτα δεδίδαγμένοι, τὴν θεῖαν ἰκετεύσωμεν χάριν, ὑποδειξαι ἡμῖν τὴν τοῦδε τοῦ βιβλίου διάνοιαν. Ἐπειδὴ δὲ τινες τῶν τῷ Ἄσμα τῶν ἁσμάτων διαβαλλόντων, καὶ πνευματικὸν εἶναι τὸ βιβλίον οὐ πιστευόντων, μύθους δὲ τινὰς οὐδὲ γραϊδίους παραληροῦσιν ἀρμόττοντας ὑφαινότων, καὶ λέγειν τολμώντων, ὡς σοφὸς Σολομὼν εἰς ἑαυτὸν, καὶ τὴν τοῦ Φαραὼ θυγατέρα, τοῦτο συγγέγραφε, καὶ ἄλλοι δὲ τινες ταυτησὶ τῆς συμμορίας ὑπάρχοντες, Ἀβισαὴ τὴν σου ναμίτιν, ἀντὶ τῆς τοῦ Φαραὼ θυγατρὸς, εἶναι τὴν νύμφην ἀνεπλάσαντο· οἱ δὲ τούτων σεμνότερον νενοηκότες, βασιλικὸν τὸν λόγον ὠνομάκασιν, καὶ νύμφην τὸν λαὸν προσηγορέκασιν, τὸν δὲ βασιλέα νυμφίον· ἀναγκάσιον τοίνυν ἡγησάμεθα, τῆς ἐρμηνείας ἀρχόμενοι, τὴν διεψευσμένην ταύτην καὶ βλαβερὰν πρότερον διελέγξαι διάνοιαν, εἴθ' οὕτως σαφῆ τοῦ γράμματος τὸν σκοπὸν καταστήσῃ. Ἐχρῆν μὲν οὖν αὐτοὺς συνιδεῖν, ὡς πολὺ λίαν αὐτῶν καὶ σοφώτεροι, καὶ πνευματικώτεροι τυγχάνουσιν οἱ μακάριοι Πατέρες, οἱ τοῦτο τὸ βιβλίον ταῖς θεαῖς Γραφαῖς συντεταχότες, καὶ ἄτε δὴ πνευματικὸν κανονίσαντες τε αὐτὸ, καὶ Ἐκκλησίᾳ πρέπειν ἀποφηνάμενοι. Οὐ γὰρ ἂν, εἴπερ ἄλλως ὑπέλαβον, ταῖς ἀγίαις αὐτὸ Γραφαῖς συνηρίθμισαν, ἀκрасίας ἔχον καὶ φιληδονίας ὑπόθεσιν. Καὶ τί δεῖ τοὺς κάτω λέγειν Πατέρας, ἐξὸν αὐτοῦ τοῦ θείου Πνεύματος καλέσαι τὴν μαρτυρίαν; Ἐπειδὴ γὰρ αἱ θεαῖς Γραφαί, αἱ μὲν ὑπὸ Μανασσοῦ, τοῦ πονηρὰ καὶ δυσσεβεῖα τοὺς τε πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν ἅπαντας ἀποκρύψαντος, ἐνεπρήσθησαν· αἱ δὲ κατὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρὸν φρουδοὶ παντελῶς ἐγένοντο· τῶν Βαβυλωνίων

καὶ τὸν θεῖον ναὸν ἐμπρησάντων, καὶ τὴν πόλιν ἀνάστατον πεποικηκότων, καὶ τὸν λαὸν ἐξανδραποδισαμένων μετὰ πολὺν ἐτῶν ἀριθμὸν, τοῦ λαοῦ πάλιν ἀνακλήσεως τετυχηκότος, ὁ μακάριος Ἔσδρας, ἀνὴρ ἀρετῆ διαπρέπων, καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος πλήρης γενόμενος, ὡς βοᾷ τὰ πράγματα, τὰς ἀναγκαίας ἡμῖν καὶ σωτηρίας παρεκτικὰς ἀναγράφει Γραφάς· καὶ οὐ μόνον τὰ Μωσέως συγγράμματα, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰησοῦ, καὶ τῶν Κριτῶν, καὶ τῶν Βασιλέων ἱστορίαν, καὶ τοῦ γενναίου Ἰώβ τὸ διήγημα· καὶ τὴν ἱερὰν τοῦ Δαβὶδ μελωδίαν, τὴν τῆς Ἐκ κλησίας εὐφροσύνην, καὶ τοὺς ἑκκαίδεκα προφήτας, καὶ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος τὰς παροιμίας, καὶ τὸν Ἐκ κλησιαστήν, καὶ τὸ Ἄσμα τῶν ἁσμάτων. Πῶς τοίνυν ταύτην ἔχει τὴν διάνοιαν, ἣν φατε, τὸ βιβλίον, ὃ βέλτιστοι, εἰ ὁ μὲν Ἔσδρας ταῦτα συνέγραψεν, οὐκ ἐξ ἀντιγράφων δὲ ἔγραψεν, ἀλλὰ τοῦ θεοῦ Πνεύματος πλήρης γενόμενος, ἵνα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνάγραπτον παραπέμψῃ τὴν ὠφέλειαν; Τὰ γὰρ τῆς ἀκολασίας 81.32 συγγράμματα, οὐ τοῦ θεοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου πνεύματος. "Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ Πνεύματος, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια." Εἰ δὲ τοῦ θεοῦ Πνεύματος καρπὸς ἡ ἐγκράτεια, τοῦ ἐναντίου δηλονότι ἡ ἀκρασία· ἀκρασίας δὲ ὑπόθεσιν, ὡς φατε, περιέχει τοῦ Ἄσματος τῶν ἁσμάτων τὸ σύγγραμμα. Ὅρατε τοίνυν ποῦ τὰ τῆς βλασφημίας χωρεῖ; Κατὰ γὰρ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἡ κατὰ τοῦ βιβλίου λοιδορία τολμᾶται. Τῆς γὰρ τούτου χάριτος ἐμπλησθεῖς ὁ μακάριος Ἔσδρας διαφθαρὲν, ὡς ἔφαμεν, τὸ βιβλίον ἀνενεώσατο· καὶ τοῦτο συνειδότες οἱ μακάριοι Πατέρες ταῖς θεαῖς αὐτὸ Γραφαῖς συντετάχασιν. Πολλοὶ δὲ αὐτὸ τῶν παλαιῶν καὶ ἡρμηνεύκασιν· οἱ δὲ τοῦτο ἐφεξῆς μὴ πεποικηκότες, ταῖς ἐκεῖθεν χρήσεσι τὰ οἰκεῖα συγγράμματα κατεκόμισαν. Καὶ οὐ μόνον Εὐσέβιος ὁ Παλαιστίνος, καὶ Ὁριγένης ὁ Αἰγύπτιος, καὶ Κυπριανὸς ὁ Καρχηδόνιος, ὁ καὶ τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀναδησάμενος, καὶ οἱ τούτων παλαιότεροι, καὶ τῶν ἀποστόλων πλησιέστεροι· ἀλλὰ καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνους ἐν ταῖς Ἐκκλησιαστικαῖς διαπρέψαντες, πνευματικὸν ἔγνωσαν τὸ βιβλίον, Βασίλειός τε ὁ μέγας τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν ἐρμηνεύων, καὶ Γρηγόριος ἑκάτερος, ὁ μὲν τὴν ἐκείνου συγγένειαν, ὁ δὲ τὴν φιλίαν αὐτῶν, καὶ Διόδωρος ὁ γενναῖος τῆς εὐσεβείας πρόμαχος· καὶ Ἰωάννης ὁ τοῖς ρεύμασι τῆς διδασκαλίας μέχρι καὶ τήμερον πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀρδεύων, καὶ οἱ μετ' ἐκείνους ἅπαντες, ἵνα συνελὼν εἶπω, καὶ τοῦ λόγου διαφύγω τὸ μῆκος. Συνίδωμεν τοίνυν, εἰ δίκαιον τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους ἄνδρας διαπτύσαντας, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ παναγίου καταφρονήσαντας Πνεύματος, ταῖς οἰκειαῖς ἐννοιαῖς ἀκολουθεῖν, μὴ πειθομένους τῷ καλῶς εἰρηκότι· "Λογισμοὶ ἀνθρώπων δειλοὶ, καὶ ἐπισφαλεῖς αἱ ἐπίνοιαι αὐτῶν" μηδὲ ἀκούοντας τοῦ μακαρίου Παύλου περὶ τινῶν λέγοντος, ὅτι "Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογοῖσι αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία." Διὸ ἡμεῖς μετὰ τοῦ μακαρίου Πέτρου βοῶμεν· "Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις." Ἐροῦμεν δὲ καὶ πρὸς αὐτούς· "Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν μᾶλλον ἀκούειν ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· ἡμεῖς γὰρ οὐ δυνάμεθα, ἃ εἶδομεν διὰ τοῦ Πνεύματος, καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν." Ἴνα δὲ μὴ μόνον αὐτῶν ἡμῶν φροντίζωμεν, αὐτοὺς δὲ βλαπτομένους παρίδωμεν, φέρε ζήτησωμεν, πόθεν αὐτοῖς γέγονεν ἡ τῆς βλάβης ἀφορμὴ, καὶ τὴν δυνατὴν αὐτοῖς θεραπείαν ἐκ τῶν θεῶν Γραφῶν προσενέγκωμεν. Ἀναγινώσκοντες, ὡς οἶμαι, τοῦτο τὸ σύγγραμμα, καὶ ὀρῶντες ἐν αὐτῷ μύρα καὶ φιλήματα, καὶ μηροὺς, καὶ κοιλίαν, καὶ ὄμφαλόν, καὶ σιαγόνας, καὶ ὀφθαλμοὺς, καὶ κρίνα, καὶ μήλα, καὶ νάρδον, καὶ στακτὴν, καὶ σμύρναν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ τῆς θεῖας Γραφῆς ἀγνοοῦντες τὰ ἰδιώματα, οὐκ ἠθέλησαν διαδύναι, καὶ τοῦ γράμματος ὑπερβῆναι τὸ κάλυμμα, καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῷ πνεύματι, καὶ

ἀνακεκαλυμμένω προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτρισθῆναι· 81.33 ἀλλὰ σαρκικῶς νενοηκότες τὰ εἰρημένα, εἰς ἐκείνην τὴν βλασφημίαν ἐξώκειλαν. Ἔδει δὲ αὐτοὺς συνιδεῖν, ὅτι καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ πολλὰ τροπικῶς ἢ θεία λέγει Γραφή· καὶ ἑτέροις ὀνόμασι κεχηρμένη, ἕτερα δὲ διὰ τούτων σημαίνει. Περί γὰρ τοῦ Βαβυλωνίου διηγουμένη, οὔτε τὸ κύριον ὄνομα τέθεικεν, οὔτε τὸ κοινὸν τῆς φύσεως· οὔτε γὰρ Ναβουχοδονόσωρ ὠνόμασεν, οὔτε ἄνθρωπον προσηγόρευσεν· ἀλλὰ φησιν· "Ὁ ἀετὸς ὁ μεγαλοπτέρυγος, ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει, ὁ πλήρης ὀνύχων· ὃς ἔχει τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν Λίβανον, καὶ ἔλαβε τὰ ἐπίλεκτα τῆς κέδρου, τὰ ἄκρα τῆς ἀπαλότητος ἀπέκνισε." Καὶ οὐδεὶς πώποτε τὸν ἀετὸν, ἀετὸν ἐνόησεν, οὔτε τὸν Λίβανον, Λίβα νον, οὔτε τὴν κέδρον, κέδρον· ἀλλ' ἀετὸν μὲν τὸν βασιλέα, ἐπειδὴ καὶ τὸ ζῶον βασιλικόν· μεγαλο πτέρυγον δὲ, διὰ τὸ πλάτος τῆς βασιλείας· πλήρη δὲ ὀνύχων, διὰ τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς. Ἦγημα δὲ αὐτὸν ἔχειν ἔφησε, διὰ τὸ θεῖω νεύματι ἀγόμενον πεποικέναι ἃ πεποίηκε. Λίβανον δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ προσηγόρευσε, διὰ τὸ δασὺ καὶ πυκνὸν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων. Ἀπαλὰ δὲ τῆς κέδρου, τοὺς ἄβρους καὶ τρυφῇ προσέχοντας, καὶ ἐν ἀξιώμασι διαπρέποντας. Καὶ ταῦτα οὕτω νοεῖν, οὐ μόνον τοῖς τῆς εὐσεβείας τροφίμοις, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίοις σὺν ἡθες, τοῖς παχύτερον καὶ σαρκικώτερον τὰς θείας νοοῦσι Γραφάς. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ζαχαρίας· "Δι' ἀνοίξον, ὁ Λίβανος, τὰς θύρας σου, καὶ καταφαγέτω πῦρ τὰς κέδρους σου· ὀλολυζέτω πίσυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος." Καὶ οὔτε Λίβανον νοοῦμεν τὸν Λίβανον, οὔτε κέδρους τὰς κέδρους, οὔτε πῦρ τὸ πῦρ, οὔτε πίσυς τὰς πίτυς· ἀλλὰ πῦρ μὲν πάλιν τὸν Βαβυλῶνιον, ὃν ὁ Ἐζεκιὴλ ἀετὸν προσηγόρευσε· Λίβα νον δὲ, τὴν Ἱερουσαλήμ· κέδρους δὲ, τοὺς ἐπὶ πλούτῳ βριθομένους, καὶ ἐν ἀξιώμασι λαμπρυνομένους· πίτυς δὲ τοὺς τούτων ὑποδεεστέρους. Διὸ ἐπάγει· "Ὀλολυζέτω πίσυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος," ὅτι μεγά λως μεγιστᾶνες ἐταλαιπώρησαν. Καὶ τί δεῖ πάντα καταλέγειν, ὅσα τροπικῶς ἢ θεία λέγει Γραφή; Τ' ἄλλα τοίνυν καταλιπόντες, φέρε δεῖξωμεν τὸν τῶν ὄλων Θεὸν, καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ, ὡς γυναικὶ τῇ τῶν Ἰουδαίων πληθυῖ διαλεγόμενον, καὶ τοιούτοις ὀνόμασι μελῶν κεχηρμένον, ὁποῖοις ὁ Σολομὼν περὶ ταύτης τῆς νύμφης συγγράφων ἐχρήσατο. Φησὶ τοίνυν πρὸς τὸν Ἐζεκιὴλ ὁ τῶν ὄλων Θεός· "Υἱὲ ἀνθρώπου, διαμάρτυραι τῇ Ἱερουσαλήμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς· καὶ ἐρεῖς· Τάδε λέγει Ἄδωναϊ Κύριος τῇ Ἱερουσαλήμ· Ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου, ἐκ γῆς Χαναάν. Ὁ πατήρ σου Ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία· καὶ ἡ γένεσίς σου, ἐν ἡμέρᾳ ἐτέχθης, οὐκ ἐτμήθη ὁ ὄμφαλός σου, καὶ οὐκ ἔδησαν τοὺς μαστούς σου· καὶ ἐν ὕδατι οὐκ ἐλούσθης 81.36 εἰς σωτηρίαν, οὐδὲ ἀλὶ ἠλίσθης, καὶ ἐν σπαργά νοις οὐκ ἐσπαργανώθης· οὐδὲ ἐφείσατο ὁ ὀφθαλμὸς ἐπὶ σοὶ τοῦ ποιῆσαί σοι ἐν ἐκ πάντων τούτων τοῦ παθεῖν τι ἐπὶ σοί· καὶ ἀπερβρίφης ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τῇ σκολιότητι τῆς ψυχῆς σου, ἐν ἡμέρᾳ ἐτέχθης. Καὶ διῆλθον ἐπὶ σέ, καὶ εἶδόν σε, πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματι σου. Καὶ εἶπά σοι· Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωὴ, πληθύνου· καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε. Καὶ ἐπληθύνθης, καὶ ἐμεγαλύνθης, καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πόλεων. Οἱ μαστοὶ σου ἀνωρθώθησαν, καὶ ἡ θρῖξ σου ἀνέτειλε. Σὺ δὲ ἦς γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα. Καὶ διῆλθον διὰ σοῦ, καὶ εἶδόν σε· καὶ ἰδοὺ καιρὸς σου, καὶ καιρὸς καταλυόντων· καὶ δι' ἐπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ἐπὶ σοί, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου. Καὶ ὤμοσά σοι, καὶ εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ, λέγει Ἄδωναϊ Κύριος. Καὶ ἐγὲ νου μοι. Καὶ ἔλουσά σε ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἶμά σου ἀπὸ σοῦ· καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ. Καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα· καὶ ὑπέδησά σε ὑάκινθον, καὶ ἔζωσά σε βύσσω, καὶ περιέβαλόν σε τριχάπτω. Καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα ψέλλια περὶ τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τράχηλόν σου· καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου, καὶ τροχίσκους ἐπὶ τὰ ὠτά σου, καὶ

στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου." Καὶ μετ' ὀλίγα· "Σεμίδαλιν, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον ἔφαγες. Καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα· καὶ ἐξῆλθέ σου ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐπὶ τῷ κάλλει σου." Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν· "Καὶ ἐγένετο μετὰ πάσας τὰς κακίας σου, λέγει Ἄδωναϊ Κύριος, καὶ ὠκοδόμησας σεαυτῇ οἴκημα πορνικόν· καὶ ἐποίησας σεαυτῇ ἔκθεμα ἐν πάσῃ πλατεΐᾳ, καὶ ἐπ' ἀρχὴν πάσης ὁδοῦ ὠκοδόμησας τὰ πορνεία· καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου, καὶ διήγαγες τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου· καὶ ἐξ ἐπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Αἰγύπτου τοὺς ὁμοροῦν τὰς σοι, τοὺς μεγαλοσάρκους· καὶ πολλαχῶς ἐξ ἐπόρνευσας τοῦ παροργίσαί με." Καὶ μετ' ὀλίγα πάλιν· "Καὶ οὐκ ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα τὰ μισθώματα· ἢ γυνὴ ἢ μοιχωμένη ὑπὸ τὸν ἄνδρα αὐτῆς εἰς ἄλλοτρίους, ὁμοία σοι· ἢ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, καὶ πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύσασιν εἰς αὐτὴν προσδιδούσα μισθώματα. Πάσαις πόρναις δίδεται μισθώματα· σὺ δὲ προέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἔρασταῖς σου· καὶ ἐφόρτιζες αὐτοὺς τοῦ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου. Καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον παρὰ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου· καὶ μετὰ σὲ οὐ πορνεύσουσιν. Ἐν τῷ προσδιδόναι σε μισθώματα, καὶ σοὶ μισθώματα οὐκ ἐδόθη, ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον." Καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ αὐτοῦ εἴδους ὑπάρχοντα. Τί ἂν εἶποιεν οἱ τοῦ Ἰσραήλ τῶν ἁσμάτων βλασφημοῦντες τὸ σύγγραμμα, καὶ ἀκολάστως αὐτὸ νοεῖν τολμῶντες, τοιαῦτα καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τῆς Ἰουδαίων πληθύος εὐρίσκοντες εἰρημένα;

81.37 Ἴδου γὰρ καὶ ἐνταῦθα μαστοὺς, καὶ ὄμφαλον, καὶ σκέλη, καὶ χεῖρας, καὶ ῥίνας, καὶ ὦτα, καὶ κάλλος, καὶ ἀγάπην, καὶ περίληψιν, καὶ συνάφειαν εὐρίσκομεν, καὶ πάντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων εἰρημένα, καὶ οὐδὲν οὕτω νοοῦμεν, ὡς ἀναγινώσκουμεν, οὐδὲ τῷ ἀποκτείνοντι πειθόμεθα γράμματι· ἀλλ' ἐντὸς τούτου γενόμενοι, τὴν τοῦ Πνεύματος ἐρευνῶμεν διάνοιαν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ φωτιζόμενοι πνευματικῶς ἐκλαμβάνομεν τὰ τοῦ Πνεύματος. Καὶ ἀκούοντες πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ λέγοντος τοῦ Θεοῦ, "Ὁ πατήρ σου Ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία," οὐ φυσικὴν, ἀλλὰ γνωμικὴν νοοῦμεν συγγένειαν. Κατὰ γὰρ φύσιν, τοῦ Ἀβραάμ ἦσαν ἀπόγονοι, ὃς ἐκ τοῦ Σὴμ κατήγε τὸ γένος· κατὰ δὲ τὴν τοῦ τρόπου μοχθηρίαν, τῷ γένει τοῦ καταράτου συνέβαινον Χαναάν. Διὸ καὶ τὸν πατέρα Ἀμορραῖον, τὴν δὲ μητέρα εἶναι λέγει Χετταίαν· παῖδες δὲ οὗτοι τοῦ Χαναάν. Ὡς γὰρ τὴν πορνείαν ἐμιμήσαντο, τούτων ἔλαχον τὴν συγγένειαν. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐξεληλυθόσιν ἔλεγε· "Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς, Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, ὅτι Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ." Καὶ τοὺς τὸν Ἀβραάμ ἀνυχοῦντας, γεννήματα ἐχιδνῶν προσηγόρευσε, διὰ τὴν τῆς πονηρίας συγγένειαν. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τοῖς εἰρηκόσιν, "Ἡμεῖς Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ," ἀπεκρίνατο λέγων· "Ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου ἐστέ." Καὶ δεικνὺς τὴν αἰτίαν ἐπάγει· "Καὶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν." Καὶ δηλῶν ὅποια, "Ἐκεῖνος, φησὶν, ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς·" οὕτως τοιγαροῦν καὶ ἐνταῦθα ὁ τῶν ὄλων ἔφη Θεός· "Ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου, ἐκ γῆς Χαναάν. Ὁ πατήρ σου Ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία." Εἶτα δεῖκνὺς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διαγωγὴν, τὴν ἀτημέλητον καὶ κηδεμονίας οὐδεμιᾶς ἠξιωμένην· "Ἐν ἡμέρᾳ ἐτέ χθις, φησὶν, οὐκ ἔδυσαν τοὺς μαστοὺς σου." Τροπὶ κῶς καὶ τοὺς μαστοὺς, καὶ τοὺς δεσμοὺς προσαγορεύσας, ἐπειδὴ ἔθος ταῖς παρθένοις παιδόμεν τῶν μαστῶν ἐπιμελεῖσθαι. Διὸ καὶ διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου φησὶν ὁ Θεός· "Μὴ ἐπιλήσεται νύμφη τοῦ κόσμου αὐτῆς; ἢ παρθένος τῆς σθηθοδεσμίδος αὐτῆς;" ἐπιμελοῦνται δὲ τούτων παρθένοι, τοῖς οἰκείοις νυμφίοις ἀρέσκουν βουλόμενοι. Ἐπεὶ οὖν οὐδεμιᾶς ἐπιμελείας τετύχηκε μετὰ τὸν τῆς ἐν

Αιγύπτω παρ οικίας καιρόν ἢ Ἰουδαίων πληθὺς, οὐδὲ τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἐφρόντισαν, εἰκότως φησὶν· "Ἐν ἡμέρᾳ ἐτέχθης, οὐκ ἔδησαν τοὺς μαστοὺς σου" τουτ' ἔστι, τὸ θρεπτικὸν τῆς ψυχῆς μόριον, τὸ τοῦ θρεπτι κοῦ γάλακτος γεννητικὸν, ἐπιμελείας οὐκ ἠξίωσαν, ὥστε εἰς καιρόν ὀρέξαι τοῖς μετὰ ταῦτα τῆς διδασκαλίας τὰς θηλάς. Καὶ ἐπιμένων τῇ τροπῇ, "Ἐν ὕδατι, φησὶν, οὐκ ἐλούσθης" τουτέστι, τῆς Αἰγυπτιακῆς εἰδωλολατρίας οὐκ ἀπόσω τὸν ῥύπον· ἀλλὰ 81.40 καὶ οἶονεὶ τεχθεῖσα τῷ τῆς δουλείας ἐκείνης ἐξελεῖν, ἔτι φέρεις τὰ τοῦ τόκου σημεῖα, μὴ ἀπολουσαμένη, ἀλλὰ τὸν μητρῶον περικειμένη ῥύπον. Ἀκολουθῶς τούτοις ἐπάγει· "Οὐδὲ ἀλί ἠλίσθης," ὅπερ ἔθος ταῖς μαίαις προσφέρειν τοῖς βρέφεσι. Καὶ τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς τῆς ἀλληγορίας νόμους νοήσομεν· ἄλλας εἰδότες τὴν πνευματικὴν σύνεσιν, καὶ τὴν θεῖαν διδασκαλίαν, τὴν διαστύφουσαν τὰ σεσηπότα, καὶ σῶα φυλάττουσαν. Διὸ καὶ ὁ Κύριος ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς· "Ἐχετε ἄλας" καὶ πάλιν, "Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς." Καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ δὲ εὐρίσκομεν οὐδεμίαν θυσίαν ἄνευ ἁλῶν προσφερομένην. Οὕτως νοοῦμεν τὸ, "Οὐκ ἐτμήθη ὁ ὄμφαλός σου." Ἐπειδὴ γὰρ οἶόν τις ρίζα τοῦ ἐμβρύου, κατὰ τοὺς τὰ τοιαῦτα δεινοὺς, ὁ ὄμφαλός ὑπάρχει (δι' αὐτοῦ γὰρ ὡς διὰ τινος ρίζης ἀρύεται τὴν τροφήν, καὶ αὐξεται, καὶ τελειοῦται)· εἰκότως ἐνταῦθα τὴν Ἱερουσαλήμ ἔφη μὴ τετμηθῆαι· ὡς ἐξ Αἰγύπτου μὲν τεχθεῖσαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν Αἰγυπτιακὴν εἰδωλολατρίαν ἀρυσμένην, καὶ ἐκ τῆς μητρῶας, νηδύος τὴν πονηρὰν ἐκείνην ἔλκουσαν τροφήν. "Καὶ διήλθον ἐπὶ σέ, φησὶν, καὶ εἶδόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵματί σου." Σημαίνει δὲ τὰς τοῖς εἰδώλοις προσφερομένας θυσίας. "Καὶ εἶπά σοι· Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωὴ, πληθύνου." Ἐπειδὴ συνεχώρησε μὲν αὐτῷ τοῖς θύειν· αὐτῷ δὲ θύειν ἐνομοθέτησεν, οὐκ αὐτὸς θυσίας δεόμενος, ἀλλὰ τῇ ἐκείνων ἀσθενείᾳ συγκαταβαίνων, Χαίρεις, φησὶ, θυσίαις καὶ αἵμασι; μὴ τοῖς δαίμοσι θύε· ἀλλ' ἐμοὶ πρόσφερε τὰς θυσίας. Ἄν ἐχομαι γὰρ, μὴ δεόμενος τῶν θυμάτων, σοὶ παντὰ χόθεν πραγματευόμενος σωτηρίαν. Διὰ τοῦτο φησὶν· "Ἐκ τοῦ αἵματός σου ζωὴ, πληθύνου." Οὕτω νοήσομεν τὸ, "Οἱ μαστοὶ σου ἀνωρθώθησαν." ἀντὶ τοῦ, Καθειμένοι πρότερον διὰ τὴν πολλὴν ἀκολασίαν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τὴν περὶ τὰ εἴδωλα μανίαν, ἐπιμελείας παρ' ἐμοῦ τυχόντες ἀνωρθώθησαν, καὶ οἶονεὶ παρθένων ἐγένοντο. Δηλοῖ δὲ τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὴν, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ ἄνω ὁρμὴν, καὶ τῆς ἐγκρατείας τὴν κτῆσιν. "Καὶ ἡ θρίξ σου, φησὶν, ἀνέτειλε" τουτέστι κόσμου παντὸς ἐστερημένη, ἐξαίφνης ἔσχηκας τρίχας κοσμησαὶ δυναμένας. "Σὺ δὲ ἦσθα γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα" οὐδέπω γὰρ οὔτε νόμος ἐδέδοτο, οὔτε σκηνὴ κατεσκεύαστο, οὔτε τὰ νυμφικὰ ἔδνα προσενήνεκτο. Διὸ ἐπάγει· "Καὶ διήλθον διὰ σοῦ, καὶ εἶδόν σε· καὶ ἰδοὺ καιρὸς σου, καὶ καιρὸς καταλυόντων" ἀντὶ τοῦ, Ὁραία ἐγένου γάμου, καὶ ἐπιτηδεῖα πρὸς συνάφειαν. "Διὸ διεπέτασα πτέρυγάς μου ἐπὶ σέ· καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου." Σημαίνει δὲ διὰ τῶν πτερύγων τὰ ποικίλα χαρίσματα· τὴν ἱερωσύνην, τὴν προφητείαν, τὴν δημαγωγίαν, τὴν βασιλείαν, τὰ θαύματα, τὰς ἀρρήτους ἐκεῖνας δωρεάς. "Καὶ ὤμοσά σοι." Τοῦτο σαφῶς ἔστιν εὐρεῖν ἐν τοῖς τοῦ μεγάλου Μωσέως συγγράμμασιν. "Ἀρῶ γὰρ, φησὶν, εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν χεῖρά μου, καὶ ὁμοῦμαι τῇ δεξιᾷ μου· καὶ ἔρω· Ζῶ 81.41 ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα." Καὶ πάλιν· "Ἄλλ' ἢ ζῶ ἐγώ, καὶ ζῆ τὸ ὄνομά μου, καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα Κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν." Διὸ τῶν γεγενημένων αὐτῇ ὄρκων ἀναμνήσκει, καὶ φησὶν· "Ὁμοσά σοι, καὶ εἰσήλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ, λέγει Ἄδωναι Κύριος." Ἐννομον, φησὶ, γέγονε τὸ συνοικέσιον, καὶ συνθήκαι μεταξὺ ἡμῶν γεγέννηται· καὶ προικῶα γραμματεῖα παρηκολούθησαν, αἰρέσεις ἐννόμους ἔχοντα, σημαίνουσας ὡς εἰ παραβαίης τὰς κειμένας συνθήκας, καὶ τῆς οἰκίας ἐκβληθήσῃ, καὶ τῶν ἔδνων ἀποστερηθήσῃ, καὶ ἀπελεύσῃ γυμνὴ, ὥσπερ εἰσελήλυθας. Σὺ γὰρ οὐδὲ τῷ

γάμῳ προσενήνοχας. Ἐγὼ δὲ καὶ ἐρρύπω μένην ἐξεκάθηρα, ἀλὸς ἐστερημένην διήρτυσα, καὶ γυμνήν οὖσαν ἠμφίασα, καὶ ἀκόλαστον οὖσαν ὀρθοὺς ἔχειν πεποίηκα τοὺς μαστοὺς. Διὸ ἐπάγει· "Καὶ εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ, λέγει Ἄδωναϊ Κύριος· καὶ ἐγένου μοι, καὶ ἔλουσά σε ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα· καὶ ὑπέδυσά σε ὑάκινθον, καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ," καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ τοῦτο δὲ ἔστι μαθεῖν ἀκριβῶς ἐκ τῶν τοῦ θειωτάτου Μωσέως συγγραμμάτων. Ἐκεῖνος γὰρ τὸν ἱερατικὸν κατασκευάζει κόσμον, καὶ τὸ ἅγιον ἔλαιον τῆς χρίσεως, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων διδαχθεὶς τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον. Οὕτω νοήσωμεν τὰ ψέλλια τῶν χειρῶν, καὶ τὸ κάθεμα τοῦ τραχήλου, καὶ τὸ ἐνώτιον τοῦ μυκτῆρος, καὶ τοὺς τροχίσκους τῶν ὠτων, καὶ τὸν στέφανον τῆς καυχίσεως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς κείμενον. Ψέλλια γὰρ χειρῶν τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν ὀνομάζει· τροχίσκους δὲ ὠτων τὴν τῶν θείων λογίων ἀκρόασιν, ὧν ἔχθεσθαι δεῖ καθάπερ ἡ ἀκοὴ τοῦ τροχίσκου· καθ' ἑμα δὲ τοῦ τραχήλου τὸν τῆς συνέσεως κόσμον ἐν τῷ ἡγεμονικῷ λάμποντα, ὃ τῇ καρδίᾳ ἐπαναπαύεται, τῇ τοῦ τραχήλου ἐξηρητημένη· ἐνώτιον δὲ ἐν μυκτῆρι κείμενον, τῶν θείων νόμων τὸν χαλινόν· ἐκ μεταφορᾶς τῶν ταύρων, τῶν οὕτως ὑπὸ τῶν βοηλατῶν ἀγομένων. Καὶ γὰρ διὰ Ὡσηὲ τοῦ προφήτου τοιαῦτα πάλιν φησὶν ὁ Θεός· "Ὡς δάμαλις παροιστρῶσα παροίστησεν Ἐφραΐμ." Καὶ πάλιν, "Ἦκουσα, φησὶν, Ἐφραΐμ ὀδυρομένου· Ἐπαίδευσάς με, Κύριε, καὶ οὐκ ἐπαυδέθην· ὡσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθην." Διὸ ἀναγκαίως τοῦ τοιοῦτου χαλινοῦ ἐδεήθη, ἵνα τῆς ἀτάκτου φορᾶς διὰ τούτου κωλύηται. Οὕτω νοήσωμεν καὶ πορνικὸν οἶκημα. Τοὺς γὰρ τῶν εἰδώλων οἴκους διὰ τούτων ἐσήμανε. Πορνικὸν δὲ αὐτὸ προσηγόρευσε οἶκημα· ἐπειδὴ οἶον τῷ Θεῷ συνημμένη, καὶ τοῦτον ἄνδρα ὀνομάζουσα, τῶν πονηρῶν ἠράσθη δαιμόνων, καὶ τοῦ τοῖς ἐδείματο ναοῦς, καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χορηγούμενα αὐτῇ δῶρα τούτοις προσέφερε. Διὰ τοῦτο ἐπήγαγε· "Καὶ ἐπ' ἀρχὴν πάσης ὁδοῦ ὠκοδόμησας τὰ πορνείᾳ σου, καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου, καὶ διήγαγες τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ," τὴν τῆς ἀκολασίας ὑπερβολὴν διὰ τούτου παραδηλῶν. Οὐ γὰρ τοῖς συνήθεσι μόνοις ἐγένου· ἀλλὰ πάντας τοὺς παριόντας ἐφέλκομένη 81.44 ἀκολάστως ἐμίγνυσο· μίξιν δὲ πάλιν ἐνταῦθα τροπικῶς τὴν τῶν εἰδώλων θεραπείαν ὀνομάζει. Δεῖ δὲ ἐπιτηρῆσαι, ὁποίοις ὀνόμασιν ὁ τῶν ὄλων Θεὸς ἐχρήσατο, τὴν τῆς εἰδωλολατρίας ἀμετρίαν σημαίνει βουλόμενος. "Διήγαγες γὰρ τὰ σκέλη σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου. Καὶ ἐξ ἐπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Αἰγύπτου τοὺς ὀμοροῦντάς σοι, τοὺς μεγαλοσάρκους." Πάλιν ἐνταῦθα τῆς εἰδωλολατρίας τὸ μέγεθος, καὶ ἀσεβείας τὴν ὑπερβολὴν τοιοῦτοις ὀνόμασι παρεδήλωσεν· "Καὶ οὐκ ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα· ἡ γυνὴ ἢ μοιχωμένη ὁμοία σοι, ἢ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύουσιν αὐτὴν προεδίδου μισθώματα· καὶ σὺ δέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐρασταῖς σου, καὶ ἐφόρτιζες αὐτούς, τοῦ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυκλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένα παρὰ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ πορνείᾳ σου." Καὶ διὰ τούτων πάλιν ἐσήμανεν, ὅτι παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμβάνοντες, καὶ σίτον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ μόσχους, τοῖς εἰδώλοις τὰς θυσίας προσέφερον· τὸν μὲν Θεὸν ἀτιμάζοντες, οὐ ταῦτα τὰ δῶρα ἐτύγχανον· τοῖς δὲ μηδὲν πώποτε παρεσχηκόσιν, ὀλέθρου δὲ μόνον προξένοις, ταῦτα προσφέροντες· καὶ μισθὸν τοῖς μοιχοῖς ὀρέγοντες, μισθὸν δὲ παρ' αὐτῶν οὐ λαμβάνοντες. Τούτοις ὅμοια καὶ τὰ παρὰ τῷ προφήτῃ Ἰερεμίας· "Νῦν μὲν γὰρ, φησὶ, ἐμοίχευσας τὸ ξύλον, καὶ τὸν λίθον. Ἄρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεΐαν, καὶ ἰδὲ ποῦ οὐκ ἐξεφύρθης. Νῦν δὲ ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας προσδοκῶσα αὐτούς, ὡσεὶ κορώνη ἐν ἐρήμῳ μόνη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Ἡσαΐας,

"Πῶς ἐγένετο, φησὶ, πόρνη πόλις πιστὴ Σιών, ἡ πλήρης κρίσεως; ἐν ἧ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί." Καὶ αὐθις· "Ποῖον, φησὶ, τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ ἀποστα σίου τῆς μητρὸς ὑμῶν; ἢ τίνοι ὑπόχρεως ὦν πέπρακα ὑμᾶς; Ἴδου ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε, καὶ ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν." Καὶ τί δεῖ πάντα λέγειν τὰ διὰ τῶν προφητῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὅλων λεγόμενα; ἀπόχρη γὰρ καὶ τὰ εἰρημένα διδάξαι ἡμᾶς, ὅπως δεῖ νοεῖν τὰς θείας Γραφὰς, μὴ τῷ γράμματι μόνον προσέχοντας, ἀλλὰ καὶ τὴν τούτου διάνοιαν ἀναπτύσσοντας. Ἐκ τῆς παλαιᾶς τοίνυν νύμφης ἐπὶ τὴν νέαν ποδὴν ἠγηθέντες, οὕτω νοήσωμεν τὸ τοῦ Ἰσραήλ τῶν ἀσμάτων βιβλίον, καὶ τὰς διεψευσμένας καὶ βλαβερὰς ἐκεῖνας δόξας καταλιπόντες, τοῖς ἁγίοις Πατράσιν ἀκολουθήσωμεν, καὶ νοήσωμεν μίαν νύμφην ἐνὶ νυμφίῳ διαλεγομένην, καὶ μάθωμεν παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, τίς τε ὁ νυμφίος, καὶ τίς ἡ νύμφη. Δι δάσκει γὰρ ἡμᾶς καὶ ὁ θειότατος Παῦλος, οὕτως γράφων· "Ἡρμοσάμην ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ." Καὶ τὴν μὲν νύμφην ἐκ πολλῶν λέγει συγκεκοτημένην. Ἡρμοσάμην γὰρ, λέγει, ὑμᾶς, οὐ σὲ, ὡς εἶναι δηλονότι τὰς εὐσεβεῖς καὶ τελείας ἐν ἀρετῇ ψυχὰς. Νύμφην γὰρ οἶδεν ὁ θεῖος λόγος τὴν Ἐκκλησίαν· νυμφίον δὲ τὸν Χριστὸν ὀνομάζει. Καὶ ὁ μέγας δὲ Ἰωάννης, ὁ δεῖξας 81.45 τοῦ νόμου τὸ τέλος, καὶ τῆς χάριτος τὴν ἀρχὴν, ὁ μέσος τοῦ παιδαγωγοῦ καὶ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου, ἐφ' οὗ ἡ σκιά τὸ σῶμα ἐδέξατο, "Ὁ ἔχων, φησὶ, τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν, ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ τῶν λόγων, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου." Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος νυμφίον ἑαυτὸν ὀνομάζει. Τῶν γὰρ Φαρισαίων αἰτιασαμένων τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, ὡς μὴ νηστεύοντας, ἐπήγαγε λέγων· "Οὐ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος νηστεύειν ἐν ὅσῳ μετ' αὐτῶν ἐστίν ὁ νυμφίος. Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, ὅταν ἀρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύουσιν." Οὐκοῦν νοήσωμεν νύμφην μὲν τὴν Ἐκκλησίαν, νυμφίον δὲ τὸν Χριστὸν· νεανίδας δὲ τὰς τῇ νύμφῃ ἐπομένας, εὐσεβεῖς μὲν ψυχὰς καὶ νεανικὰς, οὐδέπω δὲ τῆς νύμφης τὴν ἀρετὴν μιμησαμένας καὶ τῆς τελειότητος ἡξίωμένας. Διὸ ἔπονται μὲν τῇ νύμφῃ, νύμφαι δὲ οὐ προσαγορεύονται. Ἐχει δὲ τὸ σύγγραμμα καὶ ἑτέρους τινὰς τῷ νυμφίῳ συνόντας· οὓς εἴτε ἀγγέλους εἴποι τις τῷ Δεσποτικῷ προστάγματι διακονοῦντας, καὶ τὴν νύμφην διακοσμοῦντας, εἴτε προφήτας πόρρωθεν ταῦτα προκηρύττοντας, εἴτε ἀποστόλους ἁγγελικῶς καὶ αὐτοὺς τοῖς Δεσποτικοῖς νεύμασιν ὑπῆρε τοῦντας, τοῦ τῆς ἀληθείας οὐχ ἀμαρτήσεται σκοποῦ. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ μᾶλλον ἀγγέλους εἶναι. Ἐπειδὴ τὰς τετελειωμένας ἐν ἀρετῇ ψυχὰς αὐτὴν νοεῖν τὴν νύμφην τὰ θεῖα ἡμᾶς ἐδίδαξε λόγια· οὐδὲν δὲ ἀποστόλων καὶ προφητῶν τελειότερον, πλὴν ἀγγέλων· διὸ μᾶλλον ἐμοὶ δοκεῖ ἀγγέλους εἶναι τοὺς τῷ νυμφίῳ διακονοῦντας, καὶ τὴν νύμφην θεραπεύειν ἐσπουδακότας. Εὐρίσκομεν γὰρ καὶ εὐθὺς τοῦ νυμφίου τε χθέντος χορὸν ἀγγελικὸν γαννύμενον, καὶ εὐφραίνόμενον, καὶ ὑμνοῦντα, καὶ βοῶντα· "Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία." Καὶ αὐτῇ δὲ τῇ συλλήψει Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος διηκόνησε· καὶ τῷ Ἰωσήφ ἄγγελος, καὶ τὴν εἰς Αἴγυπτον φυγὴν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἐπάνοδον προστεταχὼς φαίνεται· καὶ μετὰ τοὺς κατὰ τοῦ διαβόλου ἀγῶνας, ἄγγελοι προσελθόντες διηκόνησαν τῷ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας ἀγωνισαμένῳ, καὶ τὸν ἀνταγῶνιστὴν καταλύσαντι, εὐφημοῦντες, ἀνυμνοῦντες, περιέποντες. Καὶ ἐν τῷ καιρῷ δὲ τοῦ πάθους, ἄγγελοι παρήσαν τὸ ἀνθρώπινον ὑπερείδοντες. Καὶ τῷ τάφῳ ἄγγελοι προσεδρεύοντες ἐκήρυττον αὐτοῦ τὴν ἀνάστασιν· καὶ ἠνίκα εἰς τοὺς οὐρανούς ἀνελήφθη, ἄγγελοι τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγον· "Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως

ἐλεύσεται πάλιν." Διό μοι δοκεῖ τὰ σὺν τῷ νυμφίῳ τάγματα ἀγγέλων εἶναι τοῖς τοῦ νυμφίου νεύμασιν ὑπηρετούντων, καὶ τὴν νύμφην πάσης κηδεμονίας ἀξιούντων. Καὶ τοῦτο δὲ προειπεῖν ἀναγκαῖον, ὡς τρία τοῦ Σολομῶντος ἐδιδάχθημεν εἶναι συγγράμματα, τὰς Παροιμίας, καὶ τὸν Ἐκκλησιαστήν, καὶ 81.48 τὸ Ἄσμα τῶν ἁσμάτων· καὶ αἱ μὲν Παροιμίαι τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν τοῖς βουλομένοις προσφέρουσιν· ὁ δὲ Ἐκκλησιαστής, τῶν ὀρωμένων ἐρμηνεύει τὴν φύσιν, καὶ τοῦ παρόντος βίου τὸ μάταιον ἐκδιδάσκει, ἵνα μαθόντες αὐτῶν τὸ ἐπίκηρον, ὡς παριόντων καὶ ταφρονήσωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ὡς μενόντων ἐπιθυμήσωμεν. Τὸ δὲ Ἄσμα τῶν ἁσμάτων, τὴν μυστικὴν συνάφειαν τῆς νύμφης καὶ τοῦ νυμφίου διδάσκει· ὡς εἶναι τὴν πᾶσαν τοῦ Σολομῶντος πραγματεία κλίμακά τινα, τρεῖς ἔχουσιν τοὺς βαθμοὺς, τὸν ἠθικόν, τὸν φυσιολογικόν, τὸν μυστικόν. Δεῖ γὰρ τὸν εὐθὺς προσιόντα τῇ εὐσεβείᾳ καθαρθῆναι πρότερον διὰ τῆς ἀγαθῆς πράξεως τὴν διάνοιαν· εἴθ' οὕτως κατοπτεῦσαι τῶν παριόντων τὸ μάταιον, καὶ τῶν δοκούντων τερπνῶν τὸ ἐπίκηρον· καὶ ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀναπτῆναι, καὶ τὸν νυμφίον ποθῆσαι, τὸν τὰ αἰώνια ἐπαγγειλάμενον ἀγαθὰ. Διὰ τοῦτο καὶ τρίτον τέταρτον καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο· ἵνα ὁδῶ τις βαδίζων ἐπὶ τὸ τέλει ἔλθοι. Ἡγοῦμαι δὲ τὸν σοφὸν Σολομῶντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἅτε δὴ προφήτου καὶ μεγάλου προφήτου, δεδιδασμένον ταῦτα συγγεγραφέναι. Ἦκουσε γὰρ αὐτοῦ πάντως ἄδοντος· "Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ περιβεβλημένη, πεποικιλμένη." Καὶ πάλιν· "Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι Κύριός σου." Ἀμέλει τοῖς μεираκίοις, καὶ τοῖς ἀτελέσιν ἔτι τὴν ἡλικίαν, οὐκ ἐπιτρέπουσιν αὐτοῦ τὴν ἀνάγνωσιν· μόνοις δὲ τοῖς εἰς ἄνδρας τελοῦσιν, καὶ συνιέναι δυναμένοις τὰ κεκρυμμένα, καὶ πνευματικῶς νοῆσαι τὰ γεγραμμένα, ἀναγινώσκειν κελεύουσιν. Οὐκοῦν παυσάμενοι τοῦ ζυγομαχεῖν, εἴτε προφητικῶς συγγέγραπται τὸ βιβλίον, εἴτε μεμαθηκῶς παρὰ τοῦ πατρὸς, ἃ ἐδιδάχθη διδάσκει, τῆς ἐρμηνείας ἀψώμεθα· τοσοῦτον τοὺς ἐντευξομένους παρακαλέσαντες, μὴ κλοπὴν ἡμῶν κατηγορεῖν, εἴ τι τοῖς πατράσιν εἰρημένον ἐν ταῖς ἡμετέραις εὐροίαις ἐρμηνείαις. Ὁμολογοῦμεν γὰρ καὶ ἡμεῖς παρ' ἐκείνων τὰς ἀφορμὰς εὐρηκεῖναι τῆς σαφηνείας· ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐ κλοπὴ, ἀλλὰ κληρονομία πατρῶα. Καὶ τὰ μὲν παρ' ἐκείνων εἰληφότες τίθεμεν, τὰ δὲ αὐτοῖς ἐπεξευρόντες προστίθεμεν. Καὶ τὰ μὲν, ὡς διὰ πλάτους εἰρημένα τισὶν, συντέμνομεν· τὰ δὲ ἐπεξεργασίας δεόμενα διευρύνουμεν. Καὶ ὅλως ἀνεδεξάμεθα πόνον, οὐκ ἄχρηστον οἶμαι τοῖς ἐντευξομένοις ἐσόμενον. Διὸ τοὺς ἀπόνως τοὺς ἡμετέρους καρπούμενους πόνους παρακαλοῦμεν, εὐχὰς ἡμῖν ἀντιδοῦναι τῶν πόνων. Εἰ δὲ οὐκ ἀκριβῆς ἡ ἐρμηνεία φανείη, τὸν γοῦν πόνον ἀπόδεξαι, καὶ τὰ λείποντα δίδαξον.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΟΥ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ.

Ἐπειδὴ τῇ θεῖᾳ θαρρήσαντες χάριτι τῆς ἐρμηνείας τοῦ βιβλίου τούτου κατεθάρρήσαμεν, φέρε πρῶτον ἀπάντων αὐτὴν τοῦ βιβλίου τὴν προγραφὴν ἐξετάσαντες εὐκρινῆ καταστήσωμεν. Ἄσμα ἁσμάτων, ὃ ἦσθη τῷ Σολομῶντι. Σκοπήσωμεν τί δήποτε οὐκ Ἄσμα, ἀλλ' "Ἄσμα ἁσμάτων" αὐτὸ προσηγόρευσε ὁ σοφὸς Σολομῶν. Ὅτι γὰρ οὐδὲν εἰκὴ καὶ μάτην ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος ἐνεργούμενον λέγεται, δὴ λον τοῖς σώφρονοι λογισμῶ καὶ εὐσεβεῖ κεκρημένοις καθέστηκε. Τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος,

σκοπητέον τίνος ἔνεκεν "Ἄσμα ἄσμάτων," ἀλλ' οὐκ Ἄσμα, τοῦτο καλεῖται τὸ σύγγραμμα. Πολλὰ μὲν οὖν ἄσμα τα, καὶ ψαλμοὺς, καὶ ὕμνους, καὶ ᾠδὰς, παρά τε τῷ μακαρίῳ Δαβίδ, καὶ παρά τοῖς πρὸ αὐτοῦ καὶ μετ' αὐτὸν προφήταις εὐρίσκομεν εἰρημένα καὶ συγγεγραμμένα· καὶ Μωσῆς μὲν ὁ μέγας ἦσε πρώτην μὲν ᾠδὴν τὴν ἐπινίκιον, ἡνίκα ἡ θάλασσα διαιρεθεῖσα, αὐ τοῖς μὲν τοῖς Ἰσραηλίταις ὁδὸς ἐγένετο, τοῖς δὲ Αἰ γυπτίοις τάφος· δευτέραν δὲ ᾠδὴν ἦσεν εὐχαριστήριον τὴν ἐπὶ τῷ φρέατι· τρίτην δὲ, ἐν ἣ τὰς θείας διηγῆσατο δωρεὰς, καὶ τῆς ἀγνώμονος γνώμης τοῦ λαοῦ κατηγορήσεν. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Δαβὶδ τοὺς μὲν ἐπὶ νικίους ἦσεν ὕμνους, τοὺς δὲ ἐπιληνίους· καὶ τοὺς μὲν ὀρθρίους, τοὺς δὲ ἑσπερίους. Ὁ δὲ σοφὸς Σολομὼν οὐκ ἐπινίκιον, οὐδὲ ὀρθριον, ἀλλ' ἐπιθαλάμιον ἄσμα συγγράφει. Τὰ μὲν γὰρ ἐπινίκια ἄσματα δηλοῖ τῶν πολεμίων κατάλυσιν καὶ τῶν αἰχμαλώτων λύσιν, ὡς τὸ, "Ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς. Τόξον συντρίψει, καὶ συνθλάσει ὄπλον, καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρί. Σχολάσατε, καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἶμι Θεός· ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ." Σημαίνει γὰρ, ὅτι τῶν πολεμίων τὴν πανοπλίαν συντρίψας, καὶ τοὺς ὑπ' ἐκείνους πάλαι τελοῦντας αἰχμαλώτους ἐλευθερώσας, 81.52 ὑφ' ἑαυτὸν ἐποίησατο, καὶ τὴν τῶν πάντων ἐκόντων ἀνεδήσατο βασιλείαν. Διὸ φησιν· "ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ." Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ, "Πάντα τὰ ἔθνη, κροτήσατε χεῖρας· ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως, ὅτι Κύριος ὕψιστος, φοβερὸς, βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν." Καὶ πάλιν· "Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ. Τῇ ὠραιότητί σου καὶ τῷ κάλλει σου ἔντεινον, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε." Καὶ αὐθις· "Ἄρατε πύλας, οἱ ἄρχοντες, ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε, πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης, Κύριος κραταῖος καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ." Ἐν μὲν οὖν τούτοις τοῖς ἄσμασι τὴν νίκην τοῦ βασιλέως οἱ προφήται διεξίασι, καὶ ἐπὶ τῇ τῶν αἰχμαλώτων αὐτὸν ὕμνοῦσιν ἐλευθερίαν.

Τὸ δὲ Ἄσμα τῶν ἄσμάτων τὸν γάμον αὐτοῦ διαγράφει, καὶ τὸν περὶ τὴν νύμφην ἔρωτα διαγρά φεται. "Νύμφην" δὲ προσαγορεύει τοὺς ἐν ἐκείνοις τοῖς ἄσμασι τῆς αἰχμαλωσίας ἀπαλλαγέντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας τετυχηκότας, καὶ προσοικειωθέντας τῷ βασιλεῖ, καὶ ἄληστον τῶν εὐεργεσιῶν τὴν μνήμην ἐσχηκότας, καὶ πολλὴν περὶ αὐτὸν εὐνοίαν καὶ στοργὴν ἐπιδεικνυμένους, καὶ διηνεκῶς αὐτῷ ἐπομένους· εἶτα, τῶν ἄνω δυνάμεων πυνθανομένων, "Τίς ἐστὶν ὁ βασιλεὺς δόξης;" συνεῖναι ἰμειρομένους, καὶ οὐδὲ πρὸς βραχὺ μόριον ἡμέρας χωρισθῆναι τοῦ σεσωκότος ἀνεχομένους. Τούτου χάριν Ἄσμα τῶν ἄσμάτων καλεῖται τοῦτο τὸ βιβλίον, σημαίνοντος τοῦ λόγου, ὡς ἐκεῖνα τὰ ἄσματα διὰ τοῦτο τὸ ἄσμα γεγένηται, κάκεινα πρὸς τοῦτο ἄγει. "Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν, καὶ θείας φιλανθρωπίας ὁ κολοφῶν, ἡ ἄρρητος ἀγαθότης, ὁ ἀμέτρητος ἔλεος, ὁ ἀστάθμητος οἶκος, ἡ ἀφραστός ἀγάπη, τὸ ἀνέχεσθαι τὸν ποιητὴν, καὶ πλάστην, καὶ δημιουργόν, καὶ Κύριον, καὶ Θεόν, καὶ Δεσπότην, καὶ αἰεὶ ὡσαύτως ἔχοντα, τὸ πῆλινον τοῦτο ζῶον, καὶ παθητὸν, καὶ φθαρτὸν, καὶ ἀγνώμον, καὶ ἄχρηστον, μὴ μόνον ἀπαλὸν λάξαι θανάτου, καὶ διαβολικῆς τυραννίδος, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίαν δωρησασθαι, καὶ μὴ μόνον ἐλευθέρους ἀποφῆναι, ἀλλὰ καὶ υἱοὺς καταστήσαι· καὶ μὴ μόνον τῆς υἰοθεσίας δωρησασθαι χάρισμα, ἀλλὰ καὶ νύμφην προσαγορευσαί τε καὶ ποιῆσαι, καὶ νυμφίῳ παραπλησίως συναρμοσθῆναι αὐτῇ, καὶ ἔδνα μυρία προσενεγκεῖν, καὶ νυμφῶνα καὶ θάλαμον προεστρεπίσαι· καὶ γυμνὴν οὔσαν ἀμφιάσαι, καὶ γενέσθαι αὐτῇ περιβόλαιον, καὶ τροφήν, καὶ πόμα, καὶ ὁδόν, καὶ θυρεόν, καὶ ζωὴν, καὶ φῶς, καὶ ἀνάστασιν. Ἀλλὰ γὰρ φιλονεικῶ ψάμμον ἀριθμεῖν, ἢ ὑετοῦ σταγόνας, ἢ τὴν θάλασσαν κυάθῳ μετρεῖν, τῆς θείας φιλανθρωπίας ἐφικέσθαι λόγῳ τολμῶν. Διὰ τοῦτο τοῖνυν

Ἄσμα τῶν ἁσμάτων προσαγορεύεται τὸ βιβλίον, ὡς τὰ μείζω τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος εἶδη διδάσκον 81.53 ἡμᾶς, καὶ τὰ ἐνδότετα, καὶ ἄδυτα, καὶ ἀγίων ἅγια τῆς θείας ἡμῖν φιλανθρωπίας ἀποκαλύπτον μυστήρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

α΄. Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ. Ταῦτα ἡ νύμφη λέγει προσευχομένη τῷ τοῦ νυμφίου Πατρί. Ἦκουσε γὰρ καὶ τῶν τῷ Ἀβραάμ τῷ πατριάρχῃ δοθεισῶν ὑποσχέσεων, καὶ τῶν τοῦ Ἰακώβ ἐν εὐλογίαις προρρήσεων. Ἦκουσε καὶ τοῦ μεγάλου Μωσέως περὶ αὐτοῦ προθεσπίσαντος· ἤκουσε καὶ τῶν Ψαλμῶν τὸ κάλλος αὐτοῦ καὶ δύνάμιν διηγουμένων· "Ὁραῖος γὰρ, φησὶ, κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἐξεχύθη χάρις ἐν χεῖρεσί σου· διὰ τοῦτο εὐλόγησέ σε ὁ Θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα. Περί ζῶσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ τὸν μηρόν σου, δυνατέ. Τῇ ὠραιότητί σου, καὶ τῷ κάλλει σου ἔντεινε, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε· ἔνεκεν ἀληθείας, καὶ πραότητος, καὶ δικαιοσύνης." Ἐδιδάχθη, ὅτι καὶ Θεὸς ἐστὶ, καὶ Υἱὸς προαιώνιος οὗτος αὐτὸς ὠραῖος, καὶ εὐπρεπής. "Ὁ θρόνος γὰρ σου, ὁ Θεὸς, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· ῥάβδος εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου." Καὶ Ἡσαΐας δὲ βοᾷ· "Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδώμ, ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ; οὗτος ὠραῖος ἐν στολῇ μετὰ ἰσχύος." Διδαχθεῖσα τοίνυν τοῦ νυμφίου τὸ κάλλος, τὴν ῥώμην, τὸν πλοῦτον, τὴν βασιλείαν, τὸ κράτος ὃ κατὰ πάντων ἔχει, τὸ ἀίδιον, τὸ ἀνώλεθρον, τὸ ἀτελεύτητον, ἱμείρεται ἰδεῖν τε αὐτὸν, καὶ περιπτύξασθαι, καὶ τὰ πνευματικὰ αὐτῷ ἀποδοῦναι φιλήματα. Ἀλλὰ μηδεὶς τῶν χαμαιζήλων καὶ περιγείων ἀπὸ τῆς τῶν φιλημάτων προσηγορίας πληττέσθω· σκοπεῖτω δὲ ὡς καὶ, ἐν τῷ μυστικῷ καιρῷ, τοῦ νυμφίου τὰ μέλη δεχόμενοι, καταφιλοῦμέν τε καὶ περιπτυσσόμεθα, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπιτίθεμεν τῇ καρδίᾳ, καὶ οἴονεὶ περίληψίν τινα φανταζόμεθα νυμφικὴν, καὶ αὐτῷ συνεῖναι ἡγούμεθα, καὶ αὐτὸν περιπτύσσεσθαι καὶ καταφιλεῖν, τῆς ἀγάπης ἐκβαλλούσης τὸν φόβον, κατὰ τὴν θείαν Γραφήν. Ποθεῖ τοίνυν ἡ νύμφη ὑπ' αὐτοῦ φιληθῆναι τοῦ νυμφίου, μονονουχὶ λέγουσα πρὸς τὸν τούτου Πατέρα· Πέμψον μοι τὸν μονογενῆ σου Υἱόν, ὃ Δέσποτα καὶ Πάτερ· τοῦτο γὰρ μᾶλλον ἢ ἐκεῖνο θέλεις ἀκούειν· πάλαι αὐτὸν ἀναμένω, πάλαι ποθῶ. Ἐκαμον αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς δεχομένη διὰ πατριαρχῶν, διὰ νομοθετῶν, διὰ προφητῶν· οὐκέτι φέρω τοῦ ἔρωτος τὴν φλόγα· πῦρ ἐστὶ καιόμενον καὶ φλεγόμενον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. Διὰ πάντων μοι τῶν προφητῶν ὑπισχνεῖται παραγίνεσθαι, καὶ οὐδέπω καὶ τήμερον ἐμπεδώσαι τὰς ὑποσχέσεις ἠθέλησεν. Ὑπέσχετό μοι διὰ τοῦ Δαβὶδ, διὰ τοῦ Ἱερεμίου, διὰ τοῦ Ἡσαΐου, διὰ τοῦ Ἰεζεκιήλ, καὶ Ζαχαρίου, καὶ Δανιήλ, καὶ τῶν λοιπῶν προφητῶν παραγίνεσθαι, καὶ τὸν γάμον 81.56 ἐπιτελέσειν. Οὐκ οἶδα δὲ ἀνθ' οὗ μέλλει, καὶ περιορᾷ με ποθοῦσαν. Εἶπέ μοι διὰ Ὡσηέ· "Καὶ μνηστεύσομαί σε ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ ἐν κρίματι, καὶ ἐν ἐλέει, καὶ ἐν οἰκτιρμοῖς, καὶ μνηστεύσομαί σε ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ τὸν Κύριον." Εἶπέ μοι διὰ Ἡσαΐου· "Εὐφράνθητι, στεῖρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥήξον καὶ βόησον, ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα·" καὶ ἀναμένω καθ' ἐκάστην ἡμέραν τυχεῖν ἐφιεμένη τῶν ὑποσχέσεων. Ταῦτα αἰνίττεται λέγουσα· "Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ." Καὶ ἵνα μὴ ἀποφαντικῶς ἐρμηνεύσωμεν, φέρε μάρτυρα τῶν εἰρημένων τὸν μακάριον καλέσωμεν Παῦλον. Οὗτος Ἑβραίοις γράφων, καὶ περὶ πίστεως λόγον διεξιὼν, τοιαῦτά φησι περὶ τοῦ Ἀβραάμ· "Πίστει παρῶκη σεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός·" καὶ μετὰ

βραχέα· "Κατὰ πίστιν, φησὶν, ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες, καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρ ἐπίδημοὶ εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγουσιν, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν· καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι· νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστι τῆς ἐπουρανίου· διὸ καὶ οὐκ ἐπαισχύνεται ὁ Θεὸς αὐτῶν καλεῖσθαι Θεός· ἠτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. Καὶ περὶ τοῦ μεγάλου Μωσέως φησὶν, ὅτι "Μᾶλλον εἴλετο συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν· μείζονα πλοῦτον ἠγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἀπέβλεψε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων ἐκαρτέ ρησε." Καὶ περὶ πάντων δὲ ὁμοῦ τῶν ἁγίων, τῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ διαπρεψάντων τοιαῦτά φησι· "Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττον τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν." Καὶ Κύριος δὲ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἀποστόλους φησὶ "Πολλοὶ προ φῆται, καὶ βασιλεῖς, καὶ δίκαιοι, ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει." Καὶ πρὸς Ἰουδαίους δὲ διαλεγόμενος ἔλεγεν· "Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἐπεθύμησεν ἰδεῖν τὴν ἡμέραν ἐμὴν· καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη." Καὶ Συμεῶν δὲ ὁ πρεσβύτης ἐχρηματίσθη μὴ ἰδεῖν θάνατον, ἕως ἂν ἴδῃ τὸν Χρὶ 81.57 στὸν Κυρίου. Τεχθέντα τοίνυν, καὶ εἰς τὸν ναὸν ἀνεν εχθέντα, δεξάμενός τε ἐν χερσὶν, φησί· "Νῦν ἀπο λύεις τὸν δοῦλόν σου, Δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ Σωτήριόν σου, ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν." καὶ τὰ ἐξῆς. Δῆλον τοίνυν, ὡς ταῖς θεαῖς ὑποσχέσει πιστεύοντες ἐπεθύμουν τῶν ἐπαγγελιῶν τὸ τέλος ἰδεῖν· διὸ τὸ Ἄσμα τῶν ἁσμάτων εἰσάγει τὴν νύμφην λέγουσαν· "Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ." Φίλημα δὲ νοοῦμεν οὐ στομάτων συνάφειαν, ἀλλ' εὐσεβοῦς ψυχῆς καὶ θεοῦ λόγου κοινωνίαν. Καὶ ἔοικεν ἡ νύμφη τοιοῦτόν τι λέγειν· "Ἦκουσά σου τῶν λόγων διὰ γραμμάτων· ἐπιθυμῶ δὲ καὶ αὐτῆς ἀκοῦσαί σου τῆς φωνῆς· βούλομαι ἀμέσως ἐκ τοῦ στόματος τῆς ἱερᾶς δέξασθαι διδασκαλίαν, καὶ ταύτην τοῖς τῆς διανοίας μου καταφιλήσαι χεῖλεσι. "Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ." Ταῦτα τῆς νύμφης εἰρηκυίας, εὐθύς ὁ νυμφίος ἐπιφαίνεται τῇ νύμφῃ, τὴν ὑπόσχεσιν ἐκείνην πληρῶν, ὅτι "Ἐτι λαλούσης σου, ἰδοὺ ἀρῶμαι." Αὕτη δὲ εὐθύς θεα σαμένη τὸν ποθούμενον ἐκπλήττεται, αὐτοῦ καὶ θαυμάζει τοὺς μαστοὺς, καὶ τὴν εὐωδίαν, καὶ βοᾷ· β'. Ἀγαθοὶ μαστοὶ σου ὑπὲρ οἶνον, καὶ ὄσμη μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα. Οἶδα, φησὶ, τὰ ὑπὸ Μωσέως κατασκευασθέντα μύρα, τό τε ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως· ἀλλὰ πάντων ἐκείνων τῶν ἀρωμάτων τὸ σὸν μύρον ἐστὶν εὐωδέστατον. Μύρον δὲ ἐνταῦθα καλεῖ τὴν πνευματικὴν χάριν, ἧς πλήρης ὑπάρχων, ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πᾶσιν ἡμῖν δέδωκεν. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ, ὅτι "Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν ἐν τοῖς σωζομένοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὄσμη θανάτου, εἰς θάνατον· οἷς δὲ ὄσμη ζωῆς, εἰς ζωὴν." Γυψὶ γὰρ τοῖς νεκροβόροις, τροφή μὲν ἐστὶ τὰ δυσώδη σώματα, τὸ δὲ μύρον ὄλεθρον. Οὕτω τοῖς δυσσεβέσι, καὶ τῇ δυσωδίᾳ τῆς ἀμαρτίας προσ εδρεύειν προηρημένοις, ἡδίστη μὲν τῆς ἀκολασίας ἢ δυσωδία, βαρεῖα δὲ καὶ ἐπαχθὴς ἡ Χριστοῦ διδασκαλία· διὸ καὶ τὸν αὐθαίρετον αὐτοῖς θάνατον ἐπ' ἀγει. "Αὕτη γὰρ ἐστὶ, φησὶ, κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς." Εἰκότως τοίνυν φησὶν ἡ νύμφη· "Καὶ ὄσμη μύρων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα." Καὶ οὐ λέγει, Τοῦ μύρου σου, ἀλλὰ,

"Τῶν μύρων σου." δεικνύουσα ὅτι πολλὰ καὶ μυρία χαρίσματα. "Ὡ μὲν γὰρ, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, δέδοται λόγος σοφίας· ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα· ἐτέρω δὲ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι· ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων· ἄλλω δὲ προφητεία· ἄλλω δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἄλλω δὲ γένη γλωσσῶν." Διὰ τοῦτο οὐ λέγει, Ὁσμὴ μύρου σου, ἀλλὰ, "Ὁσμὴ μύρων σου." Δείξασα τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα χαρίσματα, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἀπὸ μιᾶς 81.60 προχεῖται πηγῆς. Διὸ ἐπάγει· "Μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σου." Οἱ γὰρ πολλοὶ, φησὶν, οὗτοι καὶ διάφοροι κρουνοὶ, οἱ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην εὐωδίας πληρώσαντες, μίαν ἔχουσι φλέβα καὶ πηγὴν, τὸ σὸν μύρον. "Ἐν αὐτῷ γὰρ κατώκησε πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος," καὶ αὐτὸς πάντα ὁμοῦ τὰ τοῦ Πνεύματος κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὑπεδέξατο δῶρα. Διὸ καὶ Ἡσαΐας βοᾷ· "Ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί, καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ ἀναβήσεται· καὶ ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτῷ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλής καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας· καὶ πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτόν. Διὰ τοῦτο λέγει· "Μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σοι" καὶ οὐ λέγει "μύρον" ἀπλῶς, ἀλλὰ "ἐκκενωθὲν." Καθάπερ γὰρ τὸ μύρον ἐν ἀγγεῖῳ κεκρυμμένον, κεκρυμμένην ἔχει καὶ τὴν εὐοσμίαν, εἰ δὲ προχυθεῖ, καὶ αὐτὸν ἀναπίμπλησι τὸν ἀέρα· οὕτως ὁ Δεσπότης Χριστὸς, πρὸ μὲν τοῦ πάθους ὀλίγοις ἦν γνώριμος· ἐπειδὴ δὲ τὸν σταυρὸν ὑπέμεινε, καὶ τὸν θάνατον, καὶ οἶονεὶ διηνοίγη τὸ τοῦ σώματος ἄγχος, πλήρεις μὲν εὐθύς οἱ μακάριοι ἀπόστολοι τῆς εὐοσμίας ἐκείνης ἐγένοντο· δραμόντες δὲ, γῆν καὶ θάλασσαν περινοστήσαντες, καὶ τὸ κήρυγμα πᾶσι διαπορθμεύσαντες, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τῆς εὐοσμίας ἐπλήρωσαν.

Διὰ τοῦτο φησὶν ἡ νύμφη· "Μύρον ἐκκενωθὲν ὄνομά σοι." Ἀρκεῖ γὰρ ἡ Χριστοῦ προσηγορία οἶονεὶ μυρίσαι καὶ εὐωδίας ἀπάσης ἐμφορῆσαι τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχάς. Εἰ δὲ βούλη καὶ μυστικώτερον νοῆσαι, ἀνά μνησον σεαυτὸν τῆς ἱερᾶς μυσταγωγίας, ἐν ἧ οἱ τε λούμενοι, μετὰ τὴν ἄρνησιν τοῦ τυράννου, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ὁμολογίαν, οἶονεὶ σφραγιδαίνα βασιλικὴν δέξονται τοῦ πνευματικοῦ μύρου τὸ χρίσμα· ὡς ἐν τύπῳ τῷ μύρῳ τὴν ἀόρατον τοῦ παναγίου Πνεύματος χάριν ὑποδεχόμενοι. Διὰ τοῦτο νεάνιδες ἠγάπησάν σε. (στιχ. γ΄.) Εἶλ κυσάν σε, ὀπίσω σου εἰς ὁσμὴν μύρου σου δραμοῦσαι. Ταύτης, φησὶ, τῆς εὐοσμίας τοῦ μύρου σου, τουτέστι τῆς θείας καὶ σωτηριώδους σου διδασκαλίας, ἀντιλαμβανόμεναι αἱ νεανικαὶ καὶ ἀνδρεῖαι ψυχαὶ (ταύτας γὰρ νεάνιδας ὁ λόγος καλεῖ), οὕτως σε θερμῶς ἠγάπησαν, ὡς ἐλκῦσαί σε πρὸς ἑαυτάς, καὶ ὀπίσω σου ἀκολουθεῖσαι, ἀλλὰ καὶ σὺν δρόμῳ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα μὴ ἀπολειφθῶσι, μηδὲ χωρισθῶσι τοῦ ποθομένου. Δηλοῖ δὲ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος τοῦτον τὸν δρόμον, λέγων· "Τρέχω εἴ γε καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην." Καὶ πάλιν· "Οὕτως, φησὶ, τρέχετε, ἵνα καταλάβητε." Καὶ ἐτέρωθι· "Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα." Τρέχουσι τοίνυν αἱ νεανικὸν φρόνη 81.61 μα κεκτημένα ψυχαί, καὶ τὸν ἄβρον καὶ ὑγρὸν καὶ χαῦνον βίον διαφυγοῦσαι, καὶ τὸν πόνον ἀντὶ τρυφῆς προελόμεναι, ὀπίσω τοῦ νυμφίου θελγόμεναι καὶ καλοῦ μὲναι τῆ εὐωδία τοῦ μύρου, καὶ οἶονεὶ ἀρρήτῳ δεσμῷ κατεχόμεναι. Ταῦτα μὲν οὖν ἡ νύμφη, μηδέπω τοῦ νυμφῶνος ἀξιοθεῖσα, πρὸς τε τὸν τοῦ νυμφίου Πατέρα, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν νυμφίον ἐληλυθότα πρὸς αὐτὴν διεξέρχεται. Ἀξιούται δὲ καὶ τῆς παστάδος, καὶ τῶν τοῦ νυμφίου θαλάμων τε καὶ ταμιείων, καὶ σεμνυνομένη πρὸς τὸν οἰκεῖον λέγει χορόν· "Εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ," τουτέστι, τὰ κεκρυμμένα αὐτοῦ ἀπεκάλυψέ μοι βουλευματα· τὸ μυστήριον τὸ ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν ἐγνώρισέ μοι· τοὺς θησαυροὺς, τοὺς σκοτεινοὺς, καὶ ἀποκρύφους, καὶ ἀοράτους, ἀνέωξέ μοι, κατὰ τὴν τοῦ Ἡσαΐου προφητείαν. Καὶ τοῦτο ἔστιν ἀκριβέστερον ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων μαθεῖν,

ήνικά ο Δεσπότης Χριστός, τοῖς μὲν Ἰουδαίοις ἐν παραβολαῖς διελέγετο, τοῖς δὲ ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς ἀπεκάλυπτε τῶν παραβολῶν τὴν διάνοιαν, λέγων· "Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. Καὶ ταμειῖον δὲ ὁ Κύριος τὴν διάνοιαν προσαγορεύει, λέγων· "Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμειῖόν σου, καὶ πρόσευξαι τῷ Πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ." "Εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμειῖον αὐτοῦ." μονονουχὶ λέγουσα μετὰ τοῦ μακαρίου Παύλου, ὅτι "Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ. Ἡμεῖς γὰρ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν, ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι." –"Εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμειῖον αὐτοῦ." Ἀναγκαῖον ζητῆσαι τίνος ἔνεκεν μόνῃ ἢ νύμφῃ εἰσάγεται, αἱ δὲ νεάνιδες οὐκ εἰσάγονται, ἀλλ' ἔξω ἐστηκυῖαι, τὴν νύμφην εἰς ἐλθοῦσαν ἀναμένουσι· καὶ ἐξελθούσης καὶ διηγησαμένης πῶς εἰσήγαγεν αὐτὴν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμειῖον αὐτοῦ, ἐπάγουσιν· "Ἀγαλλιασώμεθα, καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί. Ἀγαπήσομεν μαστοὺς σου ὑπὲρ οἶνον. Εὐθύτης ἡγάπησέ σε." Οὐ πάντες οἱ πεπιστευκότες, τῆς ἴσης ἀξίας ὑπάρχουσι. Πολλοὶ γὰρ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ μου," φησὶν ὁ Χριστός, τουτέστιν, ἀξιωματῶν διαφοραί. Ἄλλο γὰρ τάγμα πατριαρχῶν, καὶ ἄλλο προφητῶν· ἄλλο ἀποστόλων, καὶ ἄλλο μαρτύρων· ἄλλο τῶν ἐν παρθενίᾳ διαπρεψάντων, καὶ ἄλλο τῶν τοῦ γάμου ζυγὸν ἐννόμως ὑπελθόντων· ἄλλο τῶν ἐν πλούτῳ τὸν Θεὸν θεραπευσάντων, καὶ πιστῶν οἰκονόμων γεγενημένων, καὶ ἄλλο τῶν τῆς πενίας τὰ ποικίλα παθήματα καρτερῶς ὑπενεγκάντων· ἄλλο τῶν τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν μετιόντων, καὶ ἄλλο τῶν ἐν ὄρεσι δαιτυμῶν, καὶ τῇ θείᾳ θεωρίᾳ μόνῃ προσέχειν προαιρου 81.64 μένων. Καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ τούτοις τοῖς τάγμασι πολλὰς ἔστιν εὐρεῖν τὰς διαφοράς· τῶν μὲν θερμότερον, τῶν δὲ χυνοτέρων μετιόντων ἢ μετῴσιν· καὶ τῶν μὲν σπουδαιότερον, τῶν δὲ ἀμελέστερον. Καὶ τοῦτο ἔστιν εὐρεῖν καὶ ἐκ τῆς τοῦ Κυρίου παραβολῆς. Δέκα γὰρ παρθένους εἰσάγων, τὰς μὲν πέντε λέγει φρονίμους, τὰς δὲ πέντε μωράς· καὶ τὰς μὲν ἀξιοῖ τοῦ νυμφῶνος, ταῖς δὲ ἀποκλείει τὰς θύρας· καὶ ἀποκρίνεται μὲν αὐταῖς, τὴν παρθενίαν τιμῶν, οὐκ ἀξιοῖ δὲ τῆς εἰσόδου, διὰ τὴν περὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς ῥαθυμίαν. Ἐπειδὴ τοίνυν οὕτω ταῦτα διευκρινησάμεθα, νοήσωμεν νύμφην μὲν εἶναι τὰς ἐν ἀπάσαις ταῖς ἀρεταῖς τετελειωμένας ψυχὰς, νεάνιδας δὲ ταύτην ἐπομένας, τὰς ἀγαπώσας μὲν τὸν νυμφίον, καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ σπουδαζούσας, τὴν τελειότητα δὲ τῆς νύμφης οὐδέπω μιμησαμένας. Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, μαρτυρεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῷ μὲν ψαλμῷ τὰ ὅμοια λέγον.

Διηγησάμενον γὰρ τοῦ νυμφίου τὸ κάλλος, καὶ τὴν ἐν τοῖς χεῖλεσι χάριν, καὶ τὴν αἰώνιον εὐλογίαν, καὶ τὴν φοβερὰν παντευχίαν, καὶ τῶν πολεμίων τὸν ὄλεθρον, καὶ τῶν πάλαι αἰχμάλωτων λαῶν τὴν ὑπόπτωσιν καὶ προσκύνησιν, τὸν βασιλικὸν αὐτοῦ καὶ αἰώνιον θρόνον, καὶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, τὰ τῇ δικαιοσύνῃ κεκοσμημένα· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὴν ἀνθρωπεῖαν ἀρετὴν, ἣν μετελήλυθεν, "ἥνικά ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐκ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών·" πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὴν χρίσιν τὴν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γεγενημένην, καὶ τὰ δῶρα τὰ ὑπὸ τῶν Μάγων προσενηθέντα, παράγει· "Παρέστη ἡ Βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου ἐν ἱματισμῷ διαχρυσῷ περιβεβλημένη, πεποικιμένη." Καὶ βασίλισσαν μὲν καλεῖ τὰς τετελειωμένας ἐν ἀρετῇ ψυχὰς, ἐπειδὴ καὶ Παῦλος οὕτω λέγει· "Εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν·" ἱματισμὸν δὲ διάχρυσον καὶ ποικίλον, τὰ αὐτὰ τοῦ Πνεύματος ποιήματα. Εἶτα καὶ συμβουλὴν αὐτῇ προσφέρει· "Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ

πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου." Δείκνυσι δὲ ἑαυτὸν οὐ μόνον αὐτῆς συγγενῆ ὄντα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ Κύριον καὶ Δεσπότην κατὰ τὴν κεκρυμμένην θεότητα· καὶ τῆς ἀρρήτου φιλανθρωπίας αὐτὴν ἀναμιμνήσκων, φησὶν, "Ὅτι αὐτός ἐστι Κύριος καὶ Θεός σου, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ." Προ ἀγορεύει αὐτῇ καὶ τὴν οὐκ εἰς μακρὰν θεωμένην παρά τε βασιλέων καὶ ἀρχόντων προσκύνῃσιν. "Τὸ πρόσωπόν σου γάρ, φησὶ, λιτανεύσουσι πάντες οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ." Πρόσωπον δὲ τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ μὲν τὸ ὀρώμενον, τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα, κατὰ δὲ τὸ νοούμενον, αὐτὸς ὁ νυμφίος, ὁ κεφαλὴ αὐτῆς γεγενῆσθαι ἀξιώσας, κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου φω 81.65 νήν. Εἶτα τὴν κεκρυμμένην αὐτῆς διηγεῖται δόξαν· "Πᾶσα γὰρ ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν." Ἐπειδὴ κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, "Ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ." κατὰ δὲ τὸν παρόντα βίον πάντες οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ· "Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἡλικιότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον, ἔλεινότεροι πάντων ἐσμὲν." Διὰ τοῦτο μὲν φησὶ· "Πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθέν ἐστιν, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημένη, πεποικιλμένη" πάλιν κροσσωτὰ χρυσᾶ καὶ ποικίλα τὰ διάφορα λέγων χαρίσματα. Τούτοις γὰρ ἐπιφέρει· "Ἀπενεχθήσονται τῷ βασιλεῖ παρθένοι ὀπίσω αὐτῆς· αἱ πλησίον αὐτῆς ἄπ' ἐνεχθήσονται σοι, ἀπενεχθήσονται ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλιάσει· ἀχθήσονται εἰς ναὸν βασιλέως." Εὐδὴ λον τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οἱ μὲν φθάσαντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν τελειότητα κτησάμενοι, νύμφη προσαγορεύονται· οἱ δὲ μήπω τὴν τηλειότητα φθάσαντες, ἀλλὰ τούτων ὑποδεέστεροι τυγχάνοντες, οἷόν τινες νεάνιδες ἀκολουθοῦσι τῇ νύμφῃ, πᾶσαν εὐνοίαν καὶ φιλοστοργίαν περὶ τε αὐτὴν καὶ τὸν νυμφίον ἐπιδεικνύμεναι. "Εἰς ἡνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ. Ἀγαλλίασάμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί." Οὐ γὰρ ζηλοτυποῦσιν, οὐδὲ φθονοῦσιν, ἔξω μείνασαι, καὶ μηδέπω τῆς παστάδος τυχούσαι· ἀλλ' εὐφραίνονται, καὶ ἀγαλλιώνται, καὶ γάννυνται ἐπὶ τῇ τιμῇ τῆς νύμφης, καὶ ἀρκοῦνται τῷ τῆς ἡδίστης αὐτῆς ἀπολαύειν φωνῆς. Διὸ ἐπάγουσιν· "Ἀγαπήσομεν μαστοὺς σου ὑπὲρ οἴνον." Καὶ ὅπερ αὕτη τῷ νυμφίῳ ἔφη, τοῦτο αὐτὰι τῇ νύμφῃ φασὶ, διὰ τὴν περὶ αὐτὴν εὐνοίαν καὶ στοργὴν, τοῦ νυμφίου τὴν εὐνοίαν ἐπισπώμεναι. Φησὶ γὰρ καὶ ὁ Χριστὸς τοῖς ἀποστόλοις· "Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται" καὶ, "Ὅς ἂν ποτίσῃ ποτήριον ψυχροῦ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμὲ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ." Μαστοὺς δὲ πάλιν τῆς νύμφης αἱ νεάνιδες καλοῦσι τοὺς τῆς διδασκαλίας κρουνοὺς, τοὺς ἀπάσαις ταῖς ἡλικίαις τὰ πρόσφορα προχέοντας νάματα· καὶ ὑπ' ἰσχυοῦνται ἀγαπήσειν τῆς νύμφης τοὺς μαστοὺς ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην εὐφροσύνην. Τοῦτο γὰρ τροπικῶς ὁ οἶνος ὀνομάζεται, ὁ εὐφραίνων καρδίαν ἀνθρώπου. Ἔστι δὲ ταῦτα καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ γεγενημένα καταμαθεῖν, καὶ καθ' ἑκάστην δὲ ἡμέραν γινόμενα θεάσασθαι. Ἐν μὲν γὰρ τῇ Παλαιᾷ τοῖς προφήταις ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτων τὰ μέλλοντα, δι' αὐτῶν τοὺς τηνικάδε ἀνθρώπους τὸ δέον ἐδίδασκε. Καὶ οἱ μὲν τῶν ταμιείων καὶ ἀποκρύφων ἀπήλαον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξιώντες ἔλεγον τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀποκαλυπτόμενα καὶ δηλούμενα. Διὸ καὶ ὁ Δαβὶδ πρὸς τὸν Θεὸν φησὶ· "Τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφα 81.68 τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι." Οἱ δὲ διὰ τῶν προφητῶν τῶν θείων ναμάτων ἀπολαύοντες, ὡς με σίταις Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τοῖς προφήταις προσεΐχον· καὶ οἱ ἀπόστολοι δὲ, ὡσαύτως θεοθεν ἐμπνεόμενοι, τῆς εὐσεβείας τὸ κήρυγμα εἰς ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους τοῦτο διαπορθμεύοντες διετέλεσαν.

Καὶ οἱ μὲν ἀπόστολοι τῶν Δεσποτικῶν ἀπήλαον ταμιείων· οἱ δὲ τούτων

ἀκροαταὶ τῶν ἀποστολικῶν ἐτύγχανον κρουνῶν, οἷόν τινων μαστῶν παντὸς οἴνου καὶ πάσης εὐφροσύνης τιμιωτέρων. Καὶ κατὰ τὸν παρόντα δὲ καιρὸν, οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι τὰ θεῖα νάματα προσφέρουσι τῷ λαῷ, ὡσπερ ἕκ τινων ταμιείων. Ὁ δὲ ἀπολαύων, ὡσπερ ἀπὸ τινων μαστῶν, τὴν πνευματικὴν ἔλκει τροφήν, καὶ πάσης αὐτὴν εὐφροσύνης βιωτικῆς ἀμείνω ἡγεῖται. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς Ἰσραήλ ἡ νύμφη φησὶν· "Εἰσήνεγκέ με ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ." Αἱ δὲ νεάνιδες ἀπ' ἐκρίναντο· "Ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν σοί" καὶ ὑπισχνουῦνται λέγουσαι· "Ἀγαπήσομεν μαστούς σου ὑπὲρ οἶνον" καὶ τὴν αἰτίαν ἐπιφέρουσιν· "Εὐθύτης ἠγάπησέ σε." Εἰ γὰρ "χρηστὸς καὶ εὐθύς ὁ Κύριος, κατὰ τὸν μακάριον Δαβὶδ, καὶ ῥάβδος εὐθύτητος ἢ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου, καὶ διὰ τοῦτο ἠγάπησέ σε" προσήκει καὶ ἡμᾶς ἐξηρητῆσθαι σοῦ καὶ διηνεκῶς προσεδρεύειν, καὶ τῶν σῶν ἀπολαύειν μαστῶν. Εἶτα πάλιν ἡ νύμφη φησὶν· δ'. Μέλαινά εἰμι, καὶ καλὴ, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, ὡς σκηνώματα Κηδάρ, ὡς δέρριες Σολομών. ε'. Μὴ βλέψητέ με, ὅτι ἐγὼ εἰμι μεμελανωμένη, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος. Ἦγοῦμαι οὐκ ἔτι ταῦτα πρὸς τὰς νεάνιδας λέγειν τὴν νύμφην, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐπὶ τῷ νόμῳ γαυριώσας, καὶ ἐπὶ τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ φρυαττομένης, καὶ μεγαλοφρονούσας, καὶ ὀνειδιζούσας αὐτῇ, οὐ τὸ ἀλλόφυλον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν προτέραν δεισιδαιμονίαν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν γινόμενην μέλαιναν χροάν. Διὸ λέγει πρὸς αὐτάς· Οὐ μόνον εἰμι μέλαινα, ἀλλὰ καὶ καλὴ· ἀνέβλεψα γὰρ πάλαι τυφλώττουσα, καὶ ῥάκια παλαιὰ περικειμένη, νῦν ἐν ἱματισμῷ διαχρῶσα περιβεβλημένη, πεποιημένη, τὸ βασιλικὸν ἔσχον ἀξίωμα, καὶ τῷ βασιλεῖ παρίσταμαι, ἐξωθησαμένη ἐπιμανεῖσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῦτον μὲν θανάτῳ παραδεδωκυῖαν, τῷ πλήθει δὲ τῶν μοιχῶν τὴν παστάδα μίανασαν. Μὴ τοί νυν ὀνειδίξέ μοι τὸ μέλαν τῆς χροᾶς, μηδὲ τὰ πρότερά μοι ἄγε εἰς μέσον κακά. Μέλαινα γὰρ εἰμι, ὁμολογῶ, ἀλλὰ καλὴ καὶ ἀρέσκουσα τῷ νυμφίῳ. Φοβήθητι τῆς Μαριάμ τὸ παράδειγμα· ὠνειδίσε γὰρ κάκεινῃ Μωσεῖ, ὅτι Αἰθιοπίσαν γυναῖκα ἠγάγετο, καὶ ἐγένετο λεπρῶσα ὡσεὶ χιῶν· καὶ ὡς ἀκάθαρτος ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἐξεβλήθη, καὶ οὐκ εἰσελήλυθεν, ἄχρις οὗ μετενόησε. Κἀγὼ τοίνυν Αἰθιοπίσα μὲν, ἀλλὰ τοῦ μεγάλου Νομοθέτου νύμφη· καὶ θυγάτηρ μὲν ἱερέως Μαδιαμ ἀνδρὸς εἰδωλολάτρου· ἐπελαθόμην δὲ τοῦ λαοῦ μου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου· διὸ ἐπεθύμησεν ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους μου. Μὴ βλέψητέ με τοίνυν ὅτι ἐγὼ εἰμι μεμελανωμένη, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος· ὄψεσθέ με λελευκασμένην τὴν νῦν μεμελανωμένην, καὶ βοήσετε· Τίς αὕτη ἢ 81.69 ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη; Ἐρῶ δὲ ὑμῖν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς μελανώσεως ταύτης. Ἐμελανώθην γὰρ λατρεύουσα τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, καὶ τὸν ἥλιον τοῦτον τὸν αἰσθητὸν, ἀντὶ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης προσκυνήσασα. Ἄλλ' εἶδον τὴν διαφορὰν ἐκείνου καὶ τούτου, καὶ καταλιπούσα τὸ ποίημα, τὸν Ποιητὴν προσέκυνησα. Μὴ βλέψητέ με τοίνυν, ὅτι ἐγὼ εἰμι μεμελανωμένη, ὅτι παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος, ἢ ὡς ὁ Σύμμαχος, ὅτι κατήψατό μου ὁ ἥλιος. "Μέλαινα γὰρ εἰμι, καὶ καλὴ, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ" μέλαινα διὰ τὴν προτέραν ἀσέβειαν, καλὴ διὰ τὴν μετάνοιαν· μέλαινα διὰ τὴν ἀπιστίαν, καλὴ διὰ τὴν πίστιν. Καὶ οὕτω σφόδρα ἡμῖν μέλαινα, ὡς τὰ σκηνώματα Κηδάρ, ὃ ἐρμηνεύεται σκοτασμός· οὕτω δὲ γέγονα καλὴ, ὡς δέρριες Σολομών ἀντὶ τοῦ, ὡς σκηνὰ τοῦ Σολομώντος, ὡς τὰ περιβόλαια τοῦ Σολομώντος, περὶ ὧν ὁ Κύριος φησὶ· "Ἀποβλέψατε εἰς τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, ἃ οὔτε νήθει, οὔτε ὑφαίνει, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀμφιένυσσιν αὐτά· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ Σολομών ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο, ὡς ἐν τούτων."

Διὸ καὶ, μετὰ βραχὺ, κρίνον αὐτὴν ὁ νυμφίος ὀνομάζει, ὡς μήτε νήθουσαν, μήτε ὑφαίνουσαν, τὸν ἀφρόντιδα δὲ βίον μετ' οὐσαν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νυμφίου

ἀμφιεννυμένην καὶ τρεφομένην. Φησὶ τοίνυν ἡ νύμφη, ὅτι Πάλαι τοῖς σκηνώμασι Κηδᾶρ ἀπεικασμένη, ὃ ἐρμηνεύεται σκοτασμός, καὶ τῷ σκότει δουλεύουσα, καὶ τοῖς δαίμοσι λατρεύουσα, νῦν ἐξαίφνης ἠμείφθη, καὶ ἔοικα ταῖς δέρρρεσι τοῦ Σολομῶντος ἐοικέναι· ἐπει δὴ καὶ αὕτη οὐ μόνον νύμφη, ἀλλὰ καὶ ναὸς ἐγένετο τοῦ εἰρηνικοῦ Χριστοῦ. "Υἱοὶ μητρός μου ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί." Ἔχεται δὲ καὶ ταῦτα τῶν προειρημένων. Διδάσκει δὲ τὰς θυγατέρας Ἱερουσαλήμ, ὅπως, μέλαινα οὖσα καὶ δυσειδής, ἐξαίφνης καλὴ ἐγένετο. "Υἱοὶ γὰρ, φησὶ, μητρός μου ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί." υἱοὺς μὲν καλοῦσα τοὺς ἱερούς ἀποστόλους, περὶ ὧν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῷ μδ΄ ψαλμῷ πρὸς αὐτὴν τὴν βασιλίδαν· "Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεν νήθησάν σοι υἱοί· καταστήσεις αὐτοὺς ἄρχοντας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν." Μητέρα δὲ αὐτῆς καὶ αὐτῶν καλεῖ τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, περὶ ἧς ὁ μακάριος Παῦλος λέγει· "Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθερά ἐστιν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν." Οἱ τοίνυν υἱοὶ, φησὶ, τῆς μητρός μου ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί· τὸν κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ τῆς ἄλλης παρανομίας γενόμενον τοῖς ἀποστόλοις πόλεμον· οἵτινες ἐν ἐκάστῳ τῶν ἀκροατῶν, οἷόν τινα μάχην καὶ πόλεμον ἀνεδέχοντο, ἀγωνιζόμενοι ἐκβάλλειν μὲν τὰ πονηρὰ ἔθη τῶν ψυχῶν, τοὺς δὲ τῆς εὐσεβείας ἐγκαταπῆξαι νόμους. Καὶ ἵνα σαφέστερον μάθωμεν, πῶς ἐν ταῖς τῶν μαθητευομένων ψυχαῖς διεμάχοντο οἱ μακάριοι τῆς εὐσεβείας κήρυκες, ἀκούσωμεν τοῦ μακαρίου 81.72 Στεφάνου διαμαχομένου καὶ λέγοντος· "Σκληροτράχηλοι, καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς αἰετῶ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Παῦλος Κορινθίοις μὲν ἐπιστέλλων φησὶν· "Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται·" καὶ πάλιν, "Μήπως ἐλθόντα με πρὸς ὑμᾶς ταπεινώσῃ ὁ Θεὸς μου, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων." Γαλάταις δὲ γράφων, "Ὡ ἀνόητοι, φησὶ, Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκηγε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη ἐν ὑμῖν ἔσταυρωμένος;" Οὕτως ἐπιτιμῶντες, καὶ παραινούντες, καὶ τὰς ῥυτίδας τῶν ἀμαρτημάτων διατείνοντες, καὶ τὰ γεγηρακότα ἀποξύνοντες ἦθη, νέαν ἀντὶ παλαιᾶς, καὶ ἀντὶ δυσειδοῦς καὶ εἰδεχθοῦς εὐπρεπῆ, καὶ ἀντὶ μελαίνης λευκοτάτην ἀπεφάναντο τοῦ Κυρίου τὴν νύμφην οἱ πρῶτοι τῆς εὐσεβείας ὑποφῆται καὶ κήρυκες. Διὰ τοῦτο ἡ νύμφη δεῖξαι βουλομένη τίνα τρόπον ὠραία γέγονε καὶ καλὴ, φησὶν· "Υἱοὶ μητρός μου ἐμαχέσαντο ἐν ἐμοί. Ἔθεντό με φυλάκισαν ἐν ἁμπελώσι." Παρέδωκάν μοι γὰρ οἷόν τινας ἀμπελώνας, τὰς θείας ἐντολάς· καὶ ταύτας οὐκ ἐργάζεσθαι μόνον καὶ γεωργεῖν, ἀλλὰ καὶ φυλάττειν παρεκελεύσαντο, ἵνα μὴ τι τῶν πονηρῶν θηρίων λυμαίνεται τὸν καρπὸν. Τοῦτοις ἐπιφέρει· "Ἀμπελῶνα ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα." Διπλῆν ἔχει τὴν ἔννοιαν τὸ ῥητὸν, εὐσεβῆ δὲ ἐκατέραν, καὶ ὠφελείας μεστήν. Ἡ γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι τὸν πρότερόν μου ἀμπελῶνα, ὃν πρὸ τῆς πίστεως ἐγεώργουν, τὸν πατρόθεν μοι παραδοθέντα, καταλέλοιπα ἀνεπιμέλητον καὶ ἀφύλακτον, ὥστε παντελῶς τὰ πρότερα ἤδη διαφθαρῆναι, καὶ λήθη παραδοθῆναι· ἢ ὅτι τὸν ἐμὸν ἀμπελῶνα, τουτέστι τῆς ἐμῆς ψυχῆς τὴν ὠφέλειαν ἀφιεμένη, καὶ τὰ τῶν ἄλλων κέρδη τῶν οἰκείων κερδῶν προαιρουμένη. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησὶν, ὅτι "Ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς·" καὶ πάλιν, "Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος·" καὶ περὶ ἑαυτοῦ δὲ φησὶν, ὅτι "Οὐ ζητῶ τὸ ἑμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι." Τέθεικα δὲ ἀμφοτέρω τὰ νοήματα, ἵνα ἔχοιεν οἱ ἐντυγχάνοντες ἀμφοτέρων τὴν γνώσιν, καὶ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἀληθὲς στερον εἶναι λάβωσιν.

Μετὰ ταῦτα ἡ νύμφη, καταλιποῦσα τοὺς τε πρὸς τὰς νεάνιδας λόγους, καὶ τὴν πρὸς τὰς θυγατέρας Ἱερουσαλήμ διδασκαλίαν, τρέπεται πρὸς τὸν νυμφίον, καὶ ἦν ἔχει

περὶ αὐτὸν ἀγάπην γυμνοῖ, καὶ φησιν· Σ'. Ἀπάγγελόν μοι, ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου, ποῦ ποιμαίνεις, ποῦ κοιτάζεις ἐν μεσημβρίᾳ, μὴ ποτε γένωμαι ὡς περιβαλλομένη ἐπ' ἀγέλαις ἐταίρων σου. Δειμαίνουσα γὰρ, καὶ ἀγωνιῶσα μὴ στερηθῆ τοῦ νυμφίου, καὶ ἑτέροις περιπέσῃ ποι μνίοις οὐχ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένοις, ἀλλ' ὑπὸ ἄλλων τινῶν ἐταίρων αὐτοῦ ὀνομαζομένων, οὐ κατὰ τὴν ἀξίαν οὐδὲ κατὰ τὸ κοινὸν τοῦ φρονήματος, ἀλλὰ 81.73 κατὰ τὴν μίμησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος ἰκετεύει τὸν νυμφίον λέγουσα· Ἐπειδὴ ἠγάπησέ σε ἡ ψυχὴ μου, εἶπέ μοι κατὰ τὸν τῆς μεσημβρίας καιρὸν ποῦ ποι μαίνεις, ἢ ποῦ κοιτάζεις τὰ πρόβατα· μὴ ἀγνοοῦσα τῆδε κάκεισε περινοστήσω, καὶ ἀλωμένη καὶ πλανωμένη περιπέσω ἀγέλαις οὐ τῆς σῆς ἐπιστασίας ἀξίω μέναις, ἀλλὰ τινὰς ἄλλους νομέας καὶ βουκόλους ἐχούσαις. Τὸ γὰρ "περιβαλλομένη," ῥεμβομένη ὁ Σύμμαχος τέθεικεν. Εἰκότως δὲ καὶ κατὰ τὸν τῆς μεσημβρίας καιρὸν πυνθάνεται ἡ νύμφη ποῦ ὁ νυμφίος μένει, ἐπειδὴ τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως ἐγκρα τοῦς γενομένου, ἀνεφύησαν αἱ αἰρέσεις, Χριστιανῶν μὲν τὸ ὄνομα ἔχουσαι, ἀλλ' ἔρημοι τῆς ἀληθείας ὑπάρχουσαι. Τούτου χάριν ἀγωνιῶσα μαθεῖν ἐφίεται τοῦ νυμφίου τὸν τόπον, ἔνθα κατὰ τὸν τῆς μεσημβρίας καιρὸν κοιτάζει τὰ πρόβατα, ἵνα μὴ περιπέσῃ ταῖς τῶν καλουμένων ἐταίρων ἀγέλαις. Ἰστέον δὲ ὅτι, ὡσπερ ἦσαν οἱ προφήται, καὶ τούτων ἐναντίοι ψευδοπροφήται, καὶ πάλιν ἀπόστολοι, καὶ τὰ ἐναντία φρονοῦντες ψευδαπόστολοι, οὕτως καὶ ψευδοχριστοὶ ὑπὸ τῆς θείας καλοῦνται Γραφῆς. Διὸ καὶ ὁ Κύριός φησιν, ὅτι "Ἀναστήσονται πολλοὶ ψευδοπροφῆται, καὶ πολλοὺς πλανήσουσι." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Παῦλος οὐ μόνον ψευδαδέλφους οἶδε λέγειν, ἀλλὰ καὶ ψευδαποστόλους. Διὸ φησιν· "Οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοί εἰσι." Τούτοις ἡ νύμφη μὴ περιπεσεῖν ἰκετεύει· ἐπειδὴ τὸ ποιμενικὸν ἐπιδείκνυνται σχῆμα καὶ ἀγέλας ὡσαύτως, καὶ ποιμένας ἔχοντες φαίνονται ὅποιοί εἰσιν οἱ τὰ τοῦ Ἀρείου, καὶ Εὐνομίου, καὶ Μαρκίωνος, καὶ Βαλεντίνου, καὶ Μάνητος, καὶ Μοντανοῦ φρονοῦντες· σχῆμα μὲν χριστιανικὸν καὶ ὄνομα περικείμενοι, καὶ ἐκκλησίας οἰκοδομοῦντες, καὶ θείας Γραφᾶς πεπλανημένοις προβάτοις ἀναγιγνώσκοντες, καὶ νέμοντες κακῶς τοὺς πειθομένους, καὶ ἐταῖροι τοῦ νυμφίου νομιζόμενοι, ἐπίβουλοι δὲ ὄντες καὶ ὀλέθριοι, καὶ δηλητήρια τοῖς προβάτοις ἀντὶ τῆς τροφίμου πόας ὀρέγοντες. Διὰ τοῦτο ἡ νύμφη ἰκετεύει τὸν νυμφίον, ὑποδείξαι αὐτῇ ποῦ κοιτάζει τὰ πρόβατα ἐν μεσημβρίᾳ, ἵνα μὴ γένηται "περιβαλλομένη," ἢ ῥεμβομένη κατὰ τὸν Σύμμαχον, ἐπ' ἀγέλας τῶν ἐταίρων αὐτοῦ προσαγορευομένων, ἐναντίων δὲ αὐτῷ ὑπαρχόντων. Ἀποκρίνεται οὖν ὁ νυμφίος τῇ νύμφῃ· καὶ φησιν· Ζ'. Ἐὰν μὴ γνῶς σεαυτὴν, ἢ καλὴ ἐν γυναιξίν, ἔξελθε σὺ ἐν πτέρναις τῶν ποιμνίων, καὶ ποίμαινε τοὺς ἐρίφους σου ἐπὶ σκηνώμασι τῶν ποιμένων. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Εἰς σεαυτὴν ἀποβλέπουσα, καὶ τὰ κατὰ σεαυτὴν περισκοποῦσα, καλὴ γὰρ γέγονας, καὶ πασῶν γυναικῶν εὐπρεπεστάτη, γνῶριζε τὰς ὁμοίας σοι. Ἐὰν δὲ σεαυτὴν ἠγνόησας, ἐρεύνησον τῶν ποιμνίων τὰ ἴχνη, καὶ ἀκολουθοῦσα ποίμαινε μὴ τὰ πρόβατα μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐρίφους σου, ἐν τοῖς σκηνώμασι τῶν ποιμένων. Βούλεται γὰρ ὁ φιλόανθρωπος Δεσπότης οὐ μόνον τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐπιμελείας 81.76 πάσης ἀξιοῦσθαι. Διὸ φησιν· "Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες" καί· "Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν." Καὶ διὰ Ἰεζεκιήλ τοῦ προφήτου· "Μὴ θελήσω, φησὶ, τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν." Καὶ ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος περὶ αὐτοῦ φησιν· "Ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν."

Διὰ τοῦτο βούλεται αὐτὴν καὶ τοὺς ἐρίφους βόσκειν· ἐν τύπῳ δὲ ἁμαρτωλῶν τοὺς ἐρίφους ἢ θεία παραλαμβάνει Γραφή· τούτους γὰρ ἐξ εὐωνύμων ὁ Κύριος ἔφη

σταθήσεσθαι, διακριθέντας ἐκ τῶν ἀμνῶν τῶν λαχόντων δεξιὸν χώρον. Ἐπειδὴ καὶ ἐν τῷ νόμῳ ὑπὲρ ἀμαρτίας οὐ πρόβατον, ἀλλὰ χίμαρος ἐξ αἰγῶν προσεφέρετο. Διὰ τοῦτο λέγει τῇ νύμφῃ ὁ νυμφίος· Τοῖς ἴχνεσι τῶν ποιμνίων ἀκολουθεῖ, καὶ τῶν προλαβόντων ἀγίων ἀνερεύνα τὸν βίον· καὶ ἐν τοῖς τῶν ποιμένων ἐκείνων σκηνώμασι, τουτέστιν ἐν ταῖς ἀποστολικάῃς ἐκκλησίαις, βόσκει σου τοὺς ἐρίφους, ἀκούσασα ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις· "Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τῶν ἐλαχίστων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οἱ ἄγγελοι αὐτῶν καθ' ἡμέραν ὀρῶσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἢ. Τῇ ἵππῳ μου ἐν ἄρμασι Φαραὼ ὁμοίωσά σε, ἢ πλησίον μου. Τροπικῶς ἐνταῦθα Φαραὼ τὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀλάστορα προσηγόρευσε, τὸν ἀλιτήριον καὶ κοινὸν ἡμῶν πολέμιον ὃν τῷ Φαραὼ παραπλησίως ἐν τοῖς ἀγίοις τοῦ βαπτίσματος ὕδασι ὑποβρύχιον πεποίηκε. Τῇ ἵππῳ μου τοίνυν, ἢ χρησάμενος τὰ ἄρματα τοῦ Φαραὼ κατεπόντισα, ὁμοίαν σε κρίνω πλησίον μου γενομένην, καὶ ἀγάπην περὶ ἐμέ κτησαμένην. Ἐχρήσατο δὲ οἷόν τι ὀχήματι τῇ τοῦ δούλου μορφῇ, ἢ κενώσας ἑαυτὸν ἀνέλαβεν, ἵνα παντὶ τῷ γένει πραγματοποιηθῆται σωτηρίαν. Ταύτη τοίνυν τῇ ἵππῳ ἀπεικάζει τὴν νύμφην. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ νοήματι ὁ Ἀπόστολος, οὕτως λέγων περὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ· "Ὁς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ." Καὶ πάλιν· "Ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος." Ἐκ τῶν ἀποστολικῶν τοίνυν ῥημάτων τὰ μυστικά τοῦ Ἄσματος νοήσωμεν ῥήματα, καὶ ἀκούσωμεν τοῦ νυμφίου λέγοντος, ὅτι Σὲ τὴν πλησίον μου γενομένην, καὶ διὰ τοῦτο πλησίον ὀνομαζομένην, καὶ ἐκ τοῦ πράγματος καρπομένην τὸ ὄνομα, τῇ ἵππῳ μου εἰσὶν φημί, ἢ χρησάμενος τὸν νοητὸν Φαραὼ σὺν τοῖς ἄρμασιν αὐτοῦ κατεπόντισα, καὶ σοὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔδωρησάμην. Τούτοις ἐπάγει· θ'. Τί ὠραιώθησαν αἱ σιαγόνες σου, ὡς τρυγόνος! τράχηλός σου, ὡς ὀρμίσκοι! Ἀλλὰ μὴ πάλιν σαρκικῶς νοήσωμεν τὴν σιαγόνα, καὶ τὸν τράχηλον· λάβωμεν δὲ εἰς νοῦν, ὅτι καὶ πολλάκις ἡ θεία Γραφὴ σωματικοῖς ὀνόμασι καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς κέχρηται· καὶ ποτὲ μὲν φησὶν ὁ προφήτης Ἰερεμίας· "Τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἐγὼ ἀλόγῳ" καὶ δεικνύς ὅτι οὐ περὶ ταύτης λέγει, ἐπάγει, "καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου." Ποτὲ δὲ ὁ μακάριος Παῦλος λέγει· "Τὰς παρειμένας χεῖρας, καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μᾶλλον." οὔτε περὶ χειρῶν, οὔτε περὶ ποδῶν, οὔτε περὶ τῆς ὀρωμένης χωλότητος ὁ μακάριος παρήνευσε Παῦλος, ἀλλὰ τὰς πρακτικὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τούτοις τοῖς ὀνόμασι προσηγόρευσε. Οὕτως τοίνυν νοήσωμεν τὸ· "Ὁραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος, τράχηλός σου ὡς ὀρμίσκοι." Ἐκ πολλῶν γὰρ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἡ Ἐκκλησία συγκεκροτημένη, ἔχει τινὰς μὲν σιαγόνας, τινὰς δὲ ὀφθαλμοὺς, τινὰς δὲ ἀκοὰς, τινὰς δὲ στόμα, ἄλλους δὲ χεῖρας, καὶ ἄλλους πόδας ὀνομαζομένους. Ἐπαινεῖ τοίνυν ὁ νυμφίος τοὺς τὴν σεμνότητα μετιόντας, καὶ τὸ τῆς αἰδοῦς ἐρύθημα κεκτημένους· καὶ φησὶν· "Ὁραιώθησαν σιαγόνες σου ὡς τρυγόνος." Τὴν δὲ τρυγόνα φασὶν οἱ τὰς φύσεις τῶν ζῶων συγγεγραφοτές, οὐ φιλέρημον εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ σώφρονα, καὶ τὸν τε ἄρρενα μᾶλλον θηλεῖα συναπτόμενον, τὴν δὲ θηλειαν ἐνὶ ἄρρενι κωλυνοῦσαν, καὶ οὐδὲ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἐτέρῳ ἢ ἐτέρῃ συναφθῆναι ἀνεχομένην. Εἰκότως τοίνυν ταύτη εἰσὶν φησὶ τὴν τῷ Χριστῷ συνἀφθεῖσαν, καὶ τὰς τῶν ἄλλων κοινωνίας διαφυγοῦσαν, καὶ μὴδὲ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καταλιπεῖν αὐτὸν ἀνεχομένην, ἀλλὰ ἀναμείνασαν τὴν ἀνάστασιν, καὶ ἀναμένουσιν αὐτοῦ τὴν

δευτέραν παρουσίαν. Καὶ τὸν τράχηλον δὲ αὐτῆς ὀρμίσκοις ἐοικέναι φησί. Περιδέραιον δὲ ἐστὶ τοῦτο, καὶ εἶδος κόσμου τὸν τράχηλον καλλωπίζοντος. Ἐπαινεῖ δὲ αὐτὴν καλῶς ἔλκουσαν τὸν τῆς εὐσεβείας ζυγόν, περὶ οὗ φησιν ἐν Εὐαγγελίοις ὁ νυμφίος· "Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ὁ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι." Διὰ τοῦτο ἐν τοῖς Ἄσμασι θαυμάζει τὸν τράχηλον τὸν τοῦτον φέροντα τὸν ζυγόν, ὡς οὐ δεόμενον τῆς ἕξωθεν κοσμήσεως, καὶ ἐπεισάκτου ὠραϊσμοῦ, ἀλλ' οἴκοθεν ἔχοντα τὴν εὐπρέπειαν, ὡς ἀπεικάζεσθαι γυμνὸν ὄντα ὀρμίσκοις ἄλλους τραχὴ λους κοσμοῦσι. Τούτων ὑπὸ τοῦ νυμφίου ρηθέντων, ἀποκρίνονται καὶ οἱ δορυφόροι τοῦ νυμφίου, καὶ ὑπηρεταί, καὶ φασι τῇ νύμφῃ· ἰ', ἰα'. Ὁμοιώματα χρυσοῦ ποιήσομέν σοι μετὰ στιγμάτων τοῦ ἀργυρίου. Ἔως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ. Δοκοῦσι δὲ μοι σημαίνειν ἐν ταῦθα τὸν πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ 81.80 καιρόν· καὶ παραμυθοῦνται τὴν νύμφην, ὅτι Πάντα τὸν πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ βασιλέως καιρὸν ἡμεῖς σοὶ συνεσόμεθα, καὶ διακοσμήσομέν σε τῷ δυνατῷ κόσμῳ· καὶ οὐ καταλείψομέν σε ἕως ἀναστῆ, ἀλλὰ προσοίσομέν σοι ὁμοιώματα χρυσοῦ, καὶ στίγματα ἀργυρίου. Ἀκολουθῶς δὲ ἔφασαν ὁμοιώματα χρυσοῦ, καὶ οὐκ αὐτὸν τὸν χρυσόν· ἐπειδὴ μείζονα τοῦ νυμφίου τὰ δῶρα· τὰ δὲ τῶν ἐκείνου διακόνων οὐ τὴν ἴσην ἔχει δόξαν. Διὸ τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις πλείονα προσφέρομεν τὴν τιμὴν· τιμῶμεν δὲ καὶ νόμον, καὶ τοὺς προφήτας, καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων συγγράμματα. Εἰκότως τοίνυν ἔφασαν οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι· "Ὁμοιώματα τοῦ χρυσοῦ ποιήσομέν σοι μετὰ στιγμάτων τοῦ ἀργυρίου, ἕως οὗ ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ." Στίγματα δὲ ἀργυρίου καὶ ὁμοιώματα χρυσοῦ τὸ ποικίλον τῶν χαρισμάτων νοήσωμεν, καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γινομένης προνοίας. Ἀπολαύομεν γὰρ καὶ τῆς παρ' ἀγγέλων βοηθείας· "Παρεμβαλεῖ γὰρ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ ῥύσεται αὐτούς." Καὶ, "Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου." Καὶ ὁ νόμος δὲ αὐτὸς ἀγγέλων διακονούντων ἐδόθη. Διὸ φησιν ὁ Ἀπόστολος· "Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς νόμος ἐγένετο βέβαιος." Ἐν ὅσῳ τοίνυν ὁ βασιλεὺς ἀνακλίνεται καὶ ἀνίσταται, ἡμεῖς, φησί, τὰ δυνατὰ προσοίσομεν. Ἀνάκλιση δὲ αὐτοῦ τὸν θάνατον προσαγορεύουσιν. Διὸ καὶ ὁ Βαλαάμ προφητεύων φησίν· "Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν" καὶ μετ' ὀλίγα· "Κατακλιθεὶς ἀνεπαύσατο ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος, τίς ἀναστήσει αὐτόν; Οἱ εὐλογοῦντές σε εὐλόγηται, καὶ οἱ καταρώμενοί σε κεκατήρηνται." Ταῦτα δὲ καὶ ἐν τῇ προφητεῖᾳ τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ τῇ πρὸς τὸν Ἰούδαν εἰρημένη ἔστιν εὐρεῖν. Τούτων ἄνωθεν οὕτω ρηθέντων ὑπὸ τῶν τοῦ νυμφίου διακόνων, πάλιν ἡ νύμφη φησί· Νάρδος μου ἔδωκεν ὄσμην αὐτοῦ. (ιβ') Ἀπὸ δεσμοῦ στακτῆς ἀδελφιδουῦ μου ἐμοί. Ζητήσον δὲ πρότερον, τί δήποτε αὐτόν ἀδελφιδοῦν ὀνομάζει· νύμφην δὲ ἐδιδάχθημεν τὴν ἐξ ἐθνῶν Ἐκκλησίαν· ἀλλὰ καὶ γυναῖκα προτέραν τοῦ νυμφίου τὴν Ἰουδαίων πληθύν, λαβοῦσαν βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, διὰ τὴν οἰκείαν ἀκολασίαν. Ἀδελφαὶ δὲ τυγχάνουσιν· ἄμφω γὰρ τὸν Ἀδὰμ ἀύχοῦσι πατέρα· ἀλλ' ὁ νυμφίος ἐκ τῆς προτέρας ἐβλάστησε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. Φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος· "Πρόδηλον δὲ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος." Καὶ πάλιν· "Τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· Καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, ὅς ἐστι Χριστός." Καὶ περὶ τοῦ Δαβὶδ δὲ φησιν ὁ μακάριος Πέτρος, ὅτι "Προφή 81.81 τῆς ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ ἀναστήσειν τὸ κατὰ σὰρκα τὸν Χριστόν, προειδὼς ἐλάλησε περὶ τοῦ θανάτου, ὅτι "Οὐκ ἐγκατελείφθη ἡ ψυχὴ εἰς ἄδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν." Ἐπειδὴ τοίνυν

ἀδελφαὶ τυγχάνουσαι, ἢ τε Ἰουδαίων πληθὺς, καὶ ἡ ἐξ ἔθνων Ἐκκλησία, ἐκείνης δὲ υἱὸς ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, εἰκότως αὐτὸν ἀδελφιδοῦν ἢ νύμφη καλεῖ, ὡς τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς υἱὸν γενόμενον κατὰ τὸ ἀνθρώπι νον. Οὗτος τοίνυν ὁ ἀδελφιδοῦς μου ἐμοὶ καὶ νάρδος ἐστὶ, καὶ ἀπόδεσμος στακτῆς· πολλοῖς γὰρ αὐτὸν ὀνόμασι προσαγορεύω, ὑπὸ τῆς εὐοσμίας τοῦ μύρου αὐτοῦ καταθελγομένη, καὶ οὐ δύναμαι ἐνὶ ὀνόματι χρήσασθαι. Πάσας γὰρ ὁμοῦ τὰς προσηγορίας νικᾷ τῆς εὐοσμίας αὐτοῦ ἢ δύναμις· ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ νικωμένη, καὶ νάρδον αὐτὸν ὀνομάζω, καὶ ἀπὸ δεσμον στακτῆς προσαγορεύω. Νάρδον μὲν, ὡς καὶ ἀλιφέντα τῇ νάρδῳ τῇ πιστικῇ τῇ πολυτίμῳ, ἥς ἡ ὁσμὴ ὅλον τὸν οἶκον ἐπλήρωσε, τύπον ἔχοντα τῆς οἰκουμένης· ἐπλήρωσε γὰρ τῆς εὐώδους πίστεως τὴν οἰκουμένην ἢ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν τῷ Κυρίῳ προσενε χθεῖσα θεραπεία· ἀπόδεσμον δὲ αὐτὸν καλῶ στακτῆς, ἐπειδὴ αὐτὸς "Κατέβη ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν." Κέκληται δὲ ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ σταγῶν· "Ἔσται γὰρ, φησὶν, ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ λαοῦ τούτου συναγόμενος συναχθῆσεται Ἰακώβ." Ἰστέον δὲ ὅτι ὁ Σύμμαχος, καὶ ὁ Ἀκύλας, σμύρναν τὴν στακτὴν ὠνομάκασι. Δηλοῖ δὲ ἡ σμύρνα τοῦ νυμφίου τὸν θάνατον, καὶ τὴν ἐκεῖ θεν γενομένην εὐοσμίαν τῇ νύμφῃ. Προσέθηκε δὲ· "Ἀναμέσον τῶν μαστῶν μου ἀυλισθήσεται." Τοῦτο ἐστὶν ἐν τῷ ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς μου, ὃ τῇ καρδίᾳ ἐπαναπαύεται μεταξὺ τῶν μαστῶν διακειμένη. Δηλοῖ δὲ τοῦτο τῆς προφητείας τὸ πέρασ, τῆς ὑπὸ Θεοῦ λεγομένης· "Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεὸς, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαὸς, λέγει Κύριος παντοκράτωρ." Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ νυμφίος ὑπισχνεῖται λέγων, ὅτι "Ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα." Διὸ καὶ ὁ Παῦλος βοᾷ, "Ἡ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ;" Τούτου χάριν ἡ νύμφη φησὶν· "Ἀναμέσον τῶν μαστῶν μου ἀυλισθήσεται."

ιγ'. Βότρυς κύπρου ἀδελφιδοῦς μου ἐμοὶ ἐν ἀμπελώσιν Ἐνγαδδί. Ἀποροῦσα ἡ νύμφη, ποῖον ὄνομα ἐπιθῆ τῷ νυμφίῳ, τῆδε κάκεισε περινοστεῖ, καὶ πανταχόθεν προσηγορίας ἐρανιζομένη ἐπιτίθησιν αὐτῷ, ἐπειγομένη μὲν ὑπὸ τῆς ἀγάπης αὐτὸν καλεῖν, οὐ δυναμένη δὲ εὐρεῖν τὴν ἀξίαν προσηγορίαν. Διὸ πάλιν βότρυον αὐτὸν ὀνομάζει κύπρου, τουτέστι κυ πρίζοντα, ἀντὶ τοῦ ἀνθεῖν ἀρξάμενον. Εὐώδης γὰρ ἡ ἄμπελος κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ. Προστίθησι δὲ, 81.84 "Ἐν τοῖς ἀμπελώσιν Ἐνγαδδί" τοιοῦτός ἐστιν εὐώδης. Εἰ μὲν οὖν τὸ χωρίον σημαίνει τὸ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ὡς ἀμπελώσι θαυμαστοῖς κεκοσμημένον, νοητέον τροπικῶς, ὅτι Ὑπὲρ ἐκείνας τὰς ἀμπέλους εὐώδης σου ὁ βότρυς ὑπάρχει. Εἰ δὲ διὰ τὴν τοῦ ὀνόματος σημασίαν τὴν προσηγορίαν τοῦ "Ἐνγαδδί" τέθεικεν, ὅπερ ἐρμηνεύεται ὀφθαλμὸς πειρατηρίου, νοητέον οὕτως, ὅτι Καὶ ἐν πειρασμοῖς ὑπάρχουσα, καὶ ὑπὸ πολλῶν πολεμουμένη, τῆς σῆς εὐοσμίας ἀντιλαμβάνομαι· καὶ τῶν κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν ἀνθούτων ἀμπελώνων, τροπικῶς νοουμένων, πειρατηρίου δὲ ὄντων μέσον· πειρατήριον γὰρ ἐστὶ ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς· προκρίνω τὴν εὐοσμίαν τοῦ κυπρίζοντος βότρυος. Εἰ δὲ ὁ ἄρτι ἀνθῶν τοιοῦτός ἐστι, σκοπητέον οἷος ὁ περκάζων καὶ εἰ ὁ περκάζων τούτου κρείττων, ἐνθυμητέον οἷος ὁ πέπειρος, καὶ ταῖς ληνοῖς ἐπιτήδειος. Ἐγούμαι γὰρ τὸν αὐτὸν, ἀναλόγως ταῖς πνευματικαῖς ἡλικίαις, τοῖς μὲν ἀνθεῖν, τοῖς δὲ ὀμφακίζειν, τοῖς δὲ ὑποπερκάζειν, τοῖς δὲ πέπειρον εἶναι, ὑπὸ δὲ τῶν τελείων πίνεσθαι· "Τὸ γὰρ ποτήριον αὐτοῦ μεθύσκον ὡσεὶ κράτιστον." Τούτων ὑπὸ τῆς νύμφης ῥηθέντων, πάλιν αὐτῇ ὁ νυμφίος προσδιαλέγεται, καὶ φησὶν·

ιδ'. Ἴδου εἶ καλή, ἡ πλησίον μου· ἴδου εἶ καλή· οἱ ὀφθαλμοί σου περισσεραῖ. Ἐπαινεῖ αὐτῆς πάλιν τὸ κάλλος, καὶ θαυμάζει τὴν ὥραν, καὶ τῷ διπλασιασμῷ τὴν

εὐπρέπειαν αὐτῆς ἐκπλήττεται. Πρὸ δὲ πάντων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐγκωμιάζει, καὶ φησιν· "Οἱ ὀφθαλμοί σου περιστεραί," τουτέστι πνευματικοί· ἐν εἶδει γὰρ περιστερᾶς ἐπεφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ ἐνώκησε τῷ νυμφίῳ. Διὰ τοῦτο οὐ λέγει, ὡσεὶ περιστερᾶς, ἀλλὰ "περιστεραί," τουτ ἔστι πνευματικοί, χάριτος θείας πεπληρωμένοι, ἀχλύος ἐλεύθεροι, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, καὶ τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμενοι, ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος, καὶ δυνάμενοι λέγειν· "Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ." Ἀποκρίνεται πάλιν ἡ νύμφη, καὶ φησιν·

ιε', ις'. Ἴδου εἶ καλὸς, ἀδελφιδουὺς μου, καὶ γε ὠραῖος πρὸς κλίνην ἡμῶν σύσκιον. Δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέδροι, φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι. Μέχρι μὲν οὖν τοῦ παρόντος τὴν εὐοσμίαν αὐτοῦ διετελεῖ θαυμάζουσα· νῦν δὲ αὐτοῦ καὶ τὴν ὥραν ἐκπλήττεται, φωτισθεῖσα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πνευματικούς αὐτοὺς κτησαμένη, ὡς καὶ περιστερᾶς ὄνομασθῆναι· διό φησιν, ὅτι "Καλὸς καὶ ὠραῖος ὁ ἀδελφιδουὺς μου." Κλίνην δὲ, ὡς οἶμαι, τὴν θείαν καλεῖ Γραφήν· ἐν ἧ ὅ τε νυμφίος καὶ ἡ νύμφη διὰ παντομένη κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις κατὰ τὴν πνευματικὴν κοινωνίαν. Καὶ ὁ μὲν δίδωσι τοῦ λόγου τὰ 81.85 σπέρματα· ἡ δὲ δεχομένη συλλαμβάνει, καὶ κύει, καὶ ὠδίνει, καὶ βοᾷ μετὰ τοῦ προφήτου· "Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας σου, ὃ ἐκύησα μεν ἐπὶ τῆς γῆς." Σύσκιον δὲ καλεῖ τὴν κλίνην, ὡς βοηθουμένην ὑπὸ τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος, καὶ τοῦ καύματος τῆς ἀμαρτίας ἀπηλλαγμένην. Ὅπερ γὰρ ἡ νεφέλη τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, τοῦτο ἡμῖν ἡ τοῦ Πνεύματος βοήθεια. Διὰ τοῦτο φησιν· "Πρὸς κλίνην ἡμῶν σύσκιον. Δοκοὶ οἴκων ἡμῶν κέδροι, φατνώματα ἡμῶν κυπάρισσοι." Ταῦτα δὲ τὰ εἶδη τῶν ξύλων παρέλαβεν, ἐπειδὴ ἡ μὲν κέδρος ἔχει τὸ ἄσηπτον, ἡ δὲ κυπάρισσος τὸ εὐώδες· ἀμφοτέρω δὲ παρὰ τῆς θείας Γραφῆς ἔστιν εὐρεῖν, ἥτις ἡμῶν οὐ μόνον κλίνη, ἀλλὰ καὶ οἶκος τυγχάνει, καὶ τράπεζα, καὶ τροφή· καὶ οὐ μόνον τὴν εὐωδίαν παρέχει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄσηπτον, καὶ τὸ ἀπαθές, καὶ ἀθάνατον ἐπαγγέλλεται. Εἰ δέ τις βούλοιο οἴκους τῆς νύμφης, καὶ τὰς ἀπανταχοῦ γῆς καὶ θαλάσσης ἐκκλησίας καλεῖν, οὐ διαμαρτήσεται τῆς ἀληθείας· τῶν κέδρων καὶ τῶν κυπαρίσσων τροπικῶς νοουμένων· τῶν μὲν ὡς δοκῶν τιμιωτέρων· αἱ γὰρ δοκοὶ τὸν ὄροφον φέρουσιν· τῶν δὲ ὑποδεεστέρων, φατνωμάτων ὀνομαζομένων. Οὕτως ἐπαινεθεὶς ὁ νυμφίος ὑπὸ τῆς νύμφης διδάσκει, ὡς οὐδέπω τὸ ἀληθινὸν αὐτοῦ τεθέαται κάλλος, ἀλλ' ἔτι τῆς τοῦ κάλλους ἐνετρώθησε σκιᾶ.

ΚΕΦΑΛ. β'.

α'. Ἐγὼ γὰρ, φησὶν, ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλωμάτων. Τὴν ἀνθρωπίνην μου, φησὶν, εὐμορφίαν τεθέασαι· ἐπειδὴ Θεὸν οὐδεὶς ἐώρακε πώποτε. Ἐγὼ γὰρ τοῦ πεδίου ἄνθος ἐγενόμην, τουτέστι, γήϊνον ἀνέλαβον σῶμα, καὶ ἐν τῇ γῆ ἐβλάστησα, προαιώνιος ὑπάρχων καὶ ὑψηλός, μᾶλλον δὲ ἀμέτρητος. Κρίνον ἐγενόμην οὐκ ὀρέων, οὐδὲ βουνῶν, οὐδὲ πεδίων ἀπλῶς, ἀλλὰ κοιλωμάτων. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς ζῶσιν εὐηγγελίσαστο τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς νεκροῖς τὴν ἀνάστασιν, κατελθὼν εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο τοῦ μὲν πεδίου ἄνθος ἑαυτὸν ὀνομάζει, κρίνον δὲ τῶν κοιλωμάτων, τουτέστι τῶν τεθηγκότων· καὶ γὰρ ἐκείνοις τὴν ἀναβίωσιν ἐπηγγείλατό τε καὶ ἐπραγματεύσατο. Εἶτα ἐπειδὴ ἑαυτὸν τοιοῦτοις ὀνόμασι προσηγόρευσε, φησὶ τῇ νύμφῃ·

β'. Ὡς κρίνον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἐν μέσῳ τῶν θυγατέρων. Ὅση γὰρ διαφορὰ τοῦ κρίνου πρὸς τὰς ἀκάνθας, τοσοῦτο διενήνοχέ σου τὸ

κάλλος τῶν θυγατέρων, αἱ οὕτω μὲν προσαγορεύονται διὰ τὸ τῆς κλήσεως ἀξιοθῆναι, τοῦ δὲ ἐκλεκταὶ εἶναι ἑαυτὰς ἀπεστερήκεισαν. "Πολλοὶ γὰρ, φησὶ, κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί." 81.88 Τούτῳ δὲ ὀνόματι καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας ὀνομάζει τὴν νύμφην λέγων· "Εὐφράνθητι, ἔρημος διψῶσα· εὐφρανθήτω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον·" ἔρημος γὰρ ἦν πρότερον, καὶ ἄκαρπος, καὶ ἄνυδρος ἢ νύμφη προσαγορευομένη, καὶ κλίνην οὐκ ἔχουσα σύ σκιον· ἐδίψα δὲ τὸν νυμφίον· διὸ καὶ βοᾷ· "Φιλησάτω με ἀπὸ φιλημάτων στόματος αὐτοῦ." Καὶ τοῦτο ὁ προφήτης εἰδὼς, πνευματικὸς γὰρ ἦν, ἔλεγεν· "Εὐφράνθητι, ἔρημος διψῶσα, εὐφρανθήτω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον." Διὰ τοῦτο καὶ ὁ νυμφίος φησὶ πρὸς αὐτήν· "Ὡς κρίνον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, οὐ τως ἢ πλησίον μου ἀναμέσον τῶν θυγατέρων." Καὶ ἔοικεν ἐνταῦθα τὰς τῶν αἰρετικῶν ἐκκλησίας θυγατέρας καλεῖν, διὰ τὴν αὐτοῦ κλῆσιν, καὶ οὐ διὰ τὴν ἐκεῖνων προαίρεσιν. Κάκεινας μὲν ἀπεικάζει ἀκάνθαις, ταύτην δὲ κρίνω εὐῶδει, τῷ καὶ ἔξωθεν λαμπρότητα ἔχοντι, καὶ τὸ χρυσοειδὲς ἄνθος ἐν μέσῳ περικειμένῳ. Τοιαύτη δὲ ἐστὶν ἡ τῆς δικαιοσύνης λαμπρότητα περικειμένη ψυχῇ, καὶ τὸ πνευματικὸν τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως χάρισμα ἔνδον ἐν τοῖς ταμείοις κρυπτόμενον περιφέρουσα. Ἀμείβεται τὸν νυμφίον ἢ νύμφη, καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν·

γ'. Ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, οὐ τως ἀδελφιδοῦς μου ἀναμέσον τῶν υἰῶν· ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα καὶ ἐκάθισα, καὶ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν λάρυγγί μου. Πολλὴ δὲ ἡ διαφορὰ τοῦ μήλου πρὸς τὸ κρίνον· τὸ μὲν γὰρ μόνην τὴν ὄψιν, καὶ τὴν ὄσφρησιν εὐφραίνει, τὸ δὲ μῆλον πρὸς τῇ ὄψει, καὶ τῇ ὄσφρησει καὶ τῇ γεύσει ἡδονὴν τοῖς βουλομένοις παρέχει. Ἐδώδιμον γὰρ ἐστὶ, καὶ ἐσθίεται· διὰ τοῦτο ἢ μὲν νύμφη κρίνον ὀνομάζεται, ὁ δὲ νυμφίος μῆλον. Ὁ μὲν γὰρ ἐσθίεται καὶ γίνεται τροφή τῇ νύμφῃ· ἢ δὲ οὐκ ἐσθίεται, ἀλλὰ μόνην ἔχει τὴν εὐοσμίαν· διὰ τοῦτο φησὶν· "Ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, οὕτως ἀδελφιδοῦς μου ἀναμέσον τῶν υἰῶν." Υἱοὺς δὲ προσαγορεύει, ὡς περ ἐκεῖ θυγατέρας, τοὺς τῆς μὲν κλήσεως ἀξιοθέντας, ἀναξίους δὲ σφᾶς αὐτοὺς καταστήσαντας τῆς ἐκλογῆς· οὐς εἰκόμην ξύλοις δρυμοῦ, καὶ δένδροις ἀκάροισι ἢ νύμφῃ φησὶν. Τὸν δὲ νυμφίον ὀνομάζει μῆλον, ὃ καὶ τῇ ἀφῆ λείον, καὶ τῇ γεύσει ἡδὺν, καὶ τῇ ὁσμῇ εὐῶδες, καὶ τῇ ὄψει τερπνότατον καὶ χαριέστατον, καὶ τῇ ἀκοῇ ἡδιστόν· ἅμα γὰρ τῷ ἀκοῦσαι πάσας τῷ λόγῳ τὰς αἰσθήσεις προσφέρομεν. Τοιοῦτος δὲ ὁ Δεσπότης ἡμῶν, καὶ Σωτὴρ, καὶ νυμφίος, πάσας ἡμῶν ἐστιῶν τὰς αἰσθήσεις τυγχάνει. Ἐν τῇ τούτου σκιᾷ λέγει ἢ νύμφη ἐπιθυμῆσαι καθίσει, καὶ τοῦτο πεποιθέναι· μετὰ δὲ ταῦτά φησὶ καὶ τοῦ καρποῦ με ταλαβεῖν, καὶ γλυκύτατον τοῦτον ἐν τῷ λάρυγγι φανῆναι· βούλεται γὰρ φυγεῖν τὰς τῆς κακίας ἀκτῖνας συγκαίειν ἐπισταμένας, ἵνα μὴ πάλιν γένηται μέλαινα· σκιά δὲ τοῦ νυμφίου τὰ νῦν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ αἰνίγματι, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, φαινόμενα· "Ἄρτι μὲν γὰρ, φησὶν, βλέπω ὡς ἐν ἐσόπτρῳ, καὶ ὡς 81.89 ἐν αἰνίγματι· τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη·" διὰ τοῦτο φησὶν· "Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα, καὶ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς ἐν λάρυγγί μου." Καὶ γὰρ ὑπὸ τὴν σκιάν καθημένη τρυγῶ τὸν καρπὸν, καὶ τούτου μεταλαμβάνω· καὶ μαρτυροῦσιν οἱ μεμνημένοι, τοῖς τοῦ νυμφίου μέλεσιν ἐντρυφῶντες.

δ', ε'. Εἰσαγάγετε με εἰς οἶκον τοῦ οἴνου· τάξατε ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην. Στηρίξατέ με ἐν μύροις· στοιβάσατέ με ἐν μύλοις, ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ. Οἶκον δὲ οἴνου καλεῖν αὐτήν ἡγοῦμαι τὰς θείας ληνοὺς, περὶ ὧν ὁ προφήτης φησὶν· "Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων! Ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς τοῦ Κυρίου." – "Ἐπεὶ γὰρ τῶν ληνῶν" τὸν ψαλμὸν ὀνομάσας ταῦτα ἐπήγαγε διδάσκων,

ὡς ληνοὺς καλεῖ τὰς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, ἐν αἷς ὁ πνευματικὸς οἶνος ἀποθλιβόμενος, καὶ οἶονεὶ ληνοβα τούμενος εὐφραίνει τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχὰς κατὰ τὴν προφητείαν τὴν λέγουσαν· "Μεθυσθήσονται ἀπὸ πύθης οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς." Διὰ τοῦτο καὶ ἀξιοῖ ἡ νύμφη εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον τοῦ οἴνου αὐτοῦ, καὶ παρακαλεῖ τοὺς τοῦ νυμφίου διακόνους λέγουσα· "Τάξατε ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην." τουτέστι, διδάξατέ με τῆς ἀγάπης τὸν τρόπον, ἵνα μὴ ἀγαπήσω πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ τὸν νυμφίον, ἢ ἀγρὸν, ἢ ἀμπελῶνας, καὶ ἀναξία τοῦ νυμφῶνος φανῶ. Αὐτὸς γὰρ ἀπεφήνατο λέγων· "Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ ἀγαπῶν υἱὸς καὶ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος." Καὶ ὁ παλαιὸς δὲ νόμος, ὁ τῷ Ἀδὰμ δοθεὶς, τοιαῦτα διηγόρευεν· "Ἄντι τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν." –"Τάξατε τοίνυν ἐπ' ἐμὲ ἀγάπην," ἵνα τῷ νυμφίῳ μου συναφθῶ, καὶ τοῦτον καὶ πατὴρ, καὶ μητὴρ, καὶ τῶν ἄλλων προτιμήσω. "Στηρίζατέ με ἐν μύροις," τουτέστι, Βεβαιώσατέ με τῇ τοῦ νυμφίου εὐοσμῇ, καὶ ὑπερείσατέ με, ἵνα μηδὲν με σαλεύσῃ· διαπαντός μοι τὴν εὐωδίαν ἐκείνην προσφέροντες, ἵνα μὴ λαβοῦσα λήθην τοῦ νυμφίου περὶ ἕτερα πλανηθῶ. Ἄλλὰ καὶ "Στοιβάσατέ με ἐν μέλισι" ἄντι τοῦ, Τοῖς καρποῖς με τοῦ νυμφίου φορτίσατε· ἵνα ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ καθήμενη, καὶ τῶν μύρων αὐτοῦ ὄσφραινομένη, καὶ τῷ καρπῷ αὐτοῦ πεφορτωμένη, ἄληστον αὐτοῦ διαφυλάξω τὴν μνήμην· "Τέτρωμαι γὰρ αὐτοῦ τῇ ἀγάπῃ." Καὶ γὰρ βέλος ἐκλεκτὸν ὑπάρχει, καὶ τιτρώσκει τὰς βαλλομένας ψυχὰς.

ζ'. Εὐώνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου· καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με. Ἄλλὰ μὴ πάλιν εἰς σωματικὰς καταπέσωμεν δόξας, εὐὼ νύμου καὶ δεξιᾶς ἐπαίοντες· καὶ γὰρ περὶ τῆς σοφίας, ἣτις ἐστὶν ἕξις, καὶ οὐκ οὐσία, φησὶν ὁ Σολο 81.92 μὼν, ὅτι "Μῆκος βίου, καὶ ἔτη ζωῆς, ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτῆς· ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα." Καὶ περὶ τῆς περιλήψεως πάλιν ἔστιν εὐρεῖν ἐν ταῖς Παροιμίαις εἰρημένον τὸ, Ἐράσθητι αὐτῆς, καὶ τηρήσει σε· περιχαράκωσον αὐτήν, καὶ ὑψώσει σε· τίμησον αὐτήν, ἵνα σε περιλάβῃ." Ἐντεῦθεν τοίνυν τὰς ἀφορμὰς λαβόντες, πνευματικώτερον κάκεῖνα νοήσωμεν, τοῦ θείου λόγου καὶ τῆς εὐσεβοῦς ψυχῆς εἶναι κοινωνίαν πιστεύοντες τὴν καλουμένην περὶ ληψίν· καὶ τὸ εὐώνυμον δὲ καὶ δεξιὸν, ὡς ἀφ' ἡμῶν ληφθὲν, νοητέον. Ἴνα δὲ μὴ ἀθεώρητον αὐτὸ καταλίπωμεν, οὕτως νοήσωμεν. Εὐεργετεῖν οἶδε καὶ κολάζειν ὁ Θεὸς, τοῖς ἀξίοις ἀπονέμων ἀμφοτέρω. Τὴν εὐεργετικὴν τοίνυν χάριν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς νοήσαντες, τὴν δὲ κολαστικὴν ἐπὶ τῆς εὐωνύμου, ἀκούσωμεν τῆς νύμφης λεγούσης· "Εὐώνυμος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου." τουτέστιν, Ἄνω εἰμὶ τῶν κολάσεων, οὐχ ὑπόκειμαι ταύταις, διὰ τὸ τῷ νυμφίῳ πλησιάσαι, καὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ φροντίσαι. "Ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με," ἄντι τοῦ, Ταῖς εὐεργεσίαις αὐτοῦ κατακοσμήσει με, καὶ τούτων ἐμπλήσει με, οἶονεὶ περιπτυσσόμενος καὶ περιλαμβάνων, καὶ τὴν ἐμὴν ἐπιθυμίαν πληρῶν. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος παραδηλῶν ἔλεγεν, ὅτι "Οὕτως πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα." Γένοιτο καὶ ἡμᾶς πείραν μὲν τῆς κολαστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως μὴ λαβεῖν, μηδὲ γεύσασθαι τῶν ἠπειλημένων τιμωριῶν, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων ἀπολαῦσαι δωρεῶν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ νυμφίου Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ζ. Ὁρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν δυνάμεσι καὶ ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην, ἕως θελήσῃ. Οἱ μὲν σωματῶν ἐρῶντες, μόνοι τῶν ποθουμένων ἀπολαύειν σπουδάζουσι· τοὺς δὲ πειρωμένους ληστεύειν τὰς σφίσις αὐτοῖς ἀνακειμένας, μετὰ πολλῆς ἀπελαύνουσι τῆς σφοδρότητος. Οἱ δὲ πνευματικῶς ἐρῶντες, καὶ τὸν Θεὸν ποθοῦντες, πᾶν 81.93 τὰς ἀνθρώπους κοινωνῆσαι αὐτοῖς τοῦ φίλτρου παρακαλοῦσι. Διὸ καὶ ἐν τῷ Ἄσματι τῶν ἁσμάτων ἡ νύμφη διηγησαμένη τὴν τοῦ νυμφίου περίληψιν, ὅτι "Εὐνυμος αὐτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου," καὶ εἶρη κυῖα, "καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με," οὐκ ἀνέχεται μόνη ἐντρυφᾶν τῷ νυμφίῳ, οὐδὲ ἀποχρῆν ἡγεῖται μόνη τῶν ἱερῶν ἐκείνων ἀπολαύειν ἀγκαλῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς νεάνιδας παρακαλεῖ· οὐ παρακαλεῖ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ βιάζεται, καὶ ἀνάγκην ἐπιτίθησιν ὄρκου, ἵνα ἐγείρωσι καὶ ἐξεγείρωσι τὴν ἀγάπην, ἕως ἂν ὁ νυμφίος ἐθέλῃσῃ. Θυγατέρας δὲ Ἱερουσαλήμ δηλονότι τῆς ἐπουρανίου ταύτας προσαγορεύει· περὶ ἧς ὁ μακάριος Παῦλος φησιν· "Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρᾳ ἐστίν, ἣτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν." Ἄγρὸν δὲ τὸν κόσμον ὀνομάζει· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις τὴν παραβολὴν ἐρμηνεύων φησιν, ὅτι "Ἄγρός ἐστὶν ὁ κόσμος." Δυνάμεις δὲ καὶ ἰσχύας ἀγροῦ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις φησὶ, τὰς τὸν κόσμον περιπολούσας κατὰ τὸ Θεοῦ θέλημα· ἢ τοὺς ἀγίους προφήτας καὶ ἀποστόλους, οἱ τοῦ Πνεύματος πληρωθέντες, καὶ τὴν οἱ κουμένην περινοστήσαντες, τοὺς ἀντιθέους καὶ θεομισεῖς ἐξήλασαν δαίμονας, καὶ τὴν εὐσέβειαν ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς κατεφύτευσαν. Ἐν ἀπολαύσει τοίνυν ἡ νύμφη τοῦ νυμφίου γενομένη, καὶ πείρα μαθοῦσα τὴν ἄρρητον ἐκείνην τρυφήν, βοᾷ καὶ λέγει· "Ὁρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ἐγείρητε καὶ ἐξεγείρητε τὴν ἀγάπην, ἕως οὗ θελήσῃ" τουτέστι, Μὴ ἐάσητε ἐν ὑμῖν τὴν περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπην καθευδῆσαι· ἀλλὰ διεγείρατε αὐτήν, καὶ πυρσεύσατε, καὶ ἐπιβάλλετε οἶνον ἔλαιον τῶν εὐεργεσιῶν τὴν μνήμην· ἵνα μὴ καὶ περὶ ἡμῶν ῥηθῇ· "Ὑπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὔρον οὐδέν." Ἐὰν γὰρ μὴ ἀπαγγεῖλητε ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον αὐτοῦ, καὶ μὴ μνησθῆτε τῶν θαυμασιῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίει, ἀλλ' ἐπιλάθησθε τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ· σβεσθήσεται ἡ ἀγάπη, καὶ οἶνον νεκρωθήσεται. Χρὴ δὲ ὑμᾶς διηνεκῶς ἐξάπτειν αὐτήν, καὶ διεγείρειν, καὶ εἰς ὕψος αὐτὴν αἶρειν τὴν φλόγα. Μέτρον δὲ ποιῆσθαι τῆς ἀγάπης, τοῦ νυμφίου τὸ βούλημα. Μὴ πρότερον οὖν παύσησθε ταύτην διεγείροντες, καὶ τὴν πυρὰν αὐτῆς ἐξάπτοντες, ἕως ἂν ὁ νυμφίος ἔχειν αὐτὴν εἴπῃ τὸ μέτρον. Τούτοις ἔοικε τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου Κορινθίους γραφέντα, καὶ διὰ Κορινθίων πᾶσιν ἡμῖν· "Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἂν δρίζεσθε, κραταιοῦσθε· πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω." Καὶ ἐν τῷ τέλει δὲ τῆς Ἐπιστολῆς φησιν· "Εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, ἦτω ἀνάθεμα." Οὕτως ἀγαπῶσιν οἱ θερμῶς ἀγαπῶντες τὸν σεσωκότα, ὡς τοὺς ἀγαπᾶν αὐτὸν οὐκ ἐθέλοντας ὡς ὀδωδότα καὶ σεσηπότα βδελύττεσθαι σώματα. Τοῦτο σημαίνει λέ 81.96 γων καὶ ὁ μακάριος Δαβίδ· "Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου ἐξετη κόμην; Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς, εἰς ἐχθρούς ἐγένοντό μοι." Περὶ δὲ τῶν φιλοῦντων αὐτὸν φησιν· "Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεὸς, λίαν ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν." Οὕτω δὲ φιλεῖν τοὺς φιλοῦντας τοὺς φίλους οἱ μακάριοι ἄνδρες ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων ἐδιδάχθησαν. Αὐτὸς γὰρ πρῶτος ἔφη τῷ Ἀβραάμ· "Εὐλογῆσω τοὺς εὐλογοῦντάς σε, καὶ τοὺς καταρωμένους σε καταράσομαι." Λέγει δὲ καὶ τῷ Ἰσραὴλ· "Ἐχθρεύσω τοὺς ἐχθρούς σου, καὶ ἀντικείμεθα τοῖς ἀντικειμένοις σοι." Ἐντεῦθεν ἐδιδάχθη καὶ ὁ Δαβὶδ ἐκεῖνα εἰπεῖν, καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἀνάθεμα ποιῆσαι τοὺς μὴ φιλοῦντας τὸν Κύριον· διὰ τοῦτο καὶ ἡ νύμφη ὀρκίζει τὰς

θυγατέρας Ἱερουσαλήμ, ἐγεῖραι καὶ ἐξεγεῖραι τὴν περὶ τὸν νυμ φῖον ἀγάπην, ἕως ἂν αὐτὸς ἐθελήσῃ. Ταῦτα ταῖς νεάνισι διαλεγομένη, καὶ εἰς τὴν ὁμοίαν αὐτὰς ἀγάπην προτρεπομένη, ἐν αἰσθήσει γίνεται τῆς τοῦ νυμφίου παρουσίας, καὶ φησι·

η΄. Φωνὴ τοῦ ἀδελφιδοῦ μου. Ἐθὰς γὰρ γενομένη τῶν ἱερῶν αὐτοῦ λόγων, ἐπιγινώσκει αὐτοῦ τὴν φωνήν· ὡς καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις φησί· "Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει." Ἀλλοτρίῳ δὲ μὴ ἀκολουθήσουσιν, ὅτι οὐκ οἶδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. Οἶδε τοιγαροῦν ἡ νύμφη τὴν τοῦ νυμφίου φωνήν· οἶδε διαφορὰν μοιχοῦ καὶ νυμφίου. Καὶ τῶν μὲν μοιχῶν, καὶ λύκων, καὶ μισθωτῶν βδελύττεται τὰς φωνάς· τοῦ δὲ νυμ φίου καὶ ποιμένος τοὺς λόγους ποθεῖ. Διόπερ αὐτίκα ἐν αἰσθήσει γενομένη τῆς ἐκείνου παρουσίας βοᾷ· "Φωνὴ τοῦ ἀδελφιδοῦ μου·" καὶ οὐκ ἀνέχεται καθῆσθαι, ἀλλ' ἀνίσταται, καὶ παραδοκεῖ, καὶ περι σκοπεῖ, καὶ ὀρώσα αὐτὸν βοᾷ· Ἴδου οὗτος ἦκει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς.

θ΄. Ὁμοίος ἐστὶν ὁ ἀδελφιδοῦς μου τῇ δορκάδι καὶ νεβρῶ ἑλάφῳ ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθήλ. Ἄξιον δὲ ζητῆσαι, τί δήποτε αὐτὸν δορκάδι καὶ νεβρῶ ἑλάφῳ ἀπεικάζει, καὶ τίνα τὰ ὄρη Βαιθήλ, καὶ τίνα τὰ πηδήματα, καὶ τίνα τὰ ἄλλα, τίνες δὲ οἱ βουνοὶ καὶ τὰ ὄρη, ἐφ' οἷς ταῦτα γίνεται. Φασὶ τὴν δορκάδα ἐπώνυμον εἶναι τῆς οἰκείας ὀξυδορκίας, καὶ διὰ τὸ ὀξέως ὄραν ταύτην εἰληφέναι τὴν προσηγορίαν. Φασὶ δὲ καὶ τὰς ἑλάφους τῶν ἐρπυστικῶν θηρίων ἀναιρετικὰς εἶναι, καὶ τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς ἔχεις, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τοιαῦτα, πῶς παραπλησίως ἐσθίειν, καὶ μηδεμίαν ἐντεῦθεν ἀπο φέρεσθαι βλάβην. Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ Δεσπότης Χριστὸς ράβδος ἐστὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἐξεληθοῦσα ἐκ ρίζης Ἰεσοῦ, καὶ ἐπανεπαύσατο ἐπ' αὐτὸν Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλής καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας, καὶ 81.97 πνεῦμα φόβου Θεοῦ ἐμπλήσει αὐτὸν, δορκάδι αὐτὸν ἡ νύμφη ἀπεικάζει, διὰ τὸ ὀξυδερκὲς καὶ διορατικόν, καὶ τῶν μελλόντων προγνωστικόν. Νεβρῶ δὲ πάλιν αὐτὸν ἑλάφῳ ἐοικέναι φησὶν, ὡς συντρίψαντα τὰς κεφαλὰς τῶν δρακόντων ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ συνθλάσαντα τὰς κεφαλὰς τοῦ δράκοντος, καὶ μαχαίρα παραπλησίως ὄφιν τὸν σκολιὸν καὶ ἀνελόντα τὸν δράκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ δεδωκότα τοῖς ἑαυ τοῦ μαθηταῖς ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ἁμαρτίαν μὲν μὴ ποιήσαντα, ἄραντα δὲ τοῦ κόσμου τὰς ἁμαρτίας, καὶ οἷόν τινας ὄφεις καταδα πανήσαντα. Νεβρῶ δὲ αὐτὸν ἑλάφῳ ἀπεικάζει· ἐπειδὴ οὐ μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Υἱὸς ἀνθρώπου προσ αγορεύεται, καὶ οὐ μόνον λέων, ἀλλὰ καὶ σκύμνος λέοντος· "Ἀναπεσὼν γὰρ, φησὶν, ἐκοιμήθη ὡς λέων, καὶ ὡς σκύμνος." Εἰκὸς δὲ αὐτὴν καὶ αἰνίττεσθαι, ὅτι καὶ ἔτι βραχεῖαν ἔχων τὴν σωματικὴν ἡλικίαν, διαβόλου τὴν δύναμιν οἷόν τινας κατεδαπάνησεν ὄφεις, καὶ τοὺς μάγους, τοῦ διαβόλου τοὺς ὑποφήτας, εὐθὺς γεννηθεὶς εἴλκυσεν εἰς προσ κύνησιν. Κατὰ τὸν νόμον δὲ τῶν καθαρῶν ἐστὶ ζῶων, καὶ ἡ δορκὰς, καὶ ἡ ἑλάφος· προτέτακται δὲ ἡ δορκὰς τῆς ἑλάφου, ὡς τύπον ἔχουσα διὰ τὴν ὀξυδορκίαν τῆς πίστεως. Πιστεῦσαι γὰρ δὴ πρῶτον τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζη τοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Καὶ τοὺς ἑλάφους δὲ ἡ θεία καλεῖ Γραφή· καὶ νῦν μὲν φησὶν ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐν ἰζ΄ ψαλμῷ· "Ὁ Θεὸς περιζῶν νύων με δύναμιν, καὶ ἔθετο ἄμωμον τὴν ὁδόν μου· καταρτιζόμενος τοὺς πόδας μου ὡσεὶ ἑλάφου." Ἐγένετο γὰρ, φησὶν, ἄμωμος ἡ ὁδός μου, ἐπειδὴ κατηρτίσθησαν οἱ πόδες μου ὡσεὶ ἑλάφου. Ἦδυνήθη γὰρ πατῆσαι ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Νῦν δὲ ἐν κη΄ ψαλμῷ φησὶ· "Φωνὴ Κυρίου καταρτιζομένη ἑλάφους, καὶ ἀποκαλύψει δρυμούς." Ἐλάφους δὲ ἐνταῦθα τοὺς ἱερούς ἀποστόλους ὀνομάζει, ὧν οἱ πόδες ὠραῖοι, ὡς εὐαγγελιζομένων ἀγαθὰ, ὡς

πατοῦντες τοὺς θανατοῦντας ὄφεις, καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἐπιβουλεύον τας· δι' ὧν ἀπεκαλύφθησαν οἱ δρυμοὶ ἄκαρποι, ἢ τῶν εἰδώλων ἀπάτη· δι' ὧν ἐν τῷ ναῶ τοῦ Θεοῦ πᾶς τις λέγει δόξαν. Τοιαῦτα καὶ ὁ μακάριος Ἀββακούμ ὁ προφήτης φησὶν· "Κύριος ὁ Θεός μου δύναμις μου, καὶ τάξει τοὺς πόδας μου ὡσεὶ ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἐπιβιβᾶ με τοῦ νικῆσαί με ἐν ᾧδῇ αὐτοῦ." Ἀλλὰ γὰρ καιρὸς ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανελθεῖν. "Ἴδου οὗτος ἦκει πηδῶν ἐπὶ τὰ ὄρη, διαλλόμενος ἐπὶ τοὺς βουνούς. Ὁμοίος ἐστὶν ἀδελφιδοῦς μου τῇ δορκάδι, ἢ νεβρῶ ἐλάφων ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθήλ." Διδάσκει δὲ ἐνταῦθα ἡ νύμφη τὴν τῶν εἰδώλων κατὰ λυσιν ὑπὸ τοῦ νυμφίου γενομένην. Ὁρη γὰρ καὶ 81.100 βουνούς, τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι πάλαι ὄντα ἄλση καὶ τεμένη τῶν δαιμόνων ὠνόμασε, καθ' ὧν ἀλλόμενος καὶ πηδῶν τῇ τε σοφία τῶν λόγων, καὶ τῇ δυνάμει τῶν θαυμάτων, περιεγένετό τε καὶ φροῦδα αὐτὰ παντε λῶς πεποίηκεν. Ἀμέλει καὶ ὁ Σύμμαχος τοῦτο σα φέστερον ἐρμηνεύων φησὶν· "Ἴδου οὗτος ἔρχεται βαίνων κατὰ τῶν ὀρέων, διαπηδῶν κατὰ τῶν βουνῶν." Τούτοις ἐπιφέρει πάλιν ἡ νύμφη· "Ἴδου οὗτος ὀπίσω τοῦ τοίχου ἡμῶν ἔστηκε, παρακύπτων διὰ τῶν θυρίδων, εἰσκύπτων διὰ τῶν δικτύων." Διδάσκει δὲ, ὅτι πᾶν ὄρος καὶ βουνὸν ταπεινώσας, κατὰ τὴν τοῦ Ἡσαίου προφητείαν, παραγίνεται πρὸς αὐτὴν τα πεινὴν οὔσαν πάλαι, καὶ φάραγγι ἀπεικασμένην, καὶ πληροῖ αὐτὴν, καὶ τίθησι τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν, καὶ τραχείας εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ περιτίθησιν αὐτῇ ὡς μὲν πόλει τεῖχος, ἵνα μὴ πολιορκῆται ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς δὲ ἀμπελῶνι, καὶ κήπῳ, καὶ παραδείσῳ τοῖχον, ἵνα μὴ τρυγῶσιν αὐτὴν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδὸν, μηδὲ λυμῆνηται αὐτὴν ὕς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατανεμήσεται αὐτὴν, ὡς τὴν προτέραν ἐκείνην τὴν ἐξ Αἰγύπτου μετατεθεῖσαν. Σημαίνει τοίνυν, ὅτι καταλύσας τὰ τῶν δαιμόνων τεμένη, καὶ τῶν λεγομένων θεῶν τὰ ἄλση καὶ τοὺς νεῶς (τοῦτο γὰρ διὰ τοῦ "ἐπὶ τὰ ὄρη Βαιθήλ" ἡνὶ ξατο· τὸ γὰρ, Βαιθήλ, οἶκον ἐρμηνεύει Θεοῦ· ὁμῶν νύμως δὲ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ καὶ οἱ μὴ ὄντες ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν ὠνομάζοντο θεοί)· παραγέγονε πρὸς αὐτὴν. Καὶ εἰς μὲν τὸν θάλαμον αὐτῆς οὐδέπω εἰσελήλυθεν· ἔξω δὲ τοῦ τοίχου ἐστηκὼς παρακύπτει διὰ τῶν θυρίδων· θύρας δὲ τὰς αἰσθήσεις καλεῖ. Ὡσπερ γὰρ διὰ θυρίδων τῶν αἰσθήσεων εἰσρεῖ τῇ ψυχῇ τὰ τε ἀγαθὰ καὶ τὰναντία, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἐκρεῖ. Διὸ καὶ ὁ προφήτης φησὶν Ἰερεμίας, ὅτι "Θάνατος ἀνέβη διὰ τῶν θυρίδων." –"Ὁ γὰρ ἐμ βλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ," καὶ εἰσέρχεται θάνατος διὰ τῶν θυρίδων. Καὶ ὁ παραδεξάμενος ἀκοὴν ματαίαν, δέχεται θάνατον διὰ τῶν θυρίδων. Ἄλλ' ἢ νύμφη νῦν τῆς ὥρας τοῦ νυμφίου διὰ τῶν θυρίδων ἀπολαύει. Καὶ ζητητέον πῶς ὁ νυμφίος παρακύπτει διὰ τῶν θυρίδων, τουτέστι διὰ τῶν αἰσθήσεων τῶν ἡμετέρων. Ὅταν ἐν νόμῳ Κυρίου μελετῶντες ἡμέρας καὶ νυκτὸς τοῖς θείοις ἐντρυφῶμεν λόγοις, καὶ μετὰ κατανύξεως καὶ γνώσεως προσέχωμεν τοῖς γεγραμμένοις, διανοίγομεν ἡμῶν τὰς θυρίδας, καὶ ὑποδεχόμεθα τοῦ νυμφίου τὸ πρόσωπον. Καὶ ὅταν ἐτέρων ἀναγινωσκόντων τὰ θεῖα λόγια, ἢ περὶ Θεοῦ διαλεγόμενων, σπουδαίως ἀκούωμεν, πάλιν διὰ τῶν ἄλλων θυρίδων ὁ νυμφίος παρακύπτει, καὶ τὸ οἰκεῖον ἡμῖν ὑποδεικνύσει κάλλος. Οὐ μόνον δὲ διὰ τῶν θυρίδων παρακύπτει, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν δικτύων ἐκκύπτει· οὐ καταλιμπάνει γὰρ αὐτοῦ τὴν νύμφην θηρευομένην ὑπὸ τῶν ἐπιβούλων δαιμόνων, 81.101 καὶ δικτύοις περιβαλλομένην, ἀλλὰ "ρύεται αὐτὴν 81.101 ἐκ παγίδος θηρευτῶν, καὶ ἀπὸ λόγου ταραχώδους." Καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς πειρασμοῖς ἐκκύπτει διὰ τῶν δικτύων, καὶ ψυχαγωγεῖ αὐτὴν πολιορκουμένην, καὶ τὸ φρόνημα αὐτῆς ἀνορθοῖ. Καὶ τοῦτο ἔστιν εὐρεῖν ἐν τε τῇ Παλαιᾷ καὶ τῇ Νέᾳ Γραφῇ, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων γεγεννημένον, καὶ τοὺς εὐσεβεῖς πάσης παραψυχῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων

τετυχηκότας. Συν εχώρησε μὲν γὰρ ἀρπαγῆναι τὴν Σάρραν ὑπὸ τοῦ Φαραώ· παρέκυψε δὲ διὰ τῶν δικτύων, καὶ τὸν τε πατριάρχην Ἀβραάμ ἐψυχαγώγησε, καὶ τὰ δίκτυα διασπάσας σῶον αὐτῷ τὸ θήραμα καὶ ὑγιᾶς ἀπ ἔδωκεν. Ἦγερέθη πάλιν ὑπὸ τοῦ Ἀβιμέλεχ, καὶ πάλιν παρακύπτει διὰ τῶν δικτύων, καὶ οὐ μόνον τὸ θήραμα ἔσωσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν θηρευτὴν εὐεργέτησε. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰσαὰκ πεποίηκε· τοιαῦτα γὰρ ἐπὶ τῇ Ῥεβέκκα πέπονθεν, οἷα ἐπὶ τῇ Σάρρα ὁ πατήρ. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ εἰργάσατο· τοῦ γὰρ κηδεστοῦ καταλαβεῖν αὐτὸν σπουδάζοντος καὶ ἀνελεῖν προθυμουμένου, ἐπιφαίνεται πάλιν διὰ τῶν δικτύων, καὶ τὸν μὲν Ἰακώβ παραθαρρύνει, τὸν δὲ Λάβαν δεδίττεται. Καὶ ἡνίκα δὲ πάλιν ἔδεισε τὴν τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίαν, φαίνεται καὶ τὸ δέος ἐλαύνει, καὶ θάρσος ἐντίθησι. Καὶ τῷ Ἰωσήφ δὲ ἐξανδραπο δισθέντι καὶ δούλω γενομένῳ, κὰν τῇ δεσποτικῇ συνῆν οἰκία, κὰν τῷ δεσμοτηρίῳ παρῆν, καὶ πανταχοῦ διὰ τῶν δικτύων παρακύπτων ψυχαγωγῶν αὐτὸν διετέλει. Καὶ ἵνα τοὺς ἐν μέσῳ καταλίπω ἀγίους, φεύγων τοῦ λόγου τὸ μῆκος, οὕτω τὸν σοφώτατον Δανιὴλ ἐψυχαγώγησε παραδοθέντα τοῖς λέουσι, καὶ ἐκ τῶν δικτύων παρακύπτων θάρρειν παρεσκευάζεν· οὕτω τοῖς μακαρίοις ἐκείνοις παισὶν εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην συνελήλυθε κάμινον· οὕτω τοῖς ἀγίοις ἀπο στόλοις εἰς τὸ δεσμοτήριον ἐμβληθεῖσιν ὑπὸ Ἰουδαίων θάρρειν παρεκελεύετο, καὶ μετὰ παρρησίας κηρὺτ τειν τῆς εὐσεβείας τὸν λόγον· οὕτω μετὰ ταῦτα κατειρχθέντι ἐν Ἱεροσολύμοις τῷ μακαρίῳ Παύλῳ, καὶ τὸν θάνατον προσδοκῶντι, θάρσος ἐντίθησι λέγων, "Θάρρει, Παῦλε· ὡς γὰρ ἐμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι." Τοῦτο καὶ ἡ νύμφη αἰνιτομένη φησίν.

ἰ. Ἀποκρίνεται ὁ ἀδελφιδοῦς μου, καὶ λέγει μοι· Ἀνάστα, ἐλθέ, ἡ πλησίον μου, καλή μου, περιστέρα μου. Μαρτυρεῖ τῷ κάλλει τῆς νύμφης ὁ νυμφίος· καὶ οὐχ ἀπλῶς αὐτὴν καλὴν, ἀλλὰ "καλὴν μου" καλεῖ· διδάσκων ὅτι λίαν αὐτῷ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀρέσκει. Προσαγορεύει δὲ αὐτὴν καὶ περιστερὰν, τὴν πνευματικὴν χάριν διὰ τούτου τοῦ ὀνόματος αἰ 81.104 νικτόμενος· ἐν εἶδει γὰρ περιστερᾶς ἐπ' αὐτὸν ἐφοίτησε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τοὺς δὲ τελείους πνευματικὸς οἶδεν ὁ μακάριος Παῦλος καλεῖν. Διὸ τοῖς ἀτελέσιν ἔτι γράφων φησίν· "Κἀγὼ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην ὑμῖν λαλῆσαι ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ." Τοῖς δὲ τελείοις γράφει· "Ἑμεῖς δὲ ἐν σαρκὶ οὐκ ἐστὲ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ Πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. "Εἰκότως τοίνυν τὴν ἐν ἀρετῇ τετελειωμένην ψυχὴν ὁ νυμφίος περιστερὰν ὀνομάζει· τουτέστι πνευματικὴν, καὶ Πνεύματος ἁγίου πεπληρωμένην. Καὶ γὰρ ὁ προφήτης Ἡσαΐας πόρρωθεν ταῦτα προορῶν, καὶ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους οἷόν τινας ὑποπτέρους πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιῖπταμένους θεώμενος, καὶ τοὺς ἐκείνων φοιτητὰς καὶ ἀκροατὰς, ὡσπερ τινὰς νεοττοῦς, ἐπομένους αὐτοῖς, βοᾷ καὶ λέγει· "Τίνες οἶδε ὡσεὶ νεφέλαι πέτανται, καὶ ὡσεὶ περιστεραί σὺν νεοσσοῖς αὐτῶν;" Οὕτω καὶ ὁ νυμφίος ἐνταῦθα τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ κάμνουσαν ἐν τοῖς πειρασμοῖς ψυχαγωγῶν καὶ παραμυθούμενος, καὶ ἐκ τῶν θυρίδων παρακύπτων, καὶ ἀπὸ τῶν δικτύων ἐκκύπτων, παρακαλεῖ αὐτὴν ἀναστῆναι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀναπτῆναι. Ἔδωκε γὰρ αὐτῇ τῆς περιστερᾶς ἐκείνης τὰ πτερὰ, περὶ ἧς ὁ μακάριος Δαβὶδ λέγει· "Ἐὰν κοιμηθῆτε ἀναμέσον τῶν κλήρων, ἐκεῖ πτέρυγες περιστερᾶς περιηργυρωμένα, καὶ τὰ μετάφρενα αὐτῆς ἐν χλωρότητι χρυσοῦ·" κλήρους τὰς δύο Διαθήκας ὀνομάζων, περιστερὰν δὲ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν, πτερὰ ἔχουσαν περιηργυρωμένα, τὴν τοῦ λόγου λαμπρότητα· μετάφρενα δὲ ἐν χλωρότητι χρυσοῦ, τῶν κεκρυμμένων μυστηρίων τὸ περίβλεπτον· Ἐὰν γὰρ, φησίν, ἐν μέσῳ τῶν δύο Διαθηκῶν διαναπαύσησθε, καὶ ἐκατέρωθεν τὴν

ώφέλειαν ἐλκύσητε, εὐρήσετε ἐκεῖ τὰ ποικίλα τοῦ Πνεύματος δῶρα. Ἡ νύμφη τοιγαροῦν τὴν πνευματικὴν δεξαμένη παραίνεσιν, καὶ κοιμηθεῖσα ἀναμέσον τῶν κλήρων, εὔρε τὰς περιηγυρωμένας πτέρυγας, δι' ὧν πρὸς τὸν νυμφίον ἀναπτῆναι παρακελεύεται. **ια'–ιγ'.** Ἴδου γὰρ, φησὶν, ὁ χειμῶν παρήλθεν, ὁ ὑετὸς ἀπῆλθεν, ἐπορεύθη ἑαυτῷ. Τὰ ἄνθη ὥφθη ἐν τῇ γῆ· καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθασε· φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῆ ἡμῶν. Ἡ συκὴ ἐξήνεγκε τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς, αἱ ἄμπελοι κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὄσμήν. Παραθῶ μεν τούτοις, εἰ δοκεῖ, καὶ τὰς εὐαγγελικὰς τοῦ Κυρίου φωνάς. Πλήθος γὰρ πολὺ θεασάμενος παν ταχόθεν συρρέουσιν πρὸς αὐτὸν, φησὶ πρὸς τοὺς ἱερούς ἀποστόλους· "Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι." Καὶ ἀλλαχοῦ δέ· "Ἦδη, φησὶ, καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον." Καὶ πάλιν· "Ἄλλος ἐστὶ, φησὶν, ὁ σπεύρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων· ὑμᾶς θερίζειν ἀπ' ἐσταλκα." Ἐντεῦθεν τοίνυν νοήσωμεν τὸ, "Ἴδου ὁ χει 81.105 μῶν παρήλθε." Τὸν γὰρ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ χρόνον ὀνομάζει χειμῶνα, ἔαρ δὲ τὸ μετὰ τὴν παρ οὐσίαν· ἀκμὴν δὲ θέρους, τὸν προσδοκώμενον αἰῶνα. Διὸ φησὶν αὐτὸς, ὅτι "Παρελήλυθε καὶ ὁ χειμῶν καὶ ὁ ὑετὸς," αἱ τοῦ νόμου ἀπειλαὶ, καὶ αἱ σφοδραὶ τῶν ἀμαρτημάτων τιμωρίαι. "Καὶ ἐπορεύθη ἑαυτῷ." Παραχωρεῖ γὰρ ἡ σκιά τῷ σώματι, ὁ παῖδ ἀγωγὸς τῷ σοφῷ διδασκάλῳ. "Ἦδη γὰρ τὰ ἄνθη ἐν τῇ γῆ." Προσεκτέον τῇ ἀκριβείᾳ τῶν λόγων. Οὐ γὰρ εἶπεν, οἱ καρποὶ, ἀλλὰ "ἄνθη." Ἡ γὰρ τελειότης τῶν ἀγαθῶν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τοῖς ἀξίοις παρ ἔχεται. Ἐνταῦθα δὲ οἱ κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον φασίν· "Ἄρτι βλέπω ὡς ἐν ἐσόπτρῳ, ὡς ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον." Ἄλλα καὶ "Ὁ καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακεν" ἢ ὡς ὁ Σύμμαχος καὶ ὁ Ἀκύλας, "κλαδεύσεως." Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ παρουσίαν ταυτησὶ τῆς καθάρσεως πάντα τὰ ἔθνη τετύχηκε. Διὸ καὶ ὁ Κύριός φησιν· "Ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ Πατὴρ μου ὁ γεωργὸς ἐστὶ· πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό· καὶ πᾶν ὃ φέρει καρπὸν, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ." Διὰ τοῦτό φησιν· "Καὶ ὁ καιρὸς τῆς τομῆς ἔφθακεν." Ἄλλα καὶ "Φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῆ ἡμῶν." Φωνὴν πάλιν τρυγόνος τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος διδασκαλίαν καλεῖ. Οὕτω γὰρ ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐν τῷ Ὑπὲρ τῶν ληνῶν προσαγορευομένῳ ψαλμῷ φησίν. Εἰρηκῶς γὰρ, "Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων ἐπιποθῶ, καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου· ἡ καρδία μου καὶ ἡ σὰρξ μου ἠγαλλιάσαντο ἐπὶ Θεὸν ζῶντα," διδάσκει καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως τὴν αἰτίαν, καὶ φησιν· "Καὶ γὰρ στρουθίον εὔρεν ἑαυτῷ οἰκίαν, καὶ τρυγῶν νοσσίαν ἑαυτῇ, οὗ θῆσει τὰ νοσσία ἑαυτῆς" καὶ δεικνὺς ἐπιφέρει λέγων· "Τὰ θυσιαστήριά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων." Καὶ διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι νεοὶ τοῖ μὲν εἰσὶν οἱ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας τετυχηκότες· καλιὰ δὲ αὐτῶν, καὶ νεοττία, τὰ θεῖα θυσιαστήρια, ἐν οἷς τρέφονται, καὶ σιτοῦνται, καὶ πτεροφυοῦσιν, καὶ καταβραχὺ τῆς τελειότητος ἀπο λαύουσιν. Οἷον δὲ τις μήτηρ αὐτῶν ἐστὶ τίκτουσα, ἢ τοῦ ἀγίου Πνεύματος χάρις, ἢ τροπικῶς ὀνομαζομένη τρυγῶν, διὰ τὸ σῶφρον τοῦ ζώου, καὶ φιλέρημον, καὶ ἐν δένδροις ἀμφιλαφέσι τὰς καλιὰς πηγνύναι. Φησὶ τοίνυν ὁ νυμφίος, ὅτι "Φωνὴ τῆς τρυγόνος ἠκούσθη ἐν τῇ γῆ ἡμῶν, καὶ ἡ συκὴ ἐξήνεγκεν ὀλύνθους αὐτῆς," τουτέστι, τὸν πρῶτον τῆς πίστεως καρπὸν, δι' οὗ καὶ ὁ ἕτερος καρπὸς, ὁ τῶν πράξεων, λέγω, μόνιμος γίνεται, καὶ οὐκ ἐκρεῖ, ἀλλὰ πεπαίνεται, καὶ ἥδιστος ἀποτελεῖται. "Καὶ ἄμπελοι δὲ κυπρίζουσιν, ἔδωκαν ὄσμήν." Ἦνθησαν, φησὶ, οἱ τροπικῶς καλούμενοι ἄμπελοι, καὶ τὴν εὐοσμίαν ἀφήισι.

ιδ'. Ἀνάστα οὖν, ἔλθε, ἢ πλησίον μου. Ἐν σκέπη τῆς πέτρας, ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος. Καλεῖ δὲ αὐτὴν ἐν τῇ σκέπη τῆς πέτρας, ἵνα μὴ πάλιν μέλαινα γίνηται.

Πέτραν δὲ καλεῖ τὴν εὐσεβῆ πίστιν, τὴν ἀληθῆ ὁμολογίαν. Καὶ γὰρ τῷ Κυρίῳ εἰ ρηκότι πρὸς τοὺς μαθητὰς, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;" ὁ μακάριος Πέτρος ἔφησε· "Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος." Ἦ ἀπεκρίνατο λέγων· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ταύτη τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατ' ἰσχύσουσιν αὐτῆς." Βούλεται δὲ αὐτὴν καὶ ἔξω γενέσθαι τοῦ παρόντος βίου. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησιν Ἑβραίοις γράφων· "Ἐξερχώμεθα τοίνυν πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὄνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες." Βούλεται αὐτὴν σκοπεῖν οὐ τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· "Τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια." Διὸ ἐχόμενα τοῦ προτειχίσματος αὐτὴν παρακαλεῖ γενέσθαι, μονονουχὶ λέγων πρὸς αὐτήν· "Νέκρωσον τὰ μέλη σου, τὰ ἐπὶ τῆς γῆς·" μελέτησον ἀσάρκίαν ἐν σώματι· ἐπίδειξαι ἀπάθειαν ἐν πάθει· ἔξω γενοῦ τῆς παρουσίας πόλεως, καὶ τῶν ταύτης τειχῶν. Ἐὰν γὰρ μὴ παρ' αὐτῷ γένη τῷ προτειχίσματι, οὐκ ἀπολαύσει μου τῆς κοινωνίας· ἐὰν μὴ βοήσῃ κατὰ Παῦλον, "Ἐν σαρκὶ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα·" οὐδεὶς γὰρ στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· Ἐὰν μὴ ἐν μεταίχμιῳ γένη τῶν παρόντων καὶ τῶν μελλόντων (τοῦτο γὰρ ἡγοῦμαι παραδηλοῦσθαι διὰ τοῦ "προτειχίσματος"), ὁ γάμος ἡμῶν οὐ γενήσεται. Ἐλθοῦσαν δὲ ἐκεῖ παρακαλῶ σε, δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου· καθαρὰν ἔχεις σὺ τὴν διὰ νοίαν· οὐδὲν γὰρ αὐτῇ τῶν βιωτικῶν φροντίδων ἐπιπροσθεῖ· ἐκεῖ βούλομαι τῆς φωνῆς σου ἀκοῦσαι· καθαρὰ γὰρ ἐκεῖ καὶ αὐτὴ γενήσεται, ἀκολασίας ἀπάσης ἀπληλαγμένη· τότε ἔσται μοι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία· τὸ γὰρ ἐμὸν ἐν σοὶ κατοπτρίζομαι κάλλος, καὶ τοῖς ἐμοῖς λόγοις κεκοσμημένης ἐπαῖω φωνῆς. Ταῦτα πρὸς τὴν νύμφην ὁ νυμφίος εἰρηκῶς, τοῖς οἰκείοις ὑπηρέταις παρακελεύεται, λέγων.

ιε'. Πιάσατε ἡμῖν ἀλώπεκας μικροὺς, ἀφανί ζοντας ἀμπελῶνας. Τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐρμηνευκῶν, τὸ "μικροὺς" ταῖς ἀμπελῶσι συνῆψαν. Οὐδὲν δὲ διαφέρει, εἴτε τοῦτο, εἴτε ἐκεῖνο εἶη τὸ νόημα. Ἀλώπεκας δὲ καλεῖ τοὺς δολερὸν κεκτημένους τὸ φρόνημα, καὶ τὰς τοῦ Κυρίου λυμαινομένους Ἐκκλησίας, τὰς ἄρτι ἀνθεῖν ἀρξαμένας. Διὸ φησιν· "Καὶ αἱ ἄμπελοι ἡμῶν κυπρίζουσιν." Αἰνίττεται δὲ διὰ 81.109 τῶν ἀλωπέκων τοὺς ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ψυχαῖς πολεμοῦντας αἰρετικούς, καὶ ὑπόουλως καὶ δολερῶς ὑποκλέπτειν πειρωμένους τοὺς μηδέπω παγίους τῇ πίστει γεγεννημένους. Οὗτοι γὰρ τῇ πιθανότητι τῶν λόγων, καὶ ταῖς τῶν συλλογισμῶν παγίσι τε καὶ πλοκαῖς, τοὺς ἀπλούστερον διακειμένους ἐξαπατῶντες λυμαίνονται ταῖς ἀμπέλαις. Διὰ τοῦτο παρακελεύεται τοῖς τὸ διδασκαλικὸν εἰληφόσι χάρισμα, ἀγρεύειν τούτους καὶ θηρεύειν τοῖς τῆς ἀληθείας ἐλέγχοις, καὶ τὰς κυπρίζουσας ἀμπέλους τῆς τούτων βλάβης ἔλευθεροῦν. Τούτων ἡ νύμφη τῶν λόγων ἀκούσασα εὐθύς φησιν·

ιζ'. Ἀδελφιδοῦς μου ἐμοί, κάγω αὐτῷ. Ὡσπερ γὰρ αὐτὸς πάντων με προετίμησεν, οὕτως αὐτὸν ἐγὼ πάντων προτίθημι, καὶ ἐτέρω συναφθῆναι οὐκ ἂν ἔχομαι. Τοὺς ἀλωπέκων προσηγορίαν ὁμοῦ καὶ κακουργίαν περικειμένους βδελύττομαι. Ἄτοπον γὰρ ἀγαπηθεῖσαν, καὶ τοσοῦτων ἀξιοθεῖσαν, μὴ τοῖς ἴσοις κατὰ τὸ δυνατόν ἀμείψασθαι τὸν ἀγαπήσαντα. Τοῦ τοῖς ἔοικε τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου Κορινθίοις γραφέν· "Τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι." Τοιοῦτον πάλιν τὸ ὑπ' αὐτοῦ εἰρημένον· "Ἄλλ' ἅτινά μοι ἦν κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ Χριστὸν ζημίαν. Ἀλλὰ μὲν οὖν γε καὶ ἡγοῦμαι πάντα σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω." Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τό· "Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός." Τοιοῦτόν ἐστι τό· "Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ

Χριστοῦ; θλίψις; ἢ στενοχωρία; ἢ λιμός; ἢ διωγμός; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα;" καὶ τὰ ἐξῆς. Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τό· "Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ." Τούτοις ἔοικε τὸ ὑπὸ τῆς νύμφης λεγόμενον· "Ἀδελφιδοῦς μου ἔμοι, καὶ γὰρ αὐτῷ." Σημαίνει δὲ καὶ τίς οὗτος, καὶ τί ποιῶν διατελεῖ, καὶ ποῦ, καὶ πότε, καὶ ἕως πότε. Ὁ ποιμαίνων γὰρ, φησὶν, ἐν τοῖς κρίνοις.

(ιζ'.) Ἔως οὗ διαπνεύση ἡ ἡμέρα, καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. Προσεκτέον, ὅτι πρῶτον μὲν ἑαυτὸν ὠνόμασε κρίνον ὁ νυμφίος, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον λέγων, ὅτι "Ἐγὼ ἄνθος τοῦ πεδίου, κρίνον τῶν κοιλωμάτων." Δεύτερον δὲ αὐτὴν τὴν νύμφην· "Ὡς κρίνον γὰρ, φησὶν, ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, οὕτως ἡ πλησίον μου ἀναμέσον τῶν θυγατέρων." Ἐνταῦθα δὲ καὶ αὐτὴν τὴν πόαν ὠνόμασε κρίνα· "Ὁ ποιμαίνων γὰρ, φησὶν, ἐν τοῖς κρίνοις." Εὐωδίας γὰρ, φησὶ, πλήρης καὶ ἡ προσφερομένη τοῖς προβάτοις τροφή. Καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα νοητέον· ὁ δὲ Σύμμαχος φησὶν· "Οἱ ποιμαίνοντες ἄνθη· ὡς εἶναι δηλονότι αὐτοὺς τοὺς ποιμαίνοντας 81.112 ἄνθη, ἃ ἐκάλεσε κρίνα." Ἔως οὗ διαπνεύση ἡ ἡμέρα, καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί." Σκιάς δὲ καλεῖ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Διὸ καὶ ὁ μακάριος λέγει Δαβίδ· "Ὡς σκιά ἐν τῷ ἐκκλίνειν αὐτὴν ἀντανηρέθην." Καὶ πάλιν· "Αἱ ἡμέραι μου ὡσεὶ σκιά παράγουσι." Καὶ ὁ γενναῖος Ἰωβ· "Σκιά γὰρ ἐστὶν ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς." Οὐδὲν γὰρ μόνιμον, οὐδὲ βέβαιον, οὐδὲ σταθερὸν, καὶ διαρκές, καὶ οἶονεὶ οὐσιῶδες, τοῦ παρόντος βίου τὰ δοκοῦντα τερπνά· οὐ πλοῦτος, οὐ δόξα οὐ δυναστεία, οὐχ ὑγεία σωμάτων, οὐκ εὐμορφία, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν· ἀλλὰ σκιώδη τυγχάνει, ταῖς σκιαῖς παραπλησίως διαλυόμενα. Ποιμαίνει τοίνυν ἡμᾶς ὁ νυμφίος, ἕως ἂν τὸ φλογώδες τῆς ἡμέρας παρέλθῃ καὶ διαπνεύση τῆς σωτηρίας ἡ δρόσος, καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί, φανῆ δὲ τὰ μέλλοντα διαρκῆ καὶ μόνιμον τὴν ὑπαρξίν ἔχοντα. Ἐπεὶ δὲ ὡς μία εἰσὶ τῷ νυμφίῳ νυμφευθεῖσαι αὐτῷ τετελειωμένα ψυχαί, ἐνικῶς πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμεναί φασιν· "Ἀδελφιδός μου ἔμοι, καὶ γὰρ αὐτῷ·" ἤγουν, Ὁ ἀγαπητός μου ἔμοι κατ' εἰκόνα ὁράται, καὶ γὰρ αὐτῷ ζῶ, καὶ οὐκ ἑμαυτῆ, κατὰ τὸν μέγαν Ἀπόστολον· "Ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις·" ἤγουν, "Ὁ διέπων διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν, ἐν ταῖς μὴ συμπνιγομέναις κατὰ τὰς βιωτικὰς φροντίδας διδασκάλους ψυχαῖς, τὰ λογικὰ πρόβατα, ἅπερ εἰσὶν οἱ παρ' αὐτῶν διδασκόμενοι." Ἔως οὗ διαπνεύση ἡ ἡμέρα, καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί·" δηλαδὴ, μέχρις ἂν ἐπιστῇ ἡ κατὰ τὸν μέλλοντα ὀλολαμπῆς ἡμέρα καὶ ἄσκιος, καὶ πάντα τὰ παρόντα, ἅπερ εἰσὶν αἱ σκιαί τῶν μελλόντων, παρέλθωσι· καθ' ἣν ἡμέραν τὴν ἑαυτοῦ ποιμνὴν ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς εἰς τὰς αἰωνίους ἀναπαύσει μονάς. "Ἀπόστρεψον, ὁμοιώθητι σὺ, ἀδελφιδέ μου, τῷ δόρκωνι, ἢ νεβρῷ ἐλάφῳ ἐπὶ τὰ ὄρη κοιλωμάτων." Προτρέπει δὲ τὸν νυμφίον ἐνταῦθα τοῖς προειρημένοις ἔοικε κῶτα ζωοῖς ἐπιβῆναι τῶν ἐν τοῖς κοιλώμασιν ὄρων, βουλομένη πάντα αὐτοῦ τῆς συνουσίας ἀπολαύειν. "Ὅρη δὲ κοιλωμάτων" ἐνταῦθα προσαγορεύει τοὺς ἐν μέσῳ κοίλων τινῶν καὶ ταπεινῶν τὴν διάνοιαν ὑπερανεστηκότας, καὶ ὑψηλῶ φρονήματι κεχρημένους· καὶ παρακαλεῖ καὶ τούτους ἀπολαῦσαι τῆς τοῦ νυμφίου παρουσίας· ὃ καὶ πεποίηκε τῶν τῆς νύμφης ἀκούσας ἰκετεῖων. Μονωθεῖσα οὖν ἡ νύμφη δυσχεραίνει καὶ ἀνιάται, καὶ διηγεῖται ταῖς νεάνισι τὸ πάθος, καὶ φησὶν·

ΚΕΦΑΛ. Γ'.

Στίχ. α'. Ἐπὶ κοίτην μου ἐν νυξίν ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου. Ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν. Ἐπεκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ 81.113 μου.

(β'). Ἀναστήσομαι δὲ, καὶ κυκλώσω ἐν τῇ πόλει ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ἐν ταῖς πλατείαις, καὶ ζητήσω ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτὸν, καὶ οὐχ εὔρον· ἐπεκάλεσα αὐτὸν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. Γυμνάζων πολλάκις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχὰς, πειρασμοῖς ποικίλοις συγχωρεῖ περιπίπτειν, καὶ ποτὲ μὲν ἀπαλλαγὴν αἱ τουμένους δίδωσι, ποτὲ δὲ ἀναβάλλεται τὴν δόσιν, πανταχόθεν ὠφέλειαν τοῖς θιασώταις μηχανώμενος· τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ παρὰ τῷ Δαβίδ εἰρημένον· "Ἔως πότε, Κύριε, ἐπιλήση μου εἰς τέλος; ἕως πότε ἀπο στρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ· ἕως τίνος θήσομαι βουλάς ἐν ψυχῇ μου; ὀδύνας ἐν καρδίᾳ μου ἡμέρας καὶ νυκτός; ἕως πότε ὑψωθήσεται ὁ ἐχθρὸς μου ἐπ' ἐμέ;" Πολλάκις γάρ, ὡς εἰκὸς, ἰκετεύσας, καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν λυπηρῶν αἰτήσας, οὐκ ἔτυχε τῆς δεήσεως· διὸ ἀλύων ὡς διαμαρτῶν, καὶ ἀδημονῶν τοῖς τοιούτοις κέχρηται λόγοις. Καὶ ὁ μακάριος δὲ Παῦλος φησιν· "Τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι· καὶ ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, καὶ εἶπέ μοι· Ἄρκει σοι ἡ χάρις μου, ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται." Καὶ παρακαλεῖ Παῦλος, καὶ οὐ τυγχάνει· τὸ γὰρ μὴ λαβεῖν τὴν αἴτησιν ὠφελιμώτερον ἦν. Διὸ διδασκόμενος ὁ ἡγνὸς, μεθ' ἡδονῆς τὸ μὴ λαβεῖν ἃ ἤτηκε δέχεται· καὶ βοᾷ λέγων· "Ἦδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμέ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ." Καὶ Ἡλίας δὲ ὁ πάνυ δειλιάσας τῆς Ἰεζάβελ τὰς ἀπειλάς, ἀποδιδράσκει μὲν εἰς τὴν ἔρημον, ζητεῖ δὲ τὸν ἐπίκουρον· καὶ καταλιπὼν αὐτὸν πρὸς ὀλίγον ἐγγυμασθῆναι τῷ φόβῳ ὁ σοφὸς τῶν εὐσεβῶν παιδοτρίβης τε καὶ ἀγωνοθέτης, ἐπιφαίνεται αὐτῷ, καὶ ὡς ἀγνοῶν πυνθάνεται τῆς φυγῆς τὴν αἰτίαν, οὐκ ἐπιτωθάζων αὐτῷ, ἀλλὰ διδάσκων τῆς φυγῆς τὴν οἰκονομίαν, καὶ παιδεύων εἶναι συγγνώμονα, ἄνθρωπον πείαν φύσιν περικείμενον, καὶ ὑπὸ τῶν ταύτης παθῶν πολεμούμενον. Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἀναδραμεῖν καιρὸς. Ἐνταῦθα γὰρ ἡ νύμφη, τοῦ νυμφίου πρὸς βραχὺ χωρισθέντος, ἐπιζητεῖ μὲν αὐτὸν ἐν τῇ κοίτῃ, καὶ τοῦτο οὐ μεθ' ἡμέραν, ἀλλὰ νύκτωρ· οὐχ εὐρίσκει δὲ αὐτὸν ἀναπαυόμενον. Καὶ ταῦτα οὐ μόνον ζητοῦσα, ἀλλὰ καὶ καλοῦσα. Ἀνίσταται δὲ, καὶ περινοστεῖ τὴν πόλιν, τὰς ἀγοράς, τὰς πλατείας· ὁ γὰρ πόθος ἠνάγκαζε, καὶ μένειν οἴκοι ἡ τῆς ἀγάπης οὐ συνεχῶρει φλόξ· περιτυγχάνει δὲ καὶ τοῖς τῆς πόλεως φύλαξι καὶ πυνθάνεται αὐτῶν, λέγουσα·

γ', δ'. Εὐροσάν με οἱ τηροῦντες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει. Μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου ἴδετε; Ὡς μικρὸν ὅτε παρήλθον ἀπ' αὐτῶν, ἕως οὗ εὔρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου. Αὐτοῦ τὸ κατ' ἐνέργειαν εὐεργετικόν, καὶ τὸ κατ' οὐσίαν ἄτρεπτον. 81.116 Τί δὲ οὗτος ἂν τὴν οὐσίαν εὐεργετικός ἐστι, καὶ ἄτρεπτος, οὐκ ἠδυνήθην εὐρεῖν; Κἂν γὰρ ἀγαθὸν καὶ ἀλήθειαν ἐντεῦθεν ἐκάλεσα αὐτὸν, οὐχ ὑπήκουσέ μου, ἐπειδὴ καὶ ὑπὲρ ταῦτά ἐστιν· ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων ἐστὶν ὄνομα· καὶ αὕτη μὲν τὸν ἀγαπητόν μου, ὡς εἶρηκα, οὐπω ἠδυνήθην εὐρεῖν· οἱ δὲ ἅγιοι ἄγγελοι εὐροσάν με, οἱ τηροῦντες, οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει· εὐροσαν δέ με ἐν τῷ καθαίρειν με διὰ πρᾶξιν, καὶ φωτίζειν διὰ θεωρίας, τὴν διὰ κακίαν καὶ ἄγνοιαν ἀπολωλυῖαν, καὶ μαθήτριαν τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας γεγεννημένην ποτὲ, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἀγαθοῖς τούτοις ἀγγέλοις μὴ πρὸς μαθητείαν εὐρισκομένην· οἱ τηροῦσι πρὸς ἔπαινον ἢ ἔλεγχον ἐν τῇ φοβερᾷ ἡμέρᾳ τῆς διαγνώσεως τὰ τε φανερά, καὶ ἀφανῆ μου κινήματα, καὶ πάντων νόημά τε καὶ ποίημα· κἀντεῦθεν ἐν τῷ μή τι τούτων καταλιμπάνειν ἀνεπισκόπευτον, περικυκλοῦσί με, ποιούμενοι ἐν ἐμοί, ὡς ἔν τινι πόλει τὰς ἀναστροφάς. Οὕτω δὲ τούτων περιτυχόντων με, φημί πρὸς αὐτούς· "Μὴ ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου ἴδετε;" Ἦγουν, Μὴ ὃν καταλαβεῖν μὲν ἐπόθησα, οὐκ ἠδυνήθην δὲ, κἂν αὐτοὶ, οἱ τοῦτον περιχορεύοντες ὡς λειτουργικά

πνεύματα, ἐθεάσασθε ὅπως φύσεως ἔχει, ἵνα κάμῃ ταύτην ἀναδιδάξητε; Ἐπεὶ δὲ καὶ τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις ἀκατάληπτος ὁ νυμφίος τὴν οὐσίαν ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο μοι ἀπόκρισιν ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος οὐ δεδώκασι, σιωπῇ με διδάξαντες τὸ μηδὲ τούτοις αὐτὸν εἶναι καταληπτὸν, κτιστοῖς οὐσίᾳ τὸν ἄκτιστον, παρῆλθον καὶ ἀπ' αὐτῶν, τὸν ποθούμενον μοι ἀναζητοῦσα. Καὶ ὡς μικρὸν ὅτε παρῆλθον ἀπ' αὐτῶν, ἕως οὗ εὗρον ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· "Ἐκράτησα αὐτόν." Ἦτοι ὡς βραχὺ, διὰ μόνον τὸ κτιστὸν νῶ καὶ αὐτὴν τὴν ἀγγελικὴν φύσιν διέβην, ἵνα τὸν ἄκτιστον εὗρω τὸν ἀγαπητόν μου, ὡς εὐεργέτην μου, πίστει μόνῃ κατέσχον αὐτόν· πάντα τὰ ὄντα διεξελθοῦσα, καὶ ἀπ' αὐτῆς βεβαιωθεῖσα τῆς πείρας, ὅτι ὁ πάντων αἴτιος, ὑπὲρ πάντα τὰ ὄντα ἐστὶ, καὶ ἐν οὐδεμιᾷ φύσει, εἴτε αἰσθητῇ, εἴτε νοητῇ, καθ' οὐσίαν ὁράται, ὑπερούσιος ὢν. Οὕτως οὖν πάντα τὰ ὄντα διεπέρασα, ζητοῦσα τὸν ἐμοὶ ποθεινότατον νυμφίον εἰσοικίσασθαι. "Καὶ οὐκ ἀφῆκα αὐτόν, ἕως οὗ εἰσήγαγον αὐτόν εἰς οἶκον μητρὸς μου, καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης με." Ἦγουν οὐκ ἐπαυσάμην ζητεῖν τὸν ἐμὸν ἐραστὴν, ἕως οὗ εἰσῳκισάμην αὐτόν εἰς νοῦν, ὃς οἶκος μὲν τῆς δίκην μητρὸς αἰτίας πάντων Θεοῦ σοφίας ἐστὶν, ὡς ταύτης διὰ τὸ καθ' ὁμοίωσιν χωρητικός· ταμιεῖον δὲ πάλιν αὐτῆς, ὡς τοὺς ἀποκρύφους ταύτης θησαυροὺς διὰ τὸ κατ' εἰκόνα ἔχον ἀποθέτους ἐν ἑαυτῷ· ἥτις με σοφία συνέλαβεν, ὡς πρὸ καταβολῆς κόσμου τὴν ὑπεράγαθον περὶ ἐμὲ βούλησιν ἔχουσα· διὸ καὶ δι' ἐμὲ τὴν ἀνθρωπεῖαν πάντως φύσιν, τό τε δὲ τὸ πᾶν, ὑπεστήσατο· "Ἐπὶ κοίτην μου ἐν νυξὶν ἐζήτησα ὃν ἠγάπησεν ἡ ψυχὴ μου· ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὗρον αὐτόν." Καὶ μικρὸν τούτους διαδραμοῦσα, λέγει αὐτόν εὐρηκέναι, καὶ μὴ 81.117 ἔασαι, ἕως οὗ αὐτόν εἰσήγαγεν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης αὐτήν. Πόλιν δὲ καλεῖ τὸν τοῦ Θεοῦ οἶκον, ἣν ἐκκλησίαν προσαγορεύομεν· ἀγορὰς δὲ καὶ πλατείας, τὰς θείας Γραφὰς· φύλακας δὲ τῆς πόλεως, τοὺς ἁγίους προφήτας καὶ τοὺς ἱερούς ἀποστόλους, ὧν ἡ εὐσεβὴς πυθάνεται ψυχὴ τὸν θεῖον λόγον ἐπιποθοῦσα. Μεθ' οὓς εὐρίσκει τὸν νυμφίον ὑπὸ τινῶν δορυφόρων ἢ ῥαβδοφόρων δορυφορούμενον, καὶ ἐπιλαβομένη κατ' ἔχει, καὶ καταλιπεῖν οὐκ ἀνέχεται, ἕως ἂν εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ εἰς τὸ ταμιεῖον τῆς συλλαβούσης αὐτήν εἰσαγάγῃ αὐτόν. Μητέρα δὲ τῶν εὐσεβῶν ἴσμεν τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, περὶ ἧς ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· "Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρη ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν." Ὑπὸ ἰσχνεῖται τοίνυν ἡ νύμφη ἐπιλαβομένη τοῦ νυμφίου, μὴ καταλείψειν αὐτόν, ἕως ἂν εἰς τὸν νυμφῶνα καὶ τὴν παστάδα τὴν εὐτρεπισμένην καταταυτὸν εἰσέλθωσι. Ταῦτα διηγησαμένη ταῖς νεάνισι, πάλιν αὐτὰς εἰς τὸν ὅμοιον προτρέπει πόθον, καὶ φησιν·

ε'. Ὁρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ἐγειρήτε καὶ ἐξεγειρήτε τὴν ἀγάπην, ἕως οὗ θελήσῃ. Δῆλα δὲ ταῦτα ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦδε τοῦ λόγου ἐρμηνευομένων· δις γὰρ αὐταῖς ἐπιφέρει τοῦτον τὸν ὄρκον, ἐνθεῖναι αὐταῖς θερμὴν τὴν ἀγάπην τοῦ νυμφίου προαιρουμένη. Ταῦτα τῆς νύμφης εἰρηκυίας, καὶ κάλλος ἄρρητον ἐκ τῆς τοῦ νυμφίου περιλήψεως εἰληφυίας, ἐκπληττόμεναι αἱ θεῖαι δυνάμεις φασίν.

ς'. Τίς αὕτη ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς ἐρήμου, στελέχη καπνοῦ ὡς τεθυμιαμένη σμύρναν καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρψοῦ, ὡς περὶ γὰρ τὸν νυμφίον ὀρώντες, μετὰ τὴν τοῦ διαβόλου νίκην καὶ τὴν τοῦ θανάτου κατάλυσιν, εἰς οὐρανούς ἀνιόντα, θαυμάζουσι καὶ λέγουσι· "Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;" καὶ μανθάνουσιν, ὅτι "Κύριος κραταῖος καὶ δυνατός, Κύριος δυνατός ἐν πολέμῳ·" καὶ μανθάνειν ἀκριβέστερον βουλόμεναι πάλιν ἐρωτῶσι· "Τίς ἐστὶν οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης;" καὶ ἀκούουσιν, ὅτι "Κύριος τῶν δυνάμεων αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης·"

οὕτως ἐν ταῦθα τῆς νύμφης τὴν ὥραν θαυμάζοντες φασιν· "Τίς αὕτη ἡ ἀναβαίνουσα ἀπὸ τῆς ἐρήμου;" Ἐρημον δὲ καλοῦσι τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, διὰ τὴν προτέραν ἀσέβειαν. Διὸ καὶ ὁ Ἡσαΐας βοᾷ· "Εὐφράνθητι, ἔρημος διψῶσα· εὐφρανθήτω ἔρημος, καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον." Ὡσπερ δὲ ἐνταῦθα ἐκπλήττονται, ὅτι τοσοῦτον κάλλος ἐκ τῆς ἐρήμου βεβλάστηκεν· οὕτως ἐν τῇ Ἡσαΐου προφητεῖα θαυμάζουσι τὸν νυμφίον ὀρώντες, καὶ λέγουσι, "Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ; Ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ;" 81.120 Σημαίνει δὲ τὸ μὲν Ἐδῶμ τὴν γῆν, τὸ δὲ Βοσόρ τὴν σάρκα. Καὶ ἐκπληττόμενοι αὐτοῦ τὸ κάλλος βοῶσιν Οὗτος ὠραῖος ἐν στολῇ, βία μετὰ ἰσχύος. Ἰνατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρους καταπεπατημένης; Καί φασιν· "Ἐν σώματι ὦν λάμπει." Στολὴν αὐτοῦ τὸ σῶμα προσηγορεύκασιν· καὶ βίαιον ἔχει τὸ κάλλος, ἅπαντας τοὺς ὀρώντας βιαζόμενον. Οὕτω ἐνταῦθα ἐκπλήττονται, οὐ μόνον ὅτι καλὴ ἡ νύμφη, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου ἀναβαίνουσα, τουτέστιν ἀπὸ βάθους εἰς ὕψος ἀνερχομένη, καὶ ἀπὸ τῶν ταπεινῶν ἐπὶ τὰ μετέωρα βαδί ζουσα. "Καὶ ἔοικε, φησὶ, στελέχη καπνοῦ τεθυμια μένη." Ἀσαφῆς μὲν ἡ συνθήκη· τῇ γὰρ Ἑβραίων γλώττῃ δουλεύσαντες οἱ ἑβδομήκοντα οὐκ ἔσα φήνισαν τὴν διάνοιαν· ὁ δὲ Ἀκύλας καὶ ὁ Σύμμαχος τὴν ἔννοιαν ἡμῖν παρεδήλωσαν εἰρηκότες, "Ὡς ὁμοίωσις καπνοῦ ἀπὸ θυμιάματος." Μιμεῖται δὲ καὶ στελέχη πολλὰκις θυμιάματος καπνὸς ἐν τῷ ἀέρι οἰοῖται τυπούμενος. Καὶ εἰκότως αὐτὴν καπνῷ θυμιάματος εἰκέναι φασὶ, τὴν κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον παραστήσασαν τὰ μέλη αὐτῆς θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, καὶ προσφέρουσαν διηνεκῶς τὴν τῆς αἰνέσεως θυσίαν, καὶ τὰ μέλη αὐτῆς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς νεκρώσασαν, καὶ τῷ Χριστῷ συνταφεῖσαν, καὶ ὀλοκαύτωσιν ἑαυτὴν τῷ Θεῷ προσκομίσασαν. Διδάσκουσι δὲ καὶ ποίῳ αὐτὴν καπνῷ θυμιάματος ἀπεικασάν· σμύρναν γὰρ φασὶ καὶ λίβανον ἀπὸ πάντων κονιορτῶν μυρεψοῦ. Δῆλον δὲ ὅτι λίβανος μὲν Θεῷ κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν ἀπονενέμηται νόμον· ἡ δὲ σμύρνα νεκρῶν ἐστὶ σωμάτων ἀλοιφή. Σημαίνουσι τοίνυν διὰ τούτων τῶν ὀνομάτων οἱ τῆς νύμφης τὸ κάλλος θαυμάζοντες, ὅτι διὰ τοῦτο ἐστὶν εὐώδης, καὶ ἀτμῷ θυμιάματος ἀπεικασμένη, ὅτι καὶ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴν θεότητα προσκυνεῖ, καὶ τῷ θανάτῳ πιστεύουσα, καὶ τὴν πρὸ τῶν αἰώνων ὑπαρξίν ὁμολογεῖ. Ἀπὸ πάντων τοίνυν τῶν κονιορτῶν τοῦ μυρεψοῦ θαυμάζουσιν αὐτῆς τὴν σμύρναν, καὶ τὸν λίβανον. Ἐχει μὲν γὰρ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς οἷον ἀπὸ τινος μυρεψοῦ τῆς θείας Γραφῆς ταύτας συλλέγουσα· ἐξαίρετα δὲ αὐτῆς ἡ σμύρνα καὶ ὁ λίβανος, τουτέστιν ἡ θεολογία τε καὶ οἰκονομία. Οὕτω τῆς νύμφης τὸ κάλλος θαυμάσαντες, διηγοῦνται αὐτῇ τοῦ νυμφίου τὸν πλοῦτον, καὶ φασιν·

ζ', ἡ'. Ἴδου ἡ κλίνη τοῦ Σολομών, ἐξήκοντα δυνατοὶ κύκλω αὐτῆς, ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραὴλ. Πάντες κατέχοντες ῥομφαίας, δεδιδαγμένοι πόλεμον· ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ, ἀπὸ θάμβους ἐν νυξίν. Ζητητέον δὲ πρὸ πάντων, τί δήποτε Σολομῶντα τὸν νυμφίον προσαγορεύουσι· τὸ, Σολομῶν, εἰρηνικὸς προσαγορεύεται· καὶ τοῦτο ἐν ταῖς Παραλειπομέναις ἐστὶν εὐρεῖν· φησὶ γὰρ ὁ Θεὸς πρὸς βουληθέντα τὸν Δαβὶδ τὸν νεῶν 81.121 οἰκοδομήσαι· "Ἴδου υἱὸς τίκτεταί σοι· οὗτος ἐστὶ ἀνὴρ ἀναπαύσεως, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἀπὸ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κυκλόθεν, ὅτι Σολομῶν ὄνομα αὐτῷ· καὶ εἰρήνην, καὶ ἡσυχίαν δώσω ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ. Οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου, καὶ οὗτος ἐστὶ μοι εἰς υἱὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ ἐτοιμάσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Ἰσραὴλ ἕως αἰῶνος." Εὐδὴλον δὲ ὅτι Σολομῶν τετελεύτηκεν οὐδὲ πολὺν βιώσας χρόνον, καὶ ὅτι ὁ θρόνος αὐτοῦ τέλος ἔλαβεν. Σολομῶντα τοίνυν προσαγορεύει τὸν εἰρηνικὸν ἡμῶν Κύριον, περὶ οὗ φησιν ὁ μακάριος Παῦλος· "Αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας

τὰ ἀμφότερα ἔν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας." Διὸ καὶ ὁ μακάριος Δαβὶδ Εἰς Σολομῶντα μὲν ἐπιγράφει τὸν σαΐ ψαλμὸν, τὰ δὲ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐν αὐτῷ διηγεῖται κατορθώματα. "Κρινεῖ γὰρ, φησὶ, τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ σώσει τοὺς υἱοὺς τῶν πενήτων, καὶ ταπεινώσει συκοφάντην· καὶ συμπαραμενεῖ τῷ ἡλίῳ, καὶ πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν." Οὕτε δὲ τῷ ἡλίῳ συμπαραμεμένηκε Σολομῶν, οὔτε πρὸ τῆς σελήνης γενεὰς γενεῶν. Ἀλλὰ ταῦτα ἀρμόττει τῷ ἐκ Σολομῶντος βλαστήσαντι Ἰησοῦ Χριστῷ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον· ὃς πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων, "Κατέβη ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγῶν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν." Πόκον δὲ ἐνταῦθα τὴν Παρθένον προσ ηγόρευσε. Καθάπερ γὰρ ὑετὸς ἐπὶ πόκον ἀψοφητὴ κάτεισιν, οὕτως ὁ σωτήριος ἐκεῖνος τόκος πάντων ἀνθρώπων ἀγνοούντων ἐγένετο. Τούτοις ἐπιφέρει· "Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη, καὶ πληθὸς εἰρήνης· ἕως οὗ ἀνταναιρεθῆ ἡ σελήνη. Καὶ κατακυριεύσει ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ποταμῶν ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης," καὶ τὰ ἐξῆς ἅπαντα τῆς αὐτῆς διανοίας ἐχόμενα· οὐ γὰρ νῦν καιρὸς τὸν ψαλμὸν ἐρμηνεύειν. Ἔως δὲ τῶν περάτων τῆς οἰκουμένης οὐχ ὁ Σολομῶν ἐκυρίευσεν, ἀλλ' ὁ ἐκ Σολομῶντος βλαστήσας κατὰ τὸ ἀνθρώπειον Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ Σολομῶν προσαγορευόμενος διὰ τὸ εἰρηνικὸν καὶ πρᾶον, καὶ εἰρήνης παρεκτικόν. Ἐπειδὴ τοίνυν τίς ὁ Σολομῶν μεμαθήκαμεν, φέρε τῆς ἐρμηνείας ἀψώμεθα. "Ἴδου ἡ κλίνη τοῦ Σολομῶν." Κλίνην τοῦ νυμφίου τὰς θείας νοήσωμεν Γραφάς. Ἐν ἐκείναις γὰρ οἶονεὶ συνανακλινομένη ἢ νύμφη τῷ νυμφίῳ, καὶ τὰ τῆς διδασκαλίας σπέρματα δεχομένη, συλλαμβάνει, καὶ κύει, καὶ ὠδίνει, καὶ τίκει τὴν πνευματικὴν ὠφέλειαν, ὡς βοᾶν μετὰ τοῦ προφήτου· "Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδινήσαμεν, καὶ ἐτέκομεν· πνεῦμα σωτηρίας σου ἐποίησαμεν ἐπὶ τῆς γῆς." – "Ἐξήκοντα, φησὶ, δυνατοὶ κύκλῳ αὐτῆς, ἀπὸ δυνατῶν Ἰσραὴλ. Πάντες κατέχοντες ῥομφαίας, δεδιδαγμένοι πόλεμον· ἀνὴρ ῥομφαία αὐτοῦ ἐπὶ τὸν 81.124 μῆρον αὐτοῦ, ἀπὸ θάμβους ἐν νυξίν." Τὸν ἐξήκοντα ἀριθμὸν ἐνταῦθα κεῖσθαι ἡγοῦμαι οὐκ ἐπὶ ταύτης τῆς ποσότητος, ἀλλὰ τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ διαπρέψαντας ἀγίους τούτῳ δηλοῦσθαι τῷ ὀνόματι. Τὸν μὲν γὰρ δέκα τέλειον εἶναί φασιν ἀριθμόν· τὸν δὲ ἐξ τοῖς ὑπὸ νόμον ἀρμόττοντα. "Ἐξ γὰρ, φησὶν, ἡμέραις ἐργᾶ." Τοὺς ἐν νόμῳ τοίνυν τελειωθέντας κύκλῳ τῆς κλίνης ἐστάναι φασίν, ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰσραὴλ τὸ γένος κατὰ γοντας, δυνατοὺς δὲ ὄντας ὑπὲρ ἅπαντας, καὶ ῥομφαίαν κατέχοντας, καὶ πολεμικὴν ἐμπειρίαν εἰδότας, καὶ ἄλλας ῥομφαίας ἐπὶ τῶν μῆρων φερομένους. "Ἀπὸ θάμβους, φησὶν, ἐν νυξίν." Σαφέστερον δὲ ὁ Σύμμαχος τοῦτο πεποίηκεν εἰρηκῶς, "διὰ φόβους νυκτερινούς." Οὗτοι, φησὶν, οἱ δυνατοὶ περιέπουσιν αὐτοῦ τὴν κλίνην, διὰ τὰς τῶν ἐναντίων ἐπιδρομὰς τὴν νύμφην φυλάττοντες. Δύο δὲ ῥομφαίας ἐπιφέρονται, τὴν μὲν ἐν τῷ μῆρῳ, τὴν δὲ ἐν τῇ χειρὶ· τὸν ἐλεγκτικὸν λόγον, καὶ τὸν κεκρυμμένον καὶ μυστικόν· καὶ τὸν μὲν ἐλεγκτικὸν ἐν προχείρῳ, τὸν δὲ μυστικόν, ἐν ταμείῳ ἔνδον ἐν τῷ κολεῳ.

θ', ι'. Φορεῖον ἐποίησεν ἐαυτῷ ὁ βασιλεὺς Σολομῶν ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου. Στύλους αὐτοῦ ἐποίησεν ἀργύριον, καὶ τὸ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρυσίον· ἐπίβασις αὐτοῦ πορφυρᾶ· ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον· ἀγάπην ἀπὸ θυγατέρων Ἰερούσαλήμ. Πάλιν ἐνταῦθα φορεῖον τοὺς ἀγίους νοήσωμεν ἀποστόλους, βαστάσαντας τὸ ὄνομα Κυρίου ἐνώπιον ἔθνων καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραὴλ· καὶ γὰρ περὶ τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦτο τῷ Ἀνανίᾳ φησὶν ὁ Χριστὸς· "Πορεύου ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἔθνων, καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραὴλ." Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ θεσπέσιος Παῦλος βοᾷ· "Εἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ;" Τούτους δὲ καὶ ἵππους ὁ μακάριος Ἀββακούμ ὀνομάζει· "Ἐπιβήση γὰρ, φησὶν, ἐπὶ τοὺς ἵππους σου,

καὶ ἡ ἵππασία σου σωτηρία." Καὶ πάλιν· "Ἐπεβίβασας εἰς θάλασσαν τοὺς ἵππους σου, ταράσσοντας ὕδατα πολλά." Θάλασσαν δὲ καλεῖ τὰ ἔθνη, ἃ τότε τῶν ἀποστόλων κηρυττόντων διαταράττετο· διὸ καὶ οἱ ἀπιστοῦντες περὶ αὐτῶν ἔλεγον· "Οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατῶσαντες, οὗτοι καὶ ἐνταῦθα πάρεισιν, οὓς ὑποδέδεκται Ἰάσων." Οὓς ὁ Ἀββακοῦμ τοίνυν ἵππους ὠνόμασε, τούτους φορεῖον ἐν τῷ Ἄσματι τῶν ἁσμάτων προσ αγορευομένους εὐρίσκομεν. "Ἐποίησε τοίνυν ἑαυτῷ φορεῖον ὁ βασιλεὺς Σολομῶν ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου." Λίβανον τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὴν Ἰουδαίων πληθύν, ἡ θεία πολλάκις προσαγορεύει Γραφή· καὶ τοῦτο ἐν τοῖς προοιμίοις τοῦ λόγου ἐκ προφητιῶν ἀπεδείξαμεν συγγραμμάτων. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐξ ἐκείνων κατήγον τὸ γένος οἱ μακάριοι ἀπόστολοι, 81.125 εἰκότως φησὶ τὸ φορεῖον ἀπὸ ξύλων τοῦ Λιβάνου κατ' εσκευάσθαι. Τοὺς δὲ στύλους αὐτοῦ, φησὶν, ἐποίησεν ἀργύριον. Εὐρίσκομεν δὲ αὐτοὺς καὶ στύλους ὄνομα σθέντας· ὁ γὰρ μακάριος Παῦλος Γαλάταις γράφων φησὶ· "Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβη κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν." Φασὶ δὲ καὶ τὸ ἀνάκλιτον αὐτοῦ χρυσίον εἶναι. Δηλοῖ δὲ τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα, ὃ ὁ θεὸς ἐπαναπαύεται λόγος. "Ἐπίβασις αὐτοῦ πορφυρᾶ" τοῖς μὲν γὰρ ἀρχομένοις τὸ βασιλεῦσθαι πρέπει, τοῖς δὲ τετελειωμένοις νυμφοστολεῖσθαι. Καὶ ἐντὸς αὐτοῦ λιθόστρωτον· μαργαρίταις γὰρ ἔοικε, καὶ λίθοις τιμίοις, τὰ θεῖα λόγια, κατὰ τὸν εἰπόντα προφήτην· "Τὰ κρίματα Κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολύν." Καὶ πάλιν· "Ἴδου ἐπεθύμησα τὰς ἐντολάς σου ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον." Καὶ "Ἡ βασιλεία δὲ τῶν οὐρανῶν ἔοικε, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν, ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας." Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ φησὶ· "Μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων." Τοιοῦτον εἶναι τὸ φορεῖον τοῦ βασιλέως ἀποδείξασαι, προτρέπουσι τὰς θυγατέρας Ἱερουσαλήμ εἰς θεωρίαν ἐξέλθειν τοῦ νυμφίου, ἰδεῖν τὸν προκείμενον αὐτῷ στέφανον, καὶ φασιν·

ια'. Ἐξέλθετε, καὶ ἴδετε Σολομῶν, θυγατέρες Σιών, ἐν τῷ στεφάνῳ ὃ ἔστεφάνωσεν αὐτὸν ἢ μήτηρ αὐτοῦ, ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ. Δηλοῦσι δὲ, ἵνα συντόμως καὶ σαφῶς τὴν ἐρμηνείαν προσαγάγωμεν τὸ μήκος φυγόντες· "Ὡ θυγατέρες Ἱερουσαλήμ καὶ Σιών." Σιών δὲ πάλιν τὴν ἐπουράνιον ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· "Ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλήμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων πανηγύρει, καὶ Ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς." – "Ἦμεῖς τοίνυν, φασὶν, ὃ θυγατέρες Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ, ἐξέλθετε, καὶ ἴδετε." ἀμήχανον γὰρ ἡμᾶς ἰδεῖν μὴ ἔξω τῶν βιωτικῶν γενομένους πραγμάτων. Βλέπετε τὸν βασιλέα τὴν ἀγάπην ἔστεφανωμένον· οὕτως γὰρ ἡγάπησε τὸν κόσμον, ὅτι ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών. Οὕτως ἡγάπησε τὸν κόσμον, ὅτι ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἄφρονος· καὶ ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Διὸ φησὶ· "Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς δύναται δεῖξαι, ἵνα τις θῆ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ." Οὕτω τοίνυν ἔστεφάνωσεν αὐτὸν ἢ μήτηρ αὐτοῦ. Μητέρα δὲ τὴν Ἰουδαίαν καλεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, ἥτις αὐτῷ 81.128 τοῦτον ἄκουσα τὸν στέφανον δέδωκεν. Αὕτη μὲν γὰρ αὐτὸν ἔστεφάνωσε ταῖς ἀκάνθαις, ὡς ἀτιμάζουσα· αὐτὸς δὲ διὰ τῶν ἀκανθῶν τὸν τῆς ἀγάπης ἐδέχετο στέφανον. Ἐκὼν γὰρ τὴν ἀτιμίαν ὑπέφερε, καὶ ἔθελοντὶ τῷ πάθει προσήρχετο· διὸ καὶ νυμφεύσεως ἡμέραν ἐκείνην ἐκάλεσε, καὶ ἡμέραν εὐφροσύνης καρδίας αὐτοῦ. Κατ' ἐκείνην γὰρ τὴν ἡμέραν

ή τοῦ γάμου γέγονε κοινωνία. "Μετὰ γὰρ τὸ δεῖπνον λαβὼν, φησὶν, ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔκλασε καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ λέγων· Λάβετε, φάγετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλῶμενον εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν." Οἱ τοίνυν ἐσθίοντες τοῦ νυμφίου τὰ μέλη, καὶ πίνοντες αὐτοῦ τὸ αἶμα, τῆς γαμικῆς αὐτοῦ τυγχάνουσι κοινωνίας. Διὰ τοῦτο τὰς θυγατέρας Σιών καὶ Ἱερουσαλήμ προτρέπουσιν οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι, ὅτι Ἐξέλθετε, καὶ ἴδετε τὸν τῆς ἀγάπης αὐτοῦ στέφανον, ᾧ κατεκόσμησεν αὐτὸν παρὰ γνώμην ἢ τεκοῦσα αὐτὸν Ἰουδαία, καὶ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νυμφεύσεως αὐτοῦ. Τούτων οὕτως ὑπ' ἐκείνων εἰρημένων, πάλιν ὁ νυμφίος τῇ νύμφῃ διαλεγόμενός φησιν·

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

α΄. Ἴδου εἶ καλή, ἡ πλησίον μου· ἴδου εἶ καλή· ὀφθαλμοί σου περιστεραί, ἐκτὸς τῆς σιωπῆσός σου. Τὸ κάλλος αὐτῆς ἐκπληττόμενος δεύτερον λέγει τό· "Ἴδου εἶ καλή." Εἶτα κατὰ μέρος αὐτῆς διαγράφει τὴν ὥραν· καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ὀνομάζει περιστεράς, τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἐπαινῶν θεωρίαν· καὶ ὅτι οὐ περὶ τὰ αἰσθητὰ κεχήνασιν, ἀλλὰ τὰ ἄνω ζητοῦσιν, "οὗ ὁ Χριστὸς ἐστὶ, κατὰ τὸν Παῦλον, ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος." Θαυμάζει δὲ αὐτῆς καὶ τὴν εὐκαιρον σιωπὴν. Εὐρίσκομεν γὰρ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἀνδράσι ταύτην ἐπαινουμένην· διὸ καὶ ἐν Ψαλμοῖς ἀκούομεν· "Ἐθέμην φυλακὴν τῷ στόματί μου ἐν τῷ συστῆναι τὸν ἁμαρτωλὸν ἐναντίον μου." Καὶ ψάλλοντες λέγομεν· "Θεοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου, καὶ θύραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλή μου." Καὶ τὸν Κύριον εὐρίσκομεν, κατὰ τὴν Ἡσαΐου προφητείαν, οὐκ ἀνοίγοντα αὐτοῦ τὸ στόμα ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, καὶ, κατὰ τὴν τῶν Εὐαγγελίων ἱστορίαν, ἐρωτώμενον ὑπὸ Πιλάτου, καὶ μὴ ἀποκρινόμενον. Ἐπαινεῖ τοίνυν τῆς νύμφης ὁ νυμφίος τὴν εὐκαιρον σιωπὴν, ἅτε δὴ καὶ αὐτὸς εἰς καιρὸν ταύτη χρησάμενος. Ἐπαινεῖ δ' αὐτῆς καὶ τρίχας· θαυμάζει καὶ τοὺς ὀδόντας, καὶ φησὶ· Τρίχωμά σου, ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἱ ἀπεκαλύφθησαν ἀπὸ τῆς Γαλααδ.

(β΄) Ὀδόντες σου, ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων, αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ, αἱ πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. Οὔτε δὲ τρίχας τὰς τρίχας 81.129 νοητέον, οὔτε ὀδόντας τοὺς ὀδόντας· ἀλλὰ τρίχας μὲν τὸ οἶονεϊ περιττὸν καὶ σωματικὸν τῆς νύμφης· νεκραί γὰρ αἱ τρίχες, καὶ ἀναίσθητοι· δηλοῖ δὲ, ὅτι καὶ ἐν οἷς ἀνάγκη τοῖς ἀνθρωπίνοις ἐπιμίγνυσθαι πράγμασι, καὶ ἐν ἐκείνοις τὸ ἐπαινετὸν ἔχεις, καὶ κόσμιον, καὶ ἔοικας τῇ ἀγέλῃ τῶν αἰγῶν, τῇ ἐν τῷ ὄρει Γαλααδ νεμομένη, καὶ διὰ τὸ ὕψος τοῦ ὄρους ἐπισήμω γινομένη. Περὶ δὲ τούτου τοῦ ὄρους ὁ προφήτης Ἱερεμίας φησὶ· "Μὴ ρητίνη οὐκ ἔστιν ἐν Γαλααδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ;" Καὶ ζητητέον, μήποτε τὴν τῶν αἰγῶν ἀγέλην τοὺς ἐξ ἁμαρτίας τῇ μετανοίᾳ προσιόντας, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ Γαλααδ ὄρει νεμομένους, ἵνα φαρμάκων θεραπευτικῶν καὶ ἰατρείας τύχωσιν, ἐνταῦθα ὁ λόγος αἰνίττεται, καὶ δηλοῖ ὅτι τὰ εὐτελῆ τῆς νύμφης, καὶ τὰ ἔσχατα αὐτῆς μόρια, καὶ τὰ οἶονεϊ νεκρά καὶ ἀναίσθητα, τοῖς ἐκείνης τῆς ἀγέλης παραβάλλεται κατορθώμασιν. Οἱ ὀδόντες σου δὲ οὕτως εἰσὶ καθαροὶ, καὶ πάσης περιττῆς διαλέξεως ἀπηλλαγμένοι, εὐτραπελίας τε καὶ μωρολογίας, ψευδολογίας τε καὶ αἰσχρολογίας, ὡς εἰκέναι ταῖς ἀγέλαις τῶν κεκαρμένων, καὶ τὸ περιττὸν ἀποθεμένων, αἱ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ. Ἦγοῦμαι δὲ τὰς τῶν κεκαρμένων ἀγέλας τοὺς διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν ἁμαρτίαν ἀποκειραμένους, "καὶ τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι," κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, καθαρθέντας, παραδηλοῦν τὸν νυμφίον· οὕτως γὰρ, φησὶ, διέμεινας καθαρὸς ἔχουσα τοὺς ὀδόντας, καὶ ῥύπου λόγων πονηρῶν ἀπηλλαγμένους, ὡς εἰκέναι σε τοῖς ἀρτίως

τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος ἠξιωμένοις. Ἐκεῖναι δὲ αἱ ἀγέλαι πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς· οὐ γὰρ ἀπεικάζω σε τοῖς μετὰ τὸ σω τήριον βάπτισμα παλινδρομοῦσι πρὸς τὴν κακίαν· ἀλλὰ τοῖς τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς φυλάττουσι δωρεάν, καὶ τὴν διπλὴν ἀρετὴν γεννῶσι, τὴν τε ἐν θεωρίᾳ, τὴν τε ἐν πράξει. Οὕτως ταῦτα τῆς νύμφης ἔπει νέσας τὰ μόρια, ἐπὶ λοιπὰ χωρεῖ, καὶ φησιν·

γ'. Ὡς σπαρτίον κόκκινον χεῖλη σου, καὶ ἡ λαλιά σου ὠραία. Διὰ τοῦ κοκκίνου σπαρτίου ἀνα μιμνήσκει αὐτὴν τῆς τὸν τύπον αὐτῆς πληρωσάσης ἐν Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ῥαββ τῆς πόρνης. Καὶ γὰρ ἐκείνη τοὺς ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ κατασκόπους ἀποσταλέντας ὑποδεξαμένη, δι' αὐτῶν τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀξία γεγένηται· καὶ ἐκείνη δὲ σημεῖον ἔλαβε τῆς σωτηρίας τὸ σπαρτίον τὸ κόκκινον· τοῦτο διὰ τῆς θυρίδος χαλάσαι προσταχθεῖσα, ἵνα τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν πόλιν εἰσεληλυθότων, φανὲν τὸ σημεῖον τῶν ἀναιρούντων αὐτὴν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτῇ προξενίση. Τοῦτο τὸ σημεῖον ὁ νυμφίος ἐν τῷ στόματι τῆς νύμφης, οἶον ἐν τῇ θυρίδι κείμενον θεωρεῖ, καὶ φησιν· "Ὡς σπαρτίον κόκκινον χεῖλη σου, καὶ ἡ λαλιά σου ὠραία." Ἐδέξατο γὰρ τὴν ἀπὸ τοῦ αἵματός μου βαφήν, καὶ προσφέρει λόγους ἀληθείας, οἶον τινι σπαρτίῳ τοὺς ἀκροατὰς ἀλιεύοντάς 81.132 τε καὶ δεσμοῦντας· κατακληεῖ γὰρ αὐτοὺς ἡ ὠραία σου λαλιά, καὶ καταθέλγει, καὶ ἀναχωρεῖν οὐκ ἔῃ, ἀλλὰ τοῖς σοῖς χεῖλεσι προσεδρεύειν βιάζεται. Ἐπει νεῖ αὐτῆς καὶ τὸ μῆλον τῆς ὄψεως· "Ὡς λέπυρον γὰρ, φησὶ, τῆς ῥοᾶς μῆλόν σου, ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου." Σημαίνει δὲ τὸ ἐξ αἰδοῦς ἐρύθημα ἐγγινόμενον αὐτῇ· δι' ἣν καὶ εὐκαίρως σιωπᾷ, κρύπτουσα εὐκαίρως τοὺς μυστικωτέρους λόγους, ὡς λέπυρον τῆς ῥοᾶς τοὺς κόκκους.

δ'. Ὡς πύργος Δαβὶδ ὁ τράχηλός σου, ὁ ὠκο δομημένος εἰς Θαλφειῶθ. Χίλιοι θυρεοὶ κρέμανται ἐπ' αὐτὸν, πᾶσαι βολίδες τῶν δυνατῶν. Τὸ δὲ Θαλφειῶθ ὁ μὲν Ἀκύλας ἐπάλξεις ὠνόμασεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ὕψη. Καθάπερ τοίνυν, φησὶν, ὁ ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ οἰκοδομηθεὶς πύργος ὑπερέχει τὰς ἐπάλξεις, ἐφ' ὧν ὠκοδόμηται, καὶ ὕψηλός ἐστι, καὶ περιφανής, οὕτως ὁ σοὶ τράχηλος ὕψηλός ἐστι, καὶ μετέωρος, τὰ ἄνω περισκοπῶν, τὰ ἄνω περιπολῶν. Οὐ γὰρ κέχηεν εἰς γῆν τοῖς ἀλόγοις παραπλησίως, οὐδὲ εἰς γαστέρα νένευκε, τοὺς χοίρους μιμούμενος, ἀλλὰ μετάρσιός ἐστι, καὶ μετέωρος, καὶ χιλίους θυρεοὺς φέρων, καὶ πάσας τῶν δυνατῶν τὰς βολίδας. Ὁ δὲ ἀριθμὸς οὐκ ἐπὶ ῥητῆς ποσότητος, ἀλλ' ἐπὶ πλήθους τέτακται· ἔχει γὰρ ὁ τράχηλός σου, ὁ τὴν κεφαλὴν σου φέρων καὶ τὸ στόμα, πάσας τὰς τῶν ἄλλων διδασκαλίας, τροπικῶς βολίδας ὀνομαζομένας, αἷς τοὺς ἐναντίους ἅπαντας καταγωνίζῃ. Ἐχει καὶ θυρεοὺς πολλοὺς, οἷς περιφράττη, καὶ τὰ πεπυρωμένα τοῦ πονηροῦ σβεννύεις βέλη· περίκεισαι γὰρ τὴν παντευχίαν τοῦ πνεύματος, καὶ ῥαδίως τιτρώσκεις τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, πάσας τῶν δυνατῶν τὰς βολίδας ἔχουσα· καὶ νῦν μὲν αὐτοὺς διὰ προφητῶν, νῦν δὲ διὰ τῶν ἀποστόλων ἐλέγχουσα, καὶ γυμνοῦσα αὐτῶν τὴν ἀσθένειαν.

ε', ζ'. Δύο μαστοὶ σου, ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος, οἱ νεμόμενοι ἐν κρίνοισι. Ἔως οὗ διαπνεύση ἡ ἡμέρα, καὶ κινηθῶσιν αἱ σκιαί. Ἄκο λούθως καὶ ταῦτα τοῖς εἰρημένοις νοοῦμεν· καὶ ἴσμεν πάλιν μαστοὺς τοὺς τῆς διδασκαλίας κρουνοὺς τοὺς προσφόρως ἐκάστη ἡλικία προσφερομένους, καὶ τοῖς μὲν γάλα προσφέρουσι, τοῖς δὲ τὴν στερεὰν χορηγοῦσι τροφήν. Διὰ τοῦτο καὶ νεβροῖς αὐτοὺς ἀπ' εἰκάζει δορκάδος, τὸ ὄξυδερκὲς αὐτῶν καὶ τὸ θεωρητικὸν θαυμάζων. Νεβροὺς δὲ λέγει δορκάδος, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, "Ἄρτι γινώσκομεν ἐκ μέρους, τότε καὶ ἐπιγνωσόμεθα, καθὼς καὶ ἐπεγνώσθημεν." Καὶ ἐπειδὴ νῦν ἐκ μέρους γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν, νεβροὶ δορκάδος οἱ τῆς διδασκαλίας προσαγορεύονται μαστοί· "ὅταν δὲ

ἔλθη τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταρ γηθήσεται." Καὶ τούτους δέ φησιν ἐν κρίνοις νέμεσθαι, 81.133 τουτέστι πόας εὐώδους μεταλαμβάνειν· ἔστι δὲ αὕτη ἡ τοῦ πνεύματος διδασκαλία. Κατὰ δὲ τὸν Σύμμα χον, "ἄνθη νέμειν," φησί· τοὺς γὰρ ἀξιωθέντας ἄνθος γενέσθαι τοῦ πνεύματος οἱ τῆς νύμφης μαστοὶ νέμουσι καὶ ποιμαίνουσι, τὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῖς προσφέροντες νάματα, "ἕως διαπνεύση ἡ ἡμέρα," καὶ λήξη μὲν τὰ καύματα, τουτέστιν ὁ ἐπίπονος βίος· "κινηθῶσι δὲ αἱ σκιαί," τὰ παρόντα πράγματα, ταῖς σκιαῖς ἀπεικασμένα, ὡς προεῖρηται. Οὕτως ἐπαινέσας τῆς νύμφης τὰ μέλη, "Πορεύσομαι, φησιν, ἔμαυτῶ πρὸς ὄρος τῆς σμύρνης, καὶ πρὸς βουνὸν τοῦ λιβάνου." Ἐπειδὴ, φησιν, οὕτω τυγχάνεις εὐπρεπῆς, οὕτως ὠραία, οὕτω λάμπεις τῷ κάλλει, οὕτως ἐτρώθης τῷ περὶ ἐμὲ φίλτρῳ, καταδέχομαι τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον, καὶ πορεύσομαι ἔμαυτῶ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης· ἀλλὰ πάλιν ἀναστήσομαι, καὶ ἐπανήξω πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου. Καὶ ἤδη δὲ προειρήκαμεν, ὡς μὲν διὰ τῆς σμύρνης τὸν θάνατον παραδηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ λιβάνου τὴν θεϊαν φύσιν. Ζητητέον τοίνυν, τίνας μὲν ἔνεκεν ὄρος μὲν ἐπὶ θανάτου τέθεικεν, ἐπὶ δὲ τῆς θεϊότητος βουνόν. Ὅτι μέγα, καὶ ἄρρητον, καὶ διανοίας ἐστὶν ἀνθρώπων ἀνέφικτον, τὸ τὸν ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχοντα μὴ ἀρπαγμὸν ἠγήσασθαι, τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν κενώσαντα μορφὴν δούλου λαβεῖν, καὶ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενον καὶ σχήματι εὐρεθέντα ὡς ἄνθρωπον, ταπεινῶσαι ἑαυτὸν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Τὸ δὲ εἰς τὴν οἰκειαν δόξαν ἐπ' ἀνελεθεῖν, καὶ δοξασθῆναι τῇ δόξῃ ἣ εἶχε πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι, οὐκ ἦν μέγα, οὐδὲ ἐπίπονον, ἀλλὰ καὶ λίαν ῥάδιον. Διὰ τοῦτο ὄρος μὲν τῆς σμύρνης φησὶ, βουνὸν δὲ τοῦ λιβάνου, δεικνύς ὅτι τοῦτο μὲν ἐστὶν εὐπετές αὐτῷ, καὶ μάλα ῥάδιον, ἐκεῖνο δὲ πρόσαντες διὰ τὸ ἀνθρώπειον. Διὸ καὶ παρ' αὐτὸ γενόμενος τὸ πάθος φησὶ· Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται" καὶ, "Πάτερ, εἰ δυνατόν, παρελθέτω τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ." Ἀλλὰ πάλιν ἐπάγει· "Καὶ τί εἶπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὴν ὥραν ταύτην." Τοῦτο καὶ ἐνταῦθα παραδηλῶν φησὶ· "Πορεύσομαι ἔμαυτῶ πρὸς τὸ ὄρος τῆς σμύρνης, καὶ πρὸς τὸν βουνὸν τοῦ λιβάνου." Ἐκότερον γὰρ ἐκὼν ποιῶ, οὐχ ὑπὸ τινος βιαζόμενος ἢ ἀναγκαζόμενος· "Ἐξουσίαν γὰρ ἔχω θεῖναι τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Οὐδεὶς γὰρ αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ· ἐγὼ τίθημι αὐτήν ὑπ' ἑμαυτοῦ, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν."

ζ'. Ὅλη καλὴ εἶ, ἡ πλησίον μου, ὅλη καλὴ, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. Ἔοικε ταῦτα τοῖς τοῦ μακαρίου Παύλου ῥήμασι· καὶ ἐκεῖνος περὶ τοῦ νυμφίου φησὶν· "Ἴνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ῥυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος." Ἄμωμος 81.136 δὲ γέγονε καὶ καλὴ ἡ πλησίον τοῦ νυμφίου γενομένη καὶ τὰς ἐκεῖθεν μαρμαρυγὰς δεξαμένη, καὶ φωτοειδὴς ἐκ τοῦ φωτὸς γενομένη. Γένοιτο δὲ ἡμᾶς ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζομένους τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦσθαι ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ἡ δόξα, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

Εὐχῆς γὰρ ἡμῖν δεῖ καὶ εὐχῆς ἐπιμελοῦς καὶ σπουδαίας, ἵνα οἱ ἡμέτεροι ὀφθαλμοὶ γένωνται περιστεραὶ πνευματικῶς ὀρώντες, καὶ υπερβαίνοντες τὸ τοῦ γράμματος κάλυμμα, καὶ διαρθροῦντες ἐναργῶς τὰ κεκρυμμένα μυστήρια. Οὔτε γὰρ δυνατόν ἐτέρως τῆς θείας Γραφῆς καταμαθεῖν τὴν διάνοιαν, διαφερόντως δὲ τοῦ Ἄσματος τῶν ἀσμάτων, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ τοῖς συγγραφεῦσιν ἐκείνοις ἐμπνεύσας τὸ ὀπτικὸν

ἡμῶν φωτίσειε, χάριτος ἀκτῖνας πέμψας, καὶ τὸν κεκρυμμένον ὑποδείξειε νοῦν. Φέρε τοίνυν, τὸν ἀποκαλύπτοντα μυστήρια κατὰ τὸν σοφὸν Δανιὴλ ἐπικαλεσάμενοι βοηθὸν, τῆς ἔρμηνείας ἀψώμεθα τοῦ συγγράμματος τὴν ἀκολουθίαν φυλάττοντες. Ἐν μὲν οὖν τῷ τέλει τοῦ πρὸ τούτου συγγράμματος ἠκούσαμεν τοῦ νυμφίου τῆς νύμφης τὸ κάλλος θαυμάζοντος, καὶ ἐκάστῳ μορίῳ εὐφημίαν προσάγοντος, καὶ μετὰ ταῦτα ὅλην αὐτήν, ὡς ἄμωμον ἐγκωμιάζοντος· οὐ γὰρ ἔχει σπῖλον, ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, τῶν ἐν ἀρετῇ τετελειωμένων ψυχῶν ὁ χορός. Ἐνταῦθα δὲ καλεῖ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ Λιβάνου νύμφην προσαγορεύων, καὶ φησι·

ἦ. Δεῦρο ἀπὸ Λιβάνου, νύμφη, δεῦρο, ἀπὸ τοῦ Λιβάνου ἐλεύσῃ· καὶ διελεύσῃ ἀπ' ἀρχῆς πίστεως, ἀπὸ κεφαλῆς Σανὴρ καὶ Ἀερμῶν, ἀπὸ μανδρῶν λεόντων, ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων. Ἐοικέναι δὲ ταῦτά μοι δοκεῖ τοῖς ἐν τῷ μὲν ψαλμῷ πρὸς τὴν νύμφην εἰρημένους· "Ἄκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ ἐπιθυ 81.137 μῆσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστι Κύριός σου." Καὶ γὰρ ἐκεῖ παραίνεσιν αὐτῇ καὶ συμβουλήν ὁ λόγος προσφέρει, ἐπιλαθέσθαι τε τοῦ λαοῦ αὐτῆς καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτῆς παρακελεύεται, ὡς οὐκ ἂν ἐτέρως τοῦ βασιλέως τοῦ κάλλους αὐτῆς ἐπιθυμήσοντος, εἰ μὴ τοῦτο γένοιτο. Λαὸν δὲ αὐτῆς καὶ οἶκον πατρὸς τὰ παλαιὰ ἔθη καλεῖ, περὶ ὧν ὁ μακάριος Παῦλός φησιν· "Ἡμεῖς γὰρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοὶ, μισοῦντες ἀλλήλους. Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ ἐπεφάνη· οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως," καὶ τὰ ἐξῆς. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ συγγράμματι ἀπὸ Λιβάνου καλεῖ αὐτήν, καὶ ἀπὸ Σανὴρ· διὰ μὲν τοῦ Λιβάνου τὴν εἰδωλολατρείαν σημαίνων, διὰ δὲ τοῦ Σανὴρ, ὃ ἔρμηνεύεται λύχνων ὁδός, τὴν ἐν νόμῳ πολιτείαν. Λύχνος γὰρ ὁ νόμος, ὁ ἐν νυκτὶ λάμπων· ἥλιος δὲ ὁ Χριστὸς, ὡς ἐν ἡμέρᾳ φαίνων. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου φησίν· Τοῖς δὲ φοβουμένοις με ἀνατελεῖ ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ." Προστίθησι δὲ καὶ τὸ Ἀερμῶν ὄρος, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν νόμον παραδηλῶν· φησὶ γὰρ ἐν Ψαλμοῖς ὁ μέγας Δαβὶδ· "Ὡς δρόσος Ἀερμῶν ἢ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών," τουτέστι τὰ τοῦ νόμου διδάγματα, τοῖς ὄρεσι τῆς Σιών χορηγούμενα. Ὅρη δὲ νοητέον τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους, ὡς ὑψηλοὺς καὶ ἐπισήμους, καὶ κατὰ τὸ φρόνημα τὸ θεῖον ὑπερανестηκότας. Καλεῖ τοιγαροῦν ὁ νυμφίος τοὺς μὲν ἀπὸ Λιβάνου, ὡς εἰδώλοις προσεδρεύειν δεδιδαγμένους· τοὺς δὲ ἀπὸ Σανὴρ καὶ Ἀερμῶν, ὡς τοῦ νόμου τὴν δρόσον δεχομένους, καὶ ὑπὸ τῶν θείων ἐντολῶν φωτιζομένους. Τούτοις ἐπάγει· "Ἀπὸ μανδρῶν λεόντων, ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων" μάνδρας μὲν λεόντων τοὺς θραυστάτους καὶ μανικωτάτους Ἰουδαίους προσαγορεύων· παρδάλεις δὲ τοὺς τῶν Ἑλλήνων σοφοὺς, οἱ τῇ ποικιλίᾳ τῶν λόγων, καὶ τῇ τεχνολογίᾳ τῶν σοφισμάτων, τὴν ψευδολογίαν συγκαλύπτοντες, πιθανὴν τοῖς ἀνοήτοις ἀπέφαινον. Οὕτω καλέσας τὴν νύμφην, καὶ συναγαγὼν αὐτήν ἀπὸ τῶν διαφόρων ὀρέων, καὶ διὰ τῆς πίστεως αὐτῇ τὴν σωτηρίαν πραγματευσάμενος, καὶ τὸ ἐντεῦθεν αὐτῇ γενόμενον θεασάμενος κάλλος, φησὶ πρὸς αὐτήν·

θ'. Ἐκαρδίωσας ἡμᾶς. ἀδελφὴ μου νύμφη, ἐκαρδίωσας ἡμᾶς ἐνὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου, ἐν ἐνὶ ἐνθέματι τραχήλου σου. Τὸ δὲ, "ἐκαρδίωσας ἡμᾶς," ὁ Σύμμαχος, "ἐθάρσυνας," ἔφη. Ὅ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Οἱ μὲν δύο ὀφθαλμοὶ σου θαυμαστοὶ, καὶ πνευματικοὶ, καὶ περιστεραὶ εἰκότως προσ 81.140 ἀγορευόμενοι· θάτερος δὲ αὐτῶν

ὑπερεκπλήττει με ὁ τὰ θεῖα κατοπεύων, ὁ θεολογεῖν δεδιδασκευμένος, ὁ τὰ κεκρυμμένα ὀρών μυστήρια. Καὶ θαυμάζω μὲν πάντας τοὺς κόσμους τοῦ τραχήλου σου· τὴν δὲ πρακτικὴν ἀρετὴν διὰ τούτων αἰνίττεται, ἐπειδὴ ὁ τράχηλος, φέρων τῶν θεῶν ἐντολῶν τὸν ζυγὸν, ἔλκει καὶ διατέμνει τῆς δικαιοσύνης τὰς αὐλακὰς· ἐπαινῶ μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους τῆς ἀρετῆς κόσμους ἐν τῷ τραχήλῳ σου λάμποντας, ὑπεράγαμαι δὲ καὶ θαυμάζω τὸν ἕνα, καὶ ἐκπλαγεῖς τὸ κάλλος τοῦ τε ἐνὸς ὀρμίσκου, καὶ τοῦ τὰ θεῖα θεωροῦντος ὀφθαλμοῦ, ἐτρώθην σου τῷ ἔρωτι. Ζητήσωμεν δὲ τίς ἄρα ὁ εἷς ἐκεῖνος κόσμος ἐν τῷ τραχήλῳ περικείμενος καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερέχων, καὶ μάθωμεν παρὰ τοῦ μακαρίου Παύλου, ὅτι "Μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων πάντων ἡ ἀγάπη." Καὶ πάλιν· "Πλήρωμα δὲ νόμου ἡ ἀγάπη." Καὶ ἄλλα χοῦ· "Ὁλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν." Τοῦτον τοί νυν τὸν ὀρμίσκον τῆς νύμφης ὁ νυμφίος θαυμάζει. Ὁρμίσκον γὰρ ἀντὶ ἐνθέματος ὁ Σύμμαχος τέθεικε. Θαυμάζει δὲ αὐτῆς καὶ τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, οὐ σκώπτων τὸν ἕτερον· ἀμφοτέροις γὰρ ἤδη τὴν εὐφημίαν προσήνεγκεν· ἀλλὰ τὴν τῶν νοητῶν θεωρίαν θαν μαστοτέραν τῆς τῶν αἰσθητῶν κατανοήσεως ἐπιστάμενος. Τὸ δὲ, ἐκαρδίωσας, ἀντὶ τοῦ, διήγειρας ἡμᾶς πρὸς ἔρωτά σου, καὶ φίλτρον σου· τοιοῦτον ὀφθαλμὸν ἔχουσα, καὶ τοιοῦτον ὀρμίσκον περικεῖ μὲνη.

ι'. Τί ἐκαλλιώθησαν μαστοὶ σου, ἀδελφὴ μου, νύμφη, τί ἐκαλλιώθησαν μαστοὶ σου, ἀπὸ οἷνου; καὶ ὄσμη ἱματίων σου ὑπὲρ πάντα τὰ ἀρώματα. Ἀπὸ γὰρ τοῦ πνευματικοῦ οἴνου, καὶ τοῦ μυστικοῦ πόματος, πλείονα εὐμορφίαν οἱ μαστοὶ σου προσεκλήσαντο· μαστοὺς δὲ τοὺς τῆς διδασκαλίας προεῖπομεν ἤδη εἶναι κρουνούς. Καὶ ὄσμη δὲ τῶν ἱματίων σου πάσης εὐκοσμίας τυγχάνει μεστή, καὶ τῶν ἀρωμάτων ἀπάντων εὐωδέστερα καθέστηκεν· ἐμὲ γὰρ ἐνδέδυσαι τὸν νυμφίον· καὶ μάρτυς Ἡσαΐας προαγορεύων, καὶ λέγων· "Ἀγαλλιᾶσθω ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τῷ Κυρίῳ· ἐνέδυσε γὰρ με ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης περιέθηκέ μοι." Ταῦτά σου τὰ ἱμάτια τοσαύτην εὐωδίαν ἀφήσιν, ὡς νικᾶν τὴν νομικὴν ἀρετὴν, ἀρώματα τροπικῶς προσηγορευμένην, τὴν ἐκ τῶν σῶν ἱματίων πανταχοῦ διατρέχουσαν εὐοσμίαν. Καλεῖ δὲ αὐτὴν οὐ μόνον νύμφην, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὴν, ἐπειδὴ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησὶν· "Εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς." Καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀναστὰς ταῖς παρὰ τὸ μνημεῖον ἐστῶσαις γυναιξί· "Πορευθεῖσαι, φησὶν, εἰ 81.141 πατε τοῖς ἀδελφοῖς μου," καὶ τῷ Πέτρῳ· "Ἴδου προάγω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν." Καὶ ἀδελφὴ τοίνυν ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ νύμφη, καὶ πλησίον· πλησίον μὲν, κατὰ τὸ, "Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου·" νύμφη δὲ, ὡς παρ' αὐτοῦ τὰ τῆς διδασκαλίας σπέρματα δεχομένη, καὶ τίκτουσα τὸν τῆς εὐσεβείας καρπὸν· ἀδελφὴ δὲ ὡς τὴν αὐτὴν αὐτῷ φύσιν περικεῖ μὲνη κατὰ τὸ ἀνθρώπειον. Ἐπιμένει τοίνυν αὐτῆς διεξιὼν τὸ ἐγκώμιον, καὶ φησὶ·

ια'. Κηρίον ἀποστάζει τὰ χεῖλη σου, νύμφη· μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου, καὶ ὄσμη ἱματίων σου, ὡς ὄσμη λιβάνου. Ἀναγκαῖον τούτοις παραθεῖναι τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν τὴν λέγουσαν· "Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἐστὶ, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἐνὸς πολλά ὄντα ἐν ἐστὶ σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός· καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς οἱ πάντες εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες εἰς ἐν Πνεῦμα ἐποτίσθημεν· καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ἀλλὰ πολλά·" καὶ μετ' ὀλίγα, "Εἰ ἦν, φησὶ, τὰ πάντα ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα;" καὶ πάλιν, "Ἦμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους." Οὐκοῦν ἐκ πολλῶν μελῶν ἡ Ἐκκλησία συγκειμένη ἐν σῶμα πληροῖ·

νοήσωμεν τοίνυν, τινὰς μὲν αὐτῆς εἶναι ὀφθαλμούς, τινὰς δὲ ἀκοὰς, τινὰς δὲ χεῖλη· διὸ καὶ ὁ νυμφίος φησὶν αὐτῇ· "Κηρίον ἀπο στάζει χεῖλη σου νύμφη· Μέλι καὶ γάλα ὑπὸ τὴν γλῶσσάν σου. Δηλοῖ δὲ ἐνταῦθα τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους, τὴν εὐσεβῆ διδασκαλίαν προσφέροντας, καὶ οἶονεὶ κηρίον μελισσῶν ἐν τοῖς χεῖλεσι φέροντας, καὶ τὰς σταγόνας τοῦ μέλιτος ἀποστάζοντας· ἔχοντας δὲ οὐ μόνον μέλι, ἀλλὰ καὶ γάλα, καὶ ἐκάστῳ τὴν πρόσφορον προσφέροντας τροφήν, καὶ τοῖς νηπίοις τὴν ἀρμόττουσαν, καὶ τοῖς τελείοις τὴν προσήκουσαν. Τὰ δὲ κηρία τοῦ μέλιτος, τὰ ἐν τοῖς χεῖλεσι τῶν διδασκάλων φερόμενα, αἱ θεῖαι τυγχάνουσι Γραφαί, μελίττας ἔχουσαι κηροπλαστούσας καὶ μελιτουργοῦσας, τοὺς ἱεροὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους· ἐκεῖνοι γὰρ τοὺς λειμῶνας τοῦ παναγίου περιπτάμενοι Πνεύματος, τὰ κηρία τῶν θείων ἡμῖν Γραφῶν οἶον πηξάμενοι, καὶ τοῦ μέλιτος τῆς διδασκαλίας ἐμπλήσαντες, εἰς ἡμᾶς τὴν ὠφέλειαν παρέπεμψαν. Καὶ ἔοικε κηρῶ μὲν τὸ γράμμα, μέλιτι δὲ τὸ ἐν αὐτῷ κρυπτόμενον νόημα· τούτου τοῦ μέλιτος τὰς σταγόνας ἀφήσει τῶν εὐσεβῶν διδασκάλων τὰ χεῖλη. Ὁρέγει δὲ καὶ γάλα ἀπὸ τῆς γλώττης αὐτῶν φερόμενον τοῖς τοῦ γὰρ λακτος δεομένοις· ἐπιμένει δὲ πάλιν θαυμάζων τῆς νύμφης τὰ ἱμάτια, καὶ φησὶ· "Καὶ ὁσμὴ ἱματίων σου, ὡς ὁσμὴ τοῦ λιβάνου." Προειρήκαμεν ὡς αὐτὸς αὐτῇ γέγονεν ἱμάτιον ὁ νυμφίος· καὶ μάρτυς ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· "Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε." Ὁ δὲ νυμφίος, καὶ 81.144 Θεὸς ἐστὶ προαιώνιος, καὶ ἄνθρωπος ἐπ' ἐσχάτων ἡμερῶν ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου γεννηθεὶς· καὶ μένων ὃ ἦν, προσέλαβε τὸ ἡμέτερον, καὶ τὴν πάλαι γεγυμνωμένην ἡμφίασε νύμφην. Διὸ φησὶ πρὸς αὐτήν· "Ὅσμὴ ἱματίων σου, ὡς ὁσμὴ τοῦ λιβάνου." τὸν γὰρ Χριστὸν ἐνδέδεται, ὅς ἐστι Θεὸς καὶ ἄνθρωπος· θεολογίας δὲ σύμβολον ὁ λίβανος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν παλαιὸν νόμον Θεῷ προσεφέρετο.

ιβ'. Κῆπος κεκλεισμένος, ἀδελφή μου, νύμφη, κῆπος κεκλεισμένος, πηγὴ ἐσφραγισμένη." Καὶ καλεῖ μὲν αὐτὴν κῆπον, ὡς οὐχ ἓνα καρπὸν εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους τίκτουσαν· κεκλεισμένον δὲ, ὡς περιπεφραγμένον, καὶ ἀνεπιβούλευτον· "Πύλαι γὰρ ἄδου, φησὶν, οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς·" οὐ γὰρ ἐστὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐξ Αἰγύπτου μετατεθεῖσαν, "Ἦν ἐτρύγησαν πάντες οἱ παραπορευόμενοι τὴν ὁδὸν, καὶ ἔλυμῆνατο ὅς ἐκ δρυμοῦ, καὶ μονιὸς ἄγριος κατενεμήσατο·" ἀλλὰ περιπέφρακται, καὶ τετείχισται, καὶ κήπῳ κεκλεισμένῳ παρέοικε, πολλοὺς μὲν καὶ παντοδαποὺς ἔχοντι καρποὺς, τοὺς δὲ κλώπας οὐ δεχομένῳ, ἀλλὰ φεύγοντι τῶν ἐπιβουλεύοντων τὰς χεῖρας. Καὶ πηγὴ δὲ ἐστὶν ἐσφραγισμένη· οὐ γὰρ πᾶσι προκεῖται, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις ταῦτα τὰ νάματα· περὶ ταύτης τῆς πηγῆς καὶ ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ὁ Κύριός φησιν· "Ὅς ἂν πῖν ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ζῶντος ἄλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον." Εἰκότως τοῖς νυν αὐτὴν πηγὴν ἐσφραγισμένην καλεῖ, ὡς μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις προκειμένην. Οὐ γὰρ τοῖς ἀμυήτοις, ἀλλὰ τοῖς μεμνημένοις πρόκειται τὰ θεῖα μυστήρια· οὐ τοῖς ἐν ἀνομίαις μετὰ τὴν μύησιν καλινδουμένοις, ἀλλὰ τοῖς ἀκριβεῖα συζώσιν, ἢ διὰ μετανοίας καθ' αἰρομένοις· οὐ μόνον δὲ φησὶ, "Κῆπος κεκλεισμένος, καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη," ἀλλὰ καί·

ιγ'–ιε'. Ἀποστολαί σου παράδεισος ῥοῶν, μετὰ καρποῦ ἀκροδρύων· κύπροι μετὰ νάρδων. Νάρδος καὶ κρόκος, κάλαμος καὶ κινάμωμον μετὰ πάντων ξύλων τοῦ Λιβάνου· σμύρνα, ἀλόη μετὰ πάντων πρώτων μύρων. Πηγὴ κήπων, φρέαρ ὕδατος ζῶντος, καὶ ῥοιζοῦντος ἀπὸ Λιβάνου. Ταῦτα πάντα, φησὶν, ἀπέστειλάς μοι, καὶ προσήνεγκάς μοι κατὰ τὸν τοῦ γάμου καιρὸν· καὶ πρῶτον μὲν, τὸν παράδεισον τῶν ῥοῶν, ὅς οὐκ ἦν ἄμοιρος οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων· ῥοὰν δὲ ἡγοῦμαι τροπικῶς νομίζεσθαι τὴν

ἀγάπην, ἐπειδὴ ὑφ' ἐνὶ καλύμματι μυρίοι κατὰ ταυτὸν συγκείμενοι κόκκοι, καὶ ἀλλήλοις ἠνωμένοι, ἀλλήλους οὐκ ἀποθλίβουσιν, οὐδὲ διαφθείρουσιν, υγιαίνοντες εἰ μὴ τις σηπεδὼν ἐν μέσῳ γένοιτο· ἔστι δὲ καὶ ἐκ τῶν μέσων διαφραγμάτων καὶ ἐτέραν εὐρεῖν θεωρίαν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς σωζομένοις πολλὰ ὀρώμεν τάγματα· ἄλλο γὰρ τάγμα παρθενευόντων, καὶ ἄλλο ἐγκρατευομένων, καὶ ἄλλο 81.145 τὸν τοῦ γάμου ζυγὸν ἐφελκόντων, καὶ τῶν πλούτῳ περιρρέομένων, καὶ ἄλλο τῶν πενία συζώντων· ἄλλο δούλων τὴν εὐσέβειαν ἀγαπώντων, καὶ ἄλλο δεσποτῶν ἐννόμως κυριευόντων. Ἔχει τοίνυν καὶ ἡ ῥοὰ οἷόν τινα διατειχίσματα, κατὰ συμμορίας τινὰς τοὺς κόκκους διακρίνοντα· διὰ τοῦτο τὰς τῆς νύμφης ἀποστολὰς παραδείσῳ ῥῶν ἀπεικάζει· πρῶτον γὰρ αὐτῆς θαυμάζει τὸν τῆς ἀγάπης καρπὸν, λέγει δὲ αὐτὴν καὶ τοῖς ἄλλοις τῆς ἀρετῆς εἶδεσι κομᾶν· "Μετὰ καρποῦ ἀκροδρύων." Εἶτα κατ' εἶδος ταῦτα δι' ἐξείσιν. "Κύπριοι γὰρ μετὰ νάρδων." Κύπρος δὲ εἶδος δένδρου, ἀφ' οὗ θερμὸν κατασκευάζεται ἔλαιον. Καὶ ἡ νάρδος δὲ, ἄρωμα εὐώδες, ἀφ' οὗ πάλιν ἔλαιον ὁμῶνυμον γίνεται, καὶ αὐτὸ θερμὸν, καὶ εἰς θεραπείαν σωμάτων ἐπιτήδειον. Ἄλλα καὶ κρόκον λέγει τὸν παράδεισον ἔχειν· χρεῖα γὰρ ἡμῖν οὐ μόνον τῶν θερμῶν μαινόντων ἡμᾶς, καὶ πυρσευόντων ἐν ἡμῖν τὴν περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπην, ἀλλὰ καὶ τῶν διαψυχόντων τὰς ἀκολάστους ἐπιθυμίας· τῶν διαψυχόντων γὰρ ὁ κρόκος. "Καὶ κάλαμος, φησὶ, καὶ κινάμωμον." Ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ἀρωμάτων μὲν εἶδη, τροπικῶς δὲ νοοῦμενα. Διὰ γὰρ τοῦ καλάμου τὰ εὐσεβῆ σημαίνει συγγράμματα· "Ἡ γλῶσσά μου κάλαμος γραμματέως ὀξυγράφου." εὐώδης δὲ ὁ ἀρωματικὸς κάλαμος· καὶ γὰρ τῶν τῆς εὐσεβείας διδασκάλων ἡ γλῶττα πάσης εὐοσμίας πεπλήρωται· συνήπται δὲ τῷ καλάμῳ τὸ κινάμωμον, ὅπερ τῷ Θεῷ κατὰ τὸν παλαιὸν προσεφέρετο νόμον, ἵνα μάθωμεν ὅτι τὰ περὶ Θεοῦ συγγράμματα ἐπαινετὰ τέ ἐστι, καὶ εὐώδη, καὶ τοῖς προειρημένοις ἡδύσμασιν ἀπεικασμένα. Τούτοις ἐπιφέρει· "Μετὰ πάντων ξύλων τοῦ Λιβάνου." Ἔχει γὰρ, φησὶ, καὶ τὴν ἐν νόμῳ πολιτευομένην ἀρετὴν, οὐ τὴν κατὰ τὸ γράμμα, ἀλλὰ τὴν κατὰ τὸ πνεῦμα· διὰ γὰρ τοῦ Λιβάνου τὴν Ἱερουσαλήμ σημαίνεσθαι πολλάκις ἐδιδάχθη. Ἔχει δὲ καὶ "σμύρναν καὶ ἀλόην μετὰ πάντων τῶν πρώτων μύρων." Τουτέστι τὴν νέκρωσιν τῶν παθῶν· νεκρῶν γὰρ ἴδιον ἡ σμύρνα· καὶ τὸ πικρὸν τῶν πειρασμῶν· πικρὰ γὰρ ἡ ἀλόη. Καὶ ἀπαξαπλῶς πάντα τὰ πρῶτα ἔχει τῶν μύρων, οὐ τὰ δευτέρα, οὐδὲ τὰ τρίτα, ἀλλὰ τὰ πρῶτα· τῶν γὰρ τελείων τὰ τέλεια. Ἔχει δὲ καὶ "πηγὴν, καὶ φρέαρ ὕδατος ζῶντος, καὶ ῥοιζοῦντος ἀπὸ τοῦ Λιβάνου." Οὐ γὰρ μόνον τὴν εὐαγγελικὴν ἔχει διδασκαλίαν προφανῶς ῥέουσαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ νόμου τὸ φρέαρ, ὅπερ ἐστὶ φρέαρ ὕδατος ζῶντος, καὶ κεκρυμμένα μὲν ἔχον τὰ νάματα, ῥοιζοῦντα δὲ, καὶ ἦχον ἀποτελοῦντα, καὶ ἀπὸ τοῦ Λιβάνου προχεόμενα ἐν Ἱεροσολύμοις γὰρ ἦνθαι ἡ νομικὴ πολιτεία, ἣτις Λίβανος τροπικῶς ὀνομάζεται· μετέβη δὲ καὶ τοῦτο τὸ φρέαρ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου νύμφην, τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ ἔστι κρυπτόμενον, ἀλλὰ ῥοίζω φερόμενον καὶ ἄρδον τὸν τῆς Ἐκκλησίας παράδεισον. Τῶν ἄνωθεν ἡ νύμφη ἐπαίνων ἀκούσασα, καὶ ἠσθεῖσα, καὶ εὐφραν 81.148 θεῖσα ὅτι οὐ μόνον αὐτῆς τὸ κάλλος ἐθαύμασεν, ἀλλὰ καὶ τὰς στολὰς αὐτῆς ἐπήνεσε, φησὶν·

ιςζ'. Ἐξεγέρθητι, βορῥᾶ, καὶ ἔρχου, νότε, καὶ διάπνευσον κήπὸν μου, καὶ ῥευσάτωσαν ἀρώματά μου.

ΚΕΦΑΛ. Ε΄.

α'. Καταβήτω ἀδελφιδούς μου εἰς κήπον αὐτοῦ, καὶ φαγέτω καρπὸν ἀκροδρύων αὐτοῦ. Τῶν διαβαλλομένων ἐστὶν ὁ βορῥᾶς παρὰ τῆς θείας Γραφῆς· διὸ καὶ ὁ Θεὸς διὰ Ἱερεμίου φησὶ τοῦ προφήτου, ὅτι "Ἀπὸ βορῥᾶ ἐκκαυθήσεται κακά." Καὶ πάλιν, "Καὶ τὰ

ἀπὸ βορρᾶ ἐκδιώξω ἀφ' ὑμῶν." Καὶ ἄλλα χοῦ· "Ἴδου κακὰ ἀπὸ βορρᾶ ἔρχεται, καὶ συντριβὴ μεγάλη." Παρακελεύεται τοίνυν τῷ βορρᾶ ἐξεγερθῆναι καὶ ὑποχωρῆσαι, ἵνα ὁ νότος διαπνεύσῃ, καὶ διαρ' ρεύσῃ πεπανθέντα τὰ τοῦ κήπου ἀρώματα· ἵνα τῶν καρπῶν αὐτῆς ὁ ἀδελφιδοῦς ἀπολαύσῃ. Ὁ δὲ νότος εὐδηλον, ὅτι ἀπὸ μεσημβρίας πνεῖ, νότος προσαγορευόμενος διὰ τὸ ὑγρὸς εἶναι, καὶ νο τίδος πληροῦν ἐν τῷ πνεῖν τὰ σώματα· πλέον δὲ καὶ ἀπὸ τῆς μεσημβρίας εἰσερεῖ τὸ φῶς· διὸ καὶ τὸν Κύριον ἀπὸ μεσημβρίας ἤξιν ὁ Ἀββακοῦμ προλέγει· "Ὁ Θεὸς γὰρ, φησὶν, ἀπὸ Θαιμὰν ἤξει· τοῦτο δὲ καὶ τῆ Ἑβραίων καὶ τῆ Σύρων ἐρμηνεύεται φωνῆ." Παρακελεύεται τοίνυν ἀποστῆναι μὲν τὸ ἐναντίον Πνεῦμα, τὴν δὲ θεῖαν πνεῦσαι χάριν, ἵνα πεπανθέντας τοὺς τῶν ἀρωμάτων αὐτῆς καρπούς ὁ ἀδελφιδοῦς αὐτῆς τρυγήσῃ, μηδενὸς ἀνεμοφθόρου γινομένου, ἢ πρὸ τῆς ὥρας ἐκπίπτοντος. "Εἰσήλθον εἰς τὸν κῆπόν μου, ἀδελφή μου, νύμφη." –"Ἐτρύγησα σμύρναν μου μετὰ ἀρωμάτων μου, ἔφαγον ἄρτον μου, μετὰ μέλιτός μου, ἔπιον οἶνόν μου μετὰ γάλακτός μου. Φάγετε, πλησίον, μου καὶ πίετε, καὶ μεθύσθητε, ἀδελφιδοῖ μου." Εἰσελήλυθα γὰρ, φησὶν, εἰς τὸν ἐμὸν κῆπον, τὸν ὑπὸ σοῦ μοι προσενεχθέντα, καὶ ἔτρύγησα πρώτην τὴν σμύρναν μου, τουτέστιν ἦν ἐγὼ ἐν σοὶ κατεφύτευσα· πρώτη γὰρ ἐγὼ τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον κατεδεξάμην, εἶθ' οὕτως σὺ συναποθανεῖν μοι καὶ συνταφῆναι ἐπεθύμησας. Συνετάφης γὰρ μοι διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, καὶ ἐνέ κρωσᾶς σου τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐτρύγησα τοιγαροῦν τὴν σμύρναν μου μετὰ ἀρωμάτων μου· καὶ τὴν ἄλλην γὰρ, φησὶν, ἀρετὴν, ἦν παρ' ἐμοῦ ἐδί δάχθης, ἔκαρπωσάμην καὶ ἔλαβον· ἔφαγον δὲ καὶ ἄρτον μου μετὰ μέλιτός μου, τὴν στερεὰν καὶ γλυκεῖαν τροφήν, τὴν παρὰ τοῖς τελείοις εὕρισκο μένην. "Ἐπιον οἶνόν μου." Καὶ καλῶς τὴν ἀντωνυμίαν προστέθεικεν. Αὐτὸς γὰρ ἔστιν ἡ ἀληθινὴ ἄμπελος, ἀφ' ἧς ὁ οἶνος οὗτος ἐγεωργήθη. "Ἐπιον 81.149 οἶνόν μου μετὰ γάλακτός μου." Οὐκ ἀποσειεται γὰρ οὐδὲ τοὺς νηπίους, καὶ οἶονεῖ ὑπομαζίους, καὶ γαλακτοτροφουμένους, ἀλλὰ καὶ τὸν σύμμετρον παρ' ἐκεῖ νῶν δέχεται καρπὸν, καὶ ἀγαθὸς ὢν καὶ τοὺς φίλους εἰς τὴν εὐωχίαν καλεῖ, καὶ φησὶ· "Φάγετε, οἱ πλησίον μου, καὶ πίετε, καὶ μεθύσθητε, ἀδελφιδοῖ μου." Πλησιάζουσι δὲ αὐτῷ οἱ τετελειωμένοι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν αὐτοῦ ἀρχοῦσι συγγένειαν, οἱ τὴν εἰκόνα φυλάττοντες ἀδιάφθορον. Καὶ οὐ μόνον αὐτοῖς πιεῖν, ἀλλὰ καὶ μεθυσθῆναι παρακελεύεται· ἔστι γὰρ μέθη σωφροσύνην, ἀλλ' οὐ παραφροσύνην ἐργαζομένη· οὐ παραλύουσα τὰ μέλη, ἀλλὰ ῥωννύουσα. "Τὸ γὰρ ποτῆριον αὐτοῦ μεθύσκον ὡσεὶ κράτιστον." Ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν ὁ μακάριος Δαβίδ· "Μεθυσθήσονται, φησὶν, ἀπὸ πίότητος οἴκου σου, καὶ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς σου ποτιεῖς αὐτούς." Τῶν ἄνωθεν οὕτως ῥηθέντων, φησὶν ἡ νύμφη

β'. Ἐγὼ καθεύδω, καὶ ἡ καρδία μου ἀγρυπνεῖ. Κἂν γὰρ ὑπὸ τῆς φύσεως ἀναγκασθῶ μῦσαι τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὸν ὕπνον δέξασθαι, κατὰ διάνοιαν ἐγρήγορα, καὶ τὸν τῆς ῥαθυμίας ὕπνον οὐ καταδέχομαι, τοῦ νυμφίου τὴν παρουσίαν προσμένουσα. Διὸ καὶ αἰσθάνομαι τῶν ἐκείνου κρουμάτων. "Φωνὴ γὰρ, φησὶν, ἀδελφιδοῦ μου κρούει ἐπὶ θύραν." Παραθῆσωμεν, εἰ δοκεῖ, τούτοις τὰ ἐν τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις ὑπὸ τοῦ καλοῦ ποιμένος εἰρημένα· "Τὰ πρόβατα γὰρ, φησὶ, τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει." Καὶ πάλιν· "Ἄλλοτρίω δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ὅτι οὐκ οἶδασι τῶν ἄλλοτρίων τὴν φωνήν." Μακάριος τοίνυν ὁ ποιμαινόμενος, καὶ τοῦ ποιμένος τὴν φωνὴν ἐπιγινώσκων. Μακάριος ὁ νυμφοστολούμενος, καὶ διακρίνειν ἐπιστάμενος φωνὴν μοιχοῦ καὶ νυμφίου μακάριος ὁ λέγων· "Οὐ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν," ἀλλ' ἐγρηγορῶς καὶ τὸν νυμφίον ἀναμένων κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου παραίνεσιν· "Γρηγορεῖτε γὰρ, φησὶν, ὅτι οὐκ οἶδατε ποῖα ὥρα ὁ

Κύριος ὑμῶν ἔρχεται." Ταύτην δὲ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος προσφέρει τὴν συμβουλὴν, λέγων· "Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε, πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω." Ἐγρηγορυῖα τοίνυν ἡ νύμφη, καίτοι καθεὺς δειτὸν σωματικὸν ὕπνον, ἐν ἀπολαύσει γίνεται τῆς φωνῆς τοῦ νυμφίου, καὶ τῶν κρουμάτων τῆς θύρας ἀκούει· τίνες δὲ αἱ θύραι τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἢ τοῦ σώματος αἱ αἰσθήσεις, δι' ὧν ἡ νύμφη τὸν νυμφίον εἰσδέχεται οὐ μόνον κρούοντα, ἀλλὰ καὶ ἀνοιγῆναι αὐτῷ τὴν θύραν παρακαλοῦντα; "Ἄνοιξον γάρ μοι, φησὶν, ἀδελφὴ μου, ἢ πλησίον μου, περιστερά μου, τελεία μου, ὅτι ἡ κεφαλὴ μου ἐπλήσθη δρόσου, καὶ οἱ βόστρυχοί μου ψεκάδων νυκτός." Σημαίνει δὲ διὰ μὲν τῆς νυκτός τὴν ἐν νυκτὶ γενομένην αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐπανάστασιν· διὰ δὲ τῆς δρόσου, καὶ τῶν ψεκάδων, τὸν τριήμερον 81.152 θάνατον, ὃν οἱ βόστρυχοι τῆς κεφαλῆς, καὶ οὐκ αὐτὸς ὑπεδέξατο. Ἐπειδὴ τοίνυν, φησὶ, τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον κατεδεξάμην, καὶ διὰ σὲ ταῦτα ὑπέμεινα, ἄνοιξόν μοι, καὶ ὑπόδεξάι με· ἀγαπῶ γάρ σου τὴν πνευματικὴν εὐμορφίαν, καὶ τὴν ἐν ἀρετῇ τελειότητα. Διὸ καὶ ἀδελφὴν μου καλῶ, καὶ πλησίον μου, καὶ περιστεράν μου, καὶ τελείαν μου. Τελείαν μὲν, ὡς τὴν ὑπ' ἐμοῦ νομοθετηθεῖσαν τελειότητα τελοῦσαν· ἐγὼ γὰρ ἔφην· "Γίνεσθε τέλειοι, καθὼς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστι." Καὶ πάλιν· "Εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς· καὶ λαβὼν τὸν σταυρὸν σου, ἀκολούθει μοι." Περιστεράν δέ μου καλῶ, ὡς πνευματικὴν γενομένην, καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀπεκδυσάμενην σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ πνευματικῶς ὄραν δυναμένην. Πλησίον δέ μου, ὡς κατ' ἴχνος μου βαίνουσαν, καὶ ἐγγίζειν μοι ἐπιθυμοῦσαν· ἐγὼ γὰρ ἔφην· Ἐγγίσατέ μοι, καὶ ἐγγίω ὑμῖν·" καλῶ δὲ καὶ ἀδελφὴν μου· οὐ διὰ τὸ συγγενὲς μόνον τῆς φύσεως, ἧς ἀνέλαβον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τῆς εὐσεβείας οἰκειότητα. Τῶν ἄνωθεν οὖν ῥημάτων ἡ νύμφη ἀκούουσα, ἀποκρίνεται λέγουσα·

γ'. Ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτόν; Ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς; Διδασκόμεθα ἐντεῦθεν, ὅσην τίκτει βλάβην, καὶ ὅσον ἐπιφέρει πόνον τοῖς χρωμένοις ὁ ὄκνος· ἀναβολαῖς γὰρ ἡ νύμφη χρησαμένη, καὶ εὐθὺς ἀνοίξει τῷ νυμφίῳ τὴν θύραν οὐ βουληθεῖσα, ἀναγκάζεται μετὰ βραχὺ, οὐ μόνον μέχρι τῆς θύρας βαδίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόλιν τρέχειν, καὶ εἰς τὰς ἀγορὰς περινοστεῖν, καὶ περιπεσεῖν φύλαξί τισι, παρ' ὧν καὶ τὰ τραύματα λαμβάνει, καὶ μόλις εὐρίσκει τὸν ποθούμενον νυμφίον. Εἰ δὲ εὐθὺς ὑπήκουσε τῷ καλέσαντι, τούτων ἂν ἀπάντων ἀπηλλάγη τῶν πόνων· νῦν δὲ φησὶν· "Ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς ἐνδύσομαι αὐτόν; Ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, πῶς μολυνῶ αὐτούς;" Καὶ μὴν οὐ τοῦτο αὐτῇ ὁ νυμφίος παρακελεύεται· οὔτε γὰρ βούλεται αὐτὴν ἀπεκδυσάμενην τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον πάλιν αὐτὸν ἐνδύσασθαι, οὔτε θέλει νιψαμένην αὐτὴν τοὺς πόδας, καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ χειρῶν ἀπολαύσασαν, πάλιν τούτους μολῦναι· ἀλλ' ἀνοίξει αὐτῷ ἀπόνως καὶ ἀμολύντως, ἢ τῆς ἀκοῆς, ἢ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν θύραν· ἵνα ἢ διὰ γνώσεως, ἢ δι' ἀκροάσεως εἰσελθὼν ὁ νυμφίος ταῖς ἡγιασμέναις ἐνοικήσῃ ψυχαῖς. Καὶ ἐπειδὴ ἀνεβάλλετο ἐκείναις ταῖς προφάσεσι χρησαμένη, ἐτέρως αὐτὴν ὁ νυμφίος διεγείρει, οὐκ ἔτι κρούων ἔξωθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα διὰ τινος ὁπῆς εἰσάγων· χεῖρα δὲ νοοῦμεν τὴν αἴσθησιν τῆς ἀφῆς, καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῦ ἐνέργειαν, ἧς αὐτὴν ἐν αἰσθήσει πεποίηκεν, ὡς βοῆσαι·

δ'-ζ'. Ἀδελφιδοῦς μου χεῖρα αὐτοῦ ἀπέστειλε διὰ τῆς ὁπῆς· καὶ ἡ κοιλία μου ἐθροήθη ἐπ' αὐτοῦ. Ἀνέστην ἐγὼ ἀνοίξαι τῷ ἀδελφιδῷ μου· 81.153 χεῖρές μου ἔσταξαν σμύρναν, δάκτυλοί μου σμύρναν πλήρη ἐπὶ χεῖρας τοῦ κλείθρου. Ἦνοιξα ἐγὼ τῷ

ἀδελφιδῶ μου· ἀδελφιδούς μου παρήλθε· ψυχή μου ἐξήλθεν ἐν λόγῳ αὐτοῦ. Ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ εὔρον αὐτόν· ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέ μου. Εὐροσάν με οἱ φύλακες οἱ κυκλοῦντες ἐν τῇ πόλει· ἐπάταξάν με, ἐτραυμάτισάν με· ἦσαν τὸ θέριστρόν μου ἀπ' ἐμοῦ οἱ φύλακες τῶν τειχέων. Ἐπειδὴ οὐκ ἠβουλήθη εὐθύς ἀνοίξει κρούσαντι, ἄπτεται μὲν αὐτῆς διὰ τινος τῶν αἰσθητηρίων, ὅπερ ὀπὴν προσ ηγόρευσεν, εἰσαγαγὼν τὴν χεῖρα, τουτέστι τὴν ἐνὲρ γειαν· θερμαίνει δὲ αὐτῆς καὶ πυρσεύει τὸν ἔρωτα· τοῦτο γὰρ παραδηλοῖ τὸ, "Ἡ κοιλία μου ἐθροήθη ἐπ' αὐτόν." ὅπερ ὁ Θεοδοτίων "ἐθερμάνθη" εἴρηκεν· ἡ δὲ ἀνίσταται μεθυσθεῖσα τῷ πόθῳ, καὶ τρέχει πρὸς τὴν θύραν, καὶ φησιν· "Ὅτι χεῖρές μου, τὸ κλειθρον κατέχουσαι, καὶ ἀνοίξει βουλόμεναι, ἔσταξαν σμῦρ ναν, καὶ οἱ δάκτυλοί μου σμύρναν πλήρη." τὴν γὰρ τελείαν περικείμεαι νέκρωσιν, μέχρις αὐτῶν τῶν ἀκροτάτων μορίων. Ἀνοίξασα δὲ τὴν θύραν, ὁρῶ τὸν ἀδελφιδοῦν μου παρατρέχοντά με, καὶ εἰσελθεῖν οὐ βουλόμενον. Ἐγὼ δὲ ἐξηρητημένη τοῦ φίλτρου, καὶ κρεμαμένη τῶν ἱερῶν αὐτοῦ λόγων, τῆς ζητήσεως εἰχόμην, καὶ βοῶσα διετέλουν, καὶ διηνεκῶς καλοῦσα· ὁ δὲ οὐχὶ ὑπήκουσεν, οὐδὲ ἀποκρίσεώς με ἤξιον· περινοστοῦσα δὲ, καὶ τὸν ποθούμενον ἐπιζητοῦσα, περιπίπτω τοῖς τὴν πόλιν οἰκοῦσι καὶ φυλάττουσιν· οἱ δὲ οὐ μόνον με ἠκίσαντο, ἢ ἐμαστίγωσαν, ἀλλὰ καὶ τραύματα περιέθηκαν, καὶ τὸ θέριστρόν μου ἀφείλοντο. Φύλακας δὲ τειχῶν ὑπὸ τῆς νύμφης ἠγοῦμαι καλεῖσθαι καὶ φύλακας πόλεως, δημαγωγούς καὶ ἄρχοντας, καὶ τυράννους, πάλοι τῆ τοῦ Θεοῦ πολεμήσαντας νύμφη, καὶ τοὺς καλλινίκους μάρτυρας πατάξαντάς τε καὶ τραυματίσαντας, καὶ τῷ θανάτῳ παραδεδωκότας, καὶ τὰς ψυχὰς γυμνώσαντας, καὶ τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ψυχῶν οἷόν τι θέριστρον εἰληφότας. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὸν νυμφίον ποθοῦντες, καὶ πάντοτε τοῦτον κηρύττοντες ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἀγροῖς, καὶ ἐσχατιαῖς, ταῦτα πάντα ὑπέμειναν. Διδασκόμεθα τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημένων, πάντα ὄκνον ἀποθέσθαι, καὶ τῷ νυμφίῳ κρούοντι παραυτίκα ἀνοίγειν, ἵνα μὴ ἀπελθόντος πάντοσε περινοστεῖν ἀναγκασθῶμεν, καὶ ζητεῖν τὸν ποθούμενον.

η'. Ὁρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν εὐρήτε τὸν ἀδελφιδοῦν μου, ἀπαγγείλατε αὐτῷ, ὅτι τετρωμένη ἀγάπης ἐγώ. Ἐπιφαίνεται γὰρ πολλάκις καὶ τοῖς ἀτελέσιν ἔτι καὶ νηπίοις ὁ νυμφίος, συγκαταβαίνων τῇ ἀσθενείᾳ, καὶ προτρέπων εἰς τελειότητα· "Οὐ χρεῖαν γὰρ ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες." Ὁρκίζει 81.156 τοιγαροῦν τὰς νεάνιδας, εἰ εὐροῖεν τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτῆς, ἀπαγγεῖλαι ὅσον ἔχει περὶ αὐτόν ἔρωτα, καὶ ὅτι τῷ ἐκλεκτῷ βέλει τῆς ἀγάπης τέτρωται. Ἄγνοοῦσιν αἱ νεάνιδες τὸ τοῦ ἀδελφιδοῦ ὄνομα· ἔτι γὰρ ἀτελεῖς εἰσι, καὶ τῶν μυστηρίων τὸ βάθος ἀγνοοῦσιν. Διό φασι·

θ'. Τί ἀδελφιδούς σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ἡ καλὴ ἐν γυναιξί; Τί ἀδελφιδούς σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ, ὅτι οὕτως ὄρκισας ἡμᾶς; Πολλάκις γὰρ, φησὶν, ἠκούσαμεν λεγούσης· "Ἀδελφιδούς μου, τοῦ ἀδελφιδοῦ μου," καὶ ἀγνοοῦμεν τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων τὴν δύναμιν. Ἐπειδὴ τοίνυν ὄρκος ἐστὶν ἐν μέσῳ, οὐ δυνάμεθα σιγῇ παραπέμψασθαι τὰ ὑπὸ σοῦ προσταθέντα· δίδαξον ἡμᾶς τοίνυν, ὦ καλὴ ἐν γυναιξί· πασῶν γὰρ εὐπρεπεστέρα τυγχάνεις, καὶ νεα νίδων, καὶ παλλακίδων, τί σοι βούλεται τοῦτο τὸ ὄνομα; Διαπαντὸς γὰρ τοῦτο προσφέρεις, λέγουσα νῦν μὲν "τοῦ ἀδελφιδοῦ μου," νῦν δὲ, "ὁ ἀδελφιδοῦς μου." εἰ γὰρ μάθοιμεν παρὰ σοῦ τίς οὗτος, καὶ οἶα σημεῖα περικείται, θεραπεύσομέν σε καὶ πληρώσο μὲν σου τὸ πρόσταγμα· διδάσκει τοίνυν τὰς μαθητευόμενας ὑπ' αὐτῆς ἡ νύμφη τὰ τοῦ νυμφίου σημεῖα, καὶ φησιν αὐταῖς·

ι'–ις'. Ἀδελφιδούς μου λευκὸς καὶ πυρρὸς, ἐκλε λογισμένος ἀπὸ μυριάδων. Κεφαλὴ αὐτοῦ χρυσίον ὀφάτζ· βόστρυχοι αὐτοῦ, ἐλάται· μέλανες ὡς κόραξ· Οἱ ὀφθαλμοὶ

αὐτῷ ὡσεὶ περὶ ριστεραὶ ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων, λελουσμέναι ἐν γάλακτι, καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων. Σιαγόνες αὐτοῦ, ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος, φύουσαι μυρεψικά· χεῖλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα σμύρναν πλήρη. Χεῖρες αὐτοῦ τορευταί, χρυσαί, πεπληρωμέναι θαρσίς· κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπ φείρου. Κνημαὶ αὐτοῦ στύλοι μαρμάρينوι τεθεμελιωμένοι ἐπὶ βάσεις χρυσαῖς· εἶδος αὐτοῦ ὡς λίβανος ἐκλεκτός, ὡς κέδροι. Φάρυγξ αὐτοῦ γλυκασμός, καὶ ὅλος ἐπιθυμία· οὗτος ἀδελφιδοῦς μου, καὶ οὗτος πλησίον μου, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ. Ἐρωτησάσας τὰς νεάνιδας διδάσκει ἢ νύμφη τοῦ ἀδελφιδοῦ τὰ σημεῖα, καὶ φησὶν· "Ἀδελφιδοῦς μου λευκὸς καὶ πυρρός." Πρῶτον μὲν τίθησι τὸ "λευκός," δευτέρον δὲ τὸ "πυρρός." Θεὸς γὰρ αἶψὴ ἦν, ἐγένετο δὲ καὶ ἄνθρωπος, οὐκ ἀφείξῃ ἡν, οὐδὲ τραπεῖς εἰς ἄνθρωπον, ἀλλ' ἄνθρωπιαν ἐν δυσάμενος φύσιν. Λευκὸς τοίνυν ἐστίν, ὡς Θεός· τί γὰρ φωτὸς λαμπρότερον; φῶς δὲ ἐστὶν ἀληθινόν, κατὰ τὴν τῶν Εὐαγγελίων φωνήν· "Ἦν γὰρ, φησὶ, 81.157 τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον." Οὐ μόνον δὲ λευκὸς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ πυρρός· οὐ μόνον γὰρ ἐστὶ Θεός, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος· τὸ δὲ πυρρὸν παραδηλοῖ τὸ γήϊνον· διὸ καὶ ἐν τῷ Ἡσαΐᾳ ἐρωτῶσιν αἱ θεῖαι δυοῦναι, ὀρώσαι αὐτὸν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν ἀνιόντα, καὶ φασὶ· "Τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶμ, ἐρύθημα ἱματίων αὐτοῦ ἐκ Βοσόρ; Οὗτος ὠραῖος ἐν στολῇ, βίᾳ μετὰ ἰσχύος;" καὶ θαυμάζουσιν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐν σώματι κάλλος, στολήν αὐτοῦ τοῦτο προσ αγορεύσαντες. "Ἐραῖος γὰρ ἐστὶ κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων," ὡς ἄνθρωπος· τὸ γὰρ θεῖον αὐτοῦ κάλλος ἀσύγκριτον, ὡς ἀνέφικτον· ἐρωτῶσι δὲ αὐτὸν, καὶ φασὶν· "Ἰνατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια, ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ πλήρης καταπεπατημένης;" Καὶ διδάσκει αὐτὰς μαθεῖν ποθοῦσας τῆς ἐρυθρότητος τὴν αἰτίαν, καὶ λέγει· "Ληνὸν ἐπάτησα μονῶτα τος, καὶ τῶν ἐθνῶν οὐδεὶς ἦν μετ' ἐμοῦ." –"Οὔτε γὰρ πρέσβυς, οὔτε ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς," κατὰ τὴν Ἡσαΐου προφητείαν· "Καὶ συνέθλασα αὐτοὺς ἐν τῇ ὀργῇ μου," τοὺς τῆς ἀνθρωπιᾶς φύσεως πολεμίουσας δαίμονας, καὶ τῶν ἐκείνων στρατόν· "Καὶ κατερράνθη τῷ κατανικίματι αὐτῶν τὰ ἱμάτιά μου." ἐν γὰρ τῷ νικᾶν καὶ καταλύειν αὐτῶν τὸ κράτος, ἔλαβόν τινος αἱμάτων ρανίδας ἐν τοῖς ἱματίοις· δηλοῖ δὲ τὸν τριήμερον θάνατον. Καὶ προσεκτέον ἀκριβῶς, ὡς οὐ λέγει κατερράνθη ἐγὼ, ἀλλὰ κατερράνθη τῷ κατανικίματι αὐτῶν τὰ ἱμάτιά μου, τουτέστι τὸ σῶμά μου· ἀπαθῆς γὰρ ἡ θεία φύσις, τὸ δὲ σῶμα τὸ πάθος ἐδέξατο· σύροντος μὲν αὐτὸ τοῦ ἐνωθέντος Θεοῦ Λόγου, πάθος δὲ ἐκεῖθεν οὐχ ἐλκύσαντος, ἐπειδὴ φύσει τὸ θεῖον πάθους ὑπέρτερον. Διὰ τοῦτο φησὶν ἢ νύμφη· "Ἀδελφιδοῦς μου λευκὸς καὶ πυρρός, ἐκλελεγμένος ἀπὸ μυριάδων." Ἀπάσης γὰρ φύσεως κρείττων ἢ ἀπαρχή· "Ἀμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὖ ρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ." διὸ θυσία ἄμωμος ὑπὲρ παντὸς προσηνέχθη τοῦ γένους· τούτου χάριν καὶ διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου ὁ τῶν ὄλων προαγορεύει Θεὸς λέγων· "Ἴδου ὁ παῖς μου, ὃν ἠρετισά μιν, ὃ ἐκλεκτός μου, ὃν ἠδύοκῃσεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει." Εἰκότως τοίνυν ἢ νύμφη φησὶν· "Ἀδελφιδοῦς μου λευκὸς καὶ πυρρός, ἐκλελεγμένος ἀπὸ μυριάδων." Ἐπρεπε γὰρ τῷ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἀνελιφότητι, αἵτινες ἦσαν πυρραὶ ὡς φοινικοῦν, καὶ ὡς κόκκινον, πυρρῶ γενέσθαι καὶ προσαγορευθῆναι· "Ἀλλὰ καὶ κεφαλὴ αὐτοῦ, φησὶ, χρυσίον ὀφάτζ;" κατὰ μὲν τὸν Σύμμαχον, "ὡς λίθος τίμιος;" κατὰ δὲ τὴν πέμπτην ἔκδοσιν, "ἐπίσημος χρυσοῦ." Κεφαλὴν δὲ αὐτοῦ τροπικῶς καλεῖ τὸ θεῖον, τὸ λευκὸν 81.160 ἄνω προσαγορευθέν. Διὸ χρυσοῦ καὶ λίθου αὐτὴν ἀπεικάζει, ταῖς παρὰ ἀνθρώποις τιμιωτάταις ὑλαῖς· οὐ γὰρ εὗρεν ἕτερον ὄνομα εὐπρεπέστερον. "Βόστρυχοι αὐτοῦ ἐλάται, μέλανες ὡς κόραξ." Τὰς ἐκ τῆς κεφαλῆς

ἐκείνου προχεομένης χάριτας ἡγοῦμαι βο στρύχους ὀνομάζεσθαι· μέλανας μὲν κατ' ἄλλο, ἐλά τας δὲ καθ' ἕτερον ὀνομαζομένους. Αἱ γὰρ ἐλάται, καρπὸς εἰσι φοινίκων ἀρσένων, τοῖς θήλεσιν ἐπιβαλόμενοι, καὶ ὠρίμους γίνεσθαι παρασκευάζοντες τοὺς ἐκείνων καρπούς. Ἐπειδὴ τοίνυν τῶν ποικίλων αὐ τοῦ χαρισμάτων ἀπολαύοντες οἱ πεπιστευκότες αὐτῷ καρποφοροῦσιν αὐτῷ τὴν εὐσέβειαν, ἐλάταις εἰκότως ἀπεικάζει τοὺς βοστρύχους· μέλανας δὲ προσαγορεύει, διὰ τοῦ βαθέος χρώματος καὶ σκοτεινοῦ, τὸ ἀνέφικτον τῶν οἰκονομιῶν παραδηλῶν. "Βόστρυχοι ἐλάται, μέλανες ὡς κόραξ;" τὸν δὲ κόρακα ἐνταῦθα περιείληφε τῆς χροᾶς ἔνεκα μόνης· "Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, φησὶν, ὡσεὶ περιστεραὶ ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων· πάλιν ἐνταῦθα διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ ὀπτικὸν αὐτοῦ θαυμάζει. Διὸ ὡς περιστερὰς αὐτοὺς εἶναι λέγει ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων· καὶ ἀναμιμνήσκει ἡμᾶς τῆς ἐν τῷ Ἰορδάνῃ κατελθούσης ἐπ' αὐτὸν περιστερᾶς. Καὶ μηδένα ξενιζέτω τὸ "ὡς περιστεραὶ," ἀλλὰ μὴ "περιστερὰ" ῥηθῆναι· εὐρίσκομεν γὰρ οὐ μόνον "πνεῦμα," ἀλλὰ καὶ "πνεύματα" παρὰ τῆς θείας Γραφῆς προσαγορευόμενα· οὐκ ἐπειδὴ πολλὰ Πνεύματα ἅγια, ἐν γὰρ ἔστι Πνεῦμα ἅγιον, ὁ Παράκλητος· ἀλλὰ τὰ τούτου χαρίσματα πνεύματα οἶδε καλεῖν ὁ μακάριος Παῦλος· "Καὶ πνεύματα γὰρ, φησὶ, προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται." Ἐπειδὴ τοίνυν πάντα εἶχεν ὁ Δεσπότης Χριστὸς τοῦ Πνεύματος τὰ χαρίσματα, κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, διὸ φησὶν ἡ νύμφη· "Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ περιστεραὶ ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων." Διηνεκῶς γὰρ εἰς τὴν τοῦ βαπτίσματος βλέπουσι χορηγίαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, τοὺς σωζομένους ἀναμένοντες, καὶ πάντων τὴν σωτηρίαν ποθοῦντες· ἀλλὰ καὶ "λελουμένοι ἐν γάλακτι, φησὶν, αἱ περιστεραὶ, καὶ καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων." Τοὺς μὲν γὰρ γαλακτοτροφουσί, ταύτης τῆς τροφῆς δεομένους· τοὺς δὲ νεουργοῦσι καὶ ἀνανεοῦσιν, ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας παλαιωθέντας, "καθήμεναι ἐπὶ πληρώματα ὑδάτων," καὶ ταῦτα ἀγιάζουσαι. Καὶ εἰκότως ἔφη "πληρώματα ὑδάτων" τοὺς γὰρ ἀτελεῖ τὴν πίστιν κεκτημένους, καὶ μετὰ εἰλικρινοῦς πίστεως μὴ προσιόντας οὐχ ὑποδέχεται· ὁποῖος ἦν ὁ Σίμων, ὃς ἐβαπτίσθη μὲν, ἀνάξιος δὲ ὦφθη τῆς χάριτος, μὴ γενόμενος πεπληρωμένος, ἀλλ' ἐλλείπων, καὶ τὸ τέλειον οὐκ ἔχων τῆς πίστεως. "Σιαγόνες αὐτοῦ, φησὶν, ὡς φιάλαι τοῦ ἀρώματος φύουσαι μυρεψικά, καὶ χεῖλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα σμύρναν πλήρη." Σιαγόνες δὲ πάλιν καὶ χεῖλη τὴν διδασκαλίαν καλεῖ· ὄργανα γὰρ τοῦ λόγου καὶ χεῖλη, καὶ σιαγόνες· τούτων γὰρ κινουμένων ἢ ἔναρθρος ἀποτελεῖται φωνή· φιάλας δὲ ἀρώματος ταύτας προσαγορεύει, διὰ τὸ τῆς διδασκαλίας εὐῶδες· λέγει δὲ 81.161 αὐτάς καὶ φύειν μυρεψικά· ἐκεῖθεν γὰρ τὰς τῆς διδασκαλίας ἀφορμὰς λαμβάνοντες οἱ τῆς Ἐκκλησίας διδάσκαλοι, οἷόν τινες μυρεψοὶ γίνονται τοῦ κηρύγματος, καὶ τὸ μύρον τῆς ὠφελείας κατασκευάζουσι. Κρίνοις δὲ, φησὶν, ἔοικεν αὐτοῦ τὰ χεῖλη· λάμπουσι γὰρ οἱ θεῖοι λόγοι, οὐδὲν ἀνθρώπινον ἔχοντες· οὔτε γὰρ νήθει, οὔτε ὑφαίνει τὰ κρίνα, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διδασκαλίαν, ἀλλ' ὁ Πατήρ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀμφιέννυσιν αὐτά. Ἐπειδὴ τοίνυν πάσης ἀνθρωπίνης σοφίας οἱ θεῖοι λόγοι γεγύμνωται, μόνον δὲ τὸ θεῖον ἔχουσι κάλλος, εἰκότως φησὶ· "Χεῖλη αὐτοῦ κρίνα στάζοντα σμύρναν πλήρη," τουτέστι τὴν ἐν τῷ παρόντι βίῳ νέκρωσιν ἐκπαιδεύοντα. Τοιαῦτα γὰρ τὰ τοῦ Κυρίου διδάγματα· "Ὁ μὴ καταλιμπάνων πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ γυναῖκα, καὶ ἀγροῦς, καὶ ἀμπελώνας ἔνεκεν ἐμοῦ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος;" καί· "Ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος;" καί· "Εἰ θέλεις τέλειος γενέσθαι, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ λαβὼν τὸν σταυρὸν σου ἀκολούθει μοι;" διὰ τοῦτο στάζει χεῖλη αὐτοῦ σμύρναν πλήρη. "Χεῖρες δὲ αὐτοῦ τορευταί, χρυσαῖ, πεπληρωμένα ἰθαρεσεῖς." Χεῖρας δὲ τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν ὀνομάζει, ἣν μετὰ πάσης ἀρμονίας μετελή

λυθεν, οἷον διατορεύων καὶ ἀπευθύνων πρᾶξιν ἐκά στην. Διὸ καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἔλεγεν· "Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐστι πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην." Χρυσᾶς δὲ πάλιν καλεῖ, ὡς τιμίους καὶ σπανίους. Τὸ δὲ Θαρσεῖς διὰ τὸ δόκιμον ἔλαβε τοῦ χρυσοῦ· ἐκεῖθεν γὰρ λέγει ἡ θεία Γραφή τὸ ἀκίβδηλον καὶ ἄπ εφθον" καὶ δόκιμον χρυσίον κομίζεσθαι. "Κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου." Ὁ γὰρ βυθὸς αὐτοῦ τῶν μυστηρίων, καὶ τὸ ταμειῖον τῆς γνώσεως, ἔνθα εἰσὶ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, πυξίον εἰσὶν ἐλεφάντινον τοῖς τῆς ἀποκαλύψεως ἀξίοις. Καὶ τῇ μὲν φύσει ἐστὶν ἀκατάληπτα· διὸ "ἐπὶ λίθου σαπφείρου" ὁ παραδηλοῖ τὸ βαθὺ καὶ κεκρυμμένον τῶν θείων. Ἄλλ' ὅμως τοῦτο τὸ βαθὺ, καὶ κεκρυμμένον, καὶ ἄδηλον, πυξίον ἐλεφάντινον γίνεται τοῖς ἀξίοις· διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος βοᾷ· "Ἄ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ" καὶ πάλιν· "Τὸ μυστήριον αὐτοῦ τὸ ἀπο κεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων, καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, ὃ ἐτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις." Διὸ τὴν κοιλίαν αὐτοῦ φησὶ πυξίον εἶναι ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου· καὶ τοὺς μὲν βοστρύχους δήλους ὄντας μέλανας ἔφη· τοῖς γὰρ μηδέπω τῆς θείας ἀποκαλύψεως τετυχηκόσι, καὶ τὰ δοκοῦντα εἶναι 81.164 δηλα, ἐστὶν ἄδηλα, καὶ τὰ αἰσθητὰ ἀκατάληπτα· τοῖς δὲ τῶν θείων μυστηρίων ἐντὸς γεγεννημένοις, καὶ τὰ ἄδηλα γίνεται φανερά. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Δαβίδ φησὶ· "Τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια τῆς σοφίας σου ἐδήλωσάς μοι." Τοῦτο τοίνυν καὶ ἡ νύμφη λέγει· "Ἡ κοιλία αὐτοῦ πυξίον ἐλεφάντινον ἐπὶ λίθου σαπφείρου· κνήμαι αὐτοῦ στύλοι μαρμάρινοι, τεθεμελιωμένοι ἐπὶ βάσεις χρυσᾶς" τὸ ἐδραῖον αὐτοῦ, καὶ σταθερὸν, καὶ μόνιμον, καὶ διαρκές, διὰ τῶν μαρμαρίνων στύλων ἐδήλωσε· καὶ τὰς βάσεις δὲ αὐτῶν χρυσᾶς ὠνόμασε, τὸ τίμιον τῶν πράξεων διὰ τούτων παραδηλῶν. "Εἶδος αὐτοῦ ὡς λίβανος, ἐκλεκτὸς ὡς κέδροι." Πάλιν ἐνταῦθα τὸ διπλοῦν ἐρμηνεύει τῶν φύσεων· λίβανον μὲν τὴν θείαν προσαγορεύει, ἐπειδὴ λίβανος κατὰ τὸν νόμον Θεῶ προσεφέρετο. Κέδρον δὲ καλεῖ τὴν ἀνθρωπείαν, ὡς σηπεδόνα τῆς ἁμαρτίας οὐ δεξαμένην· ἄσηπτος γὰρ ἐν ξύλοις ἡ κέδρος. "Φάρυγξ αὐτοῦ γλυκασμός" τί γὰρ τῶν θείων λογίων γλυκύτερον; Διὸ καὶ ὁ μέγας Δαβίδ· "Ὡς γλυκέα τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια σου, ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον τῷ στόματί μου" καὶ· "Τὰ κρίματά σου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐπὶ θυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον πολὺν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι κηρίον." Διὸ καὶ οἱ ὑπέρηται τῶν ἀρχιερέων, οἱ ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλέντες, καὶ κατακληθέντες, καὶ ἐαλωκότες τῷ πόθῳ τῆς τῶν λόγων γλυκύτητος, φασὶ τοῖς ἀποστείλασιν· "Οὐδέποτε οὐ τως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος" καὶ ἄλλοι ἐβόων· "Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας." –Φάρυγξ τοίνυν αὐτοῦ γλυκασμός·" ἀλλὰ καὶ, "ὄλος ἐστὶν ἐπιθυμία" ἀπορήσας γὰρ λοιπὸν ἄλλων ἐπαίνων ἐνὶ αὐτὸν ὀνόματι ὀνομάζει. Τί δήποτε γὰρ, φησὶ, κατὰ μέρος αὐτοῦ διηγοῦμαι τὸ κάλλος; ὄλος γὰρ ἐστὶν ἐπιθυμία, ἔλκων ἅπαντας εἰς ἔρωτα, βιαζόμενος εἰς ἀγάπην, ἐπιθυμίαν ἐμβάλλον, οὐ τοῖς ὀρώσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούουσι· ταῦτα εἰρηκυῖα, φησὶ ταῖς νεάνισιν· "Οὗτος ἀδελφιδοῦς μου, καὶ οὗτος πλησίον μου, θυγατέρες Ἰερουσαλήμ." Ἐπειδὴ ἠγνοεῖτε, καὶ ἠρωτᾶτε, τί ὁ ἀδελφιδοῦς σου ἀπὸ ἀδελφιδοῦ; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ὅτι "Τοιοῦτός ἐστιν ὁ ἀδελφιδοῦς μου, καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ πλησίον μου· φροντίσατε τοί νυν τοῦ ὄρκου, καὶ μὴ ἀμελήσητε, ἀλλὰ ζητήσατε αὐτὸν καὶ ἀπαγγεῖλατέ μου τὸν πόθον. Μαθοῦσαι τοίνυν ἐκεῖναι τοῦ νυμφίου τὰ σημεῖα, πάλιν ἐπερωτῶσι καὶ πυνθάνονται, ποῦ πορεύεται, καὶ ποῦ ἐξεδήμησε, καὶ φασὶ·

ιζ'. Ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφιδουῶς σου, ἡ καλὴ ἐν γυναίξει; ποῦ ἀπέβλεψεν ὁ ἀδελφιδουῶς σου, καὶ ζητήσομεν αὐτὸν μετὰ σοῦ. Εἰ γὰρ μάθοιμεν τὸν τῆς ἀποδημίας τόπον, οὐκ ἀμελήσομεν, ἀλλὰ κοινῶ 81.165 νήσομέν σοι τοῦ πόνου, καὶ ζητήσομεν ὃν ποθεῖς. Πάλιν τοίνυν αὐταῖς ἀποκρίνεται, λέγουσα·

ΚΕΦΑΛΟΣ΄.

α'. Ἀδελφιδουῶς μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ, εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος, ποιμαίνειν ἐν κήποις, καὶ συλλέγειν κρίνα. Ζητητέον δὲ, τί δήποτε καὶ ἕνα λέγει κῆπον, καὶ πολλούς· "Κατέβη γὰρ εἰς κῆπον αὐτοῦ, ποιμαίνειν ἐν κήποις." Καὶ γὰρ μία ἐστὶν Ἐκκλησία, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον· "Ἡρμωσάμην γὰρ ὑμᾶς, φησὶν, ἐνὶ ἀνδρὶ, παρθένον ἀγνήν παραστήσαι τῷ Χριστῷ." Καὶ πάλιν· "Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χρὶς τὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν." Ἀλλὰ καὶ πολλὰς δὲ αὐτὰς πάλιν ὁ μακάριος Παῦλος καλεῖ· οὐ κατὰ τὴν πνευματικὴν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοπικὴν διαίρεσιν τοῦτο ποιῶν· "Παῦλος γὰρ, φησὶν, ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας." Καὶ Κορινθίους δὲ γράφων φησὶν· "Καὶ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σιγάτωσαν." Διὰ τοῦτο ἡ νύμφη φησὶν· "Ἀδελφιδουῶς μου κατέβη εἰς κῆπον αὐτοῦ, εἰς φιάλας τοῦ ἀρώματος, ποιμαίνειν ἐν κήποις, καὶ συλλέγειν κρίνα." πάσας γὰρ ποιμαίνει τὰς Ἐκκλησίας, καὶ χαίρει ταῖς φιάλαις τοῦ ἀρώματος, τοῖς τὴν εὐοσμίαν αὐτοῦ κεκτημένοις, καὶ τοὺς τῆς νύμφης τὸ κάλλος μιμησαμένους καὶ κρίνα γενομένους συλλέγει, καὶ τῇ νύμφῃ συνάπτει. Τούτοις ἐπιφέρει ἡ νύμφη·

β'. Ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῶ μου, καὶ ὁ ἀδελφιδουῶς μου ἐμοί· ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις. Αὐτοῦ γὰρ ἐξήρτημαι, καὶ αὐτῷ ἐμαυτὴν ἀνέθηκα. Καὶ γὰρ αὐτὸς με πάσης προτετίμηκε τῆς οἰκουμένης, καὶ ἑαυτῷ συνῆψε, καὶ γεγηρακυῖαν ἀνενεώσατο, καὶ πενομένην ἐπλούτισε, καὶ δυσειδῆ οὖσαν ὡραίαν ἀπ' ἐφῆνε, καὶ μώλωπας ἔχουσας σεσηπότας καὶ δυσώδεις ἰάσατο, καὶ εὐωδίας ἐπλήρωσε· διὰ τοῦτο λέγω· "Ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῶ μου, καὶ ὁ ἀδελφιδουῶς μου ἐμοί· ὁ ποιμαίνων ἐν τοῖς κρίνοις," ἢ "ὁ ποιμαίνων τὰ ἄνθη," κατὰ τὸν Σύμμαχον· καὶ γὰρ τοὺς γενομένους κρίνα ποιμαίνει, καὶ ἐν κρίνοις τοὺς ἀξίους ποιμαίνει· οὐδὲν δὲ τῶν θείων Γραφῶν εὐωδέστερον. Ἀκούσας ὁ νυμφίος τῶν λόγων τῆς νύμφης, καὶ ἐλεήσας αὐτὴν ποθοῦσαν αὐτὸν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν φανταζομένην καὶ περὶ αὐτοῦ διαλεγομένην, καὶ τὸ κάλλος αὐτοῦ διεξιούσαν, ἐπιφαίνεται αὐτῇ, λέγων·

γ'. Καλὴ εἶ, ἡ πλησίον μου, ὡς εὐδοκία, ὡραία ὡς Ἱερουσαλήμ· θάμβος, ὡς τεταγμένη. Καὶ ποιεῖ αὐτῇ ὄνομα τὸ δι' αὐτὴν γενόμενον πρᾶγμα. "Ἐπειδὴ γὰρ ἠυδόκησε Κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψε τὴν αἰχμαλωσίαν Ἰακώβ, καὶ ἀφῆκε τὰς ἀνομίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἐκάλυψε πάσας 81.168 τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ·" εἰκότως αὐτὴν εὐδοκίαν προσαγορεύει· καὶ ὡσπερ αὐτὴ αὐτὸν ἐπιθυμίαν ἄνω ὠνόμασεν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου πάθους τὴν προσηγορίαν θεμένη· ἐπιθυμοῦσα γὰρ αὐτοῦ διηνεκῶς, ἐπιθυμίαν καλεῖ· οὕτως καὶ αὐτὸς εὐδοκήσας, καὶ θελήσας μνηστεύσασθαι αὐτὴν καὶ ἑαυτῷ συναΐφαι, εὐδοκίαν ὀνομάζει. Οὕτως γὰρ, φησὶν, εἶ καλὴ, ὡς εὐδοκηθεῖσα παρ' ἐμοῦ καὶ ἀγαπηθεῖσα· οὐ μόνον δὲ καλὴ εἶ, ἀλλὰ καὶ ὡραία, καὶ οὐχ ἀπλῶς ὡραία, ἀλλ' ὡς Ἱερουσαλήμ· οὐχ αὐτὴ ἡ κάτω, ἀλλ' ἡ ἄνω, περὶ ἧς ὁ μακάριος λέγει Παῦλος· "Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα ἐστίν· ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν." Ἐκείνη ἕοικας, ὡς πλησίον μου· τὴν γὰρ ἀγγελικὴν πολιτείαν μεμίμησαι· προμελετᾶς ἐν γῆ τὰ οὐράνια, καὶ ἐν

σαρκί περιπατοῦσα οὐ κατὰ σάρκα στρατεύη, καὶ κατὰ σκοπὸν διώκεις ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖς, οὐ ἐγὼ εἶμι ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. Διὰ τοῦτο "ώραία εἶ, ὡς Ἱερουσαλήμ," καὶ οὐχ ἀπλῶς ώραία, ἀλλὰ θάμβος ἐμποιοῦσα τοῖς ὀρῶσί σε· ἐκπλήττονται γὰρ οἱ τὴν τάξιν σου θεώμενοι· οὐδὲν γὰρ παρὰ σοὶ ἄτακτον, οὐδὲν ἀόριστον, οὐδὲ ἀδιάκριτον, ἀλλὰ πάντα τε ταγμένα καὶ κεκριμένα· καὶ οἶδας ἀκριβῶς τὴν τῶν πραγμάτων ἀκολουθίαν, πάντων προτιμᾶν τὸν νυμ φίον δεδίδαξαι, καὶ μετ' ἐκείνων τοὺς ἐκείνῳ πλησιά ζοντας. Τούτοις προστίθουσιν·

δ'. Ἀπόστρεψον ὀφθαλμούς σου ἀπεναντίον μου, ὅτι αὐτοὶ ἀνεπτέρωσάν με. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι· τὸ κάλλος τῶν ὀφθαλμῶν σου, καὶ ἡ θεωρία τοῦ ὀπτικοῦ σου, καὶ τὸ ὀξυδερκὲς τῆς διανοίας σου, εἴλκυσάν με εἰς ἔρωτά σου· ἀλλὰ μὴ πέρα τοῦ μετρίου εἰς ἐμὲ ἀτενίσης, ἵνα μὴ βλάβην ἐντεῦθεν ἐλ κύσης· ἀνεφικτος γὰρ εἶμι, καὶ ἀκατάληπτος, καὶ πᾶσαν ὑπερβαίνων κατάληψιν, οὐκ ἀνθρωπίνην μόνην, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὴν· κἂν βουλευθῆς ὑπερβῆναι τοὺς ὅρους, καὶ περιεργάσασθαι τὰ τῆς σῆς δυνάμεως ἐπέκεινα, οὐ μόνον οὐδὲν εὐρήσεις, ἀλλὰ καὶ ἄμαυ ρώσεις τὸ ὄμμα, καὶ ἀμβλύτερον τοῦτο ποιήσεις. Τοιαύτη γὰρ τοῦ φωτὸς ἡ φύσις· ὥσπερ γὰρ φωτὶ ζεῖ τὸ ὄμμα, οὕτως τούτου τὴν ἀπληστίαν κολάζει τῇ βλάβῃ· "Ἀπόστρεψον τοίνυν τοὺς ὀφθαλμούς σου ἀπεναντίον μου·" χαλεπώτερα σου μὴ ἐρεῦνα, καὶ ἰσχυρότερα σου μὴ ζήτει· ἃ προσετάχθη σοι, ταῦτα διανοοῦ. Τούτοις πάλιν ἐπιφέρει τοὺς προτέρους ἐπαίνους, καὶ λέγει·

ε', ζς'. Τρίχωμά σου, ὡς ἀγέλαι τῶν αἰγῶν, αἶ ἂν εφάνησαν ἀπὸ τοῦ Γαλαάδ. Ὀδόντες σου, ὡς ἀγέλαι τῶν κεκαρμένων αἶ ἀνέβησαν ἀπὸ τοῦ λουτροῦ· αἶ πᾶσαι διδυμεύουσαι, καὶ ἀτεκνοῦσα οὐκ ἔστιν ἐν αὐταῖς. Ὡς σπαρτίον κόκκινον 81.169 χεῖλη σου, καὶ ἡ λαλιά σου ώραία. ζ'. Ὡς λέ πυρον ῥοᾶς μῆλά σου, ἐκτὸς τῆς σιωπῆσεώς σου. Ταῦτα ἐρμηνεύσαντες ἄνω, περιττὸν ἡγοῦμεθα δις ἐρμηνεύειν· δυνατὸν γὰρ, κἂν ἐπιλάθηταί τις τῆς ἐρμηνείας, εἰς ἐκεῖνα ἀναδραμόντα τὴν σαφήνειαν εὐρεῖν. Οὐχ ἀπλῶς δὲ, οὐδὲ ὡς ἔτυχε δις τὰς αὐτὰς εὐφημίας τῇ νύμφῃ προσήνεγκεν, ἀλλὰ ἀναμιμνήσκων αὐτὴν τοῦ οἰκείου κάλλους, καὶ παραινῶν σῶον τοῦτο φυλάξαι, καὶ μηδένα δέξασθαι μῶμον· Ἴδου γὰρ, φησὶν, οἶαν σε ἀνθ' οἴας ἡργασάμην, καὶ ὁποῖαν σοὶ ὦραν ἐχαρισάμην, καὶ ἡλίκον σοὶ κάλλος ἐδωρησάμην· τοῦτό μοι εἰς τέλος ἀβλαβὲς διαφύλαξον. Ἀεὶ γὰρ σοὶ συγγενόμενος, ἐρευνῶ σου τὰ μέλη, καὶ πολυπραγμονῶ μὴ τις αὐτοῖς ἐπεγένετο βλάβῃ· λέγει καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνας ὁ νυμφίος, ἐπιμεῖναι τῷ κάλλει τὴν νύμφην προτρέπων.

ζ', η'. Ἐξήκοντά εἰσι βασιλίσσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαί, καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς. Μία ἐστὶ περιστέρα μου, τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτὴ ἐστὶ τῇ τεκούσῃ αὐτὴν· εἶδοσαν αὐτὴν θυγατέρες καὶ μακαριοῦσιν αὐτὴν βασιλίσσαι, καὶ γε παλλακαί, καὶ αἰνέσουσιν αὐτὴν. Πολλὰ τάγματα καὶ διάφορα τῶν εὐσεβῶν ἐδιδάχθημεν εἶναι· καὶ τοῦτο διδάσκων ὁ Κύριος ἔλεγε· "Πολλὰ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ μου." Καὶ ἐν τῇ διανομῇ δὲ τῶν τάλαντων· "Οὐ πάντες ἀνὰ πέντε ἔλαβον τάλαντα, ἀλλ' ὁ μὲν πέντε, ὁ δὲ δύο, ὁ δὲ ἓν, τὰ κατὰ δύναμιν ἕκαστος." Καὶ ἐν τῇ παραβολῇ δὲ τοῦ σπόρου φησὶ· "Τὰ δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν καλὴν γῆν, καὶ ἐποίησε καρπὸν ἀνὰ τριάκοντα, καὶ ἐξήκοντα, καὶ ἑκατόν·" καὶ πᾶσαν καλὴν ὀνομάζει γῆν, οὐ μόνον τὴν τὰ ἑκατόν ποιήσασαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τὰ ἐξήκοντα, καὶ τὴν τὰ τριάκοντα· Ἔστι μὲν γὰρ ὁ τριάκοντα ἀριθμὸς τῶν ἐπαινουμένων· τρεῖς γὰρ ἔχει δεκάδας τῇ τριάδι ἠνωμένας· ὁ δὲ ἐξήκοντα διπλὴν ἔχει τὴν εὐλογίαν· διπλασιαζόμενος γὰρ ὁ τριάκοντα γεννᾷ τὸν ἐξήκοντα· ὁ δὲ ἑκατόν ἐστὶ τελειότατος, καὶ τῆς μὲν εὐωνύμου χειρὸς ἀπηλ λαγμένος, ἀρχὴν δὲ ἔχων

τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐν δέκα δεκάσι συμπληρούμενος· τετράγωνον δὲ τοῦτον οἱ περὶ ταῦτα καλοῦσι δεινοί. Ἄλλ' ὅμως εἰ καὶ τέλειος ὁ ἑκατὸν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐξήκοντα καὶ ὁ τριάκοντα τῶν ἐπαινουμένων· πάντας γὰρ καλὴν γῆν ὠνόμασεν ὁ Κύριος. Νοήσωμεν τοίνυν, νύμφην μὲν εἶναι τὰς ἐν πάσῃ φιλοσοφίᾳ καὶ ἀρετῇ τετελειωμένας ψυχὰς, τὰς διὰ μόνην τὴν περὶ τὸν νυμφίον ἀγάπην τῶν πόνων τῆς ἀρετῆς ἀνεχομένας, καὶ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν αἰρουμένας. Ὅποιος ἦν ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· "Πέπεισμαι γὰρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγ γελοι, οὔτε Ἄρχαί, οὔτε Δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς 81.172 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν." Διδάσκει γὰρ ἡμᾶς διὰ τούτων, ὅτι οὐ διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ποθεῖ τὸν Χριστὸν, ἀλλ' ὅτι αἰρεῖται τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν, καὶ εἰς γέενναν ἐμπεσεῖν μετὰ τοῦ τὸν Χριστὸν ἀγαπᾶν, ἢ βασιλεύειν τῆς ἀγάπης ἐκείνης ἐστερημένος· αἱ τοίνυν τοιαῦτα ψυχὰς τῆς νύμφης πληροῦσι τὸ σύνταγμα, αἱ μόνω τῷ πόθῳ τοῦ νυμφίου κατεχόμεναι· εἰσὶ δὲ τινες οἷον μισθωτοὶ, τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς ἰδρώτας φέρειν ἀνεχόμενοι· τούτους ἐπὶ τοῦ παρόντος ἠγοῦμαι βασιλίδας ὀνομάζεσθαι, ὡς τῆς βασιλείας ἐπιθυμοῦντας, καὶ δι' ἐκείνην φέρειν αἰρουμένους τῆς εὐσεβείας τοὺς πόνους. Εἰσὶ δὲ ἕτεροι οὐδέπω τῆς ἐλευθερίας ἠξιοῦμενοι, ἔτι δὲ δουλεύειν ἐθέλοντες, καὶ φόβῳ τῆς γεέννης τοὺς θεῖους νόμους πληροῦντες· τούτους ὑπο λαμβάνω παλλακίδας ὀνομάζεσθαι· συγγίνεται γὰρ καὶ τοῖς τοιούτοις ὁ νυμφίος πᾶσι πάντα γινόμενος. Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ῥαθυμία συζῶντες, καὶ μήτε τῷ φίλτρῳ τοῦ νυμφίου κατεχόμενοι, μήτε τῷ πόθῳ τῆς βασιλείας ἐλκόμενοι, μήτε τῷ φόβῳ τῆς γεέννης νυτ τόμενοι, ἀμελέστερον τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἰκονομοῦντες· καὶ τὴν μὲν πίστιν ἀκίνητον ἔχοντες, καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα σῶα διαφυλάττοντες, καὶ πᾶσαν αἰρετικὴν καὶ ἀλλόφυλον διδασκαλίαν ἀποστρεφόμενοι, ἀμελέστερον δὲ βιοῦντες, καὶ ποτὲ μὲν σφῶν αὐτῶν ἐπιμελοῦμενοι, ποτὲ δὲ πάλιν εἰς ῥαθυμίαν κυλινδούμενοι, καὶ ποτὲ μὲν ἀμαρτάνοντες, ποτὲ δὲ τῆς μετανοίας πηγάζοντες δάκρυα. Τούτους ὁ νυμφίος ἐνταῦθα νεάνιδας προσαγορεύει· καὶ ἐπειδὴ πλείους οἱ τοιοῦτοι τῶν τε βασιλίδων, καὶ παλλακίδων, φησὶ· "Καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς," οὐ μόνον διὰ τὸ πλῆθος ἀριθμεῖσθαι αὐτοὺς οὐκ ἔστι, φησὶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀναξίους εἶναι ἀριθμοῦ. Τῶν γὰρ ἀξίων καὶ αἱ τρίχες ἠριθμημέναι εἰσὶ παρὰ τῷ Πατρί· ἀλλ' ὅμως καὶ ταύταις ὁ νυμφίος ἔστιν ὅτε συγγίνεται, τῆς ῥαθυμίας αὐτὰς ἀφέλκειν βουλόμενος, καὶ ποδηγῶν ἐπὶ τὰ τέλεια, καὶ πανταχόθεν αὐταῖς τὴν σωτηρίαν πραγματευόμενος. Ζητήσω μὲν δὲ τί δήποτε βασιλίδας ἐξήκοντα, παλλακὰς δὲ ὀγδοήκοντα ἔφη. Ὁ ἐξήκοντα ἀριθμὸς ἔξ ἔχει δεκάδας, καὶ ἡ μὲν δεκάς σημαίνει τὴν τελειότητα, ἡ δὲ ἑξὰς τὸν τῆς κοσμοποιίας ἀριθμὸν περιέχει· ἐν γὰρ ἕξι ἡμέραις ὁ τῶν ὄλων Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν ἅπασαν. Τὰς τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ τετελειωμένας ἐν ἀρετῇ ψυχὰς, καὶ τῆς βασιλείας ἐπιθυμοῦσας, ἐξήκοντα βασιλίδας ὠνόμασεν· ἢ γὰρ νύμφη ὑπὲρ τὸν κόσμον τοῦτον πολιτεύεται, καὶ ἔξω τούτου τυγχάνει, καὶ ὑπὲρ τοῦτον ἵπταται, καὶ ὅλη τοῦ νυμφίου γίνεται, καὶ διηνεκῶς ἐκεῖνον φαντάζεται· αὐταὶ δὲ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πολιτευόμεναι, τὸ τέλειον τῆς ἀρετῆς ὡς ἐνὶ μάλιστα μετῴσασιν, τῆς βασιλείας τυχεῖν ἐπιέμεναι· αἱ δὲ φόβῳ τῆς κρίσεως ἐκπληροῦσαι τοὺς νόμους, εἰκότως ὀγδοήκοντα προσηγορεύθησαν. Τὸν 81.173 γὰρ τῆς κρίσεως καιρὸν ὀγδόην ἢ θεία προσαγορεύει Γραφή. Ὁ γὰρ μακάριος Δαβὶδ, τὰ περὶ τῆς κρίσεως ἐν Ψαλμοῖς διηγούμενος, ἐπέγραψε μὲν αὐτὸν, "ὑπὲρ τῆς ὀγδοῆς," φησὶ δὲ ἀρχόμενος· "Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσης με." Καὶ μετ' ὀλίγα· "Ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου, ἐν δὲ τῷ ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι;"

διδάσκων ὡς ἐν τῷ τῆς κρίσεως καιρῷ οὐδεμία χώρα μετανοίας τοῖς ἡμαρτηκόσι καὶ μὴ μετεγνώκοσι δοθῆσεται. Ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα δεδοικότες, τοῖς θείοις ἠκολούθησαν νόμοις, καὶ οὔτε τῷ πόθῳ τῆς βασιλείας, οὔτε τῷ ἔρωτι τοῦ νυμφίου, εἰκότως ὀγδοήκοντα εἶ ναι λέγονται· ὁ μὲν γὰρ ὀκτῶ ἀριθμὸς τὴν ὀγδόην σημαίνει, ἡ δὲ δεκάς τὴν τελειότητα· ἀλλὰ τούτων κρείττονα λέγει τὴν νύμφην, καὶ τῶν ἐξήκοντα, καὶ τῶν ὀγδοήκοντα· "Μία γὰρ ἐστὶ περιστέρα μου, τε λεία μου," πάλιν αὐτὴν πνευματικὴν ὀνομάζων, καὶ μίαν. Ὑπὲρ γὰρ τὰς ἐξήκοντα, καὶ τὰς ὀγδοήκοντα, μία ἐστὶ τῆ μητρὶ αὐτῆς· μητέρα δὲ ἔχει τὴν ἱεράν κολυμβήθραν, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. "Ἐκλεκτὴ δὲ ἐστὶ τῆ τεκούση αὐτήν." Κάκεῖναι μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς ἐτέχθησαν· ταύτην δὲ ἐκ πασῶν προτετίμηκε, καὶ ἐκλεκτὴν ἔχει θυγατέρα· διὸ "εἶ δόσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν," τουτέστι νεάνιδες, οὐ μόνον δὲ ἐκεῖναι, ἀλλὰ καὶ βασιλίσσαι καὶ παλλακαὶ αἰνέουσιν αὐτήν. Ὑπερ αναβέβηκε γὰρ αὐτὰς, ὡς οὔτε διὰ μισθόν, οὔτε διὰ φόβον κολάσεως, ἀλλὰ διὰ τὸν τοῦ νυμφίου πόθον τὴν ἄκραν μετιοῦσα φιλοσοφίαν. Γένοιτο δὲ ἡμᾶς ὑπὸ τῆς θείας βοηθουμένους χάριτος φθάσαι εἰς τὴν τῆς νύμφης τελειότητα! Εἰ δὲ ἀτονήσαιμεν, τῶν γοῦν βασιλίδων γενέσθαι· εἰ δὲ καὶ τούτων διαμάρτοιμεν, μὴ πόρρω γενέσθαι τῶν παλλακίδων· εἰ δὲ καὶ τούτων ἀνάξιοι φανείημεν, ταῖς γε νεάνισιν ἐγκατα λεγῆναι, καὶ τῆς εὐσεβείας τὴν ὁμολογίαν ἀνέπαφον διαφυλάξαι, καὶ μὴ παντελῶς στερηθῆναι τῆς τοῦ νυμφίου κοινωνίας, ἀλλ' ἀπολαῦσαι αὐτοῦ τῆς ὠραίου τητος χάριτι αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

Πιστεύοντες τῷ εἰρηκότι· "Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησете, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρι 81.176 σκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται." αἰτήσομεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τῶν ὑπολοίπων ῥημάτων τοῦ Ἄσματος τῶν ἁσμάτων τὴν σαφήνειαν, καὶ βοήσομεν λέγοντες· "Ἀποκάλυψον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ κατανοήσομεν τὰ θαυμάσια σου ἐκ τοῦ νόμου σου· αὐτὸς γὰρ δίδωσι ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ. Αὐτὸς εἶπε· "Πλάτυνον τὸ στόμα σου, καὶ πληρώσω αὐτό." Μεταδίδωσι δὲ καὶ τοῖς οὐκ ἀξίοις πολλάκις τῆς χάριτος διὰ τὴν τῶν πολλῶν ὠφέλειαν. Θαρρόυμεν τοίνυν ὡς καὶ ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος δώσει τοῦ τῆς λέξεως βάθους τὴν ἀποκάλυψιν, οὐ διὰ τὴν ἡμετέραν ἀξίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἐντευξομένων, ἢ ἀκουσομένων τῆς ἐρμηνείας ὠφέλειαν· φέρε τοίνυν τῶν ὑπολοίπων θαρσαλέως κατατολήσωμεν.

Θ'. Τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος, καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θάμβος ὡς τεταγμέναι· Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸ τούτου ῥητοῖς ὁ νυμφίος τῆς νύμφης τὸ κάλλος τῷ λόγῳ διέγραψε, καὶ χωρὶς μὲν ἕκα στον εὐφήμησε μέλος, κοινήν δὲ πάλιν τὴν εὐφημίαν προσήνεγκε, καὶ ὡς ἐγκωμίου κατὰ τέχνην συγγραφομένου, καὶ τὴν σύγκρισιν ἐποίησατο, παρεξέτας τὴν νύμφην, καὶ ταῖς νεάνισι, καὶ ταῖς παλλακίσι, καὶ ταῖς βασιλίσι, καὶ πολλῶν τῷ μέτρῳ κρείττονα. Τοσαύτην γὰρ αὐτὴν ἔφη τὴν εὐμορφίαν ἔχειν, ὡς καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν παρεξετασθειῶν μὴ ζηλοτυπεῖσθαι· ὁμολογοῦσαι γὰρ τὴν ἦτταν, μακαρίαν αὐτὴν καὶ τρισμακαρίαν ἀποκαλοῦσιν· ἐνταῦθα δὲ οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι, διδαχθέντες παρ' αὐτοῦ τῆς νύμφης τὴν εὐμορφίαν, τὴν εὐκοσμίαν, τὴν εὐπρέπειαν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτὴν καταμαθεῖν προτραπέντες, ὑπὸ τῆς πολλῆς εὐθυμίας (ἐκέκρυπτο γὰρ αὐτῆς ἔτι τὸ ψυχικὸν κάλλος ἐν τῷ καλύπτρῳ τοῦ

σώματος), βοῶσι· "Τίς αὕτη ἡ ἐκκύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος;" Ἐκ μέρους γὰρ αὐτῆς τέως ὠρᾶτο τὸ φῶς, τῷ φθαρτῷ τούτῳ συγκαλυπτόμενον σώματι· καὶ καθάπερ ὁ ὄρθρος νυκτός ἐστι καὶ ἡμέρας μεθόριον, καὶ τῆς μὲν τὴν ἀρχὴν, τῆς δὲ τὸ τέλος κηρύττει, καὶ σημαί νει τῆς ἡμέρας τὴν παρουσίαν, οὕτως κατὰ τὸν παρόντα βίον αἱ ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πάσῃ σοφίᾳ τετελειωμένοι ψυχαί, ἄς Ἐκκλησίαν καὶ νύμφην ἡ θεία προσαγορεύει Γραφή, βραχείας τινὰς λαμπηδόνας ἐκ τῆς οἰκείας ἀφιασίν ἀρετῆς. "Ὅταν δέ," κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, "τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθάνασίαν," ἅπαν αὐτῶν γυμνοῦται τὸ φῶς. Καὶ τοῦτο προορῶντες οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι, οὐ μόνον αὐτὴν ἀπεικάζουσιν ὄρθρῳ, ἀλλὰ καὶ καλὴν λέγουσιν ὡς σελήνην ἐκλεκτὴν, καὶ ὡς ἥλιον θάμβος ἐμποιοῦντα τοῖς ἐνατενίζουσιν αὐτῷ τολμῶσι· προστεθείκασιν δὲ ἐκλεκτὴν, οὐ μόνον τὸ διάφορον τὸ πρὸς τοὺς ἀστέρας σημαίνοντες, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς σελήνης παραδὴ λούντες τὸ τέλειον· ἀντὶ τοῦ, ὡς σελήνη πεπληρωμένη πλησιφαῆς, οὐ μηνοειδῆς, οὐ διχότομος, οὐδὲ 81.177 ἀμφίκυρτος, ἀλλὰ τελεία πανσέληνος, οὐδὲν ἀτελὲς ἔχουσα, πάντα τὸν κύκλον πεφωτισμένον δεικνύουσα. Οὕτω τοίνυν, φησὶν, "ἐστὶ καλὴ, ὡς ἐκλεκτὴ σε λήνη." Φασὶ δὲ τὴν σελήνην οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ὑποδεχομένην τὸ φῶς, βραχὺ μὲν λαμβάνειν φῶς, ὅταν βραχὺ μόριον αὐτῆς βλέπῃ τὸν ἥλιον· ὅταν δὲ κατάντικρος γενομένη ὄλον θεωρῇ τὸν ἥλιον, οἷόν τι κάτοπτρον ὄλον αὐτοῦ τὸν δίσκον ἐκματτομένη, ὅλη φωτίζεται, καὶ οὐδὲν τοῦ σώματος μέρος ἀφώτιστον καταλείπει. Οὕτω τοίνυν καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τῶν ἐν ἀρετῇ τετελειωμένων ψυχῶν τὸ σύστημα, "ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτρίζομένη," κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, "τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφοῦται ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος;" καὶ γίνεται ὅλη φωτεινὴ, ὡς εἰκέναι σελήνην, καὶ σελήνην ἐκλεκτὴν, τουτέστι πεπληρωμένην. Οὐ μόνον δὲ σελήνη ἔοικεν, ἀλλὰ καὶ ἡλίῳ, καὶ ἡλίῳ θάμβος ἐμποιοῦντι τοῖς ὁρῶσιν. Οὐχ ἀπλῶς δὲ ταύτην ἡγοῦμαι κεῖσθαι τὴν λέξιν. Οὐδὲν γὰρ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ θείου λέγεται Πνεύματος. Ἄλλ' ἐπειδὴ νύξ ὁ βίος, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον· "Ἡ νύξ γὰρ, φησὶ, προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν," ἀναγκαίως ὡς ἐν νυκτὶ οἷόν τις σελήνην ἐστὶν ἡ Ἐκκλησία, τοὺς ὁδοιπόρους φωτίζουσα, καὶ τὴν εὐθειᾶν ὁδὸν ἀποδεικνύουσα. Ἔστι δὲ καὶ ὡς ὄρθρος· ἐπειδὴ οἷόν τις ὄρθρος ἐστὶν ὁ μετὰ τὴν Κυριακὴν παρουσίαν χρόνος, τὴν μέλλουσαν σημαίνων κατάστασιν οἷόν τινος ἡμέρας παρουσίαν· "Ὡς ὄρθρον γὰρ, φησὶν, ἔτοιμον εὐρήσομεν αὐτόν." Ὅταν δὲ ἡ ἡμέρα Κυρίου ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς ἀφίκηται, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν, περὶ ἧς ὁ μακάριος λέγει Παῦλος, ὅτι "Ἡ ἡμέρα ἤγγικεν," τότε οὐκ ἔτι ὡς σελήνη λάμπει, ἀλλ' ὡς ἥλιος θάμβος ἐμποιοῦσα οὐ μόνον τοῖς ἀπίστοις ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ ταῖς νεάνισι, καὶ ταῖς παλλακίσι, καὶ ταῖς βασιλίσι, καὶ αὐταῖς ταῖς ἀσωμάτοις δυνάμεσι. Καὶ μάρτυς αὐτὸς ὁ Κύριος λέγων· "Τότε ἐκλάμπουσιν οἱ δὶ καιοὶ ὡς ὁ ἥλιος." Καὶ ὁ μακάριος δὲ Παῦλος φησὶν· "Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ." Ἐκκύπτει τοίνυν ἡ τοῦ Χριστοῦ νύμφη ὡσεὶ ὄρθρος· ἐκ μέρους γὰρ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ κάλλος γινώσκεται. "Καὶ καλὴ ἐστὶν ὡς σελήνη ἐκλεκτὴ," τοῦ Κυριακοῦ πεπληρωμένη φωτὸς, καὶ ταῖς ἀκτίσιν αὐτῆς τὴν οἰκουμένην φωτίζουσα· διὸ καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἔλεγε τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς· "Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου;" καὶ δεικνὺς ὅποιον φῶς, ἐπάγει λέγων· "Οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα γνόντες τὰ καλὰ ἔργα ὑμῶν δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς." Οὐ μόνον δὲ ἐστὶν ἡ νύμφη 81.180 ὡς ἐκλεκτὴ σελήνη, ἀλλὰ καὶ ὡς ἥλιος ἀπαστράψει ἐν τῷ μέλλοντι βίῳ, πάντας ἐκπλήττουσα ταῖς λαμπηδόσι.

Θαυμάσουσι δὲ αὐτῆς οὐ μόνον τὸ φῶς, ἀλλὰ καὶ τὴν τάξιν· οὐδὲν γὰρ ἄτακτον παρὰ τῆ τοῦ Κυρίου νύμφη, οὐδὲν ἀδιόριστον, οὐδὲν ἀδιάκριτον. Οἷον γὰρ τινι στάθμῃ διευθύνει τὸ πρακτέον, καὶ κανόνι καὶ γνώμονι κεχημένη τὸν ἑαυτῆς βίον ρυθμίζει. Μετὰ τοὺς ἐπαίνους τῶν τοῦ νυμφίου διακόνων, τὰ καθ' ἑαυτὴν ἢ νύμφη διηγούμενη φησίν·

ί, ια'. Εἰς κῆπον καρύας κατέβην τοῦ ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάρρου, ἰδεῖν εἰ ἦνθησεν ἢ ἄμπελος, εἰ ἦνθησαν αἱ ῥοαί· ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς σοι. Οὐκ ἔγνω ἢ ψυχὴ μου, ἔθετό με ἄρματα Ἀμιναδάβ. Σφοδρὰ συγκέχωσται τῇ ἀσαφείᾳ τῶν ῥημάτων ἢ διάνοια· ἀλλὰ τὴν θείαν χάριν ἐπικούρον καλέσαντες, διορύξωμεν τὸ βάθος, καὶ τὸν θησαυρὸν ἀνασπάσωμεν. Διδάσκει τῶν εὖσε βῶν τὸ σύστημα, ὃ νύμφην ἢ θεία προσαγορεύει Γραφή, ὡς οὐκ ἀρκοῦνται τῇ ἑαυτῶν σωτηρία, οὐδὲ ἀποχρῆν ἡγοῦνται τὸ μόνον τοῦ προσδοκωμένου γάμου τυχεῖν· ἀλλὰ πᾶσαν συνεισφέρουσι προθυμίαν, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀνθρώπους ἀπαλλάξαι μὲν τῆς ἀκαρπίας, γονίμους δὲ ἀποφῆναι, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς γεννήσαι καρπὸν· διδάσκει δὲ ὡς ἐν τῷ ταῦτα ποιεῖν, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῖς ἄλλοις προσφέρει ἀνθρώποις, ἄρμασι Ἀμιναδάβ περιέπεσαν, ἢ, ὡς ὁ Σύμμαχος ἠρμήνευσεν, "ἄρμασι λαοῦ τοῦ ἡγουμένου," ἢ, ὡς ὁ Ἀκύλας, "ἄρμασι λαοῦ ἔκου σιαζομένου ἄρχοντος." Κῆπον δὲ καρύας τὸν παρ ὄντα βίον καλοῦσιν, ὃς πικρὸς ἐστὶ καὶ μοχθηρὸς, καὶ ἐπίπονος, ἔχει δὲ ἐν ἑαυτῷ τὸν τῆς ἀρετῆς καρπὸν κεκρυμμένον. Καὶ γὰρ καὶ ὁ τῆς καρύας καρπὸς τὸ μὲν ἐξώτερον λέμμα πικρὸν ἔχει, τὸ δὲ δεύτερον σκληρὸν καὶ ἀντίτυπον· τὸ δὲ ἐδώδιμον, οἷον ἐν θαλάμῳ τινὶ ἀποκείμενον, καὶ κεκρυμμένον, καὶ ἀπό νως οὐκ ἐκφερόμενον. Τοιοῦτος δὲ καὶ ὁ παρὼν βίος, ἔχων ὀδύνας πικράς καὶ λύπας, ἔχων πόνους καὶ ἰδρώτας, ἀλλ' οὐκ ἀγόνους, οὐδὲ ἀκάρπους, κεκρυμμένον δὲ τὸν καρπὸν ἔχοντας. Διὸ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος φησιν, ὅτι "Ἡ ζωὴ ἡμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· ὅταν δὲ Χριστὸς φανερωθῇ ἢ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ἡμεῖς ζησόμεθα ἐν αὐτῷ." – "Εἰς κῆπον οὖν καρύας κατέβην," τουτέστιν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον. Καὶ τί κατέβης, ὦ νύμφη; "Ἰδεῖν ἐν γεννήμασι τοῦ χειμάρρου." Πάλιν χειμάρρουν τὰ παρόντα προσηγόρευσεν· οὐ γὰρ ἀένναος ὁ χειμάρρους, ἀλλ' ἐν χειμῶνι μὲν φερόμενος, ἐν δὲ θέρει λήγων καὶ ξηραίνόμενος. Τοιαῦτα δὲ τὰ τοῦ βίου τερπνά· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ παρόντος, οἷον τις χειμάρρους, καὶ δόξα φέρεται, καὶ πλοῦτος, καὶ βασιλεία, καὶ τρυφή, καὶ τ' ἄλλα τοῦ βίου ἄνθη· τοῦ δὲ μέλλοντος βίου φανέντος, φθίνει καὶ λήγει, καὶ 81.181 παύεται, δίκην χειμάρρου. "Κατέβην τοίνυν, φησίν, εἰς τὸν τῆς καρύας κῆπον, τοῦ ἰδεῖν ἐν τοῖς τοῦ χειμάρρου γεννήμασι, καὶ καταμαθεῖν βουλομένη εἰ ἦνθησεν αἱ ῥοαί." Ἐχει γὰρ ὁ βίος τινὰς μὲν ἀνθρώπους τροπικῶς ἀμπέλους ὀνομαζομένους, τινὰς δὲ ῥοὰς κατὰ τὰ διάφορα τῆς ἀρετῆς κατορθώματα. Οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀγάπην φύουσι, καὶ τὴν ὁμόνοιαν ἀγαπῶσι, συνημμένοι κατὰ τὸ φρόνημα, καθάπερ τῆς ῥοᾶς οἱ κόκκοι· οἱ δὲ καὶ οἶνον γεωργοῦσι, τῶν ληνῶν ἄξιον τῶν πατρικῶν, τῇ θεωρίᾳ προσέχειν ἐσπουδακότες. Κατάβασιν δὲ λέγει τὴν συγκατάβασιν· καὶ γὰρ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἐγένετο τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσῃ· καὶ τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ, ἵνα κερδήσῃ ἀνόμους. "Κατ' ἐβην τοίνυν, φησίν, εἰς τὸν τῆς καρύας κῆπον," φροντίδα ποιούμενη τῶν τοῦ χειμάρρου γεννημάτων, καὶ τῶν τῆς ἀμπέλου καὶ ῥοᾶς καρπῶν. Οὐκ ἀφέξομαί σου, οὐδὲ ἐκεῖ· ἀλλ' "Ὁρέξω σοι τοὺς μαστούς μου," τουτέστι, τοὺς τῆς διδασκαλίας μου κρουνοὺς. Οἰκειοῦσαι γὰρ τὰ εἰς ἐκείνους γινόμενα, καὶ λέγεις· "Ἐφόσον ἐποιήσατε ἐνὶ τῶν μικρῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε." Τούτοις ἐπιφέρει· "Οὐκ ἔγνω ἢ ψυχὴ μου, ἔθετό με ἄρματα Ἀμιναδάβ." Σαφέστερον τοῦτο ὁ

Σύμμαχος ἡμῆ νευσεν, εἰρηκῶς· "Ἡ ψυχὴ μου ἠπόρησέ με ἀπὸ ἀρμάτων λαοῦ ἡγουμένου." Ταῦτα γὰρ, φησὶ, ποιούσα ἐν ἀπορίᾳ γίνομαι, καὶ ἐκστάσει, ὅτι ἐγὼ μὲν αὐτοῖς ἐπραγματευσάμην σωτηρίαν· αὐτοὶ δὲ ἐπέθεντό μοι, τῷ στρατηγοῦντι διαβόλῳ πειθόμενοι, καὶ οἰονεὶ ἄρματα ἐκείνου γινόμενοι, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἠνιοχούμενοι· τὸ γὰρ Ἀμιναδάβ λαοῦ ἡγουμένου, ἢ λαοῦ ἄρχοντος ἐρμηνεύεται. Καὶ τοῦτο ἔστιν ἀκριβῶς νοεῖν, ἔκ τε τοῦ Ἀκύλα καὶ τοῦ Συμμάχου, καὶ τῆς πέμπτης ἐκδόσεως· λέγει τοίνυν ἡ νύμφη, τουτ ἔστιν ὁ τῶν ἐν ἀρετῇ τετελειωμένων χορὸς, ὅτι Ἡμεῖς μὲν πᾶσαν ποιούμεθα τῶν ἀπίστων φροντίδα, παν ταχόθεν αὐτοῖς πορίσαι σωτηρίαν μηχανώμενοι· τινὲς δὲ αὐτῶν, οἰονεὶ ἄρματα γενόμενοι τοῦ ἄρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου, τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, ἐπέθεντό μοι, κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἀποδιδόντες. Καὶ τοῦτο ἔστι σαφῶς εὐρεῖν, καὶ ἐν ταῖς Πράξεσιν τῶν ἀποστόλων, καὶ ἐν ταῖς τοῦ μακαρίου Παύλου Ἐπιστολαῖς. Κηρύττοντες γὰρ τῆς εὐσεβείας τὸν λόγον, τοὺς μὲν ἔπειθον πιστεύειν, ὑπὸ δὲ τῶν ἀπίστων ἐξηλαύνοντο, ἠκίζοντο, ἐστρεβλοῦντο, μυρίων θανάτων ὑπέμενον εἶδη· καὶ μάρτυς ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· "Ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις, πεντάκις τεσσαράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, τρὶς ἐβράβδισθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα· ὁδοιπορίαις πολὺ 81.184 λάκισ, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις," καὶ τὰ ἐξῆς. Τούτων ὑπὸ τῆς νύμφης ῥηθέντων, οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι ἀποκρίνονται, καὶ φασιν αὐτῇ·

ιβ'. Ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, ἢ Σουλαμίτις· ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε· καὶ ὀψόμεθα ἐν σοί. Σαφέστερον αὐτὰ ὁ Ἀκύλας ἡμῆνευσεν· "Ἐπίστρεφε γὰρ, φησὶν, ἐπίστρεφε εἰρηνεύουσα." Ὡσπερ Σο λομῶντα τὸν εἰρηνικὸν ἡμῶν Κύριον ὀνομάζει τὸ σύγγραμμα, οὕτω καὶ τὴν νύμφην αὐτοῦ εἰρηνεύουσαν, ὡς τῆς παρ' αὐτοῦ τυχοῦσαν εἰρήνης, καὶ τοῦ προτέρου ἀπαλλαγείσαν πολέμου. Ὁρῶντες τοίνυν αὐτὴν οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι ὑπὸ τῶν ἀρμάτων ἐκείνων ἐλαυνομένην καὶ πολεμουμένην, παραθαρῶντες, φασίν· "Ἐπίστρεφε εἰρηνεύουσα, ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, καὶ ὀψόμεθα ἐν σοί." ἀντὶ τοῦ, μὴ φοβηθῆς τοὺς διώκοντας, ἀλλ' ἔχου τῆς διδασκαλίας· πρόφερε τῆς διδασκαλίας τὸ κήρυγμα· μὴ δείσης τὰ ἄρματα, μὴ φοβηθῆς πόλεμον, εἰρηνεύουσα καλουμένη. Ἐὰν γὰρ ἐπιμείνης κηρύττουσα, ὀψόμεθά σου τὴν βασιλείαν. Τούτοις ἔοικε τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν μακάριον Παῦλον ῥηθέντα· καμῶν γὰρ καὶ κείνος, καὶ τοὺς πολλοὺς πειρασμοὺς δυσχεράνας, φησὶν· "Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατάν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι· καὶ ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ." Ἀποκρίνεται τοίνυν αὐτῷ λέγων· "Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται." Καὶ τοῦτο ἐνταῦθά φασιν οἱ τοῦ νυμφίου διάκονοι· "Ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, ἢ Σουλαμίτις, ἐπίστρεφε, ἐπίστρεφε, καὶ ὀψόμεθα ἐν σοί." Πρὸς οὓς ὁ νυμφίος φησὶν·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

α'. Τί ὄψεσθε ἐν τῇ Σουλαμίτιδι, ἢ ἐρχομένη ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν; Τί γὰρ, φησὶ προσδοκᾶτε ἰδεῖν ἐν τῇ εἰρηνεύουσῃ; Μὴ ἐλπίσητε εὐτελεῖ τινα καὶ μερικὰ θεάσασθαι ἀγαθὰ· ἰδοὺ γὰρ "ἔρχεται ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν." Καὶ δοκεῖ πως ἕναν τία εἶναι ἀλλήλοις τὰ ὀνόματα· οὔτε γὰρ συμβαίνουσιν οἱ χοροὶ ταῖς παρεμβολαῖς· οἱ

μὲν γάρ εἰσι πανηγυρικοὶ, αἱ δὲ στρατιωτικά. Ἐναντίον δὲ πο λέμω πανήγυρις. Ἄλλ' αὕτη ἡ νύμφη, ἡ ἐκ πολλῶν ἀγίων συγκεκροτημένη, καὶ παρεμβολαῖς ἕοικε διὰ τὸ ἀνδρεῖον αὐτῆς καὶ γενναῖον φρόνημα καὶ τὴν στρατιωτικὴν πανοπλίαν· καὶ χορός ἐστι τὴν θεῖαν ὑμνωδίαν ἐν τῷ στόματι φέρων. Καὶ τοῦτο μὲν ὁ μα κάριος Δαβὶδ δηλοῖ λέγων· "Φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων." Καὶ ἄλιν· "Συστή 81.185 σασθε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν, ἕως τῶν κερά των τοῦ θυσιαστηρίου." Τὰς δὲ παρεμβολὰς ὁ μακάριος Παῦλος ὑποδείκνυσι φάσκων· "Τὰ γὰρ ὄπλα ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαί ρεσιν ὀχυρωμάτων· λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ." Καὶ ἄλιν· "Ἀναλάβετε, φησὶ, τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ πάντα κατεργασάμενοι στήναι." Χορηγεῖ δὲ τοῖς στρατιώταις, οἷόν τις στρατηγός, καὶ τὰ ὄπλα, καὶ φησὶ· "Στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρω μένα σβέσαι· καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὃ ἐστι ρῆμα Θεοῦ." Ὅτι δὲ οὐ μόνον παρεμβολαῖς ἕοικασιν οἱ ἅγιοι, ἀλλὰ καὶ χοροῖς, ἀκούσωμεν τοῦ Κυρίου λέγοντος· "Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες, λαβοῦσαι τὰς λαμ πάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου." Εἰκότως τοίνυν ὁ νυμφίος φησὶν, ὅτι "Τί ὄψεσθε ἐν τῇ Σουλαμίτιδι, ἡ ἐρχομένη ὡς χοροὶ τῶν παρεμβολῶν;" Καὶ οὐκ εἶπεν, αἱ παρεμβολαὶ τῶν χορῶν, ἀλλ', "οἱ χοροὶ τῶν παρεμβολῶν." Ὑπὸ γὰρ τῶν παρεμβολῶν γίνονται χοροὶ, καὶ νικῶντες ἐν ταῖς παρεμβολαῖς οἱ τῆς ἀρετῆς ἀθληταὶ παιανίζοντες ἐπανερχονται, καὶ χορεύοντες τὸν ἐπινίκιον ὕμνον ἄδουσιν. Ταῦτα πρὸς τοὺς διακόνους εἰρηκῶς ὁ νυμφίος, πρὸς τὴν νύμφην τρέπει τὸν λόγον, καὶ φησὶ· "Τί ὠραιώθησαν διαβήματά σου ἐν ὑποδήμασι, θύγατερ Ναδάβ!" Ὁ μὲν Ἀκύλας ἄρχοντας εἶπεν· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἡγεμόνος· "Τίς δ' ἂν εἴη ἕτερος οὗτος ὁ ἡγεμῶν, ἢ ὁ ἄρχων, ἢ ὁ παράκλητος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; Ὅς καὶ ἐν τῷ μδ' ψαλμῷ φησὶ πρὸς αὐτήν· "Ἀκουσον, θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιλάθου τοῦ λαοῦ σου, καὶ τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου, καὶ ἐπιθυμήσει ὁ βασιλεὺς τοῦ κάλλους σου, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριός σου." Ὅτι δὲ καὶ τὴν τοῦ ἡγεμόνος ἔχει προσηγορίαν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ μακάριος διδάσκει Δαβὶδ λέγων· "Ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ Πνεύματι ἡγεμονικῷ στήριξόν με." Ἐπαινεῖ τοίνυν ὁ νυμφίος πρῶτον τῆς νύμφης τὰ διαβήματα εὐθέα ὄντα, καὶ τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ὀδεύοντα, καὶ καλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι λάμποντα. Τίνα δὲ τὰ ὑποδήματα, ἐδί δαξεν ἡμᾶς ὁ μακάριος Παῦλος λέγων· "Ὑποδησά μενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης." Τούτων δὲ τῶν ποδῶν τὸ κάλλος καὶ ὁ 81.188 προφήτης Ἡσαΐας προορῶν ἔλεγεν· "Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγ γελιζομένων ἀγαθά!" Τοῖς αὐτοῖς ρήμασι καὶ ὁ νυμφίος ἐν τῷδε τῷ συγγράμματι κεκρημένος φησὶ· "Τί ὠραιώθησαν διαβήματά σου, θύγατερ Ναδάβ!" Ἴνα δὲ μὴ μόνον ἀπὸ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος λάβωμέν τινα θεωρίαν, φέρε ζητήσωμεν τίς ὁ Ναδάβ. Υἱὸς Ἀαρῶν ἐγένετο· πῦρ δὲ ἀλλότριον εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ σκηνὴν εἰσενεγκῶν, τὸ τέλος τοῦ βίου ἐδέξατο. Εὐρίσκομεν τοίνυν καὶ τοῦ Κυρίου τὴν νύμφην, τὴν Ἐκκλησίαν φημὶ, οὐ τὸ νομικὸν πῦρ, ἀλλὰ τὸ καινὸν εἰς τὴν θεῖαν εἰσενεγκοῦσαν σκηνήν. Ἐλαβε δὲ τοῦτο τὸ πῦρ παρ' αὐτοῦ τοῦ νυμφίου. "Πῦρ γὰρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὸν κόσμον· καὶ τί θέλω, εἰ ἤδη ἀνήφθη;" Τοῦτο τὸ

καινὸν πῦρ διὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν θείαν εἰσενεγκοῦσα σκηνὴν, βοᾷ καὶ λέγει· "Τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά." Εἰκότως τοῖνυν "θυγατέρα Ναδάβ" αὐτὴν προσαγορεύει, ἅτε δὴ τῷ καινῷ πυρὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων θυσίαν ὅλο καυτώσασαν. Εἰ γὰρ καὶ κατὰ τὸ φρόνημα τῆς τοῦ πυρὸς ἐναλλαγῆς διαφέρουσιν, ἀλλὰ ἐν ὑπ' ἐκείνου καὶ ταύτης τὸ πρᾶγμα γεγένηται. Ταῦτα δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰρήκαμεν, ἵνα μηδὲ τὴν προσηγορίαν καταλίπωμεν ἀθεώρητον. Πάλιν τοῖνυν ὁ νυμφίος κατὰ μέρος αὐτῆς τὰ μέλη διέξεισι, καὶ ἐκάστω τὴν πρόσφορον εὐφημίαν προσφέρει, καὶ φησι· Ῥυθμοὶ μηρῶν σου ὅμοιοι ὀρμίσκοις ἔργῳ χειρῶν τεχνίτου.

(β', ε'.) Ὁμφαλός σου κρατῆρ το ρευτὸς, μὴ ὑστερούμενος κράμα· κοιλία σου θημωνία σίτου πεφραγμένη ἐν κρίνοις. Δύο μαστοὶ σου ὡς δύο νεβροὶ δίδυμοι δορκάδος. Τράχηλός σου ὡς πύργος ἐλεφάντινος· οἱ ὀφθαλμοὶ σου ὡς λίμναι ἐν Ἐσσεβῶν, ἐν πύλαις θυγατρὸς πολῶν. Μυκτῆρ σου ὡς πύργος τοῦ Λιβάνου, σκοπεύων πρόσωπον Δαμασκοῦ. Κεφαλὴ σου ὡς Κάρμηλος ἐπὶ σέ· καὶ πλόκιον κεφαλῆς σου ὡς πορφύρα, βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς. Πρότερον μὲν οὖν ὁ νυμφίος ἀπὸ τῶν ἄνωθεν τῆς νύμφης ἀρξάμενος ἐπήνεσεν αὐτήν· ἐπὶ δὲ τοῦ παρόντος, ἀπὸ τῶν διαβημάτων καὶ τῶν υποδημάτων τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, ἄχρι τοῦ πλοκίου τῆς κεφαλῆς ἀνελήλυθε. Καὶ θαυμάζει, μετὰ τὰ υποδήματα καὶ τὰ διαβήματα, οὐ τοὺς μηροὺς, ἀλλὰ τοὺς ῥυθμοὺς τῶν μηρῶν, καὶ λέγει αὐτοὺς εἰκέναι ὀρμίσκοις ὑπὸ τεχνίτου κατεσκευασμένοις· Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνοι, φησὶ, μετὰ πάσης ἀρμονίας ἔχουσι τοὺς λίθους τῷ χρυσῷ ἐμπτηγότας, ὥστε τοὺς ὀρῶντας μὴ μόνον τὰς ὕλας τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων, ἀλλὰ καὶ τὴν τέχνην τοῦ χρυσοκόου θαυμάζειν· οὕτως ἕκαστον τῶν τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς μορίων ῥυθμῷ καὶ ἀρμονίᾳ κεκόσμηται. Τοὺς γὰρ μηροὺς τροπικῶς τὴν πρακτικὴν ὠνόμασεν ἀρετὴν, ἐπειδὴ διὰ τούτων τὴν πορείαν ποιούμενοι δρῶ 81.189 μὲν ἂ βουλόμεθα. Θαυμάζει τοῖνυν ὁ νυμφίος τὴν νύμφην, ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἀρξάμενος, καὶ ἄνεισιν ἐπὶ τὴν θεωρίαν, ἐν ἀρχῇ τούναντίον ποιήσας· ἀπὸ γὰρ τῆς θεωρίας ἀρξάμενος, ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἐλήλυθεν. "Ὀφθαλμοὶ σου γὰρ, ἔφη, περιστεραὶ," τὸ πνευματικὸν τοῦ ὀπτικοῦ τῆς ψυχῆς διὰ τούτου σημαίνων. Ἐνταῦθα δὲ τὴν πρακτικὴν ἀρετὴν πρώτην θαυμάζει, καὶ μάλα εἰκότως· πρότερον γὰρ φωτιζόμενοι, καὶ τοὺς μεμυκότας τῆς ψυχῆς ἀνοίγοντες ὀφθαλμοὺς, καὶ τὸ θεῖον φῶς εἰσδεχόμενοι, τῇ πίστει βεβαιούμεθα· εἴθ' οὕτως ἐπὶ τὴν πρακτικὴν ὁδεύομεν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο πρῶτον ἐγκώμιον ὁ νυμφίος ὑφαίνων, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἤρξατο, τῶν πρώτων τὴν θεραπείαν δεξαμένων. Νῦν δὲ ἐπειδὴ τέλειον τῆς νύμφης τὸ κάλλος ἐγένετο, κάτωθεν ἀπὸ τῆς πρακτικῆς ἀρχόμενος ἀρετῆς, ἐπὶ τὴν θεωρίαν ἄνεισι, τῆς νύμφης τὴν εὐμορφίαν ἐγκωμιάζων. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπαινεῖ τὰ διαβήματα καὶ τὰ υποδήματα, εἶτα τῶν μηρῶν τοὺς ῥυθμοὺς, τουτέστιν ἕκαστον τῶν γινομένων· μετὰ δὲ τοὺς μηροὺς τὸν ὀμφαλόν· "Ὁμφαλός σου γὰρ, φησὶ, κρατῆρ τορευτὸς μὴ ὑστερούμενος κράμα." Παραθῶμεν δὲ, εἰ δοκεῖ, τὰ περὶ τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων εἰρημένα διὰ Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου. Τὴν γὰρ ἀκόλασίαν αὐτῆς θριαμβεύων, καὶ τὴν πολλὴν αὐτῆς δημοσιεύων ἀσέβειαν, ὡς καὶ ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ διεξελθὼν λύθαμεν, τῷ προφήτῃ φησὶ· "Διαμάρτυραι τῆ Ἰερουσαλήμ τὰς ἀνομίας αὐτῆς, καὶ ἐρεῖς· Τάδε λέγει Κύριος τῇ Ἰερουσαλήμ· Ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου ἐκ γῆς Χαναάν, ὁ πατήρ σου Ἀμορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου Χετταία. Καὶ ἡ γένεσίς σου ἐν ἡμέρᾳ ἐτέχθη, οὐκ ἐτμήθη ὁ ὀμφαλός σου." Ἐκείνη μὲν οὖν φησιν, "Οὐκ ἐτμήθη ὁ ὀμφαλός σου" ταύτη δὲ, "Ὁμφαλός σου κρατῆρ τορευτὸς οὐκ ὑστερούμενος κράμα." Ἡ μὲν γὰρ ἐξ Αἰγύπτου τεχθεῖσα οὐκ ἔτεμεν αὐτῆς τὸν ὀμφαλόν, ἀλλ' ὥσπερ διὰ τινος ῥίζης εἴλκεν ἐξ Αἰγύπτου τὴν πονηρίαν τῆς δυσσεβοῦς διδασκαλίας.

Αὕτη δὲ οὐχ ἀπλῶς τὸν ὀμφαλὸν αὐτῆς ἔτεμεν, ἀλλ' οὕτως ἐβάθυνε τὴν τομῆν, ὥστε πᾶσαν τῆς εἰδωλολατρείας ἀνασπᾶσαι τὴν ρίζαν, ὡς κρα τῆρι τορευτῶ παραβάλλεσθαι, καὶ τὸ κράμα τῆς εὐ φροσύνης διηνεκῶς ἔχειν, καὶ μηδέποτε ἐλλείπειν αὐτῇ τὴν ἐκ τῆς εὐσεβείας ἐγγινομένην αὐτῇ θυμὴν δίαν. Ἄλλα καὶ "Ἡ κοιλία σου θημωνία σίτου, πεφραγμένη ἐν κρίνοις." Τουτέστι, μεστὰ τὰ ταμιεῖά σου τῆς ψυχῆς τῶν κεκρυμμένων μυστηρίων, ὧν ἡ εὐοσμία μόνη τοῖς ἀτελέσιν ἔτι καὶ νηπίοις γνώριμος. "Κρίνοις γάρ, φησὶ, περιπέφρακται," ἵνα διὰ μὲν τοῦ περιφράγματος τὸ κεκρυμμένον νοήσωμεν, διὰ δὲ τῶν κρίνων, τὴν ἐκεῖθεν πανταχοῦ διαρρέουσιν εὐοσμίαν. "Καὶ οἱ μαστοὶ σου δὲ οἱ δύο νεβροῖς διδύμοις δορκάδος ἐοίκασιν." Οἱ γὰρ τῆς διδασκαλίας σου κρουνοὶ, τὰ καινὰ προφέροντες νάματα, ὀξυδορκίαν διδάσκουσι, καὶ τὴν πνευματικὴν θεωρίαν ἢ γὰρ 81.192 δορκὰς ὀξυδορκίας ἐπώνυμος, καὶ ὁ νεβρὸς τοῦ νέου σημαντικός. "Ὁ δὲ τράχηλός σου, ὡς πύργος ἔλε φάντινος." Ἀπηλλάγη γὰρ τοῦ μέλας εἶναι, καὶ ἐλευκάνθη τὸν ζυγὸν μου δεξάμενος· καὶ φοβερός ἐστι τοῖς πολεμίοις ὡς πύργος, καὶ ποθεινός ἐστι τοῖς φίλοις ὡς λάμπων. "Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ σου, ὡς λίμναι ἐν Ἑσσεβῶν, ἐν πύλαις θυγατρὸς πολλῶν." Τοῦτο δὲ ὁ Ἀκύλας ἐρμηνεύων, ἀντὶ τοῦ "Ἑσσεβῶν" ἐπιλογισμὸν τέθεικε. Διδάσκει τοίνυν ὁ νυμφίος, ὅτι τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν τὸ ὀπτικὸν λίμναι εἰσὶ, τὰ θεῖα νάματα δεχόμεναι, καὶ διηνεκῶς πλημμυροῦσαι· ἅτε δὴ ἀπὸ πολλῶν πυλῶν, τουτέστι στομάτων (τροπικῶς γὰρ τὰ στόματα πύλας ὠνόμασε), τὰ ρεῖθρα δεχόμεναι. Καὶ γὰρ παρὰ τοῦ μεγάλου Μωσέως, καὶ παρὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ Σαμουὴλ τοῦ προφήτου, καὶ παρὰ Δαβὶδ, τοῦ προφήτου καὶ βασιλέως, καὶ παρὰ Ἡσαΐου, καὶ Ἰερεμίου, καὶ Δανιήλ, καὶ Ἰεζεκιήλ, καὶ παρὰ τῶν δώδεκα προφητῶν, καὶ παρὰ τῶν θείων Εὐαγγελίων, καὶ παρὰ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ παρὰ τῶν μετ' ἐκείνους γενομένων διδασκάλων, δέχονται τῆς ὠφελείας τὰ νάματα. Διὸ φησὶν ὁ νυμφίος· "Οἱ ὀφθαλμοὶ σου ὡς λίμναι ἐν Ἑσσεβῶν, ἐν πύλαις θυγατρὸς πολλῶν." Αἱ γὰρ θεωρίαι τῆς ψυχῆς σου, καὶ τῶν εὐσεβῶν σου λογισμῶν τὸ πλῆθος λίμναις ἐοίκασι πολλαχόθεν δεχομέναις ὕδατα, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ πολλῶν στομάτων ὑποδέχηται τῆς διδασκαλίας τὰ νάματα. "Καὶ ὁ μυκτῆρ σου δὲ, ὡς πύργος ἐστὶ τοῦ Λιβάνου, σκοπεύων πρόσωπον Δαμασκοῦ." Τῆς μὲν οὖν Ἰουδαίας ὁ μυκτῆρ, διὰ τὸ ἀπειθὲς καὶ δυσήνιον, ἐνώτιον ἔλαβεν οἶόν τινα χαλινὸν, καθάπερ ταῦρος κερατίζων, τοῦ νόμου τὴν ἀπειλήν, ἐπειδὴ ὡς δάμαλις παροιστρώσα παροῖσθησεν Ἰσραὴλ. Ὁ δὲ τῆς νύμφης "μυκτῆρ ὡς πύργος, φησὶν, ἐστὶ τοῦ Λιβάνου, σκοπεύων πρόσωπον Δαμασκοῦ." Ὑψηλὸς γὰρ ἐστὶ καὶ μετέωρος, καὶ τῆς ἄνωθεν εὐοσμίας ἀντιλαμβάνομενος, καὶ τῷ μύρῳ τοῦ νυμφίου προσδεδεμένος, καὶ βοῶν· "Ὅπισθ' σου εἰς ὄσμην μύρων σου δραμοῦμεν." Διὰ τοῦτο ἀπεικάζεται πύργῳ ἐπάνω μὲν τοῦ Λιβάνου κειμένῳ, σκοπεύοντι δὲ τῆς Δαμασκοῦ πρόσωπον. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μετασηματιζόμενος εἰς ἄγγελον φωτὸς διάβολος, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, καὶ εἰς μύρον πνευματικὸν σχηματίζεται, ἀναγκαίως ὁ μυκτῆρ τῆς νύμφης ἐγγήγορε, καὶ νήφει, καὶ σκοπεύει πρόσωπον Δαμασκοῦ, ἵνα μὴ ἀπατηθεῖσιν τὸ μὲν ἀληθινὸν καταλίπη μύρον, τῷ δὲ ψευδεῖ καὶ πλανῶντι ἀκολουθήσῃ· τὴν δὲ Δαμασκὸν ἐπὶ τῶν ἔθνων, καὶ τῆς τῆνικαῦτα δὲ κρατούσης ἀσεβείας, ἢ θεῖα πολλακίς τίθησι Γραφή· ἀμέλει καὶ ὁ μακάριος Ἡσαΐας τὰ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου γεννήσεως προφητεύων, καὶ εἰρηκῶς ἐκ προσώπου τοῦ Πνεύματος, ὅτι "Προσηλθὸν πρὸς τὴν προφήτιν," τουτέστι πρὸς τὴν παρθένον, "καὶ ἐν γαστρὶ ἔλαβεν, καὶ ἔτεκεν υἱὸν," ὑπάγει λέγων· "Καὶ εἶπε 81.193 Κύριος πρὸς με, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμεισον· διότι πρὶν ἢ γινῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ, καὶ σκύλα Σαμαρείας ἀπέναντι βασιλέως Ἀσσυρίων." Δηλοῖ δὲ ὅτι παιδίον ὧν καταλύσει

μὲν τὸν τροπικῶς Ἀσσυρίων βασιλέα καλούμενον, τοῦτο ἐστὶ τὸν διάβολον παραλήψεται δὲ τὴν Δαμασκοῦ δύναμιν, τοῦτέστι, τῆς εἰδωλολατρείας τὸ κράτος κατὰ λύσας, αὐτὸς ἐγκρατῆς γενήσεται τῶν αἰχμαλώτων ὑπὸ τοῦ διαβόλου γεγενημένων. "Λήψεται γὰρ, φησὶ, δύναμιν Δαμασκοῦ, καὶ σκῦλα Σαμαρείας;" τοὺς τε γὰρ ἐξ Ἰουδαίων, τοὺς τε ἐξ ἔθνων ἐλευθερώσας, καὶ τῆς πλάνης ἀπαλλάξας, καὶ τὸν τύραννον καταλύσας, ὑφ' ἑαυτὸν ποιήσεται. Εἰκότως τοίνυν τῇ νύμφῃ φησὶν· "Μυκτῆρ σου ὡς πύργος τοῦ Λι βάνου, σκοπεύων πρόσωπον Δαμασκοῦ." Περισκεπεῖς γὰρ, μὴ τὰ θεῖα μιμησάμενος ὁ διάβολος ἐξ ἀπατήσε σε, τῇ ἀληθείᾳ τὸ ψεῦδος ἀντιστρατεύων. "Καὶ ἡ κεφαλὴ σου δὲ, φησὶν, ἐστὶν ὡς Κάρμηλος," τοῦτέστι, πάντων πεπληρωμένη τῶν ἀγαθῶν. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ τῶν ὄλων Θεὸς, διὰ τοῦ προφήτου τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀγνωμοσύνην ἐλέγχων, φησὶ· "Καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὸν Κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν τὸν καρπὸν αὐτοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ." "Ἔοικε τοί νυν ἡ κεφαλὴ σου, φησὶ, τῷ Καρμήλῳ, πᾶν εἶδος ἀγαθῶν γεννῶντι, καὶ πάντα καρπὸν ἐμοὶ τῷ γεωρ γῶ φέροντι. Ἐπίκειται δὲ, "Καὶ πλόκιον τῇ κεφαλῇ σου ὡς πορφύρα, βασιλεὺς δεδεμένος ἐν παραδρομαῖς." Αἱ γὰρ πάλαι σου λελυμένα τριχες, καὶ διὰ τοῦτο ταῖς ἀγέλαις τῶν αἰγῶν ἀπεικασμένα ταῖς ἐν τῷ Γαλαὰδ ἀποκαλυφθείσαι· νῦν δὲ ἐπλάκησαν, καὶ οὐκ ἐπλάκησαν μόνον, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὴν ὑπεδέξαντο βαφήν, καὶ εἰκόσιν βασιλεῖ ἀναβεβλημένῳ πορφυρίδα καὶ πάντοσε διατρέχοντι. Καλεῖ δὲ πλοκὴν τριχῶν βασιλικῇ πορφυρίδι ἀπεικασμένην τὴν μετὰ ἀρμονίας προσφερομένην διδασκαλίαν, καὶ τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ διηνηθισμένην· οὐ γὰρ οὕτω λάμπει βασιλεὺς ἀλουργίδα περιβεβλημένος, ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλος τὸ τῆς θεογνωσίας κήρυγμα ἐξυφαίνων, καὶ τοῖς τροφίμοις τῆς ἀληθείας προσφέρων.

Σζ', ζ'. Τί ὠραιώθης, καὶ τί ἠδύνθης, ἀγάπη, ἐν τρυφαῖς σου! Τὸ μέγεθός σου ὠμοιώθη τῷ φοίνικι, καὶ οἱ μαστοὶ σου τοῖς βότρυσιν. Ὠραία γὰρ ἐγένου μὴ οὕσα πρότερον ὠραία· καὶ ἀηδίας ἀπάσης πλήρης ὑπάρχουσα, ἐξαίφνης ἀναπέφηνας ἠδεῖα· καὶ τούτων τετύχηκας ἐντρύφησασα τῇ ἀγάπῃ· ἀγαπήσασα γὰρ τὸν ἀγαπήσαντά σε τὸν νυμφίον, καὶ τρυφήν ἠγησαμένη τὸ περὶ τοῦτον φίλτρον, πάντων ὁμοῦ κατ'εφρόνησας· διὸ "ὠραιώθης, καὶ ἠδύνθης, ἀλλὰ καὶ τὸ μέγεθός σου ὠμοιώθη τῷ φοίνικι, καὶ οἱ μαστοὶ σου τοῖς βότρυσιν." Οὐ γὰρ μόνον κάλλος ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ὕψος ἀπεικασμένον φοίνικι. "Οἱ δὲ μαστοὶ σου τοῖς τούτου βότρυσιν εἰκόσιν." Ὑψηλὴ γὰρ οὕσα καὶ 81.196 μετέωρος, καὶ τῶν οὐρανίων ἀψίδων ἐφικνουμένη, συγκαταβαίνει τοῖς ἀσθενέσι, καὶ ὀρέγεις τοὺς μαστούς σου καὶ τὰς τῆς διδασκαλίας σου θηλάς τοῖς τῆς διδασκαλίας δεομένοις· καὶ γὰρ ὁ φοῖνιξ κάτω νεύοντας ἔχει τοὺς βότρυας. Τοῦτο καὶ διὰ τοῦ μακαρίου Δαβὶδ τὸ Πνεῦμα λέγει τὸ ἅγιον· "Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει." Ἀκούσασα τοιγαροῦν τῶν ἐπαίνων ἢ νύμφῃ, καὶ τῶν πολλῶν ἐγκωμίων περὶ θεῖσα, καὶ πυρσευθεῖσα τῷ φίλτρῳ, φησὶν·

η', θ'. Εἶπον, Ἀναβήσομαι ἐπὶ τῷ φοίνικι, κρατήσω τῶν ὕψων αὐτοῦ, καὶ ἔσονται δὴ μαστοὶ σου ὡς βότρυες τῆς ἀμπέλου, καὶ ὁσμή ρίνός σου ὡς μῆλα. Καὶ λάρυγξ σου, ὡς οἶνος ἀγαθὸς πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῶ μου εἰς εὐθύτητα· ἴκα νούμενος χεῖλεσί μου καὶ ὁδοῦσιν. Ἔστιν ἐν τεύθεν ἀκριβῶς καταμαθεῖν, ὅπως ποθεῖ τὸν νυμφίον ἢ νύμφῃ, καὶ τῆς ἀναβάσεως ἐφίεται, καὶ τὸ ὕψος φαντάζεται, καὶ, κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, "οὐ νομίζει κατειληφέναι, ἀλλὰ διώκει ἵνα καταλάβῃ· καὶ τῶν μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθάνεται, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνεται." Ζητητέον δὲ πῶς ὁ νυμφίος καὶ φοῖνιξ ἐστὶ καὶ ἄμπελος· καὶ φοῖνικος μὲν οὐκ ἔχει καρπὸν, ἀμπέλου δὲ βότρυας ἐκφέρει. Ὁδηγήσει δὲ ἡμᾶς ἐπὶ τὴν κεκρυμμένην διάνοιαν ἢ τοῦ Ἀκύλα

ἐρμηνεία· ἀντὶ γὰρ τοῦ "κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ," τέθεικε "κρατήσω τῶν ἐλατῶν αὐτοῦ·" οἱ δὲ ἐλά ται τῶν ἀρρένων εἰσὶ φοινίκων καρποί· τοῖς θήλεσι φοίνιξιν ἐντιθέμενοι, καὶ μονίμους, καὶ πέποννας τοὺς ἐκείνων καρπούς ἐργάζονται. Ἐπείγεται τοίνυν ἡ νύμφη λαβεῖν παρὰ τοῦ νυμφίου τὰς τῶν εὐσεβῶν γονύων ἀφορμὰς, καὶ φησιν· "Εἶπον, Ἀναβήσομαι ἐπὶ τῷ φοίνικι, καὶ κρατήσω τῶν ὕψεων αὐτοῦ·" ἢ, ὡς ὁ Ἀκύλας, "τῶν ἐλατῶν αὐτοῦ." –"Καὶ ἔσσονται δὴ μαστοὶ σου ὡς βότρυες τῆς ἀμπέλου." Σὺ γὰρ εἶ ἀληθινὴ ἀμπελος, ἀφ' ἧς ὁ σωτήριος οἶνος γεωρ γούμενος ἐν ταῖς πνευματικαῖς ἀποθλίβεται ληνοῖς, ἀφ' ὧν τὸ ποτήριον πληροῦται τὸ μεθύσκον ὡσεὶ κράτιστον. "Καὶ ὄσμη ῥινόσ σου τῇ τοῦ μήλου ἔοικεν εὐωδία." Καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ τῆς ὄσφρησεώς σου δοχεῖον, καὶ αὐτὸ μοι εὐωδία ἐκπέμπει μήλοισι ἀπει κασμένην. Ἰκανὰ δὲ τὰ περὶ τῶν μήλων εἰρημένα ἡμῖν ἐν τῇ τῆς βίβλου ἀρχῇ. "Καὶ ὁ λάρυγξ δέ σου, ὡς οἶνος ἀγαθὸς πορευόμενος τῷ ἀδελφιδῶ μου εἰς εὐθύτητα, ἰκανούμενος χεῖλεσί μου καὶ ὀδοῦσιν." Ἡ γὰρ ἐκ τῆς φάρυγγός σου προσφερομένη διδασκαλία, οἴνου παντὸς ἀνθοσμίου καὶ πάσης εὐφροσύνης βιω τικῆς ἀμείνων τυγχάνει, ἣν προφέρεις, ἀδελφιδέ μου, διευθῦναι βουλόμενος τὰς εἰς σὲ πεπιστευκυίας ψυχὰς· ἰκανὴ δέ μοι αὕτη καὶ ἀποχρῶσα, ἵνα τὰ μὲν προφέρω καὶ κηρύττω ὀργάνοις τοῖς χεῖλεσι κεχρημένα· τὰ δὲ φρουρῶ καὶ φυλάττω, τοὺς ὀδόντας ἀντὶ 81.197 τειχίου περιτιθεῖσα. Τούτοις ἀρμόττει καὶ τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου Παύλου εἰρημένα· "Ἦκουσα γὰρ, φησὶν, ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι." Διὰ τοῦτο καὶ ἡ νύμφη φησὶν· "ἰκανούμενος χεῖλεσί μου καὶ ὀδοῦσί μου," ἵνα τὰ μὲν προφέρω, τὰ δὲ φυλάττω· Τούτοις ἐπιφέρει·

ἰ'. Ἐγὼ τῷ ἀδελφιδῶ μου, καὶ ἐπ' ἐμὲ ἢ ἐπὶ στροφή αὐτοῦ. Αὐτῷ γὰρ ἐμαυτὴν ἀνατέθεικα, καὶ πᾶσαν ἄλλοτριαν κοινωνίαν ἐβδελυξάμην, Ἑλληνικὴν, Ἰουδαϊκὴν, αἰρετικὴν· καὶ γὰρ αὐτὸς πάντων με τῶν ἄλλων προτέθεικε, καὶ πρὸς ἐμὲ τὴν ἀποστροφήν ἔχει· οὐ γὰρ ἔχων πρότερον ποῦ κλίνας τὴν κεφαλὴν, εὔρε νῦν ποῦ κλίνῃ τὴν κεφαλὴν· καὶ πολλὰς ἔχων παλλακίδας, καὶ βασιλίδας, καὶ νεάνιδας, πάντων προτίθησί με· ἀλλ' οὐκ ἀνέχομαι μόνη τῆς ἱερᾶς αὐ τοῦ κοινωνίας ἀπολαύειν.

ια', ιβ', ιγ'. Ἐλθέ, ἀδελφιδέ μου, καὶ ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρὸν, ἀυλισθῶμεν ἐν κώμαις. Ὁρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας, ἴδωμεν εἰ ἦνθησεν ἢ ἀμπελος, ἢ ἦνθησεν ὁ κυπρισμὸς, εἰ ἦνθησαν αἱ ῥοαί. Ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοι. Οἱ μανδρα γόραι ἔδωκαν ὄσμήν, καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάντα ἀκρόδρυα νέα πρὸς παλαιὰ, ὅσα ἔδωκέ μοι ἡ μήτηρ μου, ἀδελφιδέ μου, ἐτήρησά σοι. Προ τρέπει τὸν νυμφίον ἢ νύμφη, καὶ τῶν εὐτελῶν ἔτι καὶ ταπεινῶν φροντίσαι ψυχῶν, ἃς τροπικῶς ἀγρὸν καὶ κώμας ὀνομάζει, ὡς ταπεινάς καὶ μικράς. Οὐ γὰρ λέγει, ἐξέλθωμεν εἰς πόλιν, ἀλλ', "ἐξέλθωμεν εἰς ἀγρὸν, ἀυλισθῶμεν ἐν κώμαις, ὀρθρίσωμεν εἰς ἀμπελῶνας, ἴδωμεν εἰ ἦνθησεν ἢ ἀμπελος." Ἐπίσκε ψώμεθα, φησὶ, τοὺς ἄρτι τὸ κήρυγμα δεξαμένους· "εἰ ἦνθησεν ὁ κυπρισμὸς." Ἰδωμεν καὶ τούτους ἀμείνους, οἵτινες οὐ μόνον φύλλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἄνθος ἐβλάστησαν, ὅπερ ἐνταῦθα κυπρισμὸν προσηγόρευσεν· "εἰ ἦνθησαν αἱ ῥοαί·" εἰ γέγονε, φησὶν, ἐν τισὶν ἀγάπης ἀρχῇ. Χρὴ γὰρ ἡμᾶς περινοστήσαι, καὶ πᾶσαν τὴν ἀρμόττουσαν ἐπιμέλειαν προσενεγκεῖν. Τοῦτο γὰρ ποιούσα σε θεραπεύσω· "ἐκεῖ, φησὶ, δώσω τοὺς μαστούς μου σοι." Οἰκειοῦσαι γὰρ τὰ εἰς ἐκείνους γιγνόμενα, καὶ λέγεις· "Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τῶν μικρῶν τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε." –"Οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὄσμήν." Ὑπνον οἶδεν ἐμποιεῖν ὁ μανδραγόρας, ὡς ἰατρῶν παῖδες φασιν. Ἐπειδὴ τοῖς νυν "νεκροῦν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς" προστετάγμεθα, οὐχ ἵνα αὐτὰ τὰ μέλη παραδῶμεν τῷ θανάτῳ, ἀλλ' ἵνα νεκρὰ ταῖς κακαῖς ἀποφήνωμεν ἐνεργείαις, εἰκότως τὸν μανδραγόραν ἐνταῦθα τέθεικε, καὶ φησιν· "Οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὄσμήν·" ἀντὶ τοῦ, ἤρξαντο

καθεύδειν ταῖς ἀμαρτίαις οἱ ἄνθρωποι· καὶ καθάπερ οἱ μανδραγόραν πεπωκότες οὐκ αἰσθάνονται τῶν τοῦ σώματος κινήματων· οὕτως οἱ τῆς εὐσεβοῦς διδασκαλίας ἐκπίνοντες τὴν κύλικα, τὰ πάθη κοιμίζουσιν σπουδάζουσιν. Οὐ μόνον δὲ οἱ μανδραγόραι ἔδωκαν ὄσμην, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ θύραις ἡμῶν πάντα τὰ ἀκρόδρυα. Πᾶν γὰρ εἶδος καρποφοροῦσιν οἱ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν δεξάμενοι. Ἐγὼ δὲ νέα πρὸς παλαιὰ, ὅσα ἔδωκέ μοι ἡ μήτηρ μου, ἐτήρησά σοι, ἀδελφιδέ μου. Καὶ γὰρ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰς ἐντολάς, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὰς ὑποθήκας, ἃς ὑπὸ τῆς μητρός μου, τῆς τοῦ Πνεύματος χάριτος ἔδεξάμην, ταύτας σοι τετήρηκα, καὶ τὴν παρακαταθήκην ἄσυλον διεφύλαξα. Τούτοις ἔοικε τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Παύλου Τιμοθέω γραφέντα· "Τὸν καλὸν ἀγῶνα ἠγωνίσαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής." Καὶ πάλιν τὸ ἐν Εὐαγγελίῳ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον, ὅτι "Πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ ἐκβάλλοντι ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ νέα καὶ παλαιά."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

α΄, β΄. Τίς δῶν σε, ἀδελφιδέ μου, θηλάζοντα μαστοὺς μητρός μου; εὐροῦσά σε ἔξω, φιλήσω σε· καὶ γε οὐκ ἐξουδενώσουσί με. Παραλήψομαί σε, εἰσάξω σε εἰς οἶκον μητρός μου, καὶ εἰς ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με. Διδάξεις με· ποτιῶ σε ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, καὶ ἀπὸ νάματος ῥοῶν μου. Κατὰ γὰρ τὸ ἀνθρώπειον καὶ αὐτὸς ἄπασαν ἔδεξατο τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν. "Τὸ γὰρ παιδίον, φησὶν, Ἰησοῦς ἠῤῥαξε, καὶ ἐκραταιοῦτο Πνεύματι, καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό." Φησὶ τοίνυν ἡ νύμφη, ἐκκληττομένη τὴν ἄρρητον φιλανθρωπίαν, ὅτι καὶ σὺ ἐθήλασας τοὺς μαστοὺς τῆς μητρός μου. Ἴνα δὲ καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ῥητῶν, καὶ τὴν ἀρμονίαν φυλάξωμεν, μικρὸν ἄνωθεν ἀρξάμενοι, ἐν κεφαλαίῳ τὴν διάνοιαν διεξέλθωμεν, Ἐδεξάμην, φησὶν, οὐ μόνον νέα, ἀλλὰ καὶ παλαιὰ τῆς μητρός μου, καὶ ταῦτά σοι διατηρήσω. Ἡνέσχου δὲ, διὰ πολλὴν φιλανθρωπίαν, καὶ αὐτὸς τὴν ἐμὴν φύσιν ἀναλαβὼν, τοὺς αὐτοὺς μοι θηλάσαι μαστοὺς, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἀδελφότητα δείξης. Ἐθήλασας δὲ οὐ δεόμενος, ἀλλ' ἐμὲ διδάσκων, ὅπως ὀφείλω θηλάσαι, καὶ διὰ ποίας θηλής τὴν χάριν ἐλκύσαι. Διὰ τοῦτο τῷ βαπτίσματι προσελήλυθας, οὐχ ἵνα τὸν ῥύπον τῶν ἀμαρτημάτων ἀποσμήξῃ· ἀμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησας, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματί σου· οὔτε μὴν ἵνα τοῦ παναγίου Πνεύματος ὑποδέξῃ τὴν χάριν· πλήρης γὰρ τούτου ἐτύγχανες· ἀλλ' ἐμοὶ δεικνὺς, ὅποια τοῦ βαπτίσματος τὰ δῶρα, καὶ ποίῳ τρόπῳ δύναμαι θηλάσαι τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος. Διὰ τοῦτο ἐν εἴδει περισσεύουσιν κατέσει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐχ ἵνα σοι παράσχη ἃ μὴ εἶχες· πλήρης γὰρ αὐτοῦ τῶν χαρίτων ἐτύγχανες· ἀλλ' ἵνα ἐμοὶ δείξης τίς ἢ δωρεὰ τοῦ βαπτίσματος. Διὰ τοῦτο ἐκκλητ 81.201 τομένη λέγω· "Τίς δῶν σε, ἀδελφιδέ μου, θηλάζοντα μαστοὺς μητρός μου;" Ὑπὸ ταύτης σου τῆς φιλ ἀνθρωπίας ἐλκομένη, "εὐροῦσά σε ἔξω, φιλήσω σε, καὶ γε οὐκ ἐξουδενώσουσί με· παραλήψομαί σε, εἰσάξω σε εἰς οἶκον μητρός μου, καὶ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με· ποτιῶ σε ἀπὸ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, καὶ ἀπὸ νάματος ῥοῶν μου." μεθύουσα γὰρ τῷ περὶ σὲ φίλτρῳ, οὐ μόνον ἐν τῷ θαλάμῳ, καὶ ἐν τῇ παστάδι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ δημοσίᾳ, εὐροῦσά σε περιπτύξομαι καὶ καταφιλήσω· οὐκ ἐπιμέμψονται δὲ μοι τοῦτο ποιούση οἱ θεώμενοι, τὴν φλόγα τῆς ἀγάπης εἰδότες. Ἐκεῖθεν δὲ παραλαβοῦσά σε, "εἰσάξω σε εἰς τὸν τῆς μητρός μου οἶκον, καὶ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς συλλαβούσης με." Τίς δὲ ὁ τοῦ παναγίου

Πνεύματος οἶκος (αὐτὸ γὰρ τὴν νύμφην ἐγέννησεν), εἰ μὴ ὁ θεῖος νεῶς, ὁ τὴν ἄνω μιμούμενος Ἱερουσαλήμ, ἔνθα εἰσιόντες μετὰ παρῶρησίας τῷ νυμφίῳ προσδιαλέγονται, τὸ τῆς νύμφης ἀξίωμα λαβόντες; "Καὶ ἐκεῖσε, φησὶ, ποτιῶ σε ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ μυρεψικοῦ, καὶ ἀπὸνάματος ῥοῶν μου." μυρεψικὸν δὲ οἶνον καλεῖ τὴν τῆ θείᾳ χάριτι διηρτυμένην διδασκαλίαν, καὶ οἶονεὶ μεμυρισμένην, καὶ εὐώδη τυγχάνουσαν. "Νᾶμα δὲ ῥοῶν" καλεῖ τὴν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς ἀγάπης τικτομένην ὠφέλειαν. Ταῦτα πρὸς τὸν νυμφίον εἰρηκυῖα ἢ νύμφη, καὶ ταῖς νεάνισι διαλέγεται, καὶ φησιν·

γ'. Εὐώνυμος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δεξιὰ αὐτοῦ περιλήψεται με. Ἄνω γὰρ εἰμι τῆς κολαστικῆς ἀπειλῆς, καὶ τῆς σου δεξιᾶς τὰς εὐλογίας δρέπομαι· διὰ τοῦτο τὴν εὐώνυμον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου τίθησι, τῆ δεξιᾷ με περιλαμβάνει.

δ'. Ὠρκισα ὑμᾶς, θυγατέρες Ἱερουσαλήμ, ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ, ἐὰν ἐγείριτε καὶ ἐξεγείριτε τὴν ἀγάπην, ἕως ἂν θελήσῃ. Χρὴ γὰρ ὑμᾶς διηλεκτῶς πυρσεύειν αὐτὴν, καὶ διεγείρειν, ἵνα θερμῶς αὐτὸν ποθήσητε, καὶ ὡς αὐτὸς βούλεται, ἐπὶ τὴν τελειότητα φθάσητε. Τούτων παρ' αὐτῆς εἰρημένων, θεασάμεναι αὐτῆς ἐκεῖναι τὴν πᾶσαν ὑπερβολὴν, ἐκπληττόμεναι λέγουσι·

ε'. Τίς αὕτη ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη, ἐπιστηριζομένη ἐπὶ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτῆς; Καὶ οὐ λέγουσι λευκὴν, ἀλλὰ λελευκανθισμένην· μέλαινα γάρ. Ἐπὶ μὲν τοῦ νυμφίου φησὶν νύμφη, "ἀδελφιδοῦς μου λευκός;" καὶ οὐκ εἶπε λελευκανθισμένος· φύσει γὰρ ἦν τοιοῦτος. Αὕτη δὲ μελανθεῖσα (παρ' ἐβλεψε γὰρ αὐτὴν ὁ ἥλιος) ἐλευκάνθη, καὶ τῆς τοῦ νυμφίου λευκότητος μετέληψε. Καὶ ὡσπερ φῶς ὑπάρχων φῶς αὐτὴν εἰργάσατό τε καὶ προσηγόρευσε, καὶ ἅγιος ὑπάρχων ἁγίαν αὐτὴν ἐποίησε, καὶ ἀνάστασις γινόμενος ἀναστάσεως αὐτὴν ἠξίωσεν· οὕτω καὶ αὐτῇ τῆς οἰκειᾶς λευκότητος μετέδωκε. Διὸ φασὶν 81.204 αἰ ὀρώσαι αὐτὴν νεάνιδες· "Τίς αὕτη ἢ ἀναβαίνουσα λελευκανθισμένη, ἐπιστηριζομένη ἐπὶ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτῆς;" ὑπ' αὐτοῦ γὰρ ποδηγουμένη, καὶ οἶονεὶ χειραγωγουμένη, καὶ τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάβασιν καὶ ἀποδημίαν ποιεῖται πρὸς τὸν ἀγαπητὸν αὐτῆς, διὰ τῆς βεβαίᾳς εἰς αὐτὸν πίστεως. Μετὰ ταῦτα ὁ νυμφίος διαλεγόμενος φησιν· "ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε, ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἢ μήτηρ σου, ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἢ τεκοῦσά σε." Τουτωνὶ τῶν ῥημάτων τὴν διάνοιαν μαθησόμεθα, εἰ τῶν εἰρημένων ὑπὸ τῆς νύμφης ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ συγγράμματος ἀναμνησθῆμεν. Ἐφη γὰρ τῷ νυμφίῳ· "Ὡς μῆλον ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, οὕτως ὁ ἀδελφιδοῦς μου ἀναμέσον τῶν υἰῶν· ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ἐπεθύμησα, καὶ ἐκάθισα, καὶ καρπὸς αὐτοῦ γλυκὺς τῷ λάρυγγί μου." Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ σκιά τῶν μελλόντων ἀγαθῶν εἰσι τὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμῖν δοθέντα, "Ἄρτι γάρ," φησὶν ὁ μακάριος Παῦλος, "βλέπω ὡς ἐν ἐσόπτρῳ, ὡς ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον," ἐπόθησε δὲ ἢ νύμφη ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ νυμφίου καθῆναι, τουτέστι τῷ δοθέντι νῦν ἀρραβῶνι (μῆλον δὲ αὐτὸν προσηγόρευσε δι' ἃς ἔφημεν αἰτίας), ἀναγκαίως ὁ νυμφίος φησὶν· "ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε, ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἢ τεκοῦσά σε." Πιστεύσαντες γὰρ τῷ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κηρύγματι, τῷ θείῳ βαπτίσματι προσεληλύθαμεν, καὶ προσελθόντες τῆς παλιγγενεσίας τετυχήκαμεν. "Ὡδινε γὰρ ἡμᾶς ἢ χάρις τοῦ Πνεύματος;" μαρτυρεῖ δὲ ἡ ἱστορία τῶν Πράξεων. Τοῦ γὰρ θειωτάτου Πέτρου δημηγορήσαντος, καὶ περὶ τοῦ Σωτῆρος κήρυγμα τοῖς ἔλλησι προσηνοχότος, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ὅτι ἀκούσαντες τὸν λόγον κατενύγησαν, καὶ εἶπον πρὸς τὸν Πέτρον· "Τί ποιήσομεν, ἵνα σωθῶμεν;" Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· "Πιστεύσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ λήψεσθε τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος." Εἰκότως τοίνυν φησὶν ὁ νυμφίος τῇ νύμφῃ· "ὑπὸ μῆλον ἐξήγειρά σε· ἐκεῖ

ὠδίνησέ σε ἢ μήτηρ σου· ἐκεῖ ὠδίνησέ σε ἢ τεκοῦσά σε" καὶ ὁ διπλασιασμός οὐχ ἀπλῶς πρόσκειται· δείξει γὰρ βουλόμενος τίς ἢ μήτηρ, ἀνέμνησε τοῦ τόκου. Μετὰ ταῦτα παρακελεύεται αὐτῇ, λέγων·

ζς'. Θές με ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, ὡς σφραγίδα ἐπὶ τὸν βραχίονά σου· ὅτι κραταῖά ὡς θάνατος ἢ ἀγάπη, σκληρὸς ὡς ἄδης ζῆλος· σπινθῆρες αὐτῆς ὡς σπινθῆρες πυρὸς, ἄνθρα κες πυρὸς φλόγες αὐτῆς. Ἔνια τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ ἄνθρακες πυρὸς, σπινθῆρες αὐτῆς, σπινθῆρες πυρὸς, ἔχουσι περίπτερα αὐτῆς περί πτερα, ἄνθρακες πυρὸς φλόγες αὐτῆς. Λέγει τοί νυν ὁ νυμφίος ταῖς εὐσεβέσι ψυχαῖς, ἃς νύμφην ἢ θεία προσαγορεύει Γραφή· "Θές με ἀντὶ σφραγίδος ἐν τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν τῷ βραχίονί σου" καρδίαν μὲν τὸ θεωρητικὸν τῆς ψυχῆς ὀνομάσας, 81.205 βραχίονα δὲ τὸ πρακτικόν· διὸ καὶ τοῖς ἱερεῦσι ἀφώριστο παρὰ τοῦ λαοῦ ὅ τε βραχίων ὁ δεξιὸς, καὶ τὸ στηθῆνιον. Βούλεται τοίνυν ἡμᾶς ὁ Σωτὴρ ὁ ἡμέτερος ἀντὶ σφραγίδος αὐτὸν ἔχειν, καὶ διαλεγόμενους, καὶ λογιζομένους, καὶ τῷ αὐτοῦ χαρακτῆρι τυποῦν τὰ τε λεγόμενα, τὰ τε πραττόμενα· οὕτω γὰρ ἔσται βασιλικά νομίσματα, οὐ παρακεχαραγμένα, ἀλλὰ τὸν βασιλικὸν ἔχοντα χαρακτῆρα. Τοῦτο δὲ ῥάδιόν σοι, φησὶ, ποιῆσαι, εἰ τὴν εἰς ἐμὲ κτῆση ἀγάπην. "Ἰσχυρὰ γὰρ ἔστιν ὡς θάνατος." Καὶ καθάπερ ἐκεῖνος, μετὰ τὴν θεῖαν ἀπόφασιν, πάντων ἐκράτησεν· οὕτω καὶ αὕτη πάντων κρατεῖ, καὶ αὐ τοῦ τοῦ θανάτου ἰσχυροτέρα τυγχάνει. Κτῆσαι καὶ ζῆλον· εἰ γὰρ τοῦτον προσκτήσαιο, οὐκ ἀνέξει ἄλλην σου τιμιωτέραν φανῆναι, καὶ σὲ μὲν εἶναι ἀπαρρησίαστον, ἐκεῖνην δὲ τῆς ἐμῆς κοινωνίας τυγχάνειν· "Σκληρὸς γὰρ ἔστι, καὶ δυσκαταγώνιστος ὁ ζῆλος τῷ ἄδῃ παραπλησίως" ἄδην δὲ ἀπὸ τῆς κατεχούσης δόξης ὠνόμασε, τῷ θανάτῳ καὶ ταύτην ἐπιθεῖς τὴν προσηγορίαν. Οὕτω δὲ ἔστιν ἰσχυρὰ ἢ ἀγάπη, ὅτι πρῶτον μὲν ἔστιν ὑπόπτερος, περὶ δὲ τὰ πτερὰ αὐτῆς φλόγα ἔχει πυρὸς, καὶ σπινθῆρας ἐκπεμπομένους. Τί δὲ τῆς οὕτω πυρσευομένης γένοιτ' ἂν δυνατώτερον; καὶ τὸ πῦρ δὲ αὐτῆς οὐκ ἔστι τῶν σβεννυμένων.

ζ'. Ὑδωρ γὰρ, φησὶ, πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. Καὶ μαρτυροῦσιν ἅπαντες οἳ τε ἐν τῇ Παλαιᾷ, οἳ τε ἐν τῇ Νέᾳ διαπρέψαντες ἅγιοι· τοῦ γὰρ Ἀβραάμ τὴν περὶ Θεὸν ἀγάπην, οὔτε ἢ ἐν ξένη διαγωγῇ, οὔτε ἢ τοῦ λιμοῦ ἀνάγκῃ, οὔτε ἢ τῆς γυναικὸς ἀρπαγῇ, οὔτε τοῦ παιδὸς ἢ προσκομιδῇ, οὔτε ἢ περὶ τῶν φρεάτων μάχῃ ἴσχυσε κατασβέσαι· οὔτε τοῦ Ἰσαάκ τὰ προσπεσόντα λυπηρά· οὔτε τοῦ Ἰακώβ οἱ διηνεκεῖς πόνοι, καὶ αἱ διὰ βίου ὀδύνη. Τί σφοδρότερον τῶν τοῦ Ἰωσήφ πειρασμῶν, ὃς ἐπράθη ὑπὸ ἀδελφῶν, ἀπεστερήθη δὲ μητρὸς καὶ πατρὸς ἀγαπῶντος, καὶ προγονικῆς οἰκίας, καὶ ἐλευθερίας, καὶ εὐπορίας, ἐδούλευσε δὲ παρ' ἀξίαν, καὶ ὑπὲρ σωφροσύνης συκοφαντίας ἐγένετο παρανάλωμα, καὶ δεσμοτηρίῳ παρεπέμπετο, καὶ μυρία ὑπέμεινε δεινά; ἀλλὰ τούτων ἀπάντων ἢ περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπη κρείττων ἐδείκνυτο. Καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τοῦ μεγάλου Μωσέως, καὶ Ἰωσου τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τῶν μεγάλων προφητῶν Σαμουὴλ, καὶ Δαβὶδ, καὶ Ἡλίου, καὶ Ἐλισσαίου; Τί μανικώτερον τῶν Βαβυλωνίων ἐγένετο; Τί τῆς παρ' αὐτῶν ἐξαφθείσης καμίνου φοβερώτερον; ἀλλ' ὅμως οὐδὲ ἐκεῖνη τῶν τριῶν ἐκείνων παιδαρίων ἔσβεσε τῆς ἀγάπης τὴν φλόγα, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὴν ἐπύρσευσε, καὶ διήγειρε. Τί τῶν λεόντων ἐκείνων φρικωδέστερον, οἷς ὁ μέγας παρεδόθη Δανιήλ; ἀλλὰ κάκεινον ἢ περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπη δυνατώτερον ἀπέφηνε. Καὶ 81.208 ἵνα τοὺς ἄλλους ἁγίους ἐπὶ τοῦ παρόντος καταλίπω, ἀπόχρη καὶ μόνος ὁ μακάριος Παῦλος διδάξαι αὐτῆς τὴν ἰσχύν, ἅτε δὴ πάντων μάλιστα πεῖραν αὐτῆς εἰληφώς. "Τίς γὰρ ἡμᾶς χωρίσει, φησὶν, ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις; ἢ στενοχωρία; ἢ διωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ μάχαιρα; καθὼς

γέγραπται, "Ενεκέν σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς· ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσι, φησὶν, ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς Χριστοῦ." Ἰκανὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα δεῖξαι τῆς ἀγάπης τὴν νίκην· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα σαφέστερον ταύτην κηρύττει. Ἐπάγει γάρ· "Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ὕψος, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν." Καὶ ἵνα δείξη πάντων αὐτὴν δυνατωτέραν, καὶ τῶν ὀρωμένων, καὶ τῶν ἀοράτων, τὴν μὴ οὔσαν κτίσιν ἀναπλάττεται τῷ λόγῳ, καὶ ταύτη πάλιν παρ ἐξετάζει, καὶ δείκνυσι ταύτης τὴν περὶ τὸν Θεὸν ἀγάπην ἰσχυροτέραν. Εἰκότως τοίνυν ὁ νυμφίος φησὶν· "Ἦδωρ πολὺ οὐ δυνήσεται σβέσαι τὴν ἀγάπην, καὶ ποταμοὶ οὐ συγκλύσουσιν αὐτήν. Ἐὰν δῶ ἀνὴρ πάντα τὸν βίον αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐξουδενώσει ἐξουδενώσουσιν αὐτόν." Ἐξουδενώσουσι δὲ τὸν πάντα βίον ἐν τῇ ἀγάπῃ διδόντα οἱ τῆς ἀγάπης ἐστερημένοι καὶ γεγυμνωμένοι· διὸ καὶ ὁ μακάριος ἔλεγε Παῦλος· "Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀν ἐχόμεθα, βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν, ὡς περὶ καθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περὶ ψῆμα ἕως ἄρτι." Καὶ γὰρ τῷ ὄντι τοῦτο τῶν ἱλιγίωντων τὸ πάθος· αὐτοὶ γὰρ οἱ μὴ καθεστηκότες περιδινεῖσθαι πάντα νομίζουσιν· οὕτω καὶ οἱ τῆς ἀγάπης ἐστερημένοι τοὺς τῆς ἀγάπης τροφίμους ὡς ἀνοήτους ἐβλασφήμουν καὶ ἄφρονες. Ἄλλ' ὅμως οὐδὲ τοῦτο τὴν ἀγάπην ἐλυμήνατο, ἀλλὰ καὶ θερμοτέραν εἰργάσατο. Λοιδορούμενοι οἱ ἀπόστολοι ἠυλόγουν, καὶ βλασφημούμενοι παρεκάλουν, καὶ ὡσπερὶ καθάρματα τοῦ κόσμου γενόμενοι, ἔλεγον εἶναι πάντων τῶν περίφημα ἕως ἄρτι.

ἡ', θ'. Ἀδελφὴ ἡμῶν μικρὰ, καὶ μαστοὺς οὐκ ἔχει· τί ποιήσομεν τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν ἐν ἡμέρᾳ, ἐν ἣ ἂν λαληθῇ αὐτῇ; Εἰ τεῖχος ἐστίν, οἰκοδομήσωμεν ἐπ' αὐτὴν ἐπάλξεις ἀργυρᾶς· εἰ θύρα ἐστὶ, διαγράψωμεν ἐπ' αὐτὴν σανίδα κεδρίνην. Ἦγοῦμαι τοὺς ἁγίους προφήτας, τοὺς ἐν τῇ Παλαιᾷ διαπρέψαντας, τὸ βραχὺ τῆς πνευματικῆς ἡλικίας τῆς νύμφης ὀρώντας, καὶ τὸ τῶν μαστῶν ἀτελὲς ἔτι καὶ κεκρυμμένον, ἅτε δὴ προμνήστορας καὶ μὴ νυτὰς τοῦ γάμου, ταῦτα ἐν ἑαυτοῖς λέγειν, ὅτι μέλλει 81.209 λοιπὸν ὁ βασιλεὺς λαμβάνειν τὴν νύμφην τὴν ἡμετέραν ἀδελφὴν, μικρὰ δὲ ἐστὶ καὶ μαστῶν ἐστερημένη· οὐπω γὰρ ἔχει τὸ γόνιμον, οὐδὲ τὸ διδασκαλὶ κὸν χορηγεῖν δύναται γάλα, οὐδὲ τὴν τελείαν ὀρέγειν τοῖς δεομένοις τροφήν· χρὴ τοίνυν ἡμᾶς τὸ πρακτέον λογίσασθαι. Καὶ ἐπειδὴ μέλλει τῷ μεγάλῳ συνάπτεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὡσπερ τεῖχος εἶναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ, οἰκουροῦσα τὰ ἔνδον καὶ φυλάττουσα, καὶ θύρας τύπον ἔχειν φρουρούσης τὰ ἀποκείμενα, οἰκοδομήσωμεν ὡς ἐν τείχῃ "ἐπάλξεις ἀργυρᾶς," τουτέστι λογικὰς καὶ διαλαμπύσας ἐν λόγῳ. "Τὰ λόγια γὰρ Κυρίου, λόγια ἀγνὰ, ἀργύριον πεπυρωμένον, δοκίμιον τῇ γῆ·" ἵνα ἐπ' αὐταῖς ἰσταμένη βάλῃ τοὺς πολεμίους, διώκῃ τοὺς ἐπιβούλους. Ὡς δὲ θύρα ἐπιθῶμεν αὐτῇ σανίδας ἐκ κέδρου πεπονημένας, ἀμαρτίας σηπεδόνα μὴ δεχομένας· ἄσηπτος γὰρ ἡ κέδρος. Πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται ἡ νύμφη θαρρόυσα τῇ τοῦ νυμφίου φιλοτιμίᾳ καὶ εὐπορίᾳ·

ί'. Ἐγὼ τεῖχος, καὶ μαστοὶ μου ὡς πύργοι. Ἐγὼ ἤμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ὡς εὐρίσκουσα εἰρήνην. Προγνοὺς γὰρ με, καὶ προώρισε, καὶ γνοὺς ὡς ζητήσω τὴν εἰρήνην, καὶ διώξω αὐτήν, καὶ διώξασα καταλήψομαι, καὶ εἰρηνικὴν με προσηγόρευσε, καὶ Σουλαμίτιν, καὶ πεποίηκε τεῖχος ἀρβραγῆς, φοβερὸν τοῖς ἐναντίοις· τοὺς δὲ μαστοὺς μου, τουτέστι τὴν ἠθικὴν καὶ θεολογικὴν διδασκαλίαν, εἰς ὕψος ἤγειρε, καὶ πύργῳ παραπλησίαν ἀπέφηνεν, ἵνα ἐκεῖθεν πολεμοῦσα τοὺς τοῦ νυμφίου δυσμενεῖς καταλύσω. Οὐ μόνον δὲ τεῖχος, ὡς εἶπον, εἶμι, ἀλλὰ καὶ ἀμπελών.

ια'. Ἀμπελῶν γὰρ, φησὶν, ἐγενήθη τῷ Σολομῶν ἐν Βελεαμών. Ἔδωκε τὸν

ἀμπελῶνα αὐτοῦ τοῖς τηροῦσιν· ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου. Ὁ μὲν Σύμμαχος τὸ, "ἐν Βελεα μῶν," ἐν κατοχῇ λαοῦ τέθεικεν· ὁ δὲ Ἀκύλας, ἐν ἔχοντι πλήθει. Τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἀμπελῶνα πάλαι ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ ἐνεπίστευσε. Ἐπειδὴ δὲ οὐ μόνον τοὺς ἀποσταλέντας δούλους εἰς ἀπαίτησιν τῶν καρπῶν κατέλευσέ τε καὶ ἀπέκτεινε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν κληρονόμον ἐσταύρωσε, ἀφηρέθη μὲν κατὰ τὴν δεσποτικὴν φωνὴν ἀπ' ἐκείνων ὁ ἀμπελῶν, ἐδόθη δὲ ἔθνη ποιοῦντι τὸν καρπὸν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο φησὶν ἡ νύμφη, ὅτι "τῷ Σολομῶντι," τουτέστι τῷ εἰρηνικῷ, "ἀμπελῶν ἐγενήθη ἐν Βελεαμῶν," τουτέστι ἐν κατ' οὐκὴν λαοῦ, ἢ ἐν ἔχοντι πλήθει, καὶ "τοῦτον ἐξέδωκε τοῖς τηροῦσιν." Ἀμπελῶνα δὲ καλεῖ τοὺς τῆ εὐσεβείας προσεληλυθότας ἀνθρώπους· τοὺς δὲ τηροῦντας καὶ γεωργοῦντας καὶ φυλάττοντας, τοὺς τῆ ἱερωσύνης τετιμημένους, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πνευματικῆς διδασκαλίας ἀρδεΐαν ὁμοῦ καὶ φυλακὴν προσφέρειν προσ τεταγμένους. Λέγει δὲ, ὅτι "Ὁ ἀνὴρ οἴσει ἐν καρπῷ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου" σημαίνει δὲ ὁ ἀριθμὸς 81.212 τῆς δεξιάς χειρὸς τὴν μονάδα· δηλοῖ δὲ τοῦτο τὴν τοῦ καρποφοροῦντος σωτηρίαν· οὐδένα γὰρ ἄλλον ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυτεύσας παρὰ τούτου λαμβάνει καρπὸν, ἢ τὴν αὐτοῦ τοῦ φυτευθέντος καὶ καρποφοροῦντος σωτηρίαν. Διὸ φησὶ ταῦτα λέγουσα ἡ νύμφη·

ιβ'. Ἀμπελῶν μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου, οἱ χίλιοι τῷ Σολομῶν. Ὁ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι (χρὴ γὰρ ἀσαφὲς ὄν σαφὲς εἰς δύναμιν καταστήσαι)· Καὶ ὁ ἀμπελῶν, φησὶν, ἐμὸς, καὶ ὁ καρπὸς ἐμὸς. Οἱ γὰρ νομιζόμενοι παρέχεσθαι τῷ εἰρηνικῷ μου νυμφίῳ, τουτέστι τῷ Σολομῶντι, χίλιοι ἀργυρίου ἐνώπιόν μου εἰσὶν· ἀποδώσει μοι γὰρ αὐτοὺς πάλιν. Καὶ νῦν μὲν γὰρ ἀπαιτεῖ καρπὸν, τὴν ἐμὴν ποθῶν σωτηρίαν, καὶ σωζομένην με θέλει ἰδεῖν. "Ἀμπελῶν μου ἐμὸς ἐνώπιόν μου, οἱ χίλιοι Σολομῶν, καὶ οἱ διακόσιοι τοῖς τηροῦσι τὸν καρπὸν αὐτοῦ." Λαμβάνουσι μισθὸν τοῦ ἀμπελῶνος οἱ φύλακες, καὶ μισθὸν ὠρισμένον. Καὶ ἐπειδὴ τὰς πέντε αἰσθήσεις τοῦ ἀμπελῶνος φυλάττουσι, ὄψιν, καὶ γεῦσιν, καὶ ὄσφρησιν, καὶ ἀκοήν, καὶ ἀφήν, ἀναγκαίως τοὺς διακοσίους κομίζονται, οἵπερ εἰσὶ τῶν χιλίων τὸ πέμπτον· ἄξιοι γὰρ οἱ τὸν θεῖον ἀμπελῶνα φυλάττοντες, τῶν παρὰ τοῦ φυτουργοῦ τυχεῖν ἀμοιβῶν· διὸ οὐ μόνον ὁ νυμφίος, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ νύμφη, τούτοις δώσει τὰς ἀντιδόσεις. Καὶ ὁ μακάριος Παῦλός φησὶν· "Εἴ τις τὸ ἔργον μένει, ὃ ἐπωκοδόμησε μισθὸν λήψεται." Καὶ τοῖς ἐργασαμένοις δὲ εἰς τὸν ἀμπελῶνα, τῆς ἑσπέρας καταλαβούσης, ἐκέλευσε ὁ οἰκοδεσπότης ἀνά δηνάριον δοθῆναι. Δῆλον τοίνυν ὡς οὐδὲν ἄμισθον παρὰ Θεῷ· εἰ γὰρ ὁ ποτήριον ψυχροῦ ἐν τῶν μικρῶν τῶν ἐλαχίστων προσφέρων οὐ μὴ ἀπολέσει τὸν μισθὸν αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ὁ τὸν ἀμπελῶνα φυλάττων τῶν παρὰ τοῦ ἀμπελῶνος ἀμοιβῶν ἀπολαύσεται. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀμπελῶν τὴν διὰ τῶν πέντε αἰσθήσεων ὑπακοήν παρέξει, καὶ τοὺς διακοσίους πληρώσει· οἱ πεντάκις τοσοῦτοι γινόμενοι διαιρέται ὑπάρχουσι τῶν κατ' ἐνέργειαν φυλασσόντων αὐτάς· καὶ γὰρ ὁ μὲν χίλια ἀριθμὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐμφαίνει τελειότητα, ἀπροσδεῖς ὑπάρχων μονάς· ὡς μὴ μόνον τὸν δυνάμει, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐνεργείᾳ ταύτης λόγον ἐν ἑαυτῷ φέρων, ὅτι ἐκ μονάδος ἄρχεται, καὶ διὰ μονάδος δηλοῦται, καὶ μονάδος ἐστὶ ποιητικὸς· ἢ γὰρ χιλιάς καὶ ἢ μυριάς τῷ τῆς μονάδος στοιχείῳ γνωρίζονται· ὁ δὲ διακόσιος πάλιν ἀριθμὸς τὴν τῆς φύσεως ἡμῶν εἰς ἑαυτὴν διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας δηλοῖ ἀπο κατάστασιν, ὡς δεκαπλασιάζων κατὰ τὴν δεκάδα τῶν ἐντολῶν τὸν ἐκ τοῦ τετράκις πέντε συντιθέμενον· κἀντεῦθεν δηλοῦντα τὸν ἐξ ὕλης καὶ εἴδους τῆς φύσεως ἡμῶν σύνθετον εἰκοστὸν ἀριθμὸν. Πρὸς δὲ τούτοις εἰρημένους, ἢ νύμφη, καὶ τάδε πρὸς τὸν νυμφίον, δι' ἄκραν τε μετριοφροσύνην καὶ ἐπιτεταμένον πόθον τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διέξεισιν·

ιγ'. Ὁ καθημένος ἐν κήποις, ἑταῖροι προσ ἔχοντες, τὴν φωνὴν σου ἀκούτισόν με. Εἴτουν, ὦ νυμφίε μου, σὺ ὁ ἐπαναπαυόμενος τῇ τε νοητῇ κτίσει, καὶ τῇ αἰσθητῇ, ὡς τοῖς σοῖς θελήμασι δίκην κήπων πεφυτευμέναις· ἄλλοι παρ' ἡμᾶς εἰσιν οἱ ἀμεταστρεπτὶ πρὸς σὲ ἀτενίζοντες, διὰ τὸ μὴ μερί ζεσθαι δεσμῶ σώματος, αἱ ἄυλοι πάντως καὶ ἀγγε λικαὶ τάξεις· ἐγὼ δὲ ὡς ὑποκειμένη τῷ τοιούτῳ δεσμῶ, δέδοικα τὴν τροπὴν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν δευτέραν σου κάθοδον ἐπισπεύδουσα, ἰκετεύω σε, ἀκου στήν μοι ποιήσον τὴν εὐκταίαν ἐκείνην φωνὴν σου, τὸ, "Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν." Καὶ οὕτως· ἰδ'. Φύγε, ἀδελφιδέ μου, καὶ ὁμοιώθητι τῷ δόρκωνι, ἢ νεβρῶ ἑλάφῳ ἐπὶ ὄρη ἀρωμάτων. Προσκαλούμενος γὰρ τοὺς δικαίους εἰς τὴν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἡτοιμασμένην αὐτοῖς βασιλείαν σου, ἀφίστασαι πάντως τῆς διὰ τῶν αἰσθητῶν προνοίας ἡμῶν, ἐφελκόμενος τοὺς ἀξίους ἐπὶ τὰ ὕψη τῶν πνευματικῶς εὐωδιαζουσῶν αὐτοῦς κατὰ θέωσιν χαρίτων· ἐν αἷς ὡς τις δόρκων, ἢ ἑλάφου νεβρὸς, ἀναιρετικὸς τῶν ἰοβόλων θηρίων, τὰ μαινόμενα καθ' ἡμῶν τῆς πονηρίας πνεύματα νεκροῖς, καταπαύων τὸν πρὸς ἡμᾶς αὐτῶν πόλεμον. Εἴη δὲ καὶ ἡμᾶς διαφυγεῖν τὰ τῶν ὄφρων δῆγματα! εἰ δὲ καὶ δηχθείμεν, εἰς τὸν ὑψωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἀπιδεῖν, καὶ τὴν θεραπείαν ἑλκῦσαι!